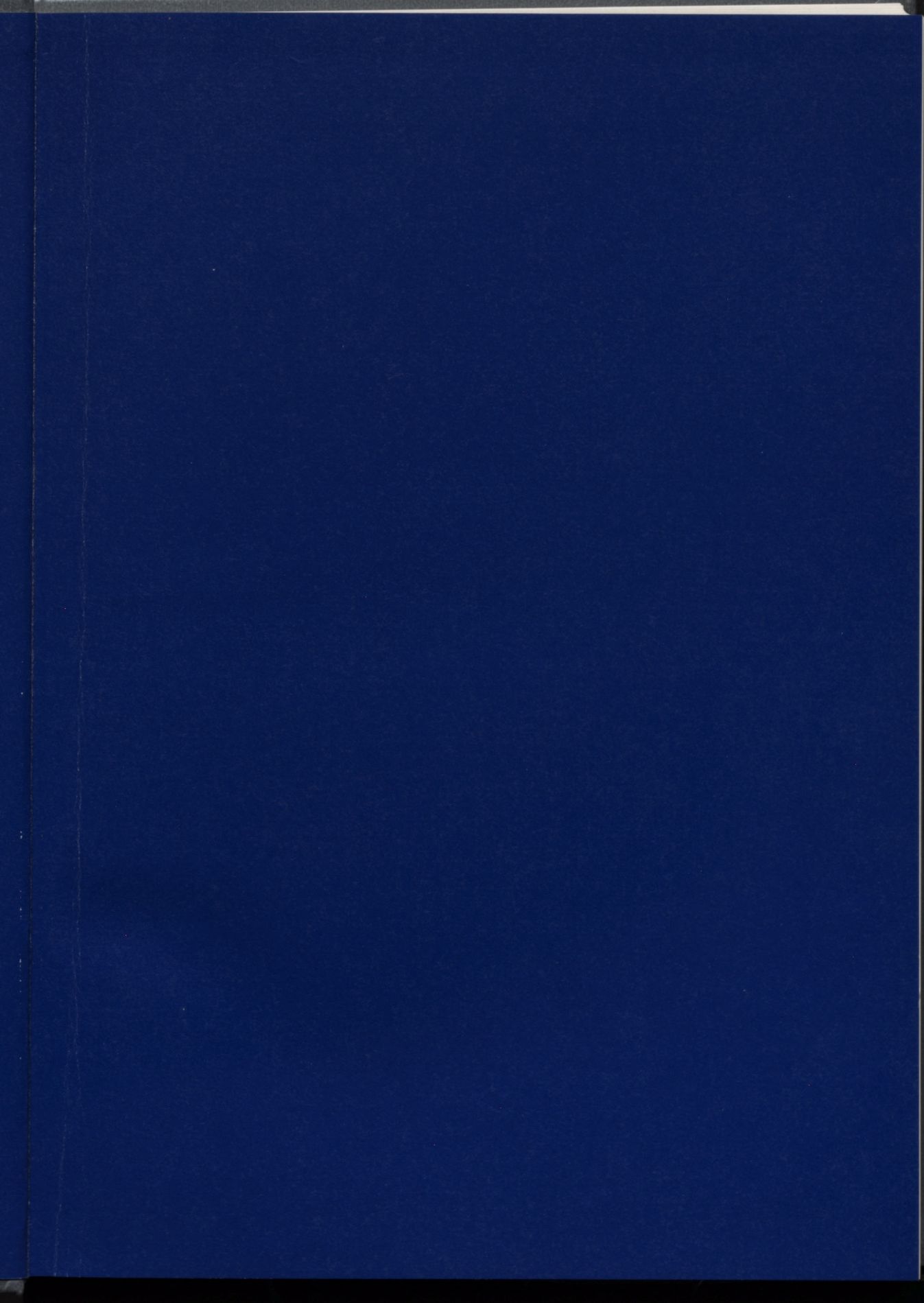

Ina Lastovecka

CILVĒKI, ZIBENS
UN
ELEKTROENERĢĒTIKA

211853

2001-5
223

L

Ina Lastovecka

CILVĒKI, ZIBENS UN ELEKTROENERĢĒTIKA

Dienvidu elektrisko tīklu vēsture

Jelgava, 2001

ISBN 9984-19-266-0

0302008964

© Ina Lastovecka. 2001.

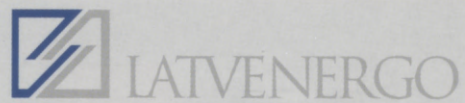
Fotogrāfiju autori:

Eduards Kapša, Guntars Strangats, Juris Zēbergs,
Aivars Dubovs, Imants Hercogs, Dženita Katiša.

Fotogrāfijas no Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu
arhīva, Latvijas Fotogrāfijas muzeja, Latvijas Vēstures
muzeja kolekcijām; Ārvalda Rammas, Ilmāra Zīda, Imanta
Grundes, Edmunda Perepelkina, Ērika Prokopoviča,
Teofila Vadoņa, Aijas Nežbertes, Agra Skrūskopa, Dzidras
Segliņas, Ojāra Putnieka personīgajām kolekcijām

Literārā redaktore Dženita Katiša.

Iespiests SIA "Jelgavas tipogrāfija"

Mūsu enerģija jūsu labklājībai

*Ivars Spīrgis,
VAS "Latvenergo" filiāles
Dienvidu elektriskie tīkli direktors*

■ PRIEKŠVārds

Bez elektroenerģijas mūsdienu cilvēka dzīve nav iedomājama. Elektroenerģija mūsu valstij bija, ir un būs nepieciešama. Taču vairāk nekā modernas iekārtas un jaunas tehnoloģijas, elektroenerģētika ir tie cilvēki, kas šeit strādā, un, īpaši tie, kuri šim darbam veltījuši daudzus savas dzīves gadus vai pat visu darba mūžu. Ir daudzas enerģētiķu ģimenes, kurās vecāki un bērni ir izvēlējušies vienu profesiju, vienu dzīves ceļu – būt enerģētiķim. Katra nākošā enerģētiķu paaudze pārņēmusi labāko un sekmīgi strādā jaunos, tehniski arvien sarežģītākos apstākļos. Viņi veido un rada tos pamatus, uz kuriem šodien tiek celts un modernizēts "Latvenergo" – tradīciju un pamatīguma uzņēmums, pašreizējā cilvēku un labi organizētas sistēmas uzņēmums – viens no lielākajiem uzņēmumiem mūsu valstī.

Enerģētiķi – tā ir profesija, kura ieaudzina noteiktību, kārtību un disciplīnu, kas kļūst par dzīves normu gan darbā, gan ārpus tā. Kāpēc tieši šīs īpašības? Divu iemeslu dēļ. Tā ir nepārtrauktā, noteiktā tehnoloģiskā procesa operatīvā disciplīna un darba bīstamība. Būt enerģētiķim ir arī grūta profesija. Lai kļūtu par tīklu dispečeru ir jāmacās gadiem, lai arī iegūta augstākā izglītība. Kāpt elektrolīnijas balstā lietū, salā, sniegunī

arī nav viegli. Kas gan dzen montieri jebkurā diennakts laikā uz bojājuma vietu? Varbūt tā ir neapjausta apziņa un atbildība par sava darba nepieciešamību visas sabiedrības labā. Arī stiprā enerģētiku kopības izjūta. Tas viss reizēm izskatās pēc fanātisma – tā vislabākajā nozīmē.

Lai nodrošinātu sarežģītās elektroenerģētiskās sistēmas sekmīgu darbu, līdzās elektroenerģētiķiem strādā arī daudzu citu specialitāšu un profesiju ļaudis – inženieri, būvinženieri un celtnieki, koksnes apstrādātāji, atslēdznieki un autovadītāji, ekonomisti, grāmatveži, inspektori, uzskaitveži, juristi un citi. Šķiet, visus ļaudis, kuri strādājuši "Latvenergo" un strādā šodien, vieno kopības izjūta, jo mēs visi esam vienas saimes ļaudis.

Šī grāmata ir veltījums tiem cilvēkiem, kuri ar savu darbu ir cēlušies un veidojuši Dienvidu elektriskos tīklus, veicinājuši uzņēmuma izaugsmi un attīstību, kaut arī darba apstākļi bijuši smagi, īpaši 40.-50. gados, kad balstu mizošanu un celšanu vīri veica ar rokām – bez modernas tehnikas palīdzības, kā tas ir mūsdienās. Liela nozīme tīklu remonta un ekspluatācijas darbu mehanizācijā bija mūsu uzņēmuma racionalizatoriem. DET racionalizatoru pieredzi pārņēma arī citos "Latvenergo" tīklu rajonos. Pateicoties racionalizatoru izdomai, radās ideja par Kokapstrādes ceha celtniecību. Šodien KAC ar kvalitatīvu balstu koksnī nodrošina visas "Latvenergo" filiāles. 1967.gadā iedibinātā tradīcija organizēt Sporta un atpūtas svētkus ir lieliska pārmaiņa mūsu darba ikdienā, tas ir pasākumus, kas vieno mūsu kolektīvu.

Grāmatas mērķis ir saglabāt vēstures liecības un to cilvēku vārdus, kuri ar savu pašizliedzīgo darbu devuši ieguldījumu Dienvidu elektrisko tīklu izaugsmē. Ceru, ka grāmata būs vērtīgs izziņas avots šobrīd uzņēmumā strādājošajiem jaunajiem darbiniekiem, nostiprinās viņu atbildības sajūtu par ikdienas darbu un radīs lepnumu par savu uzņēmumu.

Katram mūsu uzņēmuma klientam, elektroenerģijas lietotājam tā ir iespēja uzzināt tagadējās Dienvidu elektrisko tīklu apkalpes zonas seno un notikumiem bagāto priekšvēsturi, kā veidojies un audzis mūsu uzņēmums, zināt to cilvēku vārdus, kuri ar savu darbu nodrošina nepārtrauktu un kvalitatīvu elektroenerģijas piegādi šodien.

Pateicos visiem, kuri piedalījās šīs grāmatas tapšanā: vēsturniecei Inai Lastoveckai par Dienvidu elektrisko tīklu vēstures izpēti un grāmatas sastādīšanu, uzņēmuma ilggadējam galvenajam inženierim un bijušajam direktoram Mārtiņam Segliņam, Aivaram Strēlim, Oskaram Leinim, kuri palīdzēja ar savu profesionālo padomu. Vēstures faktus palīdzēja precizēt Arvalds Ramma, Leons Timoškēvics un Ojārs Putnieks, kā arī Nīna Jaungaile, Ilmārs Zīds, Edvīns Grietēns un daudzi, daudzi citi. Pateicoties Dienvidu elektrisko tīklu darbinieku fotoentuziasmam, līdz mūsdienām saglabāts liels klāsts senu fotogrāfiju par uzņēmumu un tā darbiniekiem.

Paldies visiem par neatlaidību!

Ina Lastovecka, vēsturniece

Cilvēks ir katras profesijas sākums un pamats, cilvēks ar savu prātu un intelektu, radošo izdomu, garīgo un fizisko izturību, muskuļu spēku, cilvēks ar savu mīlestību, prieku un skumjām, ar mērenību un kaisli, ar iekšējo sašķeltību vai veselumu un saskaņu, katrs ar savu izpratni un savpatnu dzīves ziņu.

Mēs esam tik dažādi, bet ir lietas, kas mūs vieno – nozare, uzņēmums, ikdienas darbs, atbildības un kopības sajūta, vitalitāte, savas profesijas nozīmīguma izpratne, jo darbs, kuru mēs ikdienā darām ir nepieciešams ik katram cilvēkam un visai mūsu Latvijas valstij.

Tā ir īpaša un pat mazliet fantastiska sajūta!

■ IEVADS

*T*rauksmais postindustriālisma laikmets. Automašīnas, televīzija, reklāmas, internets un virtuālā realitāte...

Vai maz ikdienas steigā atlicinām laiku, lai domātu par vērtībām un lietām, kas ir ap mums, iedziļinātos jautājumos – kad un kādēļ tās radušās? Vai domājam par cilvēkiem, kuri tās radījuši, un kuri nodrošina to darbību? Vai maz pievēršam uzmanību vārdiem un jēdzieniem, kurus dažkārt lietojam pat vairākas reizes dienā? Daudzi cilvēki atbildēs – nē, kāds teiks – varbūt, bet apstiprinoši atbildēs tikai retais.

Katrs energosistēmā strādājošais cilvēks zina, ka enerģija un tehnika, tehnoloģiskie procesi ir cieši saistīti jēdzieni. Latīņu vārds *energia* nozīmē darbība, spēks. Savukārt, grieķu vārds *techne* tulkojams kā māksla, meistarība. Jau pats jēdziens liecina, ka tehnika ir zināšanu, iemaņu, radošās domas, pieredzes izpausme vai slēptā atklāšanas veids. Filosofi, inženieri, vēsturnieki, psihologi radījuši daudzas tehnikas jēdziena definīcijas, un katra no tām pauž kādu interesantu atziņu. Tehnikas jēdziens ir tik pat plašs kā vēsture, un tās atrodas tūkstošgadu ilgā savstarpējā mijiedarbībā. Vācu inženieris A. Ridlers uzskatīja, ka *tehnikas vēsture sākas ar mūsu senču akmens darba rīkiem un ilgst līdz pat mūsdienu inženiertehniskajām būvēm.*

Tehnika un enerģija ir cieši saistīti jēdzieni. ASV sociologs L. Mamfords piedāvāja tehnikas attīstības vēsturi iedalīt 3 periodos, ņemot vērā priekšmetu izgatavošanas materiālu un izmantoto enerģijas avotu.

Laikposmu no 1000.-1750.gadam amerikāņu zinātnieks uzskatīja par ūdens un koka laikmetu. Otro periodu – 18.gs.v.-20.gs.v. viņš apzīmēja kā ogļu un dzelzs izmantošanas laiku. Pēc Mamforda domām 20.gs.vidū sākās elektrības un metālu sakausējumu laikmets.

20. gadsimta domātājs franču vēsturnieks F.Brodēls uzskatīja, ka tieši enerģija un tās rašanās avoti ir viens no nozīmīgākajiem vēstures vizitājspēkiem. Pēc Brodēla domām, 15.-18.gs. indivīda rīcībā bija daudzveidīgi, bet visai pieticīgi enerģijas avoti – cilvēka un vērša muskuļu spēks, vēja, tekošā ūdens, malkas, kokogļu un akmeņogļu enerģija. Lai nodrošinātu savu fizisko un garīgo eksistenci, cilvēks izmantoja āmuru, cirvi, zāģi, knaibles, urbi, trīsi, sviru, domkratu, pedāli, vindu un podnieka ripu. Straujš enerģijas veidu un tehnikas attīstības laikmets bija 19. gadsimts. Savukārt, 20.gadsimts bija elektroenerģijas gadsimts.

Tehnikas un enerģijas attīstība nekad nenotiek pati par sevi, bet tā ir visos virzienos vērsta mijiedarbība, kas saistīta ar indivīdu un sabiedrību kopumā. Tehnikas un enerģijas veidu attīstība tieši ietekmē sabiedrības materiālo labklājību un komunikācijas veidus, kā arī katra cilvēka mentālo uztveri, emocijas un jūtu pasauli, veido un nosaka cilvēka dzīves vērtību kritērijus. Minēšu tikai dažus raksturīgākos piemērus. Pulksteņa izgudrošana izmainīja laika uztveri. Cilvēki sāka dzīvot pēc pulksteņa, bet ne pēc saules dabiskā ritma, kā iepriekš. Laiks kļuva kvantitatīvi un tehniski regulējams. Grāmatu drukāšana Renesanses laikmetā bija spēcīgs impulss sabiedrības intelektuālās attīstības jomā – attīstījās dažādas zinātņu nozares, mainījās cilvēku komunikācijas veidi.

Industriālais laikmets iezīmēja virkni jaunu atklājumu zinātnes, tehnikas un enerģētikas jomā, apkopojot iepriekšējos gadsimtos gūto pieredzi un dodot impulsu neskaitāmām novitātēm nākotnē – tvaika mašīnām, lokomotīvēm, hidroturbīnām, dzenskrūvēm, elektrodzinējiem, iekšdedzes dzinējiem, elektroģeneratoriem, elektropārvades līnijām u.c. Šie izgudrojumi radikāli mainīja sabiedrības ekonomisko, sociālo un psiholoģisko dzīvi. Cilvēka intelekts radīja šos izgudrojumus, bet tie, savukārt, pārvērtā sabiedrību, radot ap sevi jaunu *"spēka, darbības un saprašanas lauku"*.

Zinātnieki ir vienisprātis, ka 20. gadsimts ir elektroenerģijas laikmets. Vai maz spējam pārvērtēt tās milzīgo nozīmi!? Pagājuši tikai nedaudz vairāk kā simts gadi kopš elektrība tiek lietota sadzīvē, lai gan uz pasaules civilizāciju fona simts gadi ir tikai mirklis. Pateicoties elektrībai, izveidojās jaunas komunikāciju iespējas – telefons, telegrāfs, fonogrāfs, elektriskais tramvajs un dzelzceļš, kino, televīzija, internets. Tas radīja priekšnoteikumus pasaules globalizācijas procesam. Mūsdienās īpaši aktuāli ir pētīt ar nozaru vēsturi saistītas tēmas, mēģināt izvērtēt industrializācijas, tai skaitā elektroenerģētikas, nozīmi. Pasaules Vēsturnieku konferencē – Oslo, 1999.gadā tika atzīmēts, ka 21.gadsimts iezīmē jaunu ten-

denci vēstures zinātnē – nozaru vēstures problēmu izpēti. Ne tikai pasaulē, bet arī mūsu valstī pieaug interese par industriālo mantojumu, jo šī tēma padomju varas gados izpētei bija liegta. Latvijā jau izdotas grāmatas par telekomunikāciju un transporta vēsturi. Tās ir nozares, kas neapšaubāmi saistītas ar elektroenerģētiku.

19.gs.beigās un 20.gs.sākumā elektroenerģiju sāka lietot Latvijas teritorijā. Taču elektroenerģētika izgājusi visai sarežģītus vēstures likločus – no pirmās elektriskās spuldzītes līdz vienotas energosistēmas izveidei. Kā jebkurai novitātei, arī elektrības izmantošanai bija gan piekritēji, gan pretinieki. Zemgales un Ziemeļkurzemes dzīvojamās mājas un dzīvokļus, sabiedriskās telpas un ielas apgaismoja ar petroleju, gāzi vai elektrību. Pie tam minētie apgaismojuma veidi bieži tika lietoti paralēli viens otram. Taču elektriskais apgaismojums drīz izkonkurēja petrolejas un gāzes apgaismojumu. Elektrības ienākšana Zemgales, Ziemeļkurzemes pilsētās un lauku sētās bija vairāk kā 60 gadus ilgs process. 20.- 30.gados Zemgalē un Ziemeļkurzemē darbojās nelielas termoelektrostacijas ar lokomobīlēm, tvaika mašīnām un iekšdedzes dzinējiem, kā arī mazas hidroelektrostacijas uz ūdensdzirnavu bāzes. Kopumā jāatzīst, ka 20.gados elektroenerģijas patēriņš bija neliels. Elektrību, galvenokārt, lietoja apgaismojumam. Strauja Zemgales un Ziemeļkurzemes elektrificēšana sākās 30.gados. Līdz ar Ķeguma HES izbūvi tika uzsākta vienotās energosistēmas izveide. 1939.gada 5.decembrī elektroenerģiju no Ķeguma HES sāka saņemt Jelgava, Bauska un Tukums. 1939.gada 22.decembrī nodibināja Valsts elektrības uzņēmumu "Ķegums", kurš savā pārziņā pārņēma pilsētu elektrības uzņēmumus un lauku elektriskās strāvas patērētāju biedrības. Zemgales un Ziemeļkurzemes elektrificēšana tika turpināta arī 40.gados. Pēc 2.pasaules kara atjaunoja izpostītās elektrostacijas un elektropārvades līnijas. Darbību atjaunoja Jelgavas, Talsu, Kandavas, Valdemārpils pilsētu elektrostacijas. Cēla jaunas līnijas un transformatoru punktus, lai gan tolaik vēl bija jūtams elektroenerģijas deficīts. Ieguldot milzīgu darbu, pamazām izdevās nodrošināt pieaugošo elektroenerģijas pieprasījumu. Padomju varas gados energosistēmā notika vairākas strukturālas izmaiņas. 1958.gada oktobrī, sadalot Jūrmalas energorajonu, Tukuma, Talsu, Kandavas tīklu iecirkņus pievienoja Jelgavas energorajonam. Savukārt, uz tā bāzes 27.novembrī izveidoja Dienvidu elektriskos tīklus, kā vienu no uzņēmuma "Latvenergo" filiālēm. Izveidojot visas valsts vienotu energoapgādi, Zemgale un Ziemeļkurzeme 60.gados bija elektrificēta.

Grāmata uzrakstīta, izmantojot plašu vēstures avotu un literatūras klāstu. Latvijas Valsts Vēstures arhīvā pētīti Jelgavas, Dobeles, Bauskas, Tukuma, Talsu un Valdemārpils pilsētu dokumentu kolekcijas. Pilsētu domes un valdes sēžu protokolos, revīzijas komisiju un pašvaldības iestāžu budžetu atskaitēs rodams bagātīgs faktu materiāls tēmas izpētē.

Jelgavas Valsts zonālajā arhīvā atrodams plašs avotu klāsts par Zemgales elektrificēšanu padomju varas gados. Latvijas Nacionālās bibliotēkas Siko iespieddarbu nodaļā glabājas dažādu reģionālo elektrības biedrību statūti, atskaites. Interessants vēstures avots ir 19.gs.beigu un 20.gs. 20.-30.gadu periodiskā prese.

Strādājot Dienvidu elektriskajos tīklos un iepazīstot energosistēmā strādājošos ļaudis, jākonstatē, ka viņiem piemīt īpaša vitalitāte, humora izjūta un savpatna dzīves ziņa. Kāpēc? Uz šo jautājumu droši vien katrs enerģētiķis atbildēs citādi. Ja mēs rīkotu aptauju par tūkstošgades profesiju topu, tad pirmajā desmitniekā līdzās mācītājam, tiesnesim, advokātam, kalējam, jūrniekam, skolotājam un ārstam būtu jāierindo arī enerģētiķis – viena no nozīmīgākajām profesijām 20.gadsimtā. Tas nebūt nav pārsteidzīgs secinājums. Montiera un elektroenerģētiķa profesijai 20.gadsimta sabiedrībā bija augsts prestižs. Daudzi elektroenerģētiķi atceras, ka šo profesiju izvēlējās jau bērnībā, kad vecāku mājās piedzīvoja neaizmirstamu brīdi, kad *“pēkšņi visa istaba pielija spožas gaismas”*. Tā bija elektrība. Brīnums, ar kuru sveču vai petrolejas lampas blāvā gaisma nevarēja sacensties, un tas bija montiera rokām radīts pārsteigums.

Šajā grāmatā bagāto vēstures faktu materiālu ilustrē un papildina esošo un bijušo darbinieku – Mārtiņa Segliņa, Ženijas Stalidzānes, Ulda Upelnika atmiņas, publikācijas par Robertu Lemkinu, Rolandu Jakevicu, Aivaru Ievenieku, Ojāru Putnieku, Leonu Timoškēvicu, kā arī intervijas ar Ārvaldu Rammu un Aivaru Strēli. Atmiņu pieraksti un intervijas veido raibu kaleidoskopu, jo tie ir gan korekti ieturēti, gan arī mazliet nenopietni. Katra cilvēka darba gadi un nodzīvotais mūžs ir tikai viņam vienam piederoša bagātība – unikāla un neatkārtojama. Tādēļ arī cilvēku atmiņas ir tik *raibas*, jo klāties taču ir visādi. Lai apkopotu atmiņas, kuras detenieki mīl stāstīt ik reizi, kad sanāk kopā, būtu jāizdod vēl ne viens vien sējums. Taču ceru, ka šī grāmata palīdzēs uzdrīkstēties bijušajiem un esošajiem darbiniekiem uzrakstīt savas atmiņas, rosinās interesi par energosistēmas vēsturi tiem ļaudīm, kuri uzņēmumā strādā nesen. Grāmatā publicēts Dienvidu elektrisko tīklu darba veterānu saraksts. Uzņēmuma darba veterāni ir cilvēki, kuri nostrādājuši 20 un vairāk gadus, vai arī visu sava darba mūžu. Darba veterānu saraksta sagatavošanā un precizēšanā lielu darbu ieguldīja Nina Jaungaile.

Grāmata ir vērtīgs izziņas materiāls arī novadpētniekiem un citiem interesentiem. Tas, kas ir uzrakstīts vēl ir tikai neliela daļiņa no Zemgales un Ziemeļkurzemes enerģētikas un mūsu uzņēmuma bagātās vēstures. Uzņēmuma vēsture nav sastindzis faktu materiāls. Tas jāpapildina, jāprecizē un jāatklāj vēl daudz kas jauns. Uzņēmuma vēsture – tā ir ne vien tautsaimniecības vēstures daļa, bet tā ir arī cilvēku likteņu vēsture.

CIVILIZĒTAIS ZIBENS ■

Elektrība pieder pie tām dabas parādībām, ar kurām cilvēce iepazinās jau senatnē. Visām tautām bijuši mīti un leģendas par varenajiem debesu spēkiem, kuri sūtījuši zibeni, draudot sadedzināt un iznīcināt visu dzīvo uz zemes. Pār zibeni valdīja visvarenākie dievi – senajiem grieķiem tas bija Zevs, romiešiem – Jupiters, slāviem – Perun, lietuviešiem – Perkunas, bet latviešu mitoloģijā – Pērkons. Līdz pat mūsdienām saglabājušies teicieni: "Kaut, tevi, deviņi zibeņi..."; "Kaut, tevi, zibens sasper-tu"; "Kā zibens no skaidrām debesīm" u.c.

Pagāja vairāki gadsimti līdz cilvēki iemācījās "savaldīt" zibeni, civilizēt to, un "dievišķais spēks" – elektrība, sāka kalpot cilvēku labā. Kā zināms, elektrība savu nosaukumu ieguva no grieķu vārda *elektrons*. Jau

6. gs. pirms Kristus dzimšanas cilvēki ievēroja, ka dzintars (grieķu valodā - *elektron*), ja to paberzē, pievelk sīkus, vieglus priekšmetus. Terminu *elektrība* pirmais sāka lietot angļu ārsts V.Gilberts 1600.gadā uzrakstītajā traktātā "Par magnētu". Viņš aizsāka elektrisko un magnētisko parādību izpēti vēsturi. 1729.gadā S.Grejs atklāja, ka metāli vada elektrisko strāvu. Zinātnieki jau bija uzkrājuši zināmu pieredzi un varēja sākt domāt par zibens novadišanu. 18.gs. statiskās elektrības pētīšanai pievērsās gan zinātnieki, gan arī daudzu citu profesiju pārstāvji. Tas kļuva gandrīz vai par modes lietu. Pētnieki centās apkopot empīriskus novērojumus un izdarīt teorētiskus secinājumus.

Pirmie elektrības eksperimenti Latvijas teritorijā saistāmi ar Jelgavas vārdu. 1775.gadā Kurzemes un Zemgales hercogs Pēteris Bīrons nodibināja pirmo augstākā tipa mācību iestādi Latvijā - *Academia Petrina*. Akadēmiskās ģimnāzijas students Ernests Johans Bīnemanis (1753.- 1806.) uzskatāms par pirmo latviešu tehniskās inteligences pārstāvi. Viņa tēvs Ērmanis bija Blankenfeldes muižas pavārs. Par uzticīgu kalpošanu Blankenfeldes muižas īpašnieks Ernsts Johans fon Butlars 1740.gadā Ērmanim un viņa sievai Līzei piešķīra brīvību. No Vilces viņi pārcēlās uz Jelgavu, ieguva uzvārdu Bīnemaņi un pensiju 60 dālderus gadā. Ieguvuši labklājību, Bīnemaņi ietaupītos līdzekļus veltīja dēla Ernesta Johana skološanai. 1775.gada 15.februārī Ernests Johans tika reģistrēts kā otrais students teoloģijas nodaļā. Taču mācību gadu uzsākot, Ernesta interesi saistīja citi priekšmeti. Matemātikas profesora V.G.F.Beitlera rosināts, viņš pievērsās matemātikas un mehānikas studijām, parādot izcilas sekmes. Jau pirmajā studiju gadā viņš iesaistījās *Academia Petrina* astronomiskās observatorijas izveidē. 1778.gada februārī hercogam Pēterim, kā dāvanu dzimšanas dienā, viņš pasniedza paškonstruētus zemes un debesu jeb t. s. zvaigžņu globusus, kuru diametrs bija 2 pēdas (ap 62, 7 cm). Abus globusus hercogs pavēlēja novietot *Academia Petrina* bibliotēkā. Kā pateicību par saņemto dāvanu, hercogs Pēteris piešķīra Bīnemanim 200 dālderus un apmaksāja viņa studijas matemātikā un mehānikā Londonas universitātē. Laikabiedri rakstīja, ka Ernests Johans no Londonas atgriezās Jelgavā "*kā izcils un veikls mehānikas mākslinieks*". 1781. gadā hercogs Pēteris iecēla viņu par *Academia Petrina* mehāniķi ar algu 300 dālderu gadā. Desmit gadus viņš nodarbojās ar astronomiju, mēģināja noteikt magnētiskā meridiāna svārstības, konstruēja astronomiskos instrumentus, globusus un mašīnu modeļus, strādāja, lai izgatavotu ierīci sfērisko trīsstūru aplēsēm. Bīnemanis - pirmais Latvijā - 1785.gada 26.jūnijā demonstrēja gaisa balona lidojumu, bet 1786. gada 25. jūnijā - aerostatu. Bīnemanis uzskatāms par elektrības eksperimentu aizsācēju Latvijā. Viņš veica pētījumus par dažādām elektrības parādībām. 1786. gada 28. aprīlī jelgavniekiem viņš publiski demonstrēja eksperimentus par elektrības rašanos un pārvadišanu. Bīnemanis vadīja arī populārus kursus par elektrību, izgatavoja zibens novedējus un popularizēja to

lietošanu. 27.jūlijā pilsētniekiem viņš publiski demonstrēja zibens novedējus un piedāvāja tos uzstādīt uz namu jumtiem par 35 dālderu lielu atlīdzību. Zibens radītajos ugunsgrēkos bieži vien gāja bojā daudzi jelgavnieku nami. Blīvās koka ēku apbūves dēļ liesmas strauji izplatījās plašā apkārtnē, nereti izpostot pat veselus pilsētas kvartālus. Turīgākie namsaimnieki izrādīja lielu interesi par zibens novedējiem un labprāt tos ierīkoja, lai pasargātu savus namus no uguns nelaimēm. 1789.gadā E. J. Bīnemani atbrīvoja no *Academia Petrina* mehāniķa amata, jo viņš bija sācis "piekopt izlaidīgu dzīves veidu" un proti, hercoga Pētera Bīrona ārzemju ceļojuma laikā Bīnemanis esot sadraudzējies ar hercogam nepatīkamām personām.¹ Kādu laiku Bīnemanis pelnīja sev iztiku kā kantors un ērgelnieks pilsētas skolā. Neilgu laiku viņš Jelgavā nodarbojies arī ar tirdzniecību. 1797.gadā viņš aizbrauca uz Krieviju. Bijušais vilcēnietis strādāja par uzraugu Petrozavodskas pugu fabrikā, tad 1801. gadā Pēterburgā pasniedza zinātņu un mūzikas privātstundas. Bīnemanis strādāja arī kā skolotājs Gatčinas pilsētas skolā. Bīnemanis mira Gatčinā 1806. gadā.

E.J.Bīnemaņa veikums elektrības un tās īpašību izziņāšanā, zibens novedēju izgatavošanā un popularizēšanā nebūt nepalika bez ievēribas Zemgalē un Kurzemē. Interese par to pieauga. Par elektrības radīšanu un pārvadīšanu rakstīja arī tā laika domātāji, sabiedriskie darbinieki. Tā piemēram, bijušais Sēlpils luterāņu prāvests Jaunais Stenders *dabas spēku* – elektrību, latviešiem skaidroja G.F.Stendera "Augstas gudrības grāmatas no pasaules un dabas" 1796. gada izdevumā. Jaunais Stenders rakstīja:

*"Iekš visām lietām gaisā tāpat kā zemē rodas kāds apslēpts uguns, ko par sveķainu jeb zītarisku uguni sauc. Kamēr šis uguns netop kustināts un viņa spēks caur kustēšanu vairots, tamēr viņš apslēpts paliek un nemanāms. Kā tāds spēks iekš dabas rodas, vari tu pats pārlicināties. Kad tu sveķi zem zītara trin un, tad ātri pirkstu tam pieliec klāt, tad tūdaļ brakšķē tā kā malka sprakst. Tumsā arī šo dzirksteļu gaišumu redzēt var. Bet jo labāki to var panākt, kad liela glāžu lode stipri un ātri trīta top, tad visi tie, kas ar to savienoti iraid un uz sveķi stāv, no zītarīga spēka pildīti top, un tikko tie no svešām lietām, ko aizskar jeb kāds cits, kas tos aizskar, tad tūdaļ dzirkstele ar varu izšaujas un cilvēku kaulu kaulos satriec. Ar šādu glāžu lodi tie dabas mācītāji protot visādas brīnišķas lietas un rāda ar tās mazumā visu to, ko pie zibiņa un pārkoņa lielumā redz."*²

Kā daudzi tā laika zinātnieki, mehāniķi un citi pētnieki arī Jaunais Stenders elektrību saistīja ar zibeni. Kā izcilu tehnikas progresu liecinieku viņš 1796. gadā aprakstīja zibens novedējus. Autors pauda savu sajūsmu par šo izgudrojumu:

"Redziet, ko cilvēku gudrība ir izdomājusi!"

Jaunais Stenders rakstīja, ka tolaik zibens novedēji bija ierīkoti atsevišķiem Jelgavas, Rīgas namiem, kā arī Apriķu draudzes mācītāja ēkām. Taču kā atzina autors, tolaik "tie vēl reti atrodamī."

Pirmais solis zibens civilizēšanā bija paveikts un 19.gadsimts pakāpeniski ieguva elektrības laikmeta iezīmes. Tas bija īpašs gadsimts –

bagāts ar atklājumiem elektrības iegūšanas un tās praktiskās izmantošanas jomā. Taču jāatzīst, ka izgudrojumi sākotnēji vēl ilgi palika zinātnieku kabinetos un laboratorijās. Sen zināma patiesība ir tā, ka jebkuru novitāti praksē var ieviest tikai tad, kad sabiedrība tai ir pilnīgi gatava un cilvēce izjūt, dažkārt pat neapjaustu, nepieciešamību pēc tās.

Pēc tam, kad itāļu zinātnieks A. Volts 1800. gadā izgudroja elektrisko elementu bateriju, elektrību varēja ne vien novērot, bet arī iegūt.

Tehnikas attīstības gaitā mehānisko elektroģeneratoru konstrukcija daudzkārt ir pārveidota, taču to uzbūves principi saglabājušies.

Konstruktori un izgudrotāji centās atrast visizdevīgākos variantus, kā tvaika dzinējus aizstāt ar elektrodzinējiem. Fizikis M.H.Jakobi izveidoja dzinēju uz elektromagnētu bāzes. 1838. gadā zinātnieks uzbūvēja pirmo praktiski lietojamo elektrisko dzinēju laivai ar 12 pasažieriem. Par dzinēja enerģijas avotu izmantoja baterijas.³

Elektrotehnika savus pirmos soļus veica, tā sauktajā vājstrāvas jomā – elektrības pielietošana sakaru līdzekļos. M.H.Jakobi un E.Lencs pētīja elektromagnētiskās parādības. Lielu nopelni Jakobi bija telegrāfa aparātu konstruēšanā un elektrības izmērījumu ieviešanā. Elektriskā telegrāfa izgudrošanai bija milzīga praktiska nozīme. Drīz vien katrs cilvēks varēja pats pārliecināties par telegrāfa priekšrocībām. Eiropas valstis, Krievijas impēriju un Baltijas guberņu pārklāja telegrāfa tīkls un adresāts drīz vien saņēma savu pirmo telegrammu.

Tas bija atklājums, kas radīja lielu sabiedrības rezonansi. Par to lasāmgan tā laika presē, gan arī laikabiedru atmiņās. Talsu apriņķa Sasmakā (tagad Valdemārpils) dzimušais jaunlatviešu kustības darbinieks, publicists, sabiedriskais darbinieks Krišjānis Valdemārs (1825.-1891.) līdzās rakstiem par tautsaimniecību un jūrniecību lielu uzmanību pievērta arī dabaszinātnēm. Kr.Valdemārs darbā "Par dabas ziņām un gudrībām" 1857.gadā ar lielu sajūsmu rakstīja par telegrāfu un ielu apgaismojumu:

"Nezinu, vai lasītājs būs jau dzirdējis par telegrāfiem. Tie nule ceļas un jau gandrīz visas lielākās pilsētas Eiropā savieno. Dzelzu drātes, kas (vai apakš, vai virs zemes, vai arī pat jūras dibenī) iet no vienas pilsētas līdz otras, un tas dabas spēks, ko sauc par elektricitāti jeb elektrību (caur kuru zibens ceļas), palīdz, ka caur šo dzelzu drāti var acumirklī daudz simts jūdžu tālumā, ziņu padot, kādu vien gribi, vai arī draugiem garus stāstus stāstīt. Redz kādi brīnumi! (...)

*Ar to pašu dabas spēku elektricitāti tagad sāk spranču zemē pilsētu ielas apgaismot. Daudz citās pilsētās, ielas apgaismodami, dedzina īpašu gaisu, ko par gāzi sauc. Un daudzi citi tādi brīnumi būtu jāpiemin."*⁴

Pie Kr.Valdemāra rakstītā jāpaskaidro, ka 1844.gadā Konkorda laukumā Parīzē viņš redzējis Vēbera uzstādītās pirmās ielu apgaismojuma laternas ar elektriskajām loka spuldzēm. Kurzemnieks Kr. Valdemārs bija pārliecināts, ka elektrībai kā zinātnei pieder nākotne:

*"Cik jaukas šīs mācības ir, to jūs gan laikā redzēsiet."*⁵

Modernā pasaules uzskata paudējs, dzejnieks un domātājs Eduards Veidenbaums (1867. - 1892.) darbā "Gabals iz tautsaimniecības" 1886. gadā uzsvēra, ka *"latviešiem savās saimniecībās nepieciešams izmantot visus jaunus izgudrojumus – dzelzceļus, tvaika mašīnas, dzirnavas, telegrāfus, grāmatu drukātavas un visas citas tagadējās zinības un atradumus, jo tad neviens nespēs latviešus iekarot, verdzināt un kalpināt."*⁶

19.gs. 30.-70.gados inženiertehniskā doma sasniedza augstu attīstības pakāpi. Četrdesmit gadi, kurus sākotnēji iezīmēja M. Faradeja ar roku darbināmais elektriskās strāvas ģenerators, noslēdzās ar jaudīgu pašerosmes ģeneratoru ieviešanu un lietošanu praksē. Šos ģeneratorus vienlīdz labi varēja izmantot arī kā elektrodzinējus, tātad bija iegūts jauns mehāniskā spēka avots. Elektroenerģija bija sevi pieteikusi. 1879. gadā Rūpniecības izstādē Berlīnē E. fon Simens uzbūvēja pirmo eksperimentālo dzelzceļu, bet Breils kādā Francijas rūpnīcā ierīkoja 2 km garu transportlīniju. Līdz ar to elektroenerģiju sāka izmantot tehnoloģiskajām vajadzībām rūpniecībā.

Vēl plašākas elektroenerģijas izmantošanas iespējas pavēra tās izmantošana ielu apgaismojumam. 1875.gadā krievu inženieris P. Jabločkovs izveidoja elektriskā loka lampu. Tā gan praksē izrādījās visai neērta. 1879.gadā to aizstāja ar T.A.Edisona patentēto kvēlspuldzi, kurā izmantoja pārogļotu bambusa šķiedru. 20.gs. sākumā sāka lietot kvēlspuldzi ar volframa stiepli. 1882.gadā T.A.Edisons Ņujorkā uzbūvēja pirmo elektrostaciju, tās ražotā elektroenerģija bija paredzēta daudzu namu apgaismošanai. Tajā pat gadā Vācijā M.Deprē uzbūvēja pirmo elektropārvades līniju Misbaha - Minhene.

Elektroenerģijas izmantošana īpaši paplašinājās pēc trīsfāzu maiņstrāvas izgudrošanas un ieviešanas, ko veica Rīgas politehnikuma bijušais audzēknis M.Doļivo-Dobrovoļskis. Pēc viņa projekta trīsfāzu maiņspriegumu pa 15 kV augstsprieguma līniju pievadīja Frankfurtē pie Mainas notiekošajai starptautiskajai elektrotehnikas izstādei no 170 km attālās Laufenas, kur hidroturbīna grieza 230 kVA jaudas trīsfāzu ģeneratoru.

Strauju elektroenerģijas ienākšanu noteica tās lielās priekšrocības salīdzinājumā ar citiem enerģijas veidiem, proti, tai ir viegla dalāmība vajadzīgās daļās, ērta pārvadīšana ievērojamos attālumos, pārveidošana citos enerģijas veidos un lielāks lietošanas drošums, salīdzinājumā ar gāzes apgaismošanas iekārtām. Gāzes iekārtas bojājuma dēļ 1882. gadā izcēlās ugunsgrēks Rīgas pilsētas Vācu teātrī (tagad Latvijas Nacionālā opera). Apgaismojuma iekārtas drošuma dēļ ungāru firma "Gancs & Co" 1887.gadā tur ierīkoja 42,5 kW jaudas līdzstrāvas elektrostaciju.

Elektroenerģijas izmantošanas sākumi Latvijā meklējami 19. gs. 70. gados. Ir ziņas, ka jau 1876.gadā Rīgā, Rozenkranca metālapstrādes fabrikā bijusi elektriskā gaisma. 1879.gada 7.jūnijā Pārdaugavā, Kalnciema ielā Švarca koncertdārza un ēkas apgaismošanai ierīkoja nelielu

elektrostaciju, kas sastāvēja no lokomobīles, dinamomašīnas un akumulatoru baterijas. Apgaismošanai izmantoja loka spuldzes. Ap 1882.gadu Rīgā, Ganību dambī Nr. 17/19 Poles un Veitmaņa mašīnbūves, metāllietuves un katlu kaltnes fabrika telpu apgaismošanai tika ierīkota elektrostacija. No tās, līdz tagadējai E. Veidenbauma ielai, 1883. gada rudenī izbūvēja gaisvadu elektropārvades līniju Trampovska būvlaukuma apgaismošanai. Pie pirmajām elektrostacijām jāmin 1883.gadā Rīgas dzelzceļa stacijas rajonā ierīkotā elektrostacija. Tā piegādāja elektrisko strāvu Rīgas Amatnieku biedrības namam Vaļņu un Audēju ielu stūrī. Elektroietaišu būvi Rīgā un visā Latvijā veicināja 1888.gadā dibinātā Krievu - Baltijas elektrotehniskā fabrika (vēlāk fabrika "Union", kas atradās "VEF" teritorijā). Tajā ražoja dinamomašīnas, elektromotorus un citas elektroiekārtas, piedalījās dzelzceļu un rūpniecības uzņēmumu elektrificēšanas pasūtījumu izpildē.

Zināms, ka 19.gadsimta pēdējos gados vairāki Rīgas uzņēmēji ierīkoja nelielas elektrostacijas savās rūpnīcās un fabrikās, piemēram, mašīnu fabrikā "Felzers un Co", Poses vērptuvē, Leverkusa ķīmiskajā rūpnīcā, a/s "Vezuvs" metālfabrikā, N.Kuzņecova fajansa un porcelāna fabrikā, Džutas fabrikā, a/s "Rīgas tēraudfabrika", a/s "Fenikss" u.c.⁷

Rūpnīcu un fabriku mazās elektrostacijas ražoja elektroenerģiju ne vien savām vajadzībām, bet arī pārdeva apkārtējo māju iedzīvotājiem. Neraugoties uz to, ka elektroenerģijas tarifs bija ļoti augsts – no 30 līdz 60 kapeikām par 1 kWh, gribētāju netrūka. 1905.gadā sāka darboties Andrejsalas termoelektrostacija.

Nelielas elektrostacijas sāka celt Latvijas pilsētās. Liepājā 1899.gadā ar 570 kW jaudu sāka darboties līdzstrāvas elektrostacija. 1901.gadā Daugavpils dzelzceļa darbnīcās uzbūvēja 360 kW elektrostaciju, bet 1911. gadā tās jaudu palielināja līdz 540 kW. 1910.gadā sāka darboties elektrostacijas Ventspilī un Valmierā, bet 1911.gadā – Saldū.

¹ Johansons A. *Latvijas kultūras vēsture: 1710.- 1800.- Stokholma, 1975., 236.lpp.*

² Stradiņš J. *Etīdes par Latvijas zinātņu pagātņi.- R., 1982., 136.lpp.*

³ Urālietis A., Valks H. *Elektroenerģija vakar, šodien, rīt.- R., 1988., 6.lpp.*

⁴ *Ideju vēsture Latvijā: No pirmsākumiem līdz 19. gs. 90. gadiem.*

Antoloģija/ Sast. E. Buceniece.- R., 1995., 411.lpp.

⁵ Turpat, 412.lpp.

⁶ Turpat, 571.lpp.

⁷ *Latvijas enerģētika ceļā uz patstāvību./ I. Staltmaņa red.- R., 1992., 6.lpp.*

■ KĀ ZEMGALE UN ZIEMEĻKURZEMĒ IENĀCA ELEKTRĪBA

■ Gāzes laternas pie Jelgavas pils
un Aleksandra skolas, 20.gs.sāk.

20. gadsimta sākumā Latvijas pilsētu un lauku iedzīvotāju dzīvojamās telpas, sabiedriskās vietas, uzņēmumus, fabrikas, nelielas darbnīcas un ielas apgaismoja ar petroleju, gāzi, vai arī ar elektrību. Pie tam minētie telpu un ielu apgaismošanas veidi bieži tika lietoti paralēli. Kā piemēru var minēt Jelgavu. 20.gadsimta sākumā turīgākie pilsētas centra iedzīvotāji savus dzīvokļus apgaismoja ar gāzi. Dažus gadus vēlāk, vairums jelgavnieku deva priekšroku elektriskajam apgaismojumam. Taču tie iedzīvotāji, kuriem rocība neatļāva izmantot elektroenerģiju, vai arī to izmantot nevēlējās kādu citu apsvērumu dēļ, turpināja savas dzīvojamās telpas apgaismot ar petroleju.

20.gadsimta sākumā **Jelgavas** pilsētas dome, nevēlēdamās atpalikt no Rīgas, Liepājas un citām Latvijas pilsētām, sāka interesēties par gāzes apgaismojumu.

1907.gada 4.maijā Kurzemes gubernatoram tika iesniegts inženiera V.Trompetera izstrādātais gāzes vada projekts Jelgavas ielu apgaismošanai. Projekts paredzēja, ka Gāzes fabrikas jauda būs 600 tūkst. kubikmetri, tuvākajos gados to palielinot divkārt. Gāzes fabrikas izbūvei un ielu

■ Gāzes fabrika Jelgavā, 20. gs. sāk.

apgaismojuma ierīkošanai bija nepieciešami 400 tūkst.rubļu. 1909.gadā Jelgavas dome saņēma bankā kredītu projekta realizēšanai. Gāzes fabrikas celtniecībai nopirka zemesgabalu Malkas ielas (Malkas iela pēc 1917.gada bija 1. Valles ielas daļa, bet 1924.gadā to pārdēvēja par Elektriības ielu) galā pie Driksas upes – bijušajā pilsētas malkas laukumā (tagadējā DET Jelgavas Centrālās ražošanas bāzes teritorijā Elektriības ielā). Pilsētas dome par 6 tūkst.rubļu jau esošajai teritorijai klāt vēl piepirka K.Jaunberga zemes īpašumu. 1910.gada pavasarī Jelgavā uzsāka gāzes vadu tīkla ierīkošanu, bet vasarā sāka būvēt Gāzes fabriku. Gāzes ražošanai izmantoja ogles, kuras importēja. 1911.gada pavasarī pilsētas ielās izmēģināja gāzes apgaismojumu. Gaisma bijusi balta, nesalīdzināmi lielāka un gaišāka kā petrolejas lampas uguns. Jelgavas centra ielās naktis bijis *gaišs kā dienā*, bet pilsētas nomalēs – Valles, Sakņudārza, Slūžu, Marijas, Zāģu u.c. ielās, viss bija palicis pa vecam.

Turpmākajos gados vairākas pilsētas ielas apgaismoja ar gāzes laternām, bet pilsētas nomales joprojām apgaismoja petrolejas laternas. Ar

gāzi savus dzīvokļus un veikalus sāka apgaismot arī turīgākie jelgavnieki. Vasaras mēnešos 1 kubikmetrs gāzes maksāja kapeiku, bet rudenī un ziemā – 2 kapeikas. Taču deggāzes lietošana bija arī bīstama un notika ne viena vien nelaime. Laikraksts "Tēvija" 1911.gada 24.septembrī rakstīja, ka *"tirgotāja Izraēla veikalā Jelgavā, Lielajā ielā 16 notika gāzes eksplozija. Cilvēki gan nebija cietuši, bet sadragāti tirgotavas skatlogi"*.

Tomēr drīzumā petrolejas un gāzes apgaismojumu ielās, veikalos un dzīvokļos nomainīja elektriskā gaismā. Tās ierīkošana pilsētā sākās tajā pat laikā, bet līdz Pirmajam pasaules karam Jelgavas pilsētai savas elektrostacijas un vienotas elektroapgādes nebija.

Vēstures avotu trūkuma dēļ nav dokumentāli drošas ziņas par to, kad iedegās pirmās elektriskās spuldzītes Jelgavā. Ap 1907. – 1909.gadu Jelgavas pils pagrabā sāka darboties ģenerators, kas ražoja elektroenerģiju Kurzemes gubernatora rezidences un gubernas pārvaldes iestāžu, pils parka, Driksas un Lielupes tiltu apgaismošanai.

Kurzemes gubernas Statistikas komitejas 1904.gada fabriku un rūpnīcu sarakstā minēts, ka Jelgavas, Bauskas, Dobeles, Tukuma, Talsu uzņēmumos tiek darbināti petrolejas un gāzes dzinēji, izmanto tvaika katlus, bet vēl netiek minēts neviens elektrodzinējs.¹ Taču jau tuvākajos gados situācija mainījās. Uzņēmēji un rūpnieki sāka izmantot elektrodzinējus, iegādājās ģeneratorus un sāka ražot elektroenerģiju sava uzņēmuma vajadzībām, kā arī apgaismoja dzīvojamās un darba telpas, ēkas ielas daļu un pagalmus. 1909. gadā Heinriha Alunāna grāmatu tipogrāfijā Lielā ielā 21 darbojās 2 elektriskie dzinēji ar 4 ZS jaudu. Tipogrāfijā "Štefenhāgens un dēls" darbojās 2 elektriskie dzinēji ar jaudu 8 ZS. Telpas bijušas apgaismotas ar elektrisko gaismu. Zināms, ka 1909.gadā akciju sabiedrības "Lankovskis un Likops" konservu fabrikā Konstantīna ielā darbojās elektriskie dzinēji. 1910.gadā Hertelis iegādājās un uzstādīja ģeneratoru, lai apgaismotu savas aptiekas telpas Pasta ielā. Tajā pat gadā elektroenerģiju sāka izmantot J.Veinbergs savā Kalēju un atslēdznieku fabrikā Dobeles ielā. Tolaik jaudīgākā ģenerējošā iekārta bija Makša Grebnera īpašumā. Uzņēmējs Vaska drānu un cepuru fabrikā Rūpniecības ielā uzstādīja ģeneratoru ar 120 kVA jaudu. Vaska drānu un cepuru fabrikā elektroenerģiju ražoja gan rūpnieciskajām vajadzībām, gan arī to pārdeva apkārtējo māju īpašniekiem. Tā bijusi lielākā elektroenerģijas ražotne pilsētā.

1909.gada 19.decembrī Kurzemes gubernas inženieris saskaņoja Jelgavas Latviešu biedrības jaunās ēkas elektrostacijas projektu.² Projekts paredzēja, ka nama 1. stāvā tiks izbūvēta mašīntelpa. Tajā atradās divas dinamomašīnas elektroenerģijas ražošanai un 2 petrolejas dzinēji ar 15 ZS jaudu katrs. Mašīntelpā atradās arī 4 petrolejas tvertnes, skaņas slāpētājierīces un elektrosadale. 1910. gada 30. janvārī notika nama svinīga atklāšana.

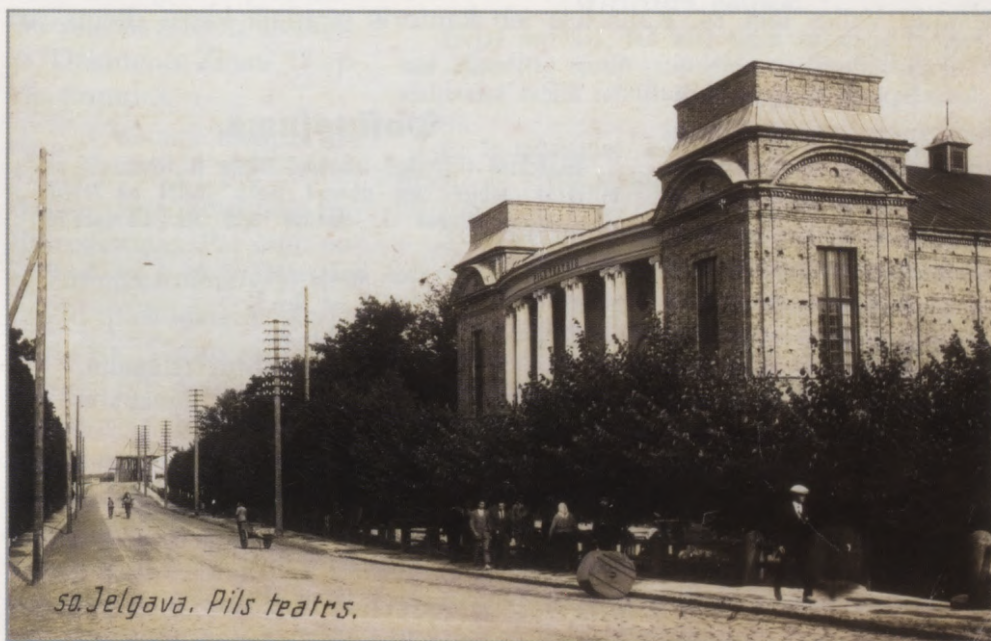
Elektroenerģiju izmantoja kinofilmu demonstrēšanai. 1910.gadā Jelgavā, Lielā ielā 10 sāka darboties pirmais kinoteātris pilsētā

■ Jelgavas Latviešu biedrības nams, 20.gs. sāk.

"The Imperial Bio". Tā kā Jelgavas Latviešu biedrības namā jau bija sava elektriskā spēkstacija, tad 1911.gadā iegādājās kinoaparātu, klavieres, marmora tāfeli jeb ekrānu, veica zāles pārbūvi un izveidoja nepieciešamās elektroinstalācijas, kas kopumā izmaksāja 2140,76 rbļ. Jelgavas Latviešu biedrības namā ierīkotā kinozāle ieguva nosaukumu – kinoteātris "Rekords". 1913.gadā jelgavnieki ieguva trešo kinoteātri. Tas bija tolaik greznākais un lielākais kinoteātris "Pils teātris", kas atradās Jelgavas pils dārzā.³

Domājams, ka Jelgavas pilsētas valde jautājumu par elektrostacijas

■ "Pils teātris" Jelgavas pils dārzā, 20. gs. sāk.

ierīkošanu risināja jau 1915.gada sākumā un tādēļ izveidoja Elektrības uzņēmumu. Uzmanību piesaista fakts, ka 1.aprīlī Jelgavas Elektrības uzņēmuma kantori kā kurjers pieņemts darbā Ādolfs Grosbergs. Vēstures avotu trūkuma dēļ nav ziņas par citiem Elektrības uzņēmuma darbiniekiem. Visticamāk, ka Pirmais pasaules karš pārtrauca pilsētas valdes nodomus ierīkot elektrisko spēkstaciju. Jelgavas elektrostacija uzsāka savu darbību 1915.gadā. To ierīkoja vācu okupācijas varas iestādes kara vajadzībām. Tā atradās līdzās Gāzes fabrikai. Jelgavas elektrostacijas iekārta tika atvesta pa dzelzceļu no Šauļiem. Jelgavas elektrostacijā ierīkoja firmas "Görlitzer" aksiālo vakuuma pretspiediena turbīnu un "Siemens Schukert" 510 kVA jaudas 500 V sprieguma ģeneratoru. Elektriskajā spēkstacijā uzstādīja ģenerējošo iekārtu un divus firmas "Petry Deraux" tvaika katlus ar 12 atmosfēru darba spiedienu turbīnu darbināšanai. Kopumā elektriskās spēkstacijas iekārta bijusi jauna. Vienīgi turbīnas ass bijusi nedaudz deformēta, to pārvadājot kara laikā. Līdzās spēkstacijai uzstādīja 4 firmas "AEG" transformatorus ar kopējo jaudu 500 kVA. Uzsāka 5 kV elektropārvades līniju izveidi un ierīkoja transformatoru punktus: 30 kVA transformators "Mitau West" (5000/380/220 V); 30 kVA transformators "Mitau Ost" (5000/400 V); 30 kVA transformators "Lok.Schupen West" (5000/400 V), kurš atradās dzelzceļa stacijas teritorijā.⁴

Pirmā pasaules kara gados Elektrības iestādes valde, Gāzes un ūdensvada valdes tika apvienotas vienā Jelgavas pilsētas valdes nodaļā. Sākot ar 1917.gada 28.jūliju, Elektrības uzņēmuma valde atradās Gāzes iestādē Valles ielā 14. Kanceleja jeb kantoris strādāja katru dienu, arī svētdienās.

Spriežot pēc sludinājumiem presē un izplatītajiem paziņojumiem, sākās samērā strauja pilsētas elektrificēšana. Kādā jelgavniekiem izplatītā paziņojumā teikts, ka "Elektrības iestāde dod elektrisko strāvu bez jebkāda galvojuma uz rakstiska pieprasī-

juma ar noteiktiem nosacījumiem". Par elektroenerģiju lietotāji varēja norēķināties pēc skaitītāju rādījumiem. Elektroenerģijas skaitītājus varēja saņemt Elektrības iestādes kantori, bet par to ik mēnesi bija jāmaksā īres nauda. Lietotājs bija atbildīgs par "elektriskās strāvas skaitītāja nozaudēšanu jeb apskādēšanu". Par patērēto elektroenerģiju varēja norēķināties arī pēc ierīkoto spuldziņu patērētās jaudas un skaita – tie bija, tā sauktie,

Paziņojums.

Pilsētas elektrības ēstahdes valde ir sateenota ar pilsētas gašes, un ūdens vadu valdi un kopš 28. jūlija atrodās I. Wallis eelā Nr. 14 (gašes ēstahdē).

Kanzelejas stundas darbdeenās no 9—1 un 3—6, pehgyneš, un svehtdeenās no 9—1.

Jelgavā, 24. jūlijā 1917. g.

Jelgavas militarkreisanis.

Pilsētas preekšneekš: **Seraphim.**

paušalabonenti. Par patērēto elektroenerģiju bija jānorēķinās līdz katra mēneša 15.datumam, jo pretējā gadījumā aprēķināja soda naudu. Laikraksts "Dzimtenes Ziņas" 1916.gada 22.novembrī informēja savus lasītājus, ka sākot ar 1.oktobri līdz 31.martam stājas spēkā elektroenerģijas lietotāju kopējais un paūsaltarifs. Jelgavas pilsētas un apriņķa priekšnieka Serafima parakstītais rīkojums noteica:

" Par vienas 25 sveču gaišuma lampas (ap 30 W) pieslēgšanu jāmaksā 5 markas mēnesī, par divām 25 sveču gaišuma lampām (ap 60 W) – 8 markas, par lampām no ap 60-90 W mēnesī jāmaksā 11 markas. Lampas, kuras uzskatāmas par nepievienotām, īpašniekiem tūlīt jānoņem un lampu apdarenes caur elektrības kontroles ierēdņi jānoslēdz. Ja tiek dedzinātas gaišākas nekā 25 sveču gaišuma lampas, tad jāvienojas uz īpašiem nosacījumiem. Sodīts tiek tas, kurš vairāk lampas jeb lielāka sveču gaišuma dedzina, nekā nolīgts. Soda arī tos, kuri elektrisko strāvu izlieto priekš citādiem, nekā apgaismošanas nolūkiem - vārīšanai, pletēšanai, akumulatoru pildīšanai u.c. Bargu sodu saņems tie, kas elektrisko strāvu nepieteikuši no tīkla lieto, un kas maksājumus par lietoto strāvu noteiktajā termiņā neiemaksā pilsētas apriņķa valdes kasē. Savukārt visām civilpersonām, kas elektrisko gaismu lieto bez skaitītāja, vajag pilsētas priekšniekam rakstiski paziņot nenoslēdzamo lampu skaitu, uzdodot to sveču gaišumu."

Lai apgaismotu dzīvokļus, Jelgavas pilsētas priekšnieks 1917.gadā vairākkārt skubināja jelgavniekus rakstiski pieteikties Elektrības iestādē, jo "tā kā instalāciju materiālu lēģeris drīz tiks izbeigts, tad vēlāk iesniegtie pieprasījumi vairs netiks ievēroti", rakstīja "Dzimtenes Ziņas" 18.aprīļa numurā.

Vācu okupācijas varas iestādes pie civiliedzīvotājiem izmitināja militārpersonas. Par viņu patērēto elektroenerģiju dzīvokļu īpašniekiem tika izmaksāta kompensācija.

Kārtība bija noteikta ļoti stingra. Līdz katra mēneša 3. datumam Elektrības iestādes kantorī dzīvokļa īpašniekam bija jāiesniedz iesniegums ar "iekortelētās personas skaidru un pilnīgu parakstu", kas apliecināja, ka īrnieks lieto elektrisko strāvu.⁵

Kā jau tika pieminēts, 1915.gada 1.aprīlī Jelgavas Elektrības uzņēmuma kantorī kā kurjeru darbā pieņēma Ādolfu Grosbergu. 1918. gada 12.jūnijā Arnolds Feierabends sāka strādāt par tehniķi. 1917. gada 13. novembrī savas darba gaitas pilsētas elektrocentālē kā vecākais montieris - mašīnists uzsāka Stepans Prišcepčuks, bet 1918.gada 5.jūnijā –

Pašinojums.

Elektriskā gaisma.

Wijsas personās, kas wehl buhtu nodomajuschas far-
mos dshwoflos cewilft elektrisko apgaismošanu, teef
usaiginatas tuhlin rakstifti peeteiktees elektriskās eestahdes
fantorī.

Tā ka instalazijas materialu leģeris schein tiks is-
beigts, tad wehlaef cefneegti pceprasījumi wairs newarēs-
tikt ceweħroti.

Jelgawā, 18. aprīlī 1917. g.

Jelgawas militārkreisamts.

Pilschtaes wcekschneefs: **Seraphim.**

Vilhelms Siliņš. Arvīdu Rinkus 1918.gada 24.februārī pieņēma darbā par montiera palīgu. 1918.gada 2.septembrī par vecāko montieri sāka strādāt Eduards Apšenieks. Par kurinātāju 1918. gada 26. augustā darbā pieņēma Kārli Zviedri. Par apmaiņas strādniekiem 1917. gada 5. septembrī sāka strādāt Jānis Krauklis un 1.oktobrī – Jānis Rozenbergs.⁶ Taču šīs ziņas ir nepilnīgas, jo bez minētajiem darbiniekiem pilsētas Elektribas uzņēmumā strādājuši arī vēl daudzi citi.

Tukuma pilsētu 1910. – 1912.gadā apgaismoja ar "Vašingtonas", "Lukss", "Auto lukss" 18 petrolejas tvaika spiediena laternām un 48 parastajām petrolejas laternām. Tvaika spiediena lampas bija visai neizturīgas, bieži bojājās un tās nācās labot. Petrolejas tvaika spiediena lampas bija uzstādītas tikai pilsētas centrā. Tās deva maz gaismas un pilsētas apgaismošana izmaksāja dārgi. Tukuma apgaismošanai gadā bija nepieciešami 1100 pudi (17 930 kg) petrolejas. 1910. – 1912.gadā pilsētas apgaismošana vidēji izmaksāja 3278, 91 rbļ.⁷ Pie tam petrolejas cenas ik gadu palielinājās. Tukuma pilsētas valdei 1912. gada pavasarī kļuva zināms, ka nākošajā gadā 1 puda petrolejas cena palielināsies vēl par 60 kapeikām. Līdz ar to pilsētas apgaismošanai būs jātērē 3938 rbļ. Tukuma valde atzina, ka pilsētas apgaismojums, izmaksā pārāk dārgi, un tas bija nepietiekams, tādēļ bija jārisina jautājums par elektriskās spēkstacijas celtniecību.

1912. gada 9. martā Tukuma pilsētas valde saņēma Ventspils firmas "Bau und Betrieb Elektrischen Zentralanlagen" inženiera Otokara Černi (Czerny) piedāvājumu uzbūvēt pilsētā elektrisko spēkstaciju.

Tas deva ierosmi Tukuma pilsētas valdei, un tā sāka ieinteresēties, cik izmaksā elektrostacijas celtniecība, tās aprīkošana, elektrisko vadu tīkla izbūve, un cik ekonomiski izdevīga ir pilsētas apgaismošana ar elektrisko strāvu. Valde uzsāka saraksti ar Rīgas sabiedrību "Licht und Kraft", kas nodarbojās ar elektrisko spēkstaciju projektēšanu, iekārtu un citu mašīnu piegādi. Sabiedrībai "Licht und Kraft" Latvijā bija liela pieredze elektrostaciju projektēšanā, būvēšanā un aprīkošanā. 1905.gadā sabiedrība "Licht und Kraft" Rīgas pilsētas Elektribas uzņēmumam piegādāja 3 dinamomašīnas, bet 1910. gadā 1 dinamomašīnu. Sabiedrība "Licht und Kraft" 1902.gadā sadarbojās ar kādu Valmieras privāto elektrisko spēkstaciju, piegādājot tai 2 dinamomašīnas, kā arī piegādājot dinamomašīnas uzņēmumiem Valkā 1905.gadā, Jaunjelgavā 1902.gadā un 2 dinamomašīnas Talsu elektriskajai spēkstacijai 1912.gadā.⁸ Savukārt, Valmieras pilsētas valde informēja tukumniekus, ka Valmieras spēkstacija darbojās jau otro gadu. Tās izbūve, aprīkošana un elektriskā tīkla izveide izmaksāja 4200 rubļus. Darbus vadīja firmas "Licht und Kraft" inženieri Vēbers un Punčers. Par elektroenerģiju *konzumenti* jeb privātie elektroenerģijas lietotāji maksāja 30-33 kapeikas par 1kWh. Valmieras pilsētas valde plānoja tiru ienākumu 1-2 tūkstoši rubļus, kurus novirzīs kredīta dzēšanai.⁹

1912. gada 21. maijā Tukuma dome pieņēma lēmumu būvēt elektrisko spēkstaciju, izveidot pilsētas elektrisko tīklu ielu un māju apgaismošanai. Elektriskā apgaismojuma ierīkošanai valde izveidoja īpašu komisiju. Tās sastāvā bija A.Zēbergs, J.Jākobsons, F.Tālbergs, I.Klemptners, O.Dīkmans, J.Mittenbergs un K.Zandbergs. Pēc cenu aptaujām un tehniskajiem aprēķiniem noskaidrojās, ka elektriskās spēkstacijas projektēšana, celtniecība, dzinēju, dinamomašīnu, akumulatoru baterijas, elektrosadales, barošanas punktu un vadu iegāde, vadu tīklu izveide izmaksās 60 165 rubļus. Tā kā tik lielas naudas summas pilsētai nebija, tad valde nolēma ņemt 5% kredītu uz 30 gadiem elektrostacijas izbūvei, kā to jau bija darijušas citas pilsētas. Tukuma valde 1913.gada augustā aprēķināja elektrostacijas ekspluatācijas izmaksas.¹⁰ Tika plānots, ka elektrostacijas telpas 1900 stundas gadā apgaismos 10 spuldzītes (30 W). Tukuma pilsētas ielas plānoja apgaismot ar 60 W un 30 W spuldzēm līdz pulksten 11.00 vakarā. Ielu apgaismošanai paredzēja uzstādīt 92 spuldzes, kuras degs 1540 stundas gadā, bet 33 spuldzītes ielas apgaismos visu nakti. Aprēķins paredzēja, ka Tukuma pilsēta gadā izlietos 49 500 kWh elektroenerģiju, tai skaitā plānoja zudumus 25%. Lai saražotu nepieciešamo elektroenerģijas daudzumu gadā, bija nepieciešami 2600 pudi ogles (1 puds jeb 16,3 kg maksāja 20 kapeikas). Elektriskās spēkstacijas vadītāja gada alga bija paredzēta 1000 rubļi, mašinistam – 720 rubļ., viņa palīgam – 550 rubļ. Elektroenerģijas tarifs konsumentiem tika plānots 30 kapeikas par 1 kWh, bet pilsētai – 18 kapeikas. Tukuma valde no Elektribas uzņēmuma plānoja gūt 4 tūkst.rubļus lielu peļņu. Tādējādi pilsētas valde pierādīja, ka pilsētas apgaismošana ar petrolejas tvaika spiediena laternām izmaksās 3938 rubļ., bet apgaismošana ar elektrisko gaismu izmaksās tikai 2820 rubļ. Ielu apgaismošana ar elektrību būs par 1118 rubļiem lētāka. Veiktās aplēses pārliecināja Tukuma pilsētas galvu A.Eihvaldu un valdi par elektriskās spēkstacijas celtniecības nepieciešamību, lai iedzīvotājus apgādātu ar elektroenerģiju un ierīkotu pilsētā modernu – elektrisko apgaismojumu.

24. martā 6.00 pēcpusdienā pilsētas valde izsludināja elektrības koka stabu mazāksolišanas torģus jeb izsoli. Pilsētas apgaismošanai bija nepieciešami: 115 stabi 28 pēdu (1 pēda=30,48 cm; 1 colla=2,54 cm) garumā, 70 stabi 30 pēdas gari (6-7 collas tievgalī), 22 stabi 35 pēdas gari un 10 stabi 37 pēdas gari (7-8 collas tievgalī).

Konkursā par elektriskā apgaismojuma ierīkošanu Tukumā piedalījās vairākas firmas: Rīgas pilsētas Vispārējā elektrības kompānija; Krievu akciju sabiedrība "Siemens Schuckert"; Tirgotāju un Rūpnieku Ekonomiskā sabiedrība; akciju sabiedrība "Volts"; tehniskais birojs "R. Titmans un Co"; inženiera Aleksandra Jauha tehniskais birojs.¹¹

1914.gada 26.aprīlī Tukuma elektriskā apgaismojuma ierīkošanas komisija kopā ar pieaicinātajiem ekspertiem – inženieriem Eisti, Bankinu (?) un Bušu no Rīgas izskatīja konkursam iesniegtos projektus. Komisija un

eksperti nolēma, ka vislabākais no piedāvātajiem variantiem gan finansālajā, gan arī tehniskajā ziņā bija Tirgotāju un Rūpnieku Ekonomiskās sabiedrības piedāvātais Tukuma elektriskās spēkstacijas projekts par summu 30 500 rbļ. (elektrības daļa). Pie tam firmai jau bija pieredze, projektējot Ventspils spēkstaciju. Kā pilnīgi neatbilstošs tika noraidīts inženiera Jauha projekts. Maskavas akciju sabiedrība "Dinamo" tā arī neiesniedza projektu konkursam, kā to bija solījusi. Taču nevienā no iesniegtajiem projektiem, nebija paredzēts uzstādīt dzinējus ar tik lielu jaudu, kā to plānoja Tukuma dome. Tādēļ jautājums par elektriskajā spēkstacijā ierīkojamiem dzinējiem tika skatīts atsevišķi. Komisija un eksperti pieņēma lēmumu, ka elektriskajā spēkstacijā jāuzstāda tvaika dzinēji un jāierīko akas, lai nodrošinātu ūdens padevi. 9.maija sēdē komisija nolēma, ka spēkstacijā jāierīko divi tvaika katli ar jaudu 60 un 100 ZS. Pie tam jau 1914. gada 7. februārī Tukuma pilsētas valde bija saņēmusi Rīgas Politehniskā institūta ķīmisko izmēģinājumu stacijas atzinumu par ūdens provju rezultātiem. Zinātnieki atzina, ka ūdens cietība ir salīdzinoši neievērojama un to var izmantot padevei tvaika katlam.

Konkursa rezultātā izvēlējās firmas "H. Lanz" tvaika dzinējus ar jaudu 60 un 100 ZS, kas izmaksāja 22 515 rbļ. Tukuma dome nolēma, ka elektrostacijas ēka jāceļ uz pilsētas zemes Lielajā ielā, piepērkot klāt vēl Rozentālam piederošo zemi. Laikraksts "Курляндские Губернские Ведомости" 16. jūlija numurā publicēja sludinājumu, ka 21.jūlijā 6.00 pēcpusdienā pilsētas valdes telpās notiks izšķirošie *torgi* par to, kurš par viszemāko cenu apņemsies uzcelt pilsētas elektriskās spēkstacijas ķieģeļu ēku uz akmens pamatiem ar 30 m augstu skursteni. Laika bija maz, jo ēka bija jānodod ekspluatācijā 15. augustā. Taču mazāksolīšana tā arī nenotika.

Tirgotāju un Rūpnieku Ekonomiskās sabiedrības Elektrotehniskā nodaļa 1914. gada 11. jūnijā Tukuma valdei iesniedza precīzu pilsētas elektrostacijas aprīkojuma aprakstu: *firmas "H. Lanz" 2 lokomobīles tipa katlus ar cauruļveida tvaika pārkarsētājiem, kuru tvaika spiediens bija 189 mārciņas uz 1 kvadrātcollu (1 atmosfēra=15,75 mārciņas uz 1 kvadrātcollu) katram katlam; 60 ZS un 100 ZS lokomobīles; 5 dinamomašīnas ar jaudu - 40 kW, 75 kW, 12 kW un 2 dinamomašīnas ar jaudu 14 ZS katra; firmas "Tjudor" akumulatoru bateriju; balta marmora elektroenerģijas sadale, kas sastāvēja no 4 paneļiem. Plānoja ierīkot 2950 spuldzes.*¹² Tirgotāju un Rūpnieku Ekonomiskās sabiedrības Elektrotehniskā nodaļa visvairāk piedāvāja ierīkot 25 sveču gaismas spuldzes – 1200 gab., 800 gab. – 16 sveču gaismas spuldzes un pa 400 gab. – 10 un 50 sveču gaismas spuldzes. Pie tam visu elektrisko spuldžu ekspluatācijas garantijas laiks bija 2000 stundas. To visu sabiedrība apņēmas piegādāt līdz 12. septembrim.

1914.gada 3.jūlijā Tukumā ieradās Tirgotāju un Rūpnieku Ekonomiskās sabiedrības Elektrotehniskās nodaļas virsmontieris Kanbots, lai organizētu un vadītu elektriskās spēkstacijas celtniecības un

Pirmā pasaules kara gados vācu okupācijas varas iestādes daudzviet ierīkoja no Vācijas atvestās vai rekvizētās ģenerējošās iekārtas elektroenerģijas ražošanai. Svarīgi bija nodrošināt ar elektroenerģiju okupācijas varas iestādes gan pilsētās, gan arī pagastos. Tā elektriskā gaisma pamazām sāka ienākt Zemgalē un Ziemeļkurzemē.

¹ Вся Курляндская губерния/ Справочно адресное издание Курляндского губернского статистического комитета под. ред. Я. И. Лудмера.- Митава, 1904, с. 263-274

³ Zemgales Avīze, 1997.g.8.apr.

⁴ Turpat, 807.f., 2.apr., 736.l., 18.lp.

⁵ Dzimtenes Zinas.- 1917.g.18.apr.

⁶ LVVA 807.f., 2.apr., 409.l., 2.- 6.lp.

⁷ Turpat, 467.f.3.apr.,56.l.,62.lp.

⁸ Turpat, 9.lp.

⁹ Turpat, 13.lp.

¹⁰ Turpat, 63.lp.

¹¹ Turpat, 220.1.

¹² Turpat, 230.-231.lv.

¹³ Turpat, 278.lp.

¹⁴ Turpat, 56.l., 43.lp.

¹⁵ Turpat, 4895.f., 2.apr.168.l.

■ ZEMGALES ELEKTROENERĢĒTIKA PIRMĀS LATVIJAS REPUBLIKAS BRĪVVALSTS GADOS

Elektroenerģijas ražošana un izmantošana Jelgavā

Līdz ar Latvijas Republikas proklamēšanu 1918.gada 18.novembrī, tika izveidota Latvijas Pagaidu valdība. Darbu atsāka pilsētu valdes un pašvaldību iestādes. Darbību atjaunoja **Jelgavas pilsētas** valdes Elektriības, gāzes un ūdens uzņēmums (no 1922.gada 20.oktobra – Jelgavas pilsētas valdes Uzņēmuma nodaļa ar nozarēm: Elektriība; Ūdens; Aptīrīšana. Turpmāk tekstā: Elektriības uzņēmums). Uzņēmuma nodaļai bija kopīgs kantoris un kase, kas atradās 1. Valles ielā, tad Elektriības ielā.

1919. gada 16. jūlijā tika izdoti "Noteikumi par elektriskām stacijām, ietaisēm un vadiem", kas noteica, ka visas darbojošās elektriskās spēkstacijas, ietaises, vadi, vadu tīkli u.c. turpmāk pāriet Finanšu ministrijas Rūpniecības departamenta Elektriības uzņēmumu inspekcijas pārraudzībā.¹ Pamatojoties uz minētajiem noteikumiem, Makša Grebnera vaska drānu un cepuru fabrikas elektriskā spēkstacija nonāca valdes Elektriības uzņēmuma pārziņā. Tolaik to sauca par pilsētas *mazo* spēkstaciju.

Līdz ar Jelgavas atbrīvošanu no bermontiešiem 1919.gada 21.novembrī, pilsētas valde sāka risināt jautājumu par iestāžu, dzīvokļu un ielu apgaismošanu.¹ Pasaules kara gados ierīkotā Jelgavas elektriskā spēkstacija

Noteikumi

par elektriskām stacijām, ietaisēm un vadiem.

(Izdoti 1919. g. 16. jūlija likuma kārtībā).

1. Visas jau darbā esošās elektriības spēka stacijas, ietaises, vadi, vadu tīkli u. c. pāriet finanšu ministrijas rūpniecības departamenta elektriības uzņēmumu inspekcijas pārraudzībā.

2. Elektrisko spēku staciju, ietaišu, vadu un vadu tīklu jaunbūvēn, paplašināšanām un pārbūvēn vajadzīga finanšu

ministrijas rūpniecības departamenta atļauja.

3. Tuvākus nosacījumus par elektrisko ietaišu rīcības un izdalīšanas strāvas veidu un spraugumu, kā arī attiecīgus tehniskus priekšrakstus par minēto ietaišu izbūvi un darbību izdod finanšu ministrija.

Rīgā, 1922. g. 12. janvārī.

Ministru prezidents Z. Meierovics.

Finanšu ministrs Rīngolds Kalniņš.

nebija cietusi. Taču Brīvības cīņu laikā elektrisko vadu tīkls pilsētā bija izpostīts un to vajadzēja atjaunot. Pirmskara gados zemē guldītās gāzes vadu tīkla caurules un Gāzes fabrikas iekārta bija sarūsējušas. Tā kā praktiski gāzes vadu tīkls bija jābūvē no jauna. Pie tam bija visai apšaubāms, vai turpmākajos gados gāzes apgaismojums spēs konkurēt ar elektrisko gaismu.

1915.gadā vācu okupācijas varas iestāžu steigā ierīkotā Jelgavas elektriskā spēkstacija bija ekonomiski neizdevīga, jo elektroenerģijas ražošanai tā patērēja lielu daudzumu kurināmā. Elektroenerģijas zudumi transformatoros un vadu tīklā bija vairāk kā ceturtdaļa no saražotās enerģijas kopapjoma. 1920.gada 20.marta sēdē pilsētas valde nolēma būvēt jaunu elektrostaciju. Piedāvājumu par elektriskās spēkstacijas celtniecību izsūtīja 11 dažādām ārzemju firmām, bet to ieinteresētība nebija liela. Diemžēl jaunās elektriskās spēkstacijas ierīkošanai trūka nepieciešamo līdzekļu. Pie tam, inflācijas dēļ naudas bija par maz ne vien spēkstacijas celtniecībai, bet arī pašvaldības iestāžu darbinieku algām. Algu jautājuma risināšanā viskareivīgākie izrādījās Elektriības uzņēmuma darbinieki.

1920. gada 6. septembrī viņi negaidīti ieradās uz Jelgavas domes sēdi un pieprasīja palielināt darba algu. Jautājumu par darba samaksas palielināšanu bija paredzēts izskatīt 7. oktobra domes sēdē. Pēc streikotāju pieprasījuma, domnieki nolēma palielināt algu sākot ar 1.septembri par 50%, bet ar 1.oktobri – vēl par 50%.² Tā kā nepieciešamās naudas summas domes kasē nebija, Elektriības uzņēmuma darbinieki algas pielikumu ar 1.septembri tā arī nesaņēma. 11.oktobrī uz domes sēdi ieradās uzņēmuma pārstāvji J.Dūša, E.Bauzis, A.Greijers, J.Kuģenieks un J.Ziemelis. Domnieki uzņēmīgajiem atnācējiem lūdza vēl vienu dienu *paciesties*, kamēr kantoris aprēķinās jaunās algas. Taču uzņēmuma pārstāvji pieprasīja solīto algu par septembri izmaksāt tūlīt un dot rakstisku apliecinājumu, ka oktobra alga tiks palielināta vēl par 50%. Ap pulksten astoņiem vakarā dome nolēma jautājumu par algas pielikumu nodot izskatīšanai budžeta komisijā, lai 12.oktobrī vai, vēlākais, 20.oktobrī Elektriības uzņēmuma darbiniekiem izmaksātu algas. Domnieks Bērzkalns, mēģinot nomierināt sašutušos atnācējus, solīja algas izmaksāt jau nākošajā dienā. Taču streikotāji bija noskaņoti nopietnam cīņam. Pēc 20 minūtēm pilsētai tika pārtraukta elektrības un ūdens padeve. Ap diviem naktī, ar policijas palīdzību, izdevās atjaunot elektrības un ūdens padevi pilsētai. Taču elektriskās spēkstacijas un ūdensvada darbinieki arī policijas prefekta klātbūtnē pie darba nestājās un noraudzījās, kā "*ataicinātie speciālisti noņēmas ar darbiem, kurus viņi tā īsti labi nepārzināja*". Elektriības uzņēmumu darbinieku streiks izraisīja zināmu rezonansi Jelgavas sabiedrībā. Arī citu iestāžu darbinieki pieprasīja dubultu algas palielinājumu.

20.gados elektroenerģiju, galvenokārt, lietoja apgaismojumam. Enerģijas patēriņš dienā bija neliels. Pilsētā vēl nebija izbūvēts vadu tīkls

un transformatoru punkti pietiekamā daudzumā, lai nodrošinātu elektroenerģijas pieprasījumu. Līdz ar to enerģijas pašizmaksa bija augsta. Elektroenerģijas ražošanas dienas laikā Elektribas uzņēmumam nesa lielus zaudējumus. Lai taupītu līdzekļus, kuru pilsētas valdei jau tā bija maz, 1921.gada 22.martā pulksten 10.00 elektriskā spēkstacija pārtrauca elektroenerģijas padevi dienā. Darbu nācās pārtraukt arī uzņēmumiem un rūpnīcām. Par šādu pilsētas valdes rīcību uzņēmēji sūdzējās Finanšu ministrijas Rūpniecības departamentam. Pulksten 6.30 vakarā dome saņēma Rūpniecības departamenta telegrammu, *ka darba pārtraukšana rūpniecības uzņēmumos nav pieļaujama*. Nākošā dienā domnieki sanāca uz ārkārtas sēdi. Tika pieņemts lēmums atjaunot elektroenerģijas padevi rūpniecības uzņēmumiem dienā, nosakot tarifu 25 rubļi par 1 kWh.³ Šeit jāpiebilst, ka Rīgā elektroenerģijas tarifs rūpniekiem bija tikai 8 rubļi par 1 kWh.

1921.gada aprīlī Jelgavas elektriskās spēkstacijas realizētās elektroenerģijas kopapjoms pilsētas rūpnīcām, uzņēmumiem un darbnīcām bija tikai 3111 kWh. Elektriskā spēkstacija piegādāja elektroenerģiju Finkenšteina apavu darbnīcai, Kroiča alus brūzim, Franka un Blofelda desu fabrikām, Firstiņa, Skaidiņa, Fridrihšteina un Hermana mehāniskajām darbnīcām, Šulca zārku darbnīcai, Vīzes podu darbnīcai, Gemuta un Alunāna tipogrāfijām, Holcmaņa labības dzirnavām, Ģintermuižas slimnīcas malkas zāģētavai, Marmelādes fabrikai, Blūma kinoteātrim un kino "Rex", kā arī Dumpfa krāsotavai, kurš darbināja arī pats savu lokomotīvi.

Pilsētas dome konstatēja, ka, ja elektroenerģiju piegādāja rūpniecības uzņēmumiem dienā, tad *"caur šādu darbību 2 mēnešu laikā pilsētai radušies zaudējumi 2 miljoni rubļu"*. Tā kā Finanšu ministrija bija vairākkārt norādījusi, ka *ir ļoti svarīgi attīstīt rūpniecību*, Jelgavas pilsētas dome nolēma prasīt neatmaksājamu pabalstu – 2 miljonus rubļu jaunas lokomotīves iegādei. Iesniegumā Iekšlietu ministrijas Pašvaldību departamentam dome rakstīja, ka iedzīvotāju vajadzībām elektroenerģija tiek ražota no plkst. 7.00 vakarā līdz 3.00 rītā, bet rūpniekiem – no plkst. 10.00 līdz 6.00 vakarā. Vienā maiņā Elektribas uzņēmumā strādāja 12 cilvēki, bet, lai nodrošinātu pilsētas uzņēmējus ar elektroenerģiju, bija nepieciešams divmaiņu darbs. Domnieki piedāvāja Pašvaldību departamentam, ka gadījumā, ja netiks piešķirts 2 miljonu liels pabalsts, departamentam jāsedz elektriskās spēkstacijas izdevumi, kas radušies, ražojot elektroenerģiju rūpniecības vajadzībām no saviem līdzekļiem. Jūnija mēnesī elektriskās spēkstacijas paplašināšanai pilsētas dome jau pieprasīja pabalstu 2,5 miljonu rubļu apmērā. Diemžēl Pašvaldību departaments cerēto naudas summu Jelgavas domei vairākkārt atteica un rekomendēja paaugstināt elektroenerģijas tarifus.

Vasaras mēnešos situācija kļuva arvien sarežģītāka, jo samazinoties elektroenerģijas patēriņam, elektroenerģijas ražošana kļuva vēl

nerentablāka un elektriskās spēkstacijas zaudējumi palielinājās. Aizkavējās algu izmaksa Elektriības uzņēmuma darbiniekiem. 5.jūlijā domē tika iesniegts Elektriības uzņēmuma 58 darbinieku parakstīts paziņojums. Arī šoreiz pilsētai tika pārtraukta elektroenerģijas piegāde. Pēc pāris dienām algas tomēr izmaksāja un elektrības padevi pilsētai atjaunoja. Taču elektriskās spēkstacijas jautājums joprojām bija domes sēžu dienas kārtībā.

1921.gada 31.oktobrī Dobeles – Bērzes savienība piedāvāja piegādāt elektroenerģiju Jelgavas pilsētai. Lai to saņemtu no Parūķu elektriskās spēkstacijas, Jelgavas valdei par saviem līdzekļiem bija jāizbūvē 27 km elektropārvades līnija Jelgava – Parūķi. Jelgavas valde atteicās no Dobeles – Bērzes savienības piedāvājuma. Tam bija vairāki iemesli. Pirmkārt, piedāvātais elektroenerģijas apjoms Jelgavai bija par mazu. Otrkārt, 27 km garās elektropārvades līnijas izbūve izmaksātu vairāk nekā 4 miljonus rubļu. Jelgavas valde uzskatīja, ka par minēto naudas summu iespējams izbūvēt jaunu elektrisko spēkstaciju un vadu tīklu. Pie tam, ražojot strāvu jaunajā elektriskajā spēkstacijā, tās pašizmaksa būtu par 30-40% zemāka, kā Dobeles – Bērzes savienības piedāvātā elektroenerģija.

Neskatoties uz kolīzijām, kuras notika par un ap elektrisko spēkstaciju, Elektriības uzņēmuma montieri strādāja, lai jelgavnieku dzīvokļi, iestādes un ielas vakaros kļūtu gaišākas. 1920.gada 1.pusgadā ielu apgaismojuma ierīkošanai nepieciešamajiem materiāliem un 6 cilvēku darba algām no pilsētas budžeta bija izlietots 74 974 rbļ. Policijas prefekts 4. septembrī pilsētas valdei rakstīja, ka nepieciešams atjaunot ielu apgaismošanu naktīs, īpaši vietās, kur atrodas policijas posteņi, lai būtu iespējams kontrolēt pilsoņu dokumentus. Jelgavas pilsētas valde ķērās pie darba. Taču pilsētā netrūka arī negodīgu cilvēku, kas izskrūvēja vai sasīta elektriskās spuldzītes. Pilsētas valde 10. novembrī laikrakstā "Zemgalietis" publicēja sekojošu rakstu:

"Lai pilsētas iedzīvotājiem atvieglotu satiksmi uz ielām tumšajos vakaros, pilsētas valde, cik viņai to atļāva pilsētas finansiālais stāvoklis, ievilka uz ielām elektrisko apgaismošanu, kuru vēl paplašinās. Pēdējā laikā ir nākuši priekšā gadījumi, kad svešas mantas tīkotāji piesavinās izliktās elektriskās lampas, atstājot caur šādu savu noziedzīgu rīcību pilsētā dažas vietas pilnīgā tumsā. Ja tas tā turpināsies, tad elektrisko lampu dārdzības dēļ pilsētai būs jāpārtrauc elektriskais apgaismojums. Pilsētas valde(..) lūdz nākt talkā, piegriežot vērības šādu neglītu darbu piekopējiem, kurus pie gadījiena nogādājiēt attiecīgās iestādes rīcībā dēļ pelnīta soda saņemšanas, jo pilsētas manta, kā sabiedrības kopīpašums ir jāgoda."

Pilsētas apgaismojuma ierīkošanai bija nepieciešami līdzekļi un laiks, jo tas nebija izdarāms pat ne pāris gados.

1921.gada 12.aprīlī policijas prefekts ziņoja valdei, ka tumšo ielu dēļ, zādzības pilsētā palielinājušās par 25% :

" Pēc pulksten 12.00 naktī, kad tumšs tiek dzēstas ugunis un pilsēta atronas

tumsā. Pateicoties tumsai, noziedznieki aizbēguši, neskatoties uz to, ka uz viņiem šauts. Pēc pusnakts izdarīt pārmeklēšanas, kratīšanas un kontroles viesnīcās, iebraucamās vietās un dzīvokļos nav gandrīz iespējams, jo bieži tur nav atrodamas lampas vai sveces. Pie tam stāvokli vēl sarežģītāku darīja tas, ka līdzekļu trūkuma dēļ policisti nav pienācīgi apgādāti ar kabatlukturīšiem. Vajag apgaismot pilsētu līdz pulksten 3.00 rītā. Arī ugunsgrēka gadījumā ugunsdzēsējiem tiek apgrūtināts darbs." ⁴

Par neapmierinošo pilsētas apgaismojumu bija norūpējies arī pilsētas galva Neilands. 1921.gada 4.oktobrī viņš rakstīja Elektriķu uzņēmumam:

"Atkal esmu novērojis, ka vietu vietām vakaros nespīd ielu lampas, jeb no rītiem netiek izdzēstas laikus un spīd vēl lielā dienā vai mēnesgaismas naktīs. Speršu pret nolaidīgiem darbiniekiem stingrus soļus."⁵

Tā vien šķiet, ka Jelgavas pilsētas dome, tumšo pilsētas ielu un nerentablās elektriskās spēkstacijas dēļ, bija jau novesta līdz izmisumam. Vienu pēc otras domnieki rakstīja vēstules dažādām ministrijām un departamentiem, lai saņemtu aizdevumu vai kredītu jaunas spēkstacijas izbūvei. 1921.gada 1.decembrī Jelgavas pilsētas galva P. Goldmanis kārtējā vēstulē Finanšu ministrijas Kredīta departamentam rakstīja:

"Vācu okupācijas laikā būvētā elektriskā spēkstacija ar savu konstrukciju nav piemērota strāvas ražošanai priekš apgaismošanas. Tāpēc caur tās nodarbināšanu ik dienas tiek patērēts lielāks daudzums malkas. Tā piemēram, 24 stundu laikā turbīne patērē 7-8 kubikasis malkas, kas izmaksā 40 tūkst.rubļus. Nepieciešams algot 45 darbiniekus, kuriem algās būtu izmaksājami 4-5 tūkst. rubļi. Lai izbēgtu šādu, ne ar ko neattaisnojamu malkas un darbaspēka patēriņu un, ņemot vērā, ka caur vecās turbīnes nodarbināšanu pilsēta var īsā laikā nonākt bēdīgā stāvoklī, jo paliks tumsā slimnīcas, skolas, pasts, telegrāfs, dzelzceļa stacija, policija, cietums un vietējais garnizons. Pilsētas valde projektē uzstādīt jaunu elektrisko spēkstaciju, kas izmaksātu 10 miljonus. Minēto summu varētu segt, pārdodot veco turbīni, bet tās pārdošana var notikt tikai pēc jaunās elektriskās spēkstacijas izbūves. Ievērojot sacīto, pilsētas valde, pamatojoties uz domes 11.novembra lēmumu lūdz Finanšu ministrijai izsniegt valdības īslaika aizdevumu 10 miljoni pret vecās elektriskās spēkstacijas iekāršanu."

Taču arī šoreiz valdība līdzekļus nepiešķīra. Tādēļ no domas par jaunas elektriskās spēkstacijas ierīkošanu bija jāatsakās. 1921.gada nogalē uzsāka vecās spēkstacijas ēkas pārbūvi. Novembrī iegādājās firmas "Siemens Schukert" ģeneratoru ar jaudu 200 kVA. Tika uzstādīta 175 ZS "H. Lanz" tvaika lokomobīle, tad arī turbodīnamomašīna ar jaudu 600 ZS. Tās darbojās pārmaiņus, atbilstoši strāvas patēriņam. Rūpniecības uzņēmumiem un amatnieku darbnīcām par patērēto elektroenerģiju ieviesa slīdošo jeb tāfeltarifu.

Par patērēto strāvu:

līdz 100 kWh bija jāmaksā 30 rbļ. par 1 kWh;

no 100 - 200 kWh -----	25 rbļ. par 1 kWh;
no 200 - 300 kWh -----	20 rbļ. par 1 kWh;
no 300 - 400 kWh -----	18 rbļ. par 1 kWh;
no 400 - 600 kWh -----	16 rbļ. par 1 kWh;
no 600 - 1000 kWh -----	14 rbļ. par 1 kWh.

Jau 1922.gada vasarā bija skaidrs, ka arī paplašinātās elektriskās spēkstacijas jauda bija par mazu, jo pieprasījums pēc elektroenerģijas pieauga. Jelgavas pilsētas valde 1922. gada oktobrī likvidēja Gāzes fabriku un tās iekārtu nolēma pārdot. Tas deva ienākumus valdes kasē. 16.oktobra sēdē atzina, ka nepieciešams vēlreiz lūgt valsts aizdevumu 2,5 miljonus rubļu, lai iegādātos elektriskās spēkstacijas iekārtu no Jankela Kleina. Pilsētas dome oktobrī saņēma pieprasīto 6% kredītu. 20.oktobra sēdē izveidotā Tehniskā komisija 5 cilvēku sastāvā domes sēdē ziņoja, ka *"apskatītie katli izrādījās jauni un citi centrāles piederumi pilnīgā kārtībā"*.⁶

1922.gada 2.novembrī Jelgavas pilsētas galva P. Goldmanis parakstīja līgumu ar Vecauces dzirnavu un kokzāģētavas īpašnieku Jankeli Iciga dēlu Kleinu par elektriskās centrāles pirkšanu. Par 5 miljoniem 800 tūkst. rubļu Kleins pārdeva:

"327 efektīvu zirgu spēku Dinglera "Tandem" sistēmas garaiņu mašīnu ar 3 fāzu maiņu strāvas 525 V un 385 A ģeneratoru sabiedrības "Brown Boweri & Co" un ierosinātāju, 2 "Babcock Wilcox" sistēmas garaiņu katlus ar pārkarsētājiem, slēdzēju un transformatoru komplektus ar attiecīgiem kabeļiem ēkas iekšpusē. Pie tam garaiņu mašīnu un ģeneratorus pārdod ar visiem piederumiem".⁷

18.decembrī valdes mašīnu meistars Jānis Saulītis pārveda elektriskās centrāles iekārtu uz Jelgavu.

Elektriskās spēkstacijas iekārtas pamatu būvēšana un iekārtas montāžas darbi notika paralēli. Tā kā ziema bija silta, tad 1922.gada 13.decembrī uzsāka pamatu būvēšanu. 1923.gada 10.janvārī uzstādīja mašīnas, bet 15.janvārī – tvaika katlus. Pārējie elektriskās spēkstacijas izbūves darbi tika turpināti vienlaicīgi ar iekārtas montāžu. 18.aprīlī izmēģināja elektriskās spēkstacijas jauno iekārtu. Ņemot vērā elektrostacijas iekārtas uzstādīšanas termiņus, Būvnodeļai pamatu celšana bija jāveic 4 nedēļās, strādājot nakts maiņās un salā. Pēc darbu pilnīgas pabeigšanas, pilsētas valde ar 16.maija lēmumu izmaksāja prēmijas "par pūliņiem ārpus piekrītoša darba laika": valdes loceklim inženierim Zariņam 25 tūkst.rbļ.; meistaram-mašinistam Saulītem 15 tūkst.rbļ.; uzņēmuma inženierim Vezem un pilsētas inženiera vietniekam Baudem pa 8 tūkst.rbļ. katram un pa 4 tūkst.rbļ. – tehniķim Vikelam, virsmontierim Ronītim un mašinistam Rierdancim.

Elektrības uzņēmuma montieri turpināja darbu pie ielu apgaismojuma ierīkošanas. 1922.gada 23.septembrī pilsētas Elektrības uzņēmums ziņoja valdei, ka Jelgavas pilsētas ielu krustojumos uzstādītas 53 lampas,

2 lampas apgaismoja Tīrgus laukumu, Filozofu ielu apgaismoja 3 lampas, Lielupes un Driksas tiltus – 4 lampas, Pilsdārzā bija 3 lampas. Tā paša gada 11.novembrī pilsētas valde ziņoja policijas prefektam, ka ielu apgaismojums tiks paplašināts par 20 degpunktiem. Pie tam, tumšajos rudens un ziemas vakaros, ielu apgaismošana tiks nodrošināta no 19.00 – 05.00.⁸ Turpmākajos gados ierīkoja jaunus degpunktus un pārkārtoja jau esošās degvietas, paplašinot pilsētas apgaismojumu.

Elektrības uzņēmuma 1925.gada bilances kopsumma bija Ls 710 030,30. Par realizēto elektroenerģiju skaidrā naudā ieņēma vairāk kā 255 tūkst.latu, bet dažādām iestādēm piegādāja elektroenerģiju par gandrīz 51 tūkst.latu. Uzturēšanas un remontdarbiem tērēja Ls 2732. Elektriskās spēkstacijas darbināšanai iegādājās kurināmo par 196 tūkst.latu. Pilsētas apgaismošanai plānoto 11,7 tūkst.latu vietā izdeva gandrīz divreiz vairāk – 22,7 tūkst.latu. Uzņēmuma īpašumā bija preču krājumi par 135 tūkst.latu. Kalpotāju un strādnieku algām gadā tērēja vairāk kā 106 tūkst.latu. Elektrības uzņēmuma peļņa bija 20 tūkst.latu.

Jelgavas elektriskajā spēkstacijā 1926.gadā darbojās 3 tvaika mašīnas un 5 tvaika katli ar kopējo jaudu 1115 ZS, kā arī trīsfāzu ģenerators, kura jauda bija 1050 kW. Elektrostacija saražoja 1 435 978 kWh elektroenerģijas, 657 179 kWh realizējot apgaismošanai un 300 536 kWh spēkam. Elektrostacija patērēja 26 346 tonnas ogles un 1587 kubikmetrus malkas. 1926.gadā bija 1689 paušalabonenti un 2594 lietotāji ar skaitītājiem. Abonentiem iznomāja vai pārdeva firmu "Aron", "Landis & Gyr", "Ganz", "Geneve", "AEG", "Siemens Schukert", "P. Firckows", "ETA G.m.b.H.", vēlāk arī "VEF" u.c. elektroenerģijas skaitītājus. Elektroenerģijai bija pieslēgtas 27 953 spuldzes. Bija izbūvētas 213,8 km gaisvadu zemsprieguma un 21,3 km augstsprieguma elektropārvades līnijas. 5 kV augstsprieguma kabeļu tīkls bija 8,7 km garumā.

Taču drīz vien izrādījās, ka no Kleina pirktās elektriskās spēkstacijas iekārtu ģenerējošās jaudas nespēja nodrošināt augošo elektroenerģijas pieprasījumu. 1927.gadā uzsāka jaunas elektriskās spēkstacijas izbūvi. Elektriskajā spēkstacijā ierīkoja firmas "MAN" turbīnu ar jaudu 2750 ZS, firmas "Siemens Schukert" 2500 kVA turboģeneratoru, "Babcock Wilcox" tvaika katlu, kas bija paredzēts 21 atmosfēras spiedienam, uzstādīja firmas "Steinmüller" ūdens mīkstināšanas iekārtu. Jaunās spēkstacijas pagrabā ierīkoja 5 kV apakšstaciju. Vecajā elektrostacijā demontēja savu laiku nokalpojušās iekārtas, tās pārveda un uzstādīja jaunās elektriskās spēkstacijas mašīnzālē. Vēlāk vecajā elektriskajā spēkstacijā ierīkoja noliktavu. 1928.gada 25.janvārī jaunās spēkstacijas mašīnzālē pulcējās pilsētas valdes pārstāvji, spēkstacijas iekārtu montāžas darbu tehniskais uzraugs Alberts Neimanis, Elektrības uzņēmuma darbinieki un citi. Pie pulsta stāvēja Arnolds Apšenieks un iedarbināja jauno ģeneratoru. Pēc veiktajām pārbaudēm, iekārtu regulēšanas un citiem tehniskiem pasākumiem

■ Jelgavas Jaunā elektriskā spēkstacija, 1928. gadā

1928.gada 22.februārī jaunā spēkstacija tika ieslēgta darbā.

Laikraksts "Darbs" 1928.gada 25.aprīļa numurā rakstīja:

"Jelgava aplaimota ar 2750 zirgu spēka lielu elektriskā spēka staciju, kas mazajai Jelgavai ar viņas 30000 iedzīvotāju izmaksājusi lielu naudu. Stacija jau pārbaudīta no speciālas tehniskas komisijas un laista darbā (..) Jaunā stacija 1 kWh ražošanai tērējusi 2,41 kg ogļu. No visa sacītā taisāms slēdziens, ka jaunā turbīne pie tagadējās slodzes tērē ogļu daudzākā vairāk kā vecā tvaika mašīna un tā vecā turbīne. Jaunā stacija tērē tik daudz ogļu ne tāpēc, ka tā būtu slikta, bet tāpēc, ka tās apgrūtinājums ir tikai 15-29%".

Domnieku vidū notika asas diskusijas par to, vai bija lietderīgi spēkstacijā ierīkot tik jaudīgu ģenerējošo iekārtu. Tomēr kā pozitīvu panākumu, valde atzina faktu, ka samazinājās elektroenerģijas zudumi. Ja iepriekšējā gadā zudumi bija 28-29% no visas saražotās elektroenerģijas kopapjoma, tad 1928. gadā tie bija – 24,3%. Elektriķis un inženieris J. Jansons prognozēja, ka turpmākajos gados, veicot vadu tīkla remontu un pārbūvi pilsētas teritorijā, zudumus izdosies samazināt līdz 20%. Vecā spēkstacija 1927.gadā 1 kWh ražošanai patērēja 2,26kg ogles. 1928.gadā jaunā spēkstacija saražoja 1,7 milj. kWh elektroenerģijas. 1 kWh ražošanai patērēja 1,85 kg ogles. 1929.gadā spēkstacijas elektroenerģijas ražošanas apjomi palielinājās – tā saražoja 2,2 milj. kWh elektroenerģijas. Pie tam 1 kWh ražošanai gadā izlietoja vidēji 1,50 kg ogles.

1930.gada nogalē Jelgavas elektriskās spēkstacijas ģenerējošo iekārtu kopjau da bija 3360 kVA un turbīnu jauda – 3360 ZS.

Lai sakārtotu un uzlabotu elektriskās spēkstacijas darbību, nodrošinātu nepārtrauktu elektroenerģijas nodošanu tīklā, lai spēkstacijas iekārta strādātu racionāli, bija nepieciešami uzlabojumi. 1931.gada oktobrī Elektrības uzņēmuma pārzinis J.Jansons pilsētas valdē iesniedza Elektrības centrāles uzlabošanas darbu aprakstu, kas veicami laikā no 1931.gada 15.oktobra līdz 1932.gada 15.oktobrim. Darbus veica elektriskās spēkstacijas strādnieki pašu spēkiem. Spēkstacijā veica ķēžu kurtuves remontu "Babcock Wilcox" tvaika katliem, lai novērstu katlu darbības pārtraukšanu, to noslodzes laikā. Tvaika katliem iebūvēja ūdens pievadu, remontēja 2500 ZS turbīnas tvaika regulatoru, pārbūvēja transformācijas iekārtu "Tandem" mašīnas agregātam u.c. Uztādīja jaunu 1200 ZS zviedru firmas "Stal" turbīnu. Tostarp Jansons darbu aprakstā rakstīja:

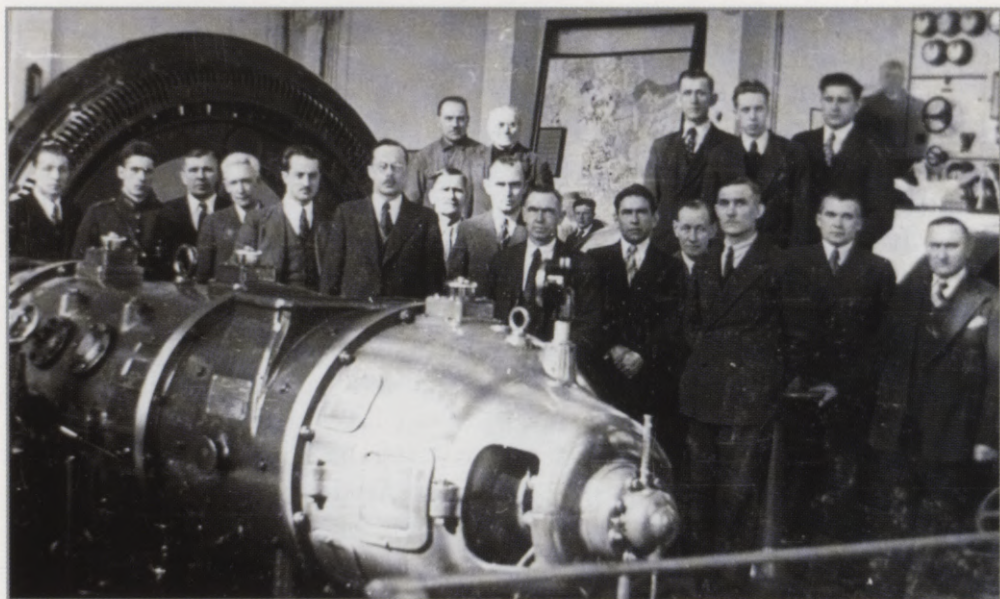
"Katls un caurules nokrāsotas ar alumīnija krāsu, jo, no vienas puses, šī krāsa ir laba termiskā izolācija un ārējos laukumos labs siltuma pretizstarošanas materiāls, bet no otras puses, atstāj tīru iespaidu katlu mājā un karstajās katlu telpās, sevišķi vasarās dod psiholoģisku atspirdzi, košu iespaidu kurinātājiem. Pētījumi Amerikā rāda, ka šī gaišā krāsa atstāj apmierinošu un nenogurstošu iespaidu uz kurinātāju darbu un garantē lielāku atbildību".⁹

Veiktie uzlabošanas darbi deva pozitīvus rezultātus. 1932.gada vasarā, salīdzinājumā ar iepriekšējā gada vasaras mēnešiem, izdevās ietaupīt Ls 2475 jeb 6 santimus uz katru saražoto kWh.

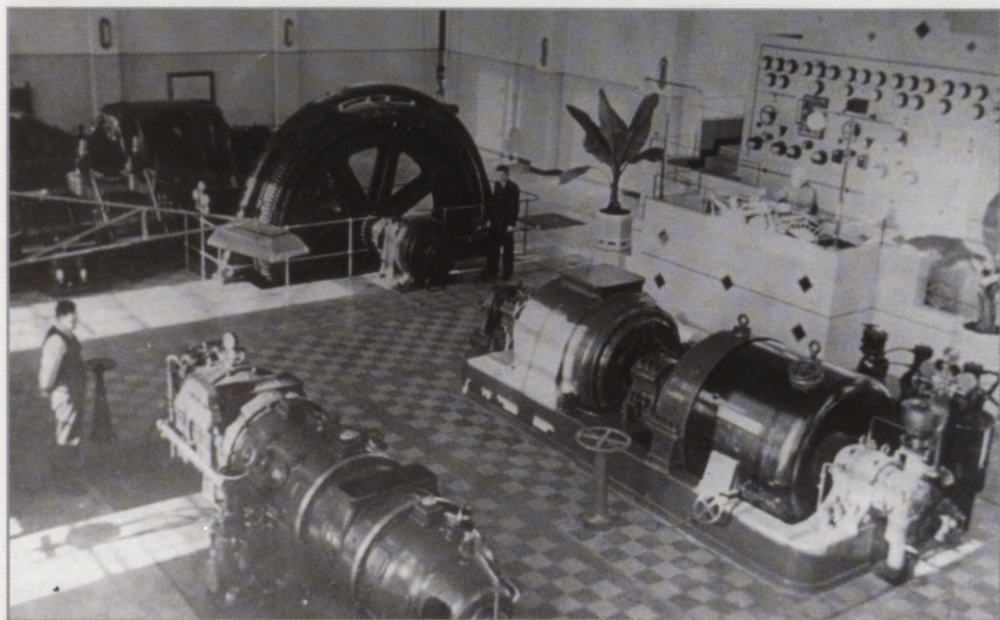
Bija svarīgi elektroenerģiju izlietot racionāli. 1929. gadā ielu apgaismošanu naktīs pārtrauca laikā no 15.maija līdz 1.augustam. Savukārt, 1931.gada 17.novembrī pilsētas valde atļāva Elektrības uzņēmumam pārtraukt ielu apgaismošanu mēnesgaismas naktīs, jo tā ziemas laikā iespējams iekonomēt 9000 kWh.¹⁰

Lai nodrošinātu pieaugošo elektroenerģijas patēriņu, 1936.gadā pārbūvēja jauno elektrostacijas ēku. Uztādīja firmā "Stal" ražoto 2200 ZS tvaika turbīnu un "ASEA" ģeneratoru ar jaudu 1625 kVA. Tas tika iedarbināts 31.augustā. Lai saražotu 1 kWh elektroenerģijas, ogļu patēriņš no 1,2 kg bija samazinājies līdz 0,86 kg. Elektrocentrāles pārbūve un turboģeneratora iegāde izmaksāja Ls 187 082,80.

30.gados viena pēc otras tika apgaismotas pilsētas ielas, parki un laukumi. Paplašināja apgaismojumu pilsētas centra ielās, pārkārtojot un palielinot degpunktu skaitu. Ielu apgaismošanai gadā tērēja 5-7 tūkst.latu. Tā piemēram, 1932.gadā sāka apgaismot Tīrgus un Vašingtona laukumus, Platones, Sila, Smilšu, Buļļu, Viskaļu ielas. 1934.gadā elektriskās spuldzītes iedegās Viktorijas, Aveņu, Sliežu, Palīdzības, Cukura, Veco strēlnieku ielās, kā arī Miežītes un Bebru ceļā. Palielinājās iedzīvotāju, pašvaldības iestāžu, Jelgavas cukurfabrikas, Hofa linu vērptuves, pilsētas Ūdens uzņēmuma, Ruļļu kalna sūkņu stacijas, Jelgavas dzelzceļa mašīnu

■ Jelgavas pašvaldības pārstāvji un elektriskās spēkstacijas darbinieki pie firmas "Stal" turboģeneratora 1936. gadā

■ Jelgavas elektriskās spēkstacijas turbinu zāle 1939. gadā

iecirķņa, akciju sabiedrību "Ādu un vilnas centrāle", "Ķieģelis", "Ķieģelis un Kūdra", kā arī citu rūpnīcu un uzņēmumu elektroenerģijas patērētājus. 1934. gadā Jelgavas elektrostacija saražoja 3 471 445 kWh elektroenerģijas. Elektroenerģiju realizēja 12 patērētāju grupām: dzīvokļi; mājturība; dzīvokļi un veikali; veikali un teātri; veikali ar reibinošiem dzērieniem; kinoteātri; motori (rūpniecības uzņēmumi un tiem pielīdzinātie lietotāji);

ielu apgaismošana; ārpilsētnieki; apgabalu iedzīvotāji. Pilsētai piederošais zemsprieguma un augstsprieguma vadu tīkls bija 192,2 km. 1934.gadā pilsētas tīklā darbojās 35 transformatori ar kopējo jaudu 2578,5 kVA.

Ar instalācijas darbiem pilsētā tolaik bija atļauts nodarboties ne vien Elektriības uzņēmuma montieriem, bet arī privātpersonām, kuras bija noklausījušās elektriķa-instalatora kursus Jelgavā vai kādā citā Latvijas pilsētā un ieguvušas atbilstošu dokumentu. Jelgavā ar instalācijas darbiem nodarbojās A.Kviesis. Viņam piederēja elektromontāžas darbnīca. Instalatoru atļaujas ieguva arī Jānis Kadiķis, Ādolfs Veiss, Pēteris Voldemārs Pļavnieks. Atļauju ieguva kāda Katoļu ielas veikala īpašnieks Meilahs Mihališonoks. Taču par negodīgu rīcību no atļaujas viņam nācās šķirties.

1938.gadā ražotās elektroenerģijas apjoms bija 4 953 182 kWh. Pilsētas īpašumā bija 216,6 km zemsprieguma un augstsprieguma vadu tīkls, 47 transformatori ar kopējo jaudu 3151,5 kVA. Pie tam daudzviet, veco nelielo koka transformatoru punktu vietā, uzcēla mūra transformatoru mājas. Lai paaugstinātu elektrostacijas tvaika katlu ražību, 1938.gadā uzstādīja firmas "Steinmüller" ūdens mīkstināšanas iekārtu, kas izmaksāja vairāk kā 15 tūkst.latu. Līdz ar to Jelgavas elektrostacijas vecās iekārtas tika pilnībā nomainītas pret jaunām.

1938.gadā ielu apgaismojuma uzturēšanai un paplašināšanai izlietoja 7,4 tūkst.latu. Gada laikā laternās nomainīja 600 spuldzes, uzstādīja 4 lielus prožektorus *"iluminācijas vajadzībām"* par godu Latvijas Republikas proklamēšanas 20. gadadienai.

Jelgavas pilsētas Uzņēmumu nodaļas pārzinis inženieris J.Jansons laikraksta "Zemgales Balss" 1938.gada 36.numurā rakstīja:

"Jelgavas pilsētas elektriības centrāle ar saviem agregātiem nodrošināta normālam strāvas pieaugumam uz nākošiem 10 gadiem."

Par nelikumīgajiem elektroenerģijas lietotājiem

Elektriības uzņēmuma darbinieki veica elektroenerģijas abonentu apgaitas un atklāja ne mazums pārkāpumu. Latvijas Valsts Vēstures arhīvā glabājas vairāk kā 400 lappušu biezās 3 lietas, kurās apkopoti protokoli un dokumenti par elektroenerģijas zādzībām, parādu piedziņu, sarakste ar Jelgavas pilsētas valdi, Kriminālās policijas pārvaldes Jelgavas rajona priekšnieku un tiesu.¹¹

1933.gada jūlijā Elektriības uzņēmuma virsmontieris E.Siksna un montieri E.Apšenieks un R.Lemkins sastādīja protokolu R. Pelverta vilnas kārstuvē Jelgavā, Lielajā ielā Nr. 1. Pārbaudē konstatēja faktu, ka elektroenerģijas skaitītājs 30.jūlijā uzrādīja skaitļus 06775, bet nākošās dienas vakarā – 06315. R. Pelverta uzņēmumam tika atslēgta elektronerģija līdz viņš nomaksās rēķinu Ls 3395,93. Tā kā tā bija liela naudas summa,

tad Pelvertam atļāva maksāt 200 latus mēnesī. Taču ar rēķina nomaksu Pelverts nesteidzās. 1936.gadā lieta tika nodota tiesai. Apsūdzētais neatzina sevi par vainīgu. Pilsētas miertiesnesim Pelverts paskaidroja, *ka pats skaitītāju sagrozījis neesot un nezinot, kurš gan varējis tik ļauni rīkoties.*

Gadījums ar Pelverta vilnas kārstuvi nebūt nebija vienīgais. 1933. gada augustā par nelikumīgu elektroenerģijas lietošanu protokolu sastādīja J.Veinberga uzņēmumā. Pārkāpumu konstatēja arī Dišlera dzirnavās. Pārbaudītāji atzina, ka uzņēmējam Dišleram *palīdzību skaitītāja sagrozīšanā sniedzis kāds elektromontieris.* Uzvārdā montieris netika nosaukts, bet no amata atcēla E.Siksnu. Protokoli sastādīti arī A.Raubēna veikalam un fotodarbnīcai Jelgavā, Katoļu ielā 12, Baptistu lūgšanu namam un daudziem citiem. Par nelikumīgu elektroenerģijas lietošanu liels skaits protokolu tika sastādīti privātpersonām. Šeit varētu minēt virkni uzvārdu. Pārsvarā soda naudas tika uzliktas 100 latu apmērā. Ne katrs vainīgais varēja uzreiz nomaksāt maksu par patērēto elektroenerģiju un soda naudu. Tādēļ vainīgās personas rakstīja iesniegumus pilsētas valdei, ar lūgumu atļaut piespriesto naudas summu maksāt pa daļām. Taču daudzi pārkāpēji bija mazturīgi un lielo soda naudu nespēja samaksāt. Bieži vien pilsētas valdei rakstītie iesniegumi bija ar visai kurozu tekstu. Tā piemēram, 1935.gada 28.martā atraitne Adele Radziņš Vidvuda ielas dzīvoklī bija nelikumīgi lietojusi *siltuma lampu.* Pēc pārbaudē konstatētā, viņai bija jāmaksā Ls 93,24 par nelikumīgi patērēto elektroenerģiju un Ls 100 soda nauda. Atraitne šo summu nomaksāt nespēja. A.Radziņš rakstīja valdei iesniegumu ar lūgumu atbrīvot viņu no soda naudas, noslēdzot savu iesniegumu ar vārdiem:

"Mīļā Dieva vārdā ļoti lūdzos šoreiz mani žēlojiet".¹²

Bija arī vairāki gadījumi, kad par patvarīgu pieslēgšanos elektriskajam tīklam piesprieda cietumsodu. 1936. gada 12. oktobrī Jelgavas miertiesnesis Pils salas Nr. 1 iedzīvotājiem Alfonam Veidenbaumam piesprieda 3 mēnešus un Otilijai Veidenbaumai 2 nedēļas cietumā – par Ls 99,18 nodarīto skādi pilsētai. 1936.gada decembrī Jelgavas pilsētas valde par laikā nenomaksātajiem elektroenerģijas rēķiniem iesniedza apgabaltiesā prasību par parādu piedziņu tiesas ceļā no: Arnolda Krūmala Ls 29, 29; Valda Skusta Ls 5; Viļa Krīgera Ls 4,81; Hermīnes Ašenkamps Ls 3,98; Dore Dimants Ls 1,88; Jāņa Birģeļa Ls 1,31; Antona Osipova Ls 1,01.

1934. gada 27. aprīlī Jelgavas pilsētas valde apstiprināja Instrukciju par prēmiju izmaksāšanu Uzņēmumu nodaļas darbiniekiem un privātpersonām par nelikumīgo elektroenerģijas lietotāju uzrādīšanu. Par nelikumīgajiem elektroenerģijas lietotājiem uzskatīja personas, kuras lietoja spuldzes vai elektroierīces, kuru jauda pārsniedza atļauto normu, kā arī personas, kuriem bija atslēgta elektroenerģijas padeve, bet tie bija pieslēgušies elektriskajam tīklam patvarīgi. Ja nelikumīgo elektroenerģijas lietotāju uzrādīja privātpersona, tad saskaņā ar instrukciju, uzrādītājam

bija jāizmaksā tik liela prēmija, cik soda nauda. Savukārt, Uzņēmumu nodaļas darbiniekus un kontrolierus prēmēja ar 50% no soda naudas apjoma. Uzrādītājiem prēmijas bija uz pusi mazākas tajos gadījumos, ja elektroenerģijas lietotājs iepriekš nebija reģistrēts kā abonents, bet elektrību lietoja patvarīgi, apejot vai pārtaisot elektroenerģijas skaitītājus. Pie tam privātpersona par nelikumīgo lietotāju pilsētas valdei varēja ziņot gan mutiski, gan arī rakstiski. Pilsētas valde garantēja uzrādītāja anonimitāti, bet anonīmie ziņotāji atlīdzību nesaņēma. Instrukcija paredzēja prēmiju izmaksu uzrādītājiem tikai pēc soda naudas iekasēšanas, lai gan praksē bieži notika citādi. Soda naudas iekasēšana no nelikumīgā lietotāja ietilpa. Ja uzņēmums, iestāde vai biedrība bija bankrotējusi, likvidēta, tad nebija iespējams piedzīt ne samaksu par patērēto elektroenerģiju, ne arī soda naudu. Nereti pārkāpēji bija mazturīgi cilvēki, kuri nespēja norēķināties noteiktajā laikā, nebija atrodamī, jo bija mainījuši dzīves vietu, apzināti izvairījās vai arī atradās cietumā. Tā, piemēram, 1937.gada novembrī jelgavnieks K.Birkāns ziņoja par nelikumīgo elektroenerģijas lietotāju G.Šeleponoku no Pasta ielas Nr. 37. Vainīgajam par patērēto elektroenerģiju bija jāsamaksā Ls 75,38 un Ls 100 soda nauda par noteikumu neievērošanu. Tādas naudas G.Šeleponokam, protams, nebija un noteikto summu viņš neiemaksāja. Elektrības uzņēmums lietu nodeva tiesai. G. Šeleponokam tiesa piesprieda 1 mēnesi cietumsoda.

K.Birkānam izmaksāja prēmiju, lai gan Elektrības uzņēmumam soda naudu no vainīgā tā arī neizdevās iekasēt. Kā atzina uzņēmums savā ziņojumā, *K.Birkāns uzrādīja nelikumīgo lietotāju, uzstājās tiesā kā liecinieks, veicinādams nelikumīgo patērētāju apkarošanu.*

Zināms, ka laikā no 1928.- 1937. gadam Elektrības uzņēmumam par patērēto elektroenerģiju nebija samaksājuši 63 abonementi par summu Ls 2358,68.

Par elektrīku motociklu

Rakstot par pilsētas Elektrības uzņēmumu, jāpakavējas vēl pie kāda notikuma. 1930.gada jūnijā Jelgavas pilsētas valde sekretariāta vajadzībām iegādājās velosipēdu, bet 4.oktobrī Elektrības uzņēmuma montieru darba vajadzībām no J.Belova nopirka firmas "ARDIE" (JAP) motociklu par 1600 latiem. J.Belova kantoris Jelgavā atradās Katoļu ielā 18. Viņš tirgoja velosipēdus, sporta piederumus, šujmašīnas, adāmmašīnas un arī motociklus. Kāds izskatījās motocikls jeb, kā tolaik to sauca – *motorrats*, liecina pilsētas valdes protokols. Tas bija 1930. gada 500 kubikcentimetru modelis, 14 zirgu spēku *motorrats*, ar firmas "BOSCH" 30 W elektrisko apgaismošanu, ātruma mērītāju, kilometru skaitītāju, ampermetru, pakalējo sēdekli ar kāju turētājiem, ar ceļu ķīseni un dubļu sargu, laipiņveidīgi kāju uzliekamie, benzīnmērītājs,

pilnīgs remontpiederumu komplekts, sastāvošs no 30 daļām, kas ievietots divās ādas mapēs. Elektrības uzņēmumam motocikls kalpoja 7 gadus. 1937.gada 24.jūlijā Uzņēmumu nodaļas pārzinis J.Jansons pilsētas valdei ziņoja:

"Firmas "ARDIE" motociklets vairs nav lietošanai derīgs un jau bijuši vairāki gadījumi, kad traucējumu novēršanai augstsprieguma līnijā, elektromontieriem vajadzēja braukt ar taksometru."

Ar valdes lēmumu izveidoja komisiju motocikla tehniskā stāvokļa izvērtēšanai. 5.augustā pilsētas valdes loceklis F. Riekstiņš, Ielu un ceļu pārzinis inženieris R.Veide, Uzņēmumu nodaļas pārzinis J.Jansons, valdes šoferis V.Lamberts un montieris R.Lemkins konstatēja, ka *"motocikleta ātrumkaste un tajā esošie zobratī nodiluši, aizdedzināšanas iekārtas visas kustošās daļas pilnīgi nolietojušās, karburators nelietojams, cilindrs un kļapa gultņi izdiluši, bet benzīna tvertne vairākkārt lodēta."*

Pēc motocikla apskates komisija atzina, ka lietojamā kārtībā ir tikai riepas, riteņi, rāmis un lukturis, bet remonts izmaksātu 1100 latus. Tika nolemts, ka motocikls jāpārdod, un tā vietā jāiegādājas jauns. Pilsētas valde Elektrības uzņēmumam tikla apkalpošanai atļāva iegādāties jaunu motociklu, izdevumus sedzot no elektrības tikla paplašināšanai paredzētajiem līdzekļiem. 1937.gada 15.oktobrī motocikla iegādes komisija no 7 piedāvātajiem variantiem izvēlējās firmas "J. Bukses" piedāvāto motociklu par 1950 latiem. 1938.gada jūlijā Uzņēmumu nodaļas pārzinis K.Buliņš, kantora pārzinis J.Melbārzdīs, elektrības tikla virsmontieris E.Apšenieks un tehniķis R.Būmanis elektriķu nolietoto firmas "ARDIE" motociklu novērtēja par 150 latiem. Pēc nedēļas pilsētas valde motociklu par 350 latiem pārdeva kādam jelgavniekam R. Hammeram. Montieri drīz tika pie jauna motocikla.

Jelgavas Elektrības uzņēmuma darbinieki

Līdz mūsdienām saglabāties Jelgavas pilsētas Elektrības uzņēmuma kantora, centrāles un mehānisko darbnīcu 1915. – 1929.gada darbinieku saraksts.¹³ Taču saraksts ir neprecīzs un tajā minēti tikai tie darbinieki, kas strādājuši līdz 1929.gada 31.decembrim. Sarakstā nav atzīmēti tie darbinieki, kuri darba gaitas Elektrības uzņēmumā pārtrauca agrāk. Elektrības uzņēmumam bija darbinieki kantorī, elektrības centrālē un mehāniskajās darbnīcās un vēl 9 cilvēki, kuri veica *sevišķus darbus*: noliktavas pārzinis, tehniķis, kontrolieri-iekasētāji, kurjers, sargs un apkopēja. Nav precīzi zināmi arī tie darbinieki, kuri sāka strādāt Elektrības uzņēmumā pēc 1930.gada.

Vilis Helmanis bija Elektrības uzņēmuma kantora pārzinis laikposmā no 1919. – 1920.gadam un no 1924.gada 27.jūlija. 1930.gadā kantora pārziņa alga bija Ls 218 mēnesī. Uzņēmums 1 latu mēnesī no sava budžeta

maksāja par pārziņa dzīvokļa apkuri un apgaismošanu. Arnolds Feierabends kantorī sāka strādāt par tehniķi, bet nav precīzi zināms, no kura gada viņš sāka strādāt par elektriskā tīkla pārzini. Viņu amatā nomainīja J.Jansons. 1937.gada novembrī Elektriības uzņēmumu sāka vadīt N. Rozens. Neilgu laiku uzņēmuma pārzinis bija K.Buliņš, līdz viņu amatā nomainīja N.Rozens.

1918.gadā kantorī kā grāmatvede sāka strādāt Alma Grūbe, 1919.gadā par grāmatvedi sāka strādāt Juris Melbārzdīs, Lidijsa Saule un Olga Vāvere. 1919.gada Alfrēds Greijers uzsāka darba gaitas kā *dažādu ziņu un dokumentu pienesējs*. Otilijs Veinberģe sāka strādāt par kantora mašīnrakstītāju. 1920.gadā kā kalkulatoru darba gaitas sāka Leontīne Jansone. Zelmā Millere (dzim. Freibergē) bija kantora vecākā ierēdne. Kancelejas

■ Kārlis Muša Babītes elektromontieru vidū 1936. gadā

ierēdnes, mašīnrakstītājas, kalkulatoras, grāmatvedes mēnešalga 1930.gadā bija 124 lati. 1926.gadā par ierēdni sāka strādāt Emīlija Pietiņa, bet par rēķinu rakstītāju – Marija Šēnfelde. Uzņēmuma kantorī 1929.gadā sāka strādāt Aleksandra Ābelīte.

Par noliktavas pārzini 1922. gadā sāka strādāt Rūdolfs Balams. Viņa alga 1930.gadā bija Ls 166. Arnolds Feierabends par tehniķi kantorī strādāja 1918.-1922. gadā. Tad savas darba gaitas uzņēmumā viņš atsāka 1926.gadā. Feierabenda alga 1930.gadā bija salīdzinoši liela – Ls 184 mēnesī. Par kontrolieri-iekasētāju 1918.gadā sāka strādāt Ādolfs Klausners. 1924.gadā uzņēmumā kā kontrolieris- iekasētājs sāka strādāt Gothards Mačens, bet no 1929.gada – Kārlis Eihmanis. Kontroliera-iekasētāja mēnešalga bija Ls 124. Kā zināms, Ādolfs Grosbergs par kurjeru strādāja no 1915.gada un turpināja strādāt arī 20.-30.gados. Ar nelieliem pārtraukumiem strādāja divi sargi – Jānis Behmanis un Francis Jankovskis. Kādu laiku par apkopēju strādāja Katrīne Kunkule. Sargiem un apkopējai mēnesī maksāja Ls 85-95.

Elektrības uzņēmumā ar vecāko montieri turpināja strādāt Eduards Apšenieks. 1921.gada novembrī viņu iesauca karadienestā. 1922. gada 27.jūnijā viņš turpināja savas darba gaitas uzņēmumā, kā 1.šķiras montieris. 1937.gada 15.jūlijā viņu iecēla par Elektrības uzņēmuma virsmontieri ar algu Ls 175 mēnesī. 1919.gada 1.martā kā vecākais montieris sāka strādāt Roberts Lemkins. 1921. gada 24.novembrī Lemkins pārtrauca darbu, jo viņu iesauca Latvijas armijā. Darba gaitas uzņēmumā viņš atsāka 1923.gadā, nostrādājot tikai no jūnija līdz novembrim. Tad 1925. gada 1.februārī, viņš atsāka strādāt kā vecākais montieris.

1919. gada septembrī par vecāko montieri sāka strādāt Roberts Rudžeiks,

Felgavas pilsētas

Elektrības uzņēmuma.

Lurā Eduarda Apšenieka - vecākā montiera

Izglītības cenza apliecības noraksts.

Varianci suvis elektroticībām - praktiskām pī-
Valsts Felgavas aradu skolas
Ar šī apliecību māc. ka. Lurā, Eduards Apšenieks
apmieris Valsts Felgavas aradu skolas saviestos
kurās elektroticībām - praktiskām no 1927.g. 15. septem-
berī 1928.gada 20. aprīlī un no latviešu seroties
praktiskām.

Veikāys elektroticībām.

Elektr. gemesatru un matoru.

Transformatoru.

Radu aprīk. nāšanā.

Aprātu pīr. svānu.

Instalācijas plānu zīmīšanā.

Tāmi un vārtiānu nūtiānu.

Lāband. mīnītes pīrīmetus Lurā Eduards Apš-
nieks īstūjis es atzīm. aprīrī. vīf. 3/4. vīf. ar
te. uģīdams tātī. bā. mēlābātus es instalācijas da
lēm Felgavas pilsētas. sobētās. ar. īgātā. rot. un
barāstīt Felgavas pilsētas Elektrības uzņēmumā.

LVVA 807. f., 4. apr., 10. l., 7. lp.

■ Arnolds Apšenieks ap 1950. gadu

strādājot tikai nedaudz vairāk kā pusgadu, bet ar 1925.gada februāri viņš atgriezās uzņēmumā. Kā vecākais montieris 1921.gada 1.jūlijā sāka strādāt Arnolds Apšenieks. 1925.gada februāri viņš tika iesaukts Latvijas armijā. 1921.gadā par vecāko montieri sāka strādāt Jāzeps Jankovskis. Sākot ar 1930.gada 1.janvāri, vecākā montiera alga bija Ls 5,74 dienā. 1924.gada 25.augustā

darbā pieņēma uzņēmuma virsmontieri Eduardu Siksnu. Sākot ar 1930.gada janvāri, viņa mēnešalga bija Ls 250,25.

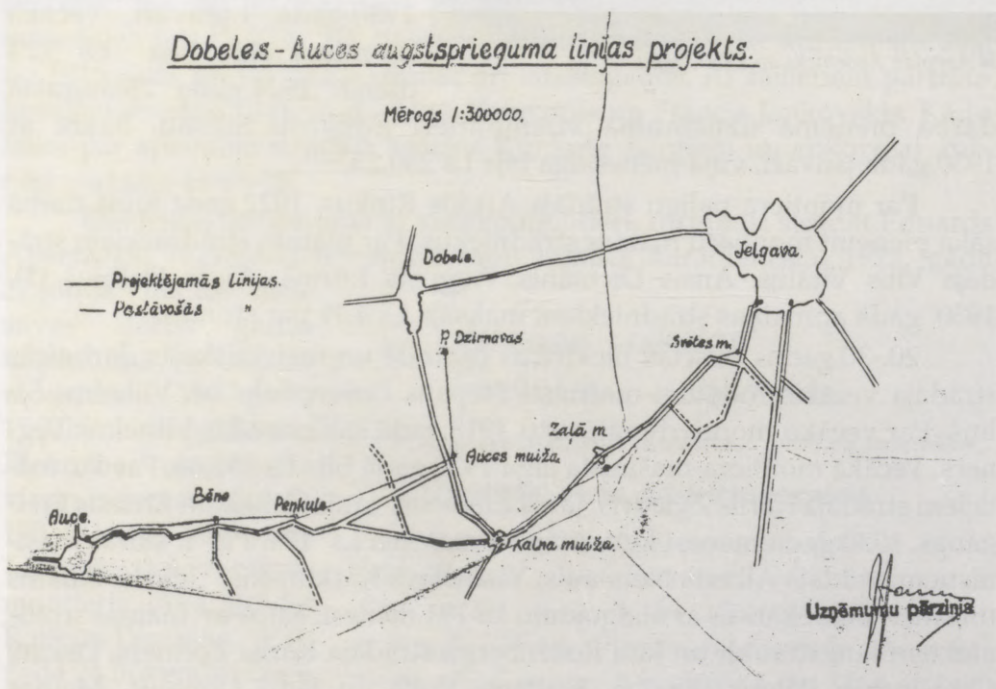
Par montiera palīgu strādāja Arvīds Rinkus. 1922.gada jūlijā darbā sāka pieņemt montieru maiņas strādniekus. Par maiņas strādniekiem strādāja Vilis Vitālijs, Ansis Dicmanis, Augusts Lūriņš, Ansis Dalbiņš (?). 1930. gadā apmaiņas strādniekiem maksāja Ls 4,11 par stundu.

20.-30.gados pilsētas Elektriības centrālē un mehāniskajās darbnīcās strādāja vecākie montieri-mašīnisti Stepans Prišcepčuks un Vilhelms Silīņš. Par vecāko montieri-mašīnistu 1918.gadā sāka strādāt Vilhelms Vegners. Vecākā montiera-mašīnista alga 1930.gadā bija Ls 151,66. Par kurinātājiem strādāja Kārlis Zviedris, Jānis Ziemelis, Jānis Žaime un Ernests Freigangs. 1930.gadā mēnesī kurinātājiem maksāja Ls 124. Par 1. šķiras mašīnistiem strādāja Alberts Neimanis, Vladislavs Karklinskis, Jēkabs Balams un Ansis Bebrekārklis ar atalgojumu Ls 151 mēnesī. Kopā ar maiņas strādniekiem Jāni Kraukli un Jāni Rozenbergu strādāja Kārlis Zoltners, Oskars Čaročinskis, Pēteris Bērziņš, Krišjānis Puķe un Jānis Ulmanis. Maiņas strādnieku alga 1930.gadā bija Ls 4,10 par stundu.

Kristjānis Rirdancis 1919.gadā sāka strādāt par meistaru. 1927.gadā par meistaru sāka strādāt arī Aleksandrs Zalcmanis ar algu 205 lati mēnesī. Mehāniskās darbnīcas vadītājs no 1919.gada bija Pāvils Petkevičs. 1930.gadā viņa alga bija Ls 6,82 par stundu. Darbnīcās strādāja atslēdznieki Ernests Freidenfelds un Zamuelis Duncis no 1920.gada, Kārlis Bemhens, Jānis Laumanis, Kristaps Birģelis no 1922.gada. Algu atslēdzniekiem maksāja Ls 5,74 par stundu. Darbnīcā strādāja arī kalējs Kārlis Dūša no 1922.gada, *uzsitējs* Mārtiņš Dadzis un mūrnieks Ādolfs Dombrovskis no 1929.gada.

Jelgavas apkārtnes elektrificēšana

Līdz ar lielākas jaudas elektriskās spēkstacijas izbūvi, lai pazeminātu elektroenerģijas pašizmaksu, pārdošanas cenu un gūtu lielāku peļņu, Elektribas uzņēmuma galvenais uzdevums bija elektriskās spēkstacijas plānveidīga slodzes palielināšana, vadu tīkla paplašināšana, jaunu elektropārvades līniju izbūve un jaunu elektroenerģijas patērētāju piesaistīšana. 1931.gadu var uzskatīt par Zemgales novada lauku elektrificēšanas aizsākumu. Elektribas uzņēmums pārziņa inženiera Jansona vadībā, izstrādāja Dobeles – Auces augstsprieguma līnijas projektu. Latvijas

LVVA 807. f., 2. apr., 738. l., 6. lp.

Sarkanā Krusta Jelgavas nodaļa noslēdza līgumu ar Jelgavas pilsētas valdi un 1931.gadā izbūvēja 23 km augstsprieguma līniju Jelgava – Tērvete. Lai piegādātu elektrību Zaļenieku, Jēkabnieku un Glūdas pagastiem, tajā pat gadā Zāmelis Mauriņš nodibināja Zaļenieku un apkārtnes elektriskās strāvas patērētāju sabiedrību "Spuldze". Sabiedrības valdē darbojās A. Folkmanis, E. Kalniņš, J. Šmerlis un A. Pauls. Līdzīgas biedrības 30.gados tika dibinātas arī citos pagastos. Tā piemēram, Šķībes pagastā nodibināja elektrības kooperatīvu "Gaisma", darbojās Kroņauces elektriskās strāvas patērētāju sabiedrība, Auru un apkārtējo pagastu elektriskās strāvas patērētāju biedrība. Tiklīdz biedrības biedru lauku saimniecībām pieslēdza elektrisko strāvu, tā sajūsminātie zemnieki rīkoja vērienīgas gaismas balles un gaismas svētkus, jo prieks valdīja patiešām liels. Biedrību

uzdevums bija veikt viņu īpašumā esošo līniju uzturēšanu un remontu. V.Ošenieka firma būvēja elektropārvades līnijas, veica instalāciju darbus. 1932. gadā izbūvēja augstsprieguma līniju Tērvete – Auce. 29.septembrī Auce sāka saņemt elektroenerģiju no Jelgavas pilsētas elektriskās spēkstacijas. Tajā pat gadā tika izbūvēta elektropārvades līnija Kroņauce – Auce 30 km garumā un 12 km līnija Kroņauce – Dobeļe. Jelgavas spēkstacija Zaļenieku, Tērvetes, Auces pagastiem, Tērvetes sanatorijai un Dobelei vidēji gadā piegādāja elektroenerģiju 350 000 kWh.

1933.gada jūlijā Jelgavas un Tukuma pilsētu valdes parakstīja līgumu par elektroenerģijas piegādi Tukumam. Izbūvēja 56 km garo 20 kV elektropārvades līniju. Elektrisko līniju cēlāju vidū bija R.Lemkins, A.Apšenieks, J.Dauburs.

1933.gada 4.oktobrī Jelgavas elektrostacija sāka piegādāt elektrisko strāvu Tukumam. Līdz ar to elektroenerģiju varēja piegādāt visiem tiem pagastiem, kuru teritorijai cauri gāja augstsprieguma līnija. Līvberzes pagasta padome izveidoja komisiju, kuras sastāvā bija valdes priekšsēdētājs A.Upmanis, inženieri A.Olte, J.Jansons un A.Feierabends. Komisija noslēdza līgumu ar V.Ošenieka firmu par zemsprieguma līnijas, transformatoru punktu izbūvi un instalāciju ierīkošanu. 1933.gada 18.oktobrī Līvberzes pagastā ieslēdza darbā 10 kVA transformatoru punktu. Zariņa vadībā izbūvēja zemsprieguma elektropārvades līniju tiklu 18 km garumā, pieslēdzot 42 saimniecības. 18.oktobrī pirmās elektriskās spuldzītes iedegās Līvberzes pagastnamā, pamatskolā, katoļu draudzes baznīcā, daudzās mājās – Klīgos, Ģipteros, Pluņķos, Brēķos, Rožlaukos, Būdiņās, Zariņos, Baložos u.c. Laikraksts "Zemgales Balss" 1934.gada 15.jūnija numurā rakstīja:

"Jelgavas - Tukuma augstsprieguma līnijas izbūve tika uzsākta, pateicoties ģenerālim Jānim Balodim, un elektrolīnija bija izbūvēta apzinīgi, lietderīgi un tehniski pareizi."

15 kVA transformatoru punktu izbūvēja Brakšķos, turpinot pagasta saimniecību elektrificēšanu. 1933.gada novembrī Līvberzes pagastā elektrificētas bija 119 saimniecības. Pagasta īpašumā bija 32 km garš zemsprieguma tīkls, bet pagasta elektroenerģijas abonenti vidēji gadā patērēja 15000 kWh. Tolaik Līvberzes pagasts bija "gaišākais" ne vien Jelgavas apriņķī, bet arī visā Latvijā. 30.novembrī ar 30 kVA transformatoru pie

V. Ošenieks

Jelgavā, Katoļu ielā 15, paša namā, tālrunis 134,

Radio nodaļa piedāvā:

labākos radio aparātus, skaļruņus
un citus radio piederumus. Istabu

- un gaisa antēnu instalācijas, -

kā arī aparātu uztādīšanu caur lietpratīgiem tehniķiem apņemos pilsētā, kā arī uz laukiem. Aparātu demonstrēšana notiek ikdienas veikālā.

Elektrības nodaļa piedāvā:

Elektr. motorus un dynamo mašīnas.

Gludekļi, vāramie aparāti, apsildīšanas krāsnis un visi elektriskie materiāli un spuldzis no firmām A./S. OSRAM un A./S. PHILIPS.

līnijas tika pieslēgtas Sila – Gruntmaņu un citas apkārtējās mājas. Nākošā gada 14.oktobrī ar 15 kVA transformatora palīdzību jau elektrificēja Bērmuižas pagasta zemnieku saimniecības. Līvberzes pagasta elektroenerģijas lietotāji par 1 kWh maksāja Ls 0,18.

Slampes pagastā nodibināja sabiedrību "Gaisma". Tās biedri 1933.gada 9.decembrī, izbūvējot zemsprieguma vadu tīklu un vienu 10 kVA transformatoru, sāka saņemt elektroenerģiju no līnijas Jelgava – Tukums. 1935.gada 16.oktobrī tika pieslēgts vēl viens 10 kVA transformators. Taču pie elektrības gribēja tikt arī Smārdes pagasta saimnieki. 1935.gada 24.oktobrī tika apstiprināti Slampes – Smārdes Elektrības sabiedrības "Gaisma" statūti. Līdzīgi kā citu elektrības biedrību, sabiedrību un kooperatīvu, arī sabiedrības "Gaisma" mērķis bija organizēt un vadīt elektriskās strāvas iegūšanu un izmantošanu Slampes – Smārdes pagastu un apkārtnes sabiedrību, valsts iestāžu un privātpersonu vajadzībām, kā arī veicināt savu biedru zināšanas par elektriskās strāvas pielietošanu un izmantošanu. Jelgavas pilsētas valde noslēdza līgumus par elektroenerģijas piegādi ar Džūkstes, Sīpeles un Irlavas pagastu valdēm.

Lietojiet elektrību mājturībā

Apsildot istabu ar elektr. apkuri 1 stunda patērē 0,5 kWh, kas maksā 6 sant.

Gludinot ar elektrisku gludinātāju 30 minūt. patērē 0,25 kWh, 2,5 sant. kas maksā 2,5 sant.

Vārot ar elektrisk. katliem 1 litru ūdeni 10 min. maksā tikai 1 sant.

Namsaimniekiem ir pienākums uzturēt ūdens automāti. elektriskie. Bez vajadzīgas rezerves, ūrādā gadījumā līg. bez regulēšanas un uzraudzības. 1 kub. metrs ūdens maksā 4—5 reiz lētāk kā no pilsētas ūdensvada.

Vissus aparātus apskatiet Pilsētas elektrības uzņēmuma telpās. Aparātu pārdoš ar 25% samaksu uz 9 mēn. nomaksu.

■ Transformatora punkts Jelgavas apriņķa Sīpeles pagastā ap 1938. gadu
Fotokopija no Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu arhīva kolekcijas

1936.gadā Zaļenieku biedrības "Spuldze" īpašumā bija 3 transformatoru punkti. Biedrībā bija 61 biedrs, no tiem 10 bija juridiskas personas. 1938.gada septembrī Smārdes pagastā ieslēdza darbā trīs 10 kVA transformatorus, izbūvēja augstsprieguma līniju 8 km un zemsprieguma līniju 14 km garumā, nodrošinot ar elektroenerģiju 42 saimniecības.

Jelgavas Elektrības uzņēmums pirmo līgumu ar Elejas pagasta valdi noslēdza 1936.gada 24.novembrī. 1938.gadā ekspluatācijā nodeva 26 km garo augstsprieguma elektropārvades līniju Jelgava – Meitene. Izbūvēja vienfāzes 3 kVA transformatoru punktu Meitenē, kuru nākošā gada

janvārī pārbūvēja, ierīkojot trīsfāžu 7,5 kVA transformatoru. Elejas pagasta valde noslēdza līgumu ar V.Ošenieka firmu par otra transformatoru punkta izbūvi Skroderos un instalācijas darbiem. Līdz 1938.gada Ziemassvētkiem elektroenerģiju saņēma turpat 100 ģimenes. Elejas pagasta abonentiem, lai norēķinātos par elektroenerģiju, ieviesa slidošo tarifu. Tas noteica cenu par 1 kWh no 17- 22,2 santīmiem. Līdz ar līnijas Jelgava – Meitene izbūvi, sarosījās Vilces pagasta zemnieki. 1939.gada janvārī pagasta valdē jau bija pieteikušies 200 saimnieki, kuri vēlējās lietot elektroenerģiju savās lauku mājās. Elektroenerģijas pieprasījums strauji auga. Vienu pēc otra Jelgavas Elektrības uzņēmums saņēma iesniegumus ar lūgumiem ierīkot elektrisko apgaismojumu.

Dobeles – Bērzes savienība

1920.gada 1.maijā nodibināja Dobeles – Bērzes savienību. Tas bija 4 Dobeles un tās apkārtnes pagastu komunālkooperatīvs. 1933.gada 5.martā to pārreģistrēja par Dobeles – Bērzes paju savienību ar mainīgu kapitālu. Savukārt, 1938.gada 15. novembrī paju savienību pārveidoja par kopdarbības sabiedrību ar nosaukumu "Dobeles elektrības rūpniecības sabiedrība". Tā paša gada 21.novembrī Jelgavas apgabaltiesā apstiprināja Dobeles elektrības rūpniecības sabiedrības statūtus. Sabiedrības darbības teritorija bija Dobeles pilsēta, Dobeles, Sīpeles, Auru, Šķibes, Glūdas, Naudītes, Tērvetes, Zaļenieku, Džūkstes un Annenieku pagasti. Sabiedrības mērķis un uzdevumi tika formulēti visai plaši:

1) "organizēt uzņēmumus biedru un savas darbības teritorijas iedzīvotāju saimnieciskās labklājības celšanai, organizēt pasākumus ražojumu pārstrādāšanai un pārdošanai, tām vajadzīgo materiālu apstrādāšanai un ražošanai;

2) dot iespēju biedriem un pārējiem iedzīvotājiem par mērenu atlīdzību lietot zemes kultivēšanai, celtniecības materiālu apstrādāšanas, ražas novākšanas, transporta un citas mašīnas;

3) dot iespēju gūt biedriem ietaupījumus;

4) audzināt biedrus apvienotai pašdarbībai, pašpalīdzībai un pašpārvaldei, sekmējot viņu pavarā, mājas, sētas un uzņēmuma uzturēšanu un nostiprināšanu, ar to radot drošu dzīves pamatu ģimenei un dzimtai." ¹⁴

Dobeles elektrības rūpniecības sabiedrībai bija plašas tiesības, kuras statūtos tika formulētas 10 punktos, tai skaitā:

1)" ierīkot, nodarbināt un uzturēt rūpnīcas, elektriskās spēka stacijas, darbnīcas, žāvētavas, ķieģeļceļus, dzirnavas, kokzāģētavas un cita veida lauku rūpniecības uzņēmumus;

2) ierīkot, nodarbināt un uzturēt augstsprieguma un zemsprieguma līnijas, elektrības enerģijas izdales punktus un transformatoru stacijas, kā arī izdarīt līniju būves, instalācijas darbus un remontus"¹⁵ u.c.

Statūti paredzēja par biedriem uzņemt fiziskas personas, valsts un pašvaldības iestādes, kā arī citas sabiedrības, saimnieciskas organizācijas un uzņēmumus. Sabiedrības pajas lielums bija 100 lati. Katram biedram īpašumā bija jābūt vismaz vienai pamatpajai, bet juridiskajām personām bija jāiemaksā nauda vismaz par 10 pamatpajām.

Sabiedrības biedram kopsapulcē balstiesības bija atbilstoši iemaksāto paju lielumam. 1938.gadā Dobeles elektrības rūpniecības sabiedrībā bija 5 juridiskas personas un 1 privātpersona ar 115 pajām. Savukārt, 1939.gadā kopējais paju skaits bija 123, un tās piederēja 5 juridiskajām un 10 fiziskajām personām.

Dobeles elektrības rūpniecības sabiedrības valde atradās Dobeļē Lielajā ielā Nr.3. 1938. – 1939.gadā Dobeles elektrības rūpniecības sabiedrības vadītājs bija Kristaps Mūrnieks un grāmatvede Līna Janzena. 1938.gadā valdē darbojās: valdes priekšsēdētājs Arvīds Ulms; priekšsēdētāja biedrs Kristaps Dimza; kasieris Augusts Dabra; sekretārs Kārlis Dīnvalds un Kārlis Peize. 1939.gadā valde darbojās tādā pat sastāvā, izņemot sekretāru. Sekretāra amatā K.Dīnvalda vietā ievēlēja Vili Binenfeldu. 1938.gadā Revīzijas komisijā bija: Mārtiņš Trautmanis; Eduards Finks; Augusts Beitlers, bet 1939.gadā – M. Trautmanis, Roberts Kampenuss un Kārlis Leinats.

■ Parūķu ūdensdzirnavas

Dobeles – Bērzes elektrības rūpniecības sabiedrības īpašumā bija Šķībes pagasta Parūķu elektriskā spēkstacija un dzirnavas. 20.gadu sākumā tai bija lieli plāni. Tā plānoja paplašināt elektriskās spēkstacijas darbību, līdz sasniegtu 600 ZS jaudu. Tādēļ tika darīts viss, lai piesaistītu jaunus elektroenerģijas lietotājus, tai skaitā arī Jelgavas pilsētas valdi, jo

laukos patērētās elektroenerģijas kopapjoms bija niecīgs. Elektrocentrālē 20. gados elektroenerģiju ražoja ģenerators ar jaudu 52 kW. Tā darbību nodrošināja 92 ZS un 60 ZS ūdens turbīnas. Papildus uzstādīja lokomobili ar 50 ZS jaudu. Tajos gadījumos, kad Bērzes upē bija maz ūdens un turbīnas nespēja nodrošināt ģenerators darbību, lai saražotu nepieciešamo elektroenerģijas daudzumu, to ņēma no Latvijas Sarkanā krusta Jelgavas nodaļai piederošās augstsprieguma līnijas. 1926.gadā Parūķu elektrostacija saražoja ap 43 200 kWh elektroenerģijas, no tās 41 562 kWh realizējot apgaismošanai. Elektroenerģijas lietotāju skaits bija 506, no tiem 142- ar skaitītājiem, kopumā lietojot vairāk kā 2200 elektriskās spuldzes.

Parūķu elektrocentrāles jauda 30.gados bija 75 kVA. 1938.gadā saražoja elektroenerģiju 92 253 kWh, bet no Latvijas Sarkanā krusta Jelgavas nodaļas iepirka 96 370 kWh. 1939.gadā saražoja 67 914 kWh, kas naudas izteiksmē sastādīja Ls 39 509,43. No Latvijas Sarkanā krusta Jelgavas nodaļas iepirka 97 034 kWh. Dobeles elektrības rūpniecības sabiedrība elektroenerģiju pārdeva Dobeles pilsētas iedzīvotājiem 94 517 kWh, tas bija par 12 908 kWh vairāk kā iepriekšējā gadā. Auru elektrības kooperatīva biedriem 1939.gadā realizēja 32 035 kWh, Šķibes – 12 555 kWh, Džūkstes – 1628 kWh, Kroņauces – 5232 kWh, Kleinberga grupai – 1013 kWh, Sīpeles tīklā – 16 857 kWh, Kroņauces tīklā – 2995 kWh, tā sauktajā Mazmājnieku tīklā – 972 kWh, pašpatēriņš dzirnavās un centrālē bija 1834 kWh. 1938. gadā Dobeles elektrības rūpniecības sabiedrība realizēja elektroenerģiju 85 zemnieku saimniecībām 9865 kWh un 17 pārējiem patērētājiem – 6497 kWh (skolām, pašvaldības iestādēm). 1939.gadā zemniekiem un pašvaldības iestādēm realizētās elektroenerģijas apjoms palielinājās par 4,5 tūkst. kWh. Elektroenerģijas zudumi 1938.gadā bija 14,61% jeb 27 563 kWh, bet 1939.gadā – 13,90%.

Parūķu elektrības centrāle darbojās visu diennakti, bet dzirnavas darbojās atbilstoši piegādātās labības daudzumam. Dzirnavās mala rupjmalumu, bīdelēja, gatavoja grūbas un putrimus, tīrīja un spicēja labību. 1939.gadā dzirnavās ieņēma Ls 13 753,71. Par putekļu miltiem ieņēma Ls 46,74.

Uzņēmumā bija nodarbināti 6 pastāvīgie darbinieki – 3 cilvēki strādāja elektrības centrālē, 2 dzirnavās un viens kancelejā. Bez tam, ņemot vērā darbu apjomu, tika pieņemti arī dienas strādnieki.

1938.gadā Dobeles elektrības rūpniecības sabiedrības īpašumā bija augstsprieguma līnijas 35,4 km un zemsprieguma līnijas 24,3 km garumā. 1939.gadā izbūvēja augstsprieguma elektropārvades līniju 5,7 km garumā un zemsprieguma – 7,2 km. 1938.gadā sabiedrība uzsāka 3,5 km "Virkus" augstsprieguma līnijas izbūvi, kuru pabeidza 1939.gadā. Līdz ar līnijas izbūvi plānoto 25 jauno abonentu vietā elektroenerģiju saņēma 27 zemnieku saimniecības. Zemsprieguma līniju un instalāciju ierīkošanu zemnieku saimniecībām veica V.Ošenieka firma. Sabiedrība 1938.gadā uzsāka

sarunas ar Annenieku, Lestenes un Zebrenes pagastu pārstāvjiem par elektroenerģijas piegādi šo pagastu zemnieku saimniecībām. Darbus plānoja uzsākt 1939.gadā.

Dobeles elektrības rūpniecības sabiedrības bilances kopsumma uz 1939.gada 1.janvāri bija Ls 161 578,55, tai skaitā: nekustamais īpašums Ls 27 782,38; inventārs – Ls 41 731 dzirnavās, Ls 18 564,12 – centrālē; elektriskie tikli par summu Ls 39 576,09; dambis un turbīnas par summu Ls 17 760,10; materiālu uzkrājums par summu Ls 3540,60 un elektrības tīkla jaunbūve – Ls 346,25. 1939.gadā elektrisko tīklu remontiem tērēja Ls 2657,79, bet centrāles remontam – Ls 254,43. Savukārt, uz 1940.gada 1.janvāri bilances kopsumma bija lielāka par Ls 7045,32 salīdzinājumā ar 1939.gadu. 1939.gadā algas valdei un revīzijas komisijai bija Ls 348, administrācijai – Ls 3228,90, elektrības centrāles darbiniekiem Ls 5318,02, bet dzirnavu darbiniekiem Ls 4042,64. Slimokasei gadā tika maksāts Ls 876,21, apdrošināšana pret negadījumiem Ls 281,50 un pret ugunsgrēkiem – Ls 657,04. Dzirnavu un elektrības centrāles rēķinā atzīmēts, ka 1938.gadā zaudējumos norakstīti Ls 761,38, bet 1939.gadā zaudējumu summa bija krietni zemāka – Ls 74,90. Dobeles elektrības rūpniecības sabiedrības peļņa 1938.gadā bija Ls 690,69. 1939.gadā sabiedrība cerēja nopelnīt 100 latus, bet gūtā peļņa krietni pārsniedza cerēto, jo tā bija Ls 773,35.

Jelgavas apriņķa **Vecaucē** elektrību ražoja Jankela Kleina dzirnavās ar jaudu 100 kW. Ģeneratoru darbināja 325 ZS tvaika mašīna. 1926.gadā elektriskā spēkstacija ražoja elektroenerģiju ap 160 000 kWh, patērējot kurināmo par summu Ls 9130. No saražotā elektroenerģijas apjoma apgaismošanai patērēja 13 500 kWh, bet spēkam – 146 300 kWh. 140 lietotāji par patērēto elektroenerģiju norēķinājās pēc skaitītājiem, bet 80 bija paušalabonenti. Kleina īpašumā bija 3 km zemsprieguma elektropārvades līnijas un augstsprieguma līnijas 5 km garumā.

Bauskas, Skaistkalnes un Iecavas ūdensdzirnavas

Maz vēstures liecības saglabājušās par **Bauskas** pilsētas elektroapgādi. 20.-30.gados elektrību ražoja Nikolaja Hofšovica un Ernsta Štebena ūdensdzirnavās. Abās ūdensdzirnavās darbojās 4 ūdensturbīnas ar 145 ZS jaudu, tvaika mašīna ar 95 ZS jaudu, akumulatoru baterija un 3 ģeneratori ar kopējo jaudu 110 kW. 1926.gadā saražoja elektroenerģiju 109 135 kWh. No saražotās elektroenerģijas kopapjoma apgaismošanai izlietoja 65 406 kWh, bet rūpniecībai un spēkam – 10 988 kWh. Elektroenerģijas lietotāju skaits bija 760, no tiem 314 bija paušalabonenti. Elektrības nodaļas uzskaitē bija 3090 elektriskās spuldzes. Pilsētā bija izveidots zemsprieguma vadu tīkls 5 km garumā.

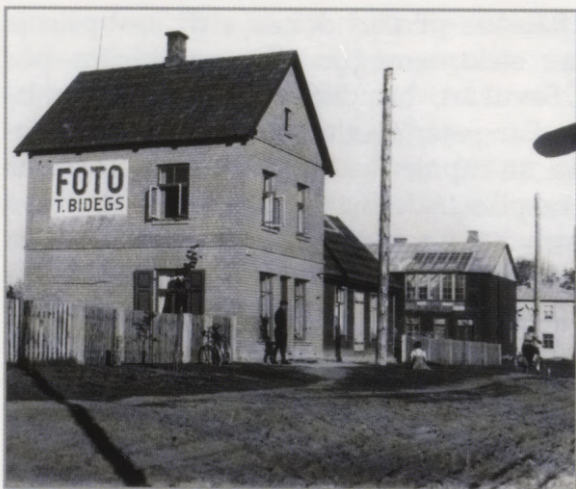
1932.gada 20.septembrī Bauskas pilsētas domes sēdē apstiprināja elektrības tarifus.¹⁶ Maksa par elektroenerģiju tika aprēķināta pēc skaitītājiem un pēc paušaltarifa. Savukārt, bija divu veidu tarifs – apgaismošanas, spēka un rūpniecības. Par patērēto elektroenerģiju apgaismošanai bija jāmaksā Ls 0,40. Spēka un rūpniecības tarifs bija piemērojams novembrī, decembrī un janvārī no plkst. 8.00-16.00; oktobrī un februārī no plkst. 8.00-17.00; septembrī un martā no plkst.8.00-18.00; aprīlī, maijā, vasaras mēnešos un septembrī no plkst. 7.00-19.00. Šī tarifa lietotājiem bija jāierīko dubulttarifa skaitītāji. Spēka un rūpniecības tarifa lietotāji par pirmajām patērētajām 1000 kWh maksāja Ls 0,25 par 1 kWh, bet sākot ar 1001 kWh, par katru nākamo kWh bija jāmaksā Ls 0,22. Paušalabonentiem par katru vatu gadā bija jāmaksā Ls 0,94. Šī maksa tika sadalīta atbilstoši mēnešiem, vairāk maksājot rudens un ziemas mēnešos.

Par vienu elektrisko durvju zvanu transformatoru ar jaudu ne lielāku par 0,5 W, būšņinieki gadā maksāja Ls 1,60, neatkarīgi no tā, vai skaitītājs bija, vai nē. Par lielākiem zvanu jeb citiem transformatoriem gada maksu noteica pilsētas valde katrā gadījumā atsevišķi.

Bauskas Elektrības nodaļā abonenti varēja saņemt vienfāzu skaitītājus (apmēram 1 ampers), maksājot par īri un uzraudzību Ls 0,70 mēnesī. Vairāki elektroenerģijas lietotāji skaitītājus bija iegādājušies savā īpašumā. Taču, neskatoties uz to, katru mēnesi bija jāmaksā Ls 0,40 par uzraudzību. Savukārt, trīsfāzu skaitītāju īres un uzraudzības maksa nedrīkstēja pārsniegt 2 latus mēnesī. Elektromontiera izsaukums bija maksas pakalpojums. Par pusstundu montiera darba pilsētas valdei bija jāmaksā Ls 0,50. Par elektroenerģijas atslēgšanu nenokārtota maksājuma gadījumā bija jāmaksā lats, bet par pieslēgumu pēc parāda nomaksas – Ls 0,50. Par privāto instalātoru veikto degpunkta jeb sienas kontakta pārbau di abonenta dzīvoklī nācās šķirties no 2 latiem. Rūpniecības uzņēmumos, darbnīcās šis pakalpojums maksāja 5 latus. Līdz ar skaitītāja uzstādīšanu abonentiem bija jāiemaksā drošības nauda. Tā bija no 6-12 latiem, atkarībā no spuldziņu jaudas.

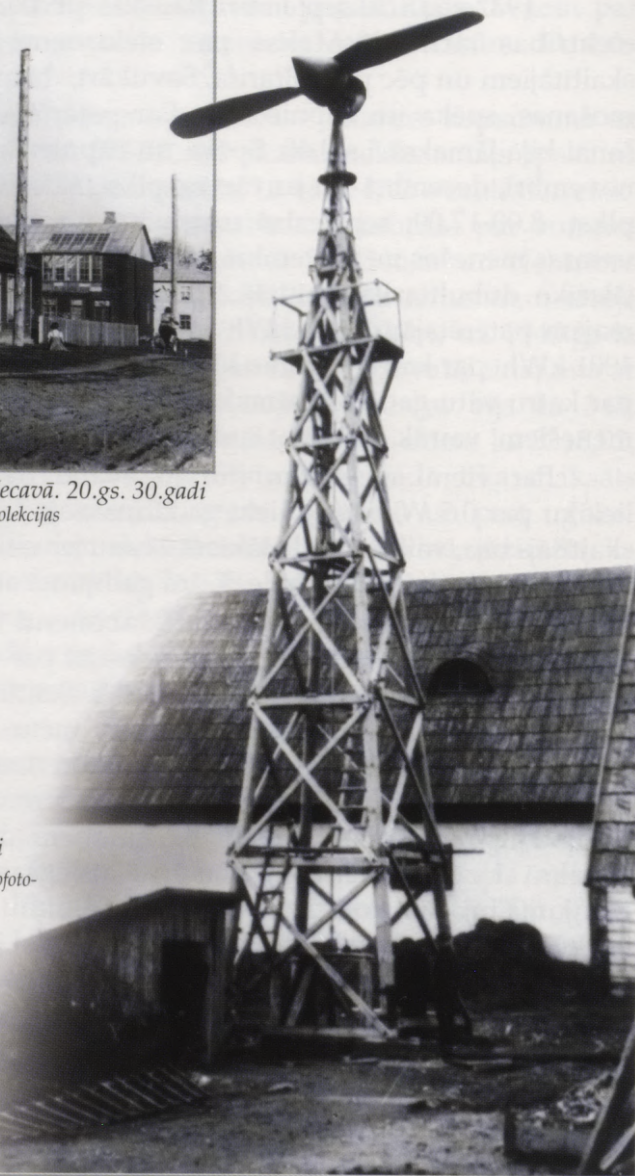
No Bauskas pilsētas valdes 1936.gada budžeta izdevumu grāmatas zināms, ka pilsētas apgaismošanai tērēja Ls 2770,20, kas par Ls 120,20 pārsniedza budžetā plānoto summu. Bauskas pilsētas Elektrības nodaļa gada laikā instalācijas darbiem izlietoja materiālus par summu Ls 201,80, bet par darbu montierim samaksāja – Ls 55,50.¹⁷

Bauskas apriņķa **Skaistkalnes pagastā** darbojās Edgara Graša Skaistkalnes ūdensdzirnavas. Tajās bija elektriskā spēkstacija. Dzirnāvās veica arī vilnas apstrādi. Elektrību ražoja arī J.Dindoņa **Iecavas** ūdensdzirnavās. Tās bija tvaika dzirnavas, kurās nodarbojās arī ar vilnas un koku apstrādi.

■ Fotogrāfa T.Bidega fotodarbnīca Iecavā. 20.gs. 30.gadi
Fotokopija no Latvijas Fotogrāfijas muzeja kolekcijas

■ Vēja rotors Zemgales
lauku sētā, 20.gs. 30.gadi
Fotokopija no Latvijas Valsts kinofoto-
fonodokumentu arhīva kolekcijas

¹ Valdības Vēstnesis, 1922.g.Nr.11

² LVVA 807.f., 2.apr., 9.l., 1.-2.lp.

³ Turpat, 62.l., 7.lp.

⁴ Turpat, 737.l., 12.lp.

⁵ Turpat, 15.lp.

⁶ Turpat, 84.l., 5.lp.

⁷ Turpat, 11.lp.

⁸ Turpat, 737.l., 19.-25.lp.

⁹ Turpat, 738.l., 4.lp

¹⁰ Turpat, 737.l., 134.lp

¹¹ Turpat, 807.f. 2.apr., 296, 394, 703.

¹² Turpat, 296.l., 84.lp.

¹³ Turpat, 409.l., 1.- 6.lp.

¹⁴ Dobeles elektrības rūpniecības
sabiedrības statūti.- Jelgava, 1938., 1. lpp.

¹⁵ Turpat, 2.lpp.

¹⁶ LVVA 467.f. 3.apr., 442.l., 182.lp.

¹⁷ Turpat, 751.f., 2.apr., 694.l.

■ ZIEMEĻKURZEMES ELEKTROENERĢĒTIKA PIRMĀS LATVIJAS REPUBLIKAS BRĪVVALSTS GADOS

Tukuma Elektrības uzņēmums

1919.gada 26.augustā Tukuma pilsētas valdes Elektrības uzņēmums savā pārziņā pārņēma vācu okupācijas varas iestāžu ierīkotās elektriskās spēkstacijas iekārtu, kas kara laikā bija cietusi tikai daļēji. Sāka risināt jautājumu par elektriskās spēkstacijas ierīkošanu Jelgavas ielā 7. Lai atjaunotu elektroenerģijas padevi iedzīvotājiem, iestādēm un apgaismotu pilsētas ielas bija nepieciešami līdzekļi, kurus atlicināt no pilsētasniecīgā budžeta nebija viegli. Tomēr 1920.gada 30.oktobrī elektriskās spuldzes tika iedegtas slimnīcā, novembrī – reālskolā, bet decembrī gaisma iedegās patversmē. Sāka apgaismot pilsētas vairākas ielas. Tukuma pilsētas elektriskā spēkstacija elektroenerģiju piegādāja pilsētas valdei un iestādēm – pašvaldības pārtikas veikalam, pamatskolai un tās skolotāju dzīvokļiem, policijai un policijas kārtībniekam, lopu kautuvei, mikroskopu stacijai, ūdensdzirnavām. Tukuma pilsētas elektriskajā spēkstacijā 1920.gada oktobra – decembra mēnešos veica montāžas un instalācijas darbus par 8613,80 rbļ. Zināms, ka, laikā no 15.oktobra-31.decembrim, pilsētas iestādēs bija 189 elektriskās spuldzītes: 3 sveču gaismas – 60 spuldzes; 10 sveču gaismas – 38 spuldzes; 16 sveču gaismas – 36 spuldzes; 25 sveču gaismas – 42 spuldzes; 32 sveču gaismas – 1 spuldze; 50 sveču gaismas – 12 spuldzes.¹ Skaitliski visvairāk – 60 spuldzītes, bija pilsētas valdes namā Lielā ielā. Taču pašvaldība atļāvās lietot spuldzītes ar vismazāko gaismas atdevi. 29 spuldzītes bija policijas kārtībnieka rīcībā, reālskolu apgaismoja 12 spuldzītes. Pilsētas ielas, laikposmā no 15. oktobra līdz 31.decembrim, apgaismoja 23 spuldzītes. Nepieciešamo instalāciju ierīkošanai un ielu apgaismošanai 1920.gadā izlietoja 7062 rbļ., kas divreiz pārsniedza budžetā atvēlēto summu.

1921.gadā elektriskā spēkstacija saražoja 88 500 kWh elektroenerģijas. Elektrostacija strādāja 2617 stundas gadā (vidēji 8-9 stundas dienā naktī). Taču ziemā elektrostacija darbojās, izmantojot tikai 40-45% no savas jaudas, jo transformatoru skaits pilsētā un tās apkārtne bija nepietiekamā daudzumā. Par realizēto elektroenerģiju ieņēma 873 tūkst.rbļ. Elektroenerģijas zudumi transformatoros un tīklā bija 34,6%. Elektroenerģijas ražošanai izlietoja 32 kubikasis (1 ass apmēram 3,9 kubikmetri) malakas, 24,5 kubikasis koksnes atgriezumus jeb *slīperskaidas* (*sleperskaidas*) un 157,75 kubikasis celmu. Spēkstacijas abonentu skaits bija 1162. Kopumā bija ierīkoti 1606 degpunkti. Elektroenerģijas patērētāju skaits, kuri par elektrību norēķinājās pēc skaitītājiem, gada laikā palielinājās 2,3 reizes.²

TUKUMA

Išsīstas Elektriskā

Zentrale.

1921. g. janvārī.

Nr. 233

Tukuma Pilsētas Valdei.

Elektriskā spēka stacija paginu no zemā minēlam pilsētas iedzīvotājiem par elektrisko strāvu par 1920. gada pieņemtas sērijas maksājumi.

Nr.	Iedzīvotāju nosaukums	Adrese	Par kādu laiku	Lampas skaits & tipums	Cena summa kopā			Piezīmes
					Rub. K.	Rub. K.	Rub. K.	
1	Pilsētas Valde	Lēliņa ielā	15.8.-31/12	60, 3 KH	6.-	361.50	367.50	57 p. 1 d.
2	Pilsētas pērtiķu vāc.	—	1.12.-31/12	1x25 KH 1x50 KH	48.- 85.-	96.- 170.-	266.-	57 p. 8
3	Patrons me	V. Moku 26	15.8.-31/12	1x10 4x16	22.- 33.-	55.- 198.-	253.-	57 p. 10 s.
4	Slimnīca	Lēliņa ielā 2	15.8.-31/12	1x10 1x16 3x25	22.- 33.- 48.-	55.- 82.50 360.-	497.50	57 p. 4
5	Reālskola	Lēliņa ielā	15.8.-31/12	6x10 5x16 1x25	22.- 83.- 48.-	198.- 247.50 72.-	517.50	57 p. 1 s.

LVVA 467.f., 3.apr., 246.l., 39.lp.

Taču spēkstacijas izdevumi bija lielāki par ienākumiem. Lai kaut nedaudz samazinātu budžeta deficītu, 1921.gada 15.jūlijā un 26.septembrī Tukuma elektriskā spēkstacija paaugstināja maksu par elektrību. Patērētājiem, kuri par elektroenerģiju norēķinājās pēc skaitītājiem, turpmāk bija jāmaksā divreiz vairāk, bet paušalabonentiem – trīsreiz vairāk. Tarifu paaugstinājuma un abonentu skaita pieauguma rezultātā, spēkstacijas ienākumi palielinājās par 257 tūkst. rubļu. Tika uzsākta cīņa pret nelikumīgajiem elektroenerģijas lietotājiem. Gada laikā soda naudas iekasēja par summu 8597,10 rubļu. 1921.gadā no jauna ierīkoja 173 instalācijas un veica remontdarbus 52 instalācijās. Pilsētas ielu apgaismošanai tērēja 28 tūkst. rubļu, kas krietni pārsniedza budžetā atvēlēto summu. Elektrostacijas montieri veica arī dzirnavu iekārtas remontu. Kad elektrostacija darbojās, tad ar tvaika spiediena spēku tika darbinātas arī dzirnavas. Tādējādi ar malšanu elektriskā spēkstacija guva papildus ienākumus – 4815 rubļu. Līdzīgi kā iepriekšējā gadā, arī 1921.gadā elektrostacijas izdevumi bija krietni lielāki kā ienākumi.

Revīzijas komisijas ziņojumā par Tukuma pilsētas valdes darbību 1921.gadā teikts:

"Kā sāpju bērns pilsētas saimniecībā ir elektriskā spēkstacija, jo tā savus rēķinus budžeta gadā noslēgusi ar iztrūkumu 234 590,25 rbļ., bet atskaitot iegādātos materiālus un inventāru šī summa mazinās uz 106 135,45 rbļ. Kur meklējama vaina stacijas patstāvīgā deficītā? Vai nepiemēroti zemajā tarifā? Vai uzņēmuma vadībā? Par to gan revīzijas komisija nevar spriest, bet hroniskais deficīts ir jānovērš."

Tukuma pilsētas galvas M.Dambes vadībā 1922.gada 28.novembra domes sēdē atzina, ka *"elektriskās spēkstacijas deficīts izskaidrojams ar dažiem saimnieciska un tehniska rakstura trūkumiem, kuri ir novēršami."*³

Pēc spēkstacijas pārziņa F. Lupmaņa paskaidrojuma dome nolēma, ka maksa par elektroenerģiju jāpaaugstina vēlreiz, bet ne vairāk kā par 20%. Dome atzina, ka nopietnāka uzmanība jāvelta pilsētas ielu apgaismojuma sakārtošanai, elektrisko vadu tīkla remontam, ekspluatācijas izdevumu samazināšanai un tīkla paplašināšanai, lai piesaistītu vairāk abonentus, un elektrostacija varētu darboties ar pilnu jaudu. Tādējādi iespējams palielināt realizētās elektroenerģijas kopapjomu un gūt lielākus ienākumus.

1922. gadā izdeva noteikumus par elektroenerģijas piegādāšanu un izmantošanu Tukuma pilsētā un apriņķī. Liela uzmanība tika pievērsta pilsētas apgaismošanai un vadu tīkla izbūvei. Elektriskā spēkstacija 1923. gadā saražoja 101 845 kWh elektroenerģijas, bet 1924.gadā – 153 065 kWh. 1923.gadā elektroenerģijas lietotāju skaits, salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu, bija samazinājies par 57 abonentiem. Taču atskaitēs uzrādītais lietotāju skaits neatbilda reālajai situācijai, jo tolaik vairākiem abonentiem bija viens elektroenerģijas skaitītājs. 1924.gadā Tukuma iedzīvotāji patērēja 79 114 kWh elektroenerģijas par kopējo summu Ls 31 646, bet apriņķa iedzīvotāji – 3106 kWh, kas sastādīja 4% no pilsētnieku patēriņa.

Pilsētas ielu apgaismošanai un apgaismojuma paplašināšanai 1923. – 1924. gadā izlietoja vairāk kā 4 tūkst. latu. Tika apgaismots Jauntukums, kā arī Tukuma pilsētas nomales. 1925.gadā, pārgrupējot degpunktus, tika panākta pilsētas pietiekama apgaismošana. Plānoto 4204 latu vietā, apgaismojuma ierīkošanai izlietoja tikai 3 tūkst. latus. 1923.gadā atjaunoja vētrā nolauztos 39 elektrības stabus un novērsa bojājumus elektropārvades līnijās. Vidēji gadā tērēja 650-800 latus jauna inventāra iegādei spēkstacijas vajadzībām, transformatoru iegādei. Viens no veidiem, kā elektriskā spēkstacija guva papildus ienākumus, bija iepirktie un par augstāku cenu pārdotie instalāciju materiāli. Tā, piemēram, 1924.gadā spēkstacija nopelnīja Ls 582, bet 1926.gadā Ls – 5084.

1925.gada martā revīzijas komisijas pārskata ziņojumā par 1924.gada budžeta izlietošanu norādīja, ka pilsētas kasē ienākusi nauda tikai par 53% no patērētājiem realizētās elektroenerģijas, bet 47% *"gājuši*

zūdībā un šai ārkārtīgi nelabvēlīgai parādībai nav priegriezta vajadzīgā vērība un nav meklēti ceļi to novēršanai".⁴ Tika atklāti vairāki nelikumīgi elektroenerģijas lietošanas gadījumi. Tā piemēram, 1924.gada maijā tiesai tika nodots Ābrams Heimanis par patvarīgu pieslēgšanos elektriskajam tīklam.

1925. gadā elektriskās spēkstacijas izdevumi par Ls 5890 pārsniedza ienākumus. Lai samazinātu budžeta deficītu un elektrostacijas ekspluatācijas izdevumus, bija nepieciešams risināt jautājumu par ūdens spēka izmantošanu elektrības ražošanai. Līdzīgi kā Jelgavas, arī Tukuma 1916. gadā ierīkotā elektriskā spēkstacija strādāja ar lieliem zaudējumiem. Gandrīz visi vācu okupācijas varas iestāžu ierīkoto elektrisko vadu tīkli tolaik tika būvēti ar *ersatz* materiāliem (aizstājējmateriāli jeb rezerves materiāli), cinkotu un necinkotu dzelzi, bez jebkādiem iepriekšējiem tehniskiem aprēķiniem, ievērojot tikai okupācijas karaspēka vajadzības. Pastāvīgi bija nepieciešami remonta un uzturēšanas darbi, kas prasīja lielus līdzekļus. Iekšlietu ministrijas Pašvaldību departaments Tukuma pilsētas valdei ieteica ņemt elektroenerģiju no Rīgas elektriskās centrāles, pārvadot to cauri Jūrmalai un Slokai. Taču Tukuma dome šim ieteikumam nepiekrita. 1925.gada 23.decembrī "Baltijas Dzirnbūves rūpniecības" tehniskā kantora inženieris A.Sakovskis Tukuma pilsētas valdei iesniedza projektu par ūdens spēka izmantošanu pilsētas dzirnavās elektrības ražošanai. Saskaņā ar projektu uzstādīja ūdens turbīnu, kas darbināja vienu atsevišķu ģeneratoru. Ja turbīna netiek darbināta, tika plānota spēka pārvešana no lokomobīles uz dzirnavām.⁵

1926.gada 1.jūlijā Tukuma pilsētas valde parakstīja līgumu ar Tirdzniecības un Rūpniecības paju sabiedrību "Latem" par sekojošiem pilsētas elektrības centrāles un vadu tīkla pārbūves darbiem: uzstādīt spēkstacijā maiņstrāvas ģeneratoru ar jaudu 140 kVA; veikt elektrosadales un tehniskās iekārtas pārbūvi spēkstacijā; veikt elektrības vadu tīkla izbūvi, piegādāt un uzstādīt nepieciešamos trīsfāzu maiņstrāvas transformatorus, elektroierīces, aparātus un citus materiālus; veikt elektropārvades tīkla pārbūvi pilsētas administratīvajās robežās, lai paplašinātu ielu apgaismojumu.⁶

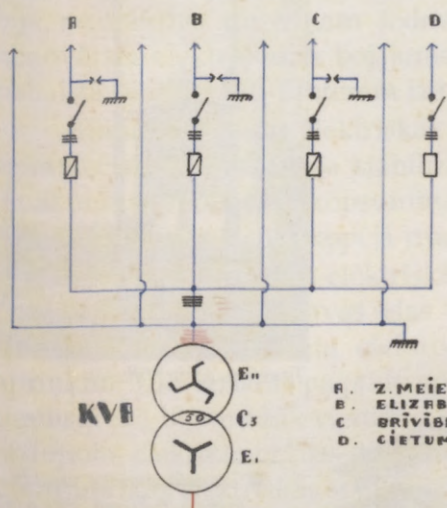
Sabiedrībai "Latem" līgumā paredzētie pārbūves un paplašināšanas darbi bija jāveic saskaņā ar izstrādāto projektu un izstrādātajiem tehniskajiem noteikumiem. Firma apņēmas veikt darbus ar savu darba spēku, darba rīkiem un materiāliem. Stabus apņēmas piegādāt Tukuma pilsētas valde. Sabiedrība "Latem" Tukuma pilsētas valdei iemaksāja avansu 7000 latus, kā drošības maksu par to, ka firma darbus veiks līgumā paredzētajā termiņā un garantēs darbu izpildes kvalitāti.

Līgumu parakstīja Tukuma pilsētas *galva* Jānis Cers, valdes locekļi – Fricis Vērse un Roberts Kuple, Tukuma pilsētas domes ievēlētā komisija – Arvīds Žvīguls, Leopolds Nīburgs un Jēkabs Mucenieks, Tirdzniecības un Rūpniecības paju sabiedrības "Latem" direktori Ernests Zeltmanis un

Teodors Upmanis. Līgumu apstiprināja Tukuma notārs Jānis Melbārzdīs. Valsts Saimniecības departaments 1927.gadā Tukuma pilsētas valdei piešķīra 70 000 latu lielu aizdevumu elektriskās stacijas un vadu tīkla pārbūvei.

1926.gadā elektriskajā spēkstacijā 82 kVA ģeneratoru darbināja lokomobile ar 150 ZS jaudu, bet novembrī papildus uzstādīja divus "Deutz" sūcgāzes motorus ar kopējo jaudu 280 ZS. 1926.gadā tā saražoja 127 863 kWh elektroenerģijas, patērējot 168,5 tonnas ogļu, 43 kubikasis malkas un 1040 kubikmetrus koksnes atgriezumū. Lietotāju skaits bija 1176, no tiem 700 bija paušalabonentī.

Transformatoru māja №1 Brīvības laukumā №14

A. Z. MEIEROVICA IELA.
B. ELIZABETES
C. BRĪVĪBAS LAUKUMS.
D. CIETUMS.

■ Transformatoru punkts
Z. Meierovica ielā Tukumā,
1937.gadā

Kuldīgas ielā

Jelgavas ielā

■ Transformatoru punkts
Tukumā, Durbes un Mazā
Parka ielu stūrī, 1937. gadā

Alīnes ielā

Tukumā II

Elektrisko
vadu cēvīfīcānu, mašīnu un aparātu remontu u. t. t.
īpīdīu apīnīgī no labāā materiāla.

Pēc manīs dabūjāmī vīlī elektrīfīcē materiāli pīrāā labuma, tā:
Pāfīhītamū fabfīcātū fīatītājī
aīlīcēn fīojīnāā par vīelefīcātām gēnām.

— Fīatītājū dehlūs fīgātāmē un pēcēfē uī pāfīhījamū. —

Man tēfībā vīfūr cēvīlītē elektrīstos
vādūs un tās remontēt ehltu cēfīdīpūfē.

Pāfīhījamūs pēcēmē un īhātā tālā īpīdībā manā vīlīcātā,
— Pēelā cēlā Nr. 22. —

Turpāt fīuccēf vīajabīfīgās pāfīatīdīcījāmūs un gēnū apfīhīcīnūs.

Vīrūā labuma pēzē. Mehrenas gēnas. Pēbafāls darbē.

Franz Weber,
Tukumā, Pēelā cēlā Nr. 22.

Tumes pagasta Vīlkājās

■ Transformatoru punkta
īzbūvē Tukumā, Pīls ielā,
20. gs. 30. gādī

Uzbūvējot jaunas zemsprieguma elektropārvades līnijas un transformatoru punktus, elektrisko strāvu varēja piegādāt arvien vairāk Tukuma apkārtnes iedzīvotāju mājām. Taču ar lauku līnijām bija ne mazums problēmu. Tā piemēram, Tukuma pilsētas dome 1927.gada 2.jūlijā nolēma likvidēt elektrolīniju Klapkalnciems – Apšuciems, jo Tukuma virsmežniecība pieprasīja nomu par zemi valsts mežā, kuru aizņēma elektrības stabi. Uz kādu laiku tika pārtraukta elektroenerģijas pārvade Vecmoku līnijā, jo tās uzturēšana Elektrības uzņēmumam nesa lielus zaudējumus. Elektrolīnijas abonenti atteicās uzturēt elektropārvades līniju paši par saviem līdzekļiem. Lai nepārtrauktu elektroenerģijas padevi arī citiem Tukuma apriņķa abonentiem, dome pilnvaroja pilsētasvaldi noslēgt kolektīvos līgumus ar elektroenerģijas lietotājiem par to, ka viņi pašu spēkiem un finansējumu nodrošinās elektrolīnijas uzturēšanu.

Liels tracis pilsētas domē tika sacelts Tukuma ormaņa R.Rihtera lietā. No strāvas trieciena 1926.gada 17.augustā bija gājis bojā viņa zirgs. Rihters bija neatlaidīgs un viņam izdevās pierādīt, ka zirgs gājis bojā laikā nenovērsta elektrolīnijas bojājuma dēļ. Domnieki nobalsoja par 400 latu pabalsta piešķiršanu Rihteram jauna zirga iegādei.

Tukuma pilsētas elektriskās spēkstacijas 1927.gada atskaite rāda, ka saimnieciskā darbība bija stabilizējusies – izdevumi vairs nepārsniedza ienākumus un bilances kopsumma bija Ls 401 317. Zināms, ka 1930.gadā elektriskās spēkstacijas kopējā jauda bija 242 kVA.

1933.gads Tukuma elektriskās spēkstacijas vēsturē iezīmēja vairākus notikumus. 3.jūnijā Jelgavas ielas spēkstacijā izcēlās ugunsgrēks. Uz 696 stundām tika pārtraukta elektroenerģijas padeve Tukuma pilsētai un apriņķim. Tika ierīkota pagaidu spēkstacija, kurā uzstādīja tās iekārtas, kas ugunsgrēkā bija mazāk cietušas. Pēc remonta un montāžas darbiem tika atjaunota elektroenerģijas padeve patērētājiem no Slokas Celulozes un papīrfabrikas elektriskās spēkstacijas. Taču pilsētas valdei nācās domāt par jautājumu, kā turpmāk nodrošināt pilsētas un apriņķa iedzīvotāju apgādi ar elektroenerģiju. Domnieki nolēma, ka elektroenerģija jāiepērk no Jelgavas elektrostacijas. 10.jūlijā Tukuma valde parakstīja līgumu uz 10 gadiem ar Jelgavas pašvaldību par elektroenerģijas piegādi Tukumam. Jelgavas laikraksts "Jaunais Zemgaliētis" 151.numurā informēja savus lasītājus, ka saskaņā ar līgumu *"Tukums piešķir Jelgavai vienīgās tiesības piegādāt elektrisko strāvu apgaismošanai, spēkam un mājturībai."*

Tukuma elektriskā spēkstacija jeb Elektrības uzņēmums turpināja elektroenerģijas realizēšanu saviem agrākajiem abonentiem pilsētā un apriņķī, tai skaitā Tumes, Vecmoku, Milzkalnes, Smārdes, Praviņu, Irlavas pagastiem. Jelgavas elektrostacijas pienākums bija nodrošināt nepārtrauktu elektroenerģijas piegādi Tukumam. Elektroenerģijas padeves pārtraukums nedrīkstēja pārsniegt 24 stundas vai 168 stundas gadā. Ja elektroenerģijas padeve tika pārtraukta vairāk kā 24 stundas, tad līgums

paredzēja 100 latus lielu soda naudu par katru nākamo diennakti. Lai nodrošinātu elektroenerģijas piegādi Tukumam, Jelgavas elektrostacija apņēma izbūvēt 52 km garu augstsprieguma elektropārvades līniju un nepieciešamos transformatoru punktus. Jaunās elektropārvades līnijas izbūvi bija plānots pabeigt līdz 10.oktobrim, lai gan faktiski darbus veica isākā laikposmā, un sāka elektroenerģijas piegādi Tukumam.

■ 20kV līnijas
Jelgava - Tukums
izbūve.
Pēdējā rindā
no kreisās:
R.Lemkins,
A.Apšenieks,
J.Dauburs,
1933.gadā

Tukuma Elektribas uzņēmums iemaksāja Jelgavai 30 tūkst. latus, tiklīdz saņēma apdrošināšanas prēmiju par ugunsgrēkā cietušo elektrostaciju un tās iekārtu.

1933.gadā pilsētas elektriskā spēkstacija darbojās 8064 stundas un saražoja 157 080 kWh elektroenerģijas. Sākot ar 4.oktobri, Tukums no Jelgavas elektrostacijas saņēma un pārvadīja saviem abonentiem 88 020 kWh. Tukuma pilsētas elektriskās spēkstacijas abonenti patērēja 195 000 kWh, kas naudas izteiksmē bija Ls 49 917. No nelikumīgajiem elektroenerģijas lietotājiem tika iekasēta soda nauda 3274 lati. Elektroenerģijas pašpatēriņš spēkstacijas vajadzībām, zudumi tīklā un transformatoros sastādīja 50 100 kWh jeb 20,4%.⁷ No realizētās elektroenerģijas kopapjoma pilsētas ielu apgaismošanai tērēja 30 943 kWh par summu Ls 3739, bet 18 553 kWh realizēja rūpniecības uzņēmumiem un tiem pielīdzinātajiem lietotājiem. Daudz elektroenerģijas tika tērēts pilsētas pašvaldības iestāžu apgaismošanai – 8350 kWh, kas gadā izmaksāja Ls 2672,20. 1933.gadā Tukuma pilsētas elektrības uzņēmums par Ls 7941,30 iegādājās kurināmo materiālu – malku un par Ls 2975,09 – smēreļlas.

1933.gadā 1 kWh pašizmaksa bija 25,5 santīmi. Taču Tukuma pilsētas abonenti, kuriem bija skaitītāji, vidēji par 1 kWh maksāja Ls 0,31, bet laukos – Ls 0,38. Paušalabonenti pilsētā par 1 W maksāja Ls 0,57, bet laukos – Ls 0,74 gadā, sadalot summu pa mēnešiem. Tarifs rūpniecības uzņēmumiem un tiem pielīdzinātajiem lietotājiem bija Ls 0,20 par 1 kWh,

pilsētas ielu apgaismošanai – Ls 0,19, bet pilsētas pašvaldības iestāžu apgaismošanai – Ls 0,32.

1933.gadā elektroenerģijas abonentu skaits bija palielinājies par 33 lietotājiem, salīdzinājumā ar 1932.gadu. 1933.gadā Tukuma pilsētā un apriņķī bija 1183 elektroenerģijas lietotāji. Par patērēto elektroenerģiju pēc skaitītāju rādījumiem norēķinājās 942 abonenti pilsētā un 77 – laukos. Tukumā bija 88 paušalabonenti, bet laukos – 34. Tukuma pilsētas Elektrības uzņēmuma 1933.gada pārskatā minēti 42 elektroenerģijas noņēmēji – rūpnieki. Tukuma apriņķa – Vecmoku, Vilkāju, Smārdes, Apšuciema un Klapkalnciema 112 abonentiem 1933.gadā tiklā tika pārvadīta 6897 kWh elektroenerģijas, kas naudas izteiksmē bija Ls 2741,28.

1933.gadā zemsprieguma tīkls pilsētas robežās bija 18,6 km garumā, uzskaitīti 546 stabi, 103 pastabi jeb stabu stutes. Gada laikā zemsprieguma vadu tīklu pagarināja par 180 metriem, no jauna izbūvēja zemsprieguma tīklu no transformatora "Alīnes" līdz Kara radio stacijai. Tika nomainīts 101 stabs un 18 stabu stutes. Pilsētas ielu apgaismojuma tīkls tika paplašināts par 1 degvietu Talsu ielā, Slocenes un Durbes ielu stūrī, par 2 degvietām L.Dzelzceļa ielā, Taisnā – Muižas ielās. Atjaunoja 500 m garu augstsprieguma līnijas posmu no vecās spēkstacijas līdz transformatoram "Alīnes". Augstsprieguma gaisvadu elektropārvades līniju kopgarums pilsētā bija 5,8 km.

1933.gadā uzbūvēja augstsprieguma transformatoru mājas "Alīnes" un "Durbe", uzbūvēja 20/6 kV transformatoru apakšstaciju, lai nodrošinātu no Jelgavas spēkstacijas saņemtās elektroenerģijas pārvadi un sadali. Apakšstacijā bija 75 kV un 125 kV transformatori. Tukuma apriņķī 3 fāzu augstsprieguma gaisvadu elektropārvades līnijas bija 3,5 km garumā, 1 fāzes augstsprieguma elektriskā tīkla kopgarums sasniedza 34,5 km. 1933.gadā Tukuma un tā apriņķa elektrisko vadu tīkla kopējā vērtība sastādīja Ls 96 151,75.

Sākot ar 1934.gada 4.janvāri, Tukuma spēkstacija pārtrauca elektroenerģijas ražošanu. Pilsētas un apriņķa iedzīvotāji elektroenerģiju saņēma tikai no Jelgavas elektriskās spēkstacijas. Turpmāk Tukuma Elektrības uzņēmums veica tikai elektroenerģijas pārvadi un sadali.

1934.gadā Tukuma Elektrības uzņēmums no Jelgavas elektrostacijas iepirka elektroenerģiju 281 450 kWh par Ls 37 418,05.⁸ Tātad Tukuma elektrības uzņēmumam 1 kWh vidēji izmaksāja 13 santīmi.

Kopējais elektroenerģijas lietotāju skaits 1934.gadā bija 1252, no tiem 1149 abonenti maksāja pēc skaitītāja, bet 103 bija paušalabonenti. Abonenti, kuri elektroenerģiju lietoja mājturībā un par patērēto norēķinājās pēc skaitītāja, par 1 kWh maksāja Ls 0,29, bet pēc paušaltarifa bija jāmaksā Ls 0,54 par 1 kWh. Elektroenerģijas tarifs rūpniecībai un tiem pielīdzinātajiem lietotājiem bija salīdzinoši zems – Ls 0,18 par 1 kWh. Tik pat maksāja 1 kWh pilsētas ielu apgaismošanai. Tukuma pilsētas

apgaismošanai gadā tērēja Ls 5426,78. Soda naudās iekasēja Ls 350,25, bet par skaitītāju īri ieņēma Ls 764,70.

1934.gadā Tukuma Elektrības uzņēmuma īpašumā esošo zemsprieguma kabeļu kopgarums bija 1,148 km, bet augstsprieguma – 0,180 km. Zemsprieguma gaisvadu līniju kopgarums bija 37,8 km, bet augstsprieguma – 44,9 km.

Tukuma Elektrības uzņēmuma īpašumā bija 14 transformatoru punkti – Vecmokas, Vilkājas, Tukums II, Ozolnieku pamatskola, Ozolpils, Smārde, Šlokenbeka, Apšuciems, Klapkalnciems u.c., ar kopējo jaudu 225 kVA. Pie tam visi transformatoru punkti bija kiosku tipa. Gaisvadu un kabeļu tīkla uzturēšana gadā izmaksāja Ls 6265,71.

1934.gadā kopējie ekspluatācijas izdevumi bija Ls 53 299, bet ienākumi – Ls 61 195. 1934.gadā – pirmo reizi Tukuma Elektrības uzņēmuma darbības laikā - uzņēmums bija strādājis ar peļņu 7,9 tūkst. latī. Taču Finansu ministrijai vēl bija jāatmaksā aizņēmums Ls 51 993.

Tukuma valde pilsētas galvas J. Finkenšteina vadībā, 1935.gada 3.septembrī sasauca ārkārtas sēdi, kurā izskatīja elektrības tarifa jautājumu. Jelgavas elektrostacijas piegādātās elektroenerģijas izmaksa bija augstāka par to, kuru Tukuma Elektrības uzņēmums pēc tarifa iekasēja no saviem abonentiem. Revīzijas komisija konstatēja, ka valdei radušies zaudējumi 5430 latu apmērā. Pilsētas valde uzskatīja, ka nepieciešams paaugstināt elektroenerģijas tarifus. Pie tam līdzšinējais Tukuma Elektrības uzņēmuma elektroenerģijas tarifs bijis viszemākais Latvijā. Jelgavā vidējais tarifs bija Ls 0,36 par 1 kWh, bet Tukuma un aprīņa patērētājiem – Ls 0,30. Valde atzina, ka nepieciešams paaugstināt elektroenerģijas tarifu vismaz par 20%. Rūpniecības un tiem pielīdzinātajiem lietotājiem maksu par 1 kWh drīkst paaugstināt tikai par apmēram 10,5%, jo citādi augstais tarifs var negatīvi ietekmēt šīs nozares attīstību. Tukuma pilsētas valde atzina, ka nav lietderīgi ieviest dažādas normas, atsevišķus mājssaimniecības un nakts patēriņa tarifus. Tukuma pilsētas valde nolēma atcelt domes 1933.gada 7.februārī pieņemtos un Iekšlietu ministrijas pašvaldību departamenta 23.02.1933. apstiprinātos elektriskās strāvas tarifus. Tukuma Elektrības uzņēmuma pilsētas abonentiem, kuri norēķinājās pēc skaitītāja, noteica tarifu Ls 0,36 par 1 kWh, bet laukos – Ls 0,43. Rūpniecībai un tiem pielīdzinātajiem lietotājiem par 1 kWh bija jāmaksā Ls 0,21. Mazliet sarežģītāka bija paredzēta kārtība, norēķinoties par elektroenerģiju pēc paušaltarifa. Pilsētā janvāra, februāra, novembra un decembra mēnešos par 1 vatu mēnesī bija jāmaksā Ls 0,07, bet ārpus pilsētas – Ls 0,09. Marta, aprīļa, septembra un oktobra mēnešos par 1 vatu pilsētā bija jāmaksā Ls 0,055, bet laukos – Ls 0,07. Savukārt maijā un vasaras mēnešos 1 vata cena bija paredzēta Ls 0,035 pilsētā un Ls 0,05 laukos.

1938.gadā Tukuma Elektriības uzņēmums no Jelgavas elektrostacijas elektroenerģiju iepirka pēc 3 dažādiem tarifiem: līdz 23 tūkst. kWh pēc tarifa Ls 0,159 par 1 kWh; 70 tūkst. kWh pēc tarifa Ls 0,139 par kWh; 150 tūkst. kWh pēc tarifa 0,124 kWh par kWh. Tukuma Elektriības uzņēmums saņēma 350 tūkst. kWh elektroenerģijas par kopējo summu Ls 52 500, bet, to realizējot saviem patērētājiem, ieņēma Ls 92 692,60. Visvairāk elektroenerģiju – 205 460 kWh realizēja abonentiem, kuri par patērēto norēķinājās pēc skaitītāja. Turpat sesto daļu no realizētās elektroenerģijas kopapjoma patērēja rūpniecības uzņēmumi un tiem pielīdzinātie lietotāji. Ieņēmumi par realizēto elektroenerģiju pēc paušaltarifa sastādīja apmēram 1,3% no kopapjoma.

1938.gadā izbūvēja 20 kV elektropārvades līniju Praviņas – Irlava. Ieslēdza darbā 10 kVA transformatoru punktus Praviņās un Degolē, 30 kVA – Irlavā, kā arī transformatoru punktus Slampē un Džūkstē.

Tukuma ielu apgaismošanai 1938.gadā tērēja Ls 5936,70. Tikla uzturēšanai gadā tērēja Ls 5350. Tikla amortizāciju gadā aprēķināja Ls 86 134,58, kas sastādīja 6%. 1938.gadā uzņēmums strādāja ar peļņu Ls 4661.

Tukuma pilsētas elektriskās spēkstacijas pārzinis no 1918.gada 13. novembra bija Fēliks Lupmanis. 1925.gadā F.Lupmani amatā nomainīja 41-gadīgais Otto Mihelsons. Domājams, ka viņš uz Tukumu atnāca no Rīgas. No 1931.gada elektriskās spēkstacijas pārzinis, bet no 1934.gada pilsētas Elektriības uzņēmuma pārzinis bija Mārtiņš Lukstiņš. Viņa pamatalga bija Ls 240. Pārziņa amata pienākumos ietilpa organizēt un vadīt gan pašas elektriskās spēkstacijas darbu, gan arī pārzināt elektrisko vadu tīklu pilsētā, tās apkārtne un pagastos.

Kā pirmie spēkstacijā sāka strādāt elektromontieri Eduards Kovaļčuks, Arvīds Skujiņš un Ernests Altroks, mašīnists Jānis Kurka. 1920.gada rudenī darbā tika pieņemtas 2 kanclistes jeb kantora darbinieces. 20.gados spēkstacijā strādāja 2 mašīnisti, 2 kurinātāji, 2 strādnieki pie malkas sagatavošanas, 3 montieri un 2 mācekļi, naktssargs un apkalpotāja.⁹ Zināms, ka laikposmā no 1920. – 1926. gadam, bez jau nosauktajiem darbiniekiem spēkstacijā strādāja: mašīnists Jānis Rudzītis, kurinātāji Nikolajs Konzolapovs, Krišus Grīnfelds, Ernests Altroks, Ernests Postnieks, Krišus Niklavics, Mārtiņš Ķirse(Kirsteins), elektromontieri Ernests Cībers, Jūlijs Lavrinovičs, Jānis Freimanis, Kārlis Klucis, strādnieki – Kārlis Rādiņš, Ernests Jurjevičs, Krišus Ola, melderi – Roberts Kristsons, Roberts Rozenfelds, kantoristes – Emīlija Postniek, Vilma Melder, kasieri-Leontīne Vēber, Konstantīns Parins, grāmatvedis Gustavs Lejmalnieks, apkalpotājas – Marija Grunde, mācekļi – Jānis Vīnakmens, Ādolfs Bērziņš, Alfrēds Zēbergs, Roberts Dambe, Roberts Paegle, vaktieki jeb sargi – Krišus Kauss, Ādolfs Salmiņš, kā arī Grīnbergs, Bušmanis, Zablovskis.¹⁰

No minētajiem darbiniekiem daži strādājuši gadu vai vairākus. Atsevišķi cilvēki spēkstacijā strādāja ar pārtraukumiem vai kā papild-

strādnieki, kurus pieņēma darbā uz sezonu. Tukuma elektrostacijas darbinieku atlaišanas iemesli bijuši visdažādākie. Vairums tika atbrīvoti no darba štatū samazināšanas dēļ. Vairākus jaunos puišus iesauca Latvijas armijā. Taču elektrostacijas darbinieku vidū bija arī tādi, kuri tika atbrīvoti no darba par nepaklausību, nelikumību dēļ vai atlaisti tādēļ, ka no darbavietas aizgājuši patvarīgi, nevienam par to iepriekš nebrīdinot.

Darbinieku sarakstā minēta viena kancliste – rēķinvede ar mēneš algu Ls 120. Bijušais pārzinis Otto Mihelsons turpināja darbu spēkstacijā kā elektromontieris. Par montieriem strādāja arī Eduards Kovaļčuks un Alfrēds Zēbergs. Elektromontieru algas bija no Ls 152 – 167,20. Par mašīnistiem spēkstacijā strādāja Jānis Kurka, Indriķis Keze (?), Jānis Plācis, Krišs Niklavics un Alfrēds Ozoliņš ar vidējo darba algu Ls 142. Kurinātājiem Larsēnijam Bergam, Jānim Šulcam, Dmitrijam Caunem darba alga bija nedaudz zemāka – Ls 130. Algu sarakstā minēts arī strādnieks – kurināmā sagatavotājs Ernests Jurijevičs, mācekļi Fricis Erlats un Ernests Važa, praktikants Helmutš Klaubergs un stacijas dežurants Jānis Grunde, viņš strādājis arī par elektromontieri.¹¹

■ Elektromontieris J.Grunde, 1939. gadā

Elektrostacijas štata darbinieki pirmoreiz "13.algu" saņēma 1927.gadā. Personāla un papildus strādnieku algām 1933.gadā tērēja Ls 24 731,16, bet Slimokasei un darbinieku apdrošināšanai izmaksāja Ls 2674,10.

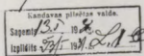
Līdz ar Tukuma elektrostacijas likvidēšanu 1934.gadā, notika izmaiņas Elektribas uzņēmuma štatu sarakstā. Turpmāk strādāja 3 montieri, 1 kantora rakstvedis jeb kancliste-rēķinvede, 2 strādnieki – vīrietis un sieviete, kā arī 1 māceklis. Darbu zaudēja spēkstacijas mašīnisti, kurinātāji, stacijas dežurants un strādnieks. Elektribas uzņēmumā darbu turpināja elektromontieri O.Mihelsons ar algu Ls 159, E.Kovaļčuks ar algu Ls 174 un A.Zēbergs ar algu Ls 80. Viens no viņiem veica montiera-iekasētēja darba pienākumus. Elektromontieriem darba algu nedaudz palielināja, bet pārzinim to samazināja no Ls 240 uz Ls 200. Par Elektribas uzņēmuma pārziņa pienākumu izpildītāju kādu laiku strādājis H.Kēse. Rēķinvedei maksāja algu Ls 120. Gadā algās izmaksāja Ls 8722,73. Slimokasei un apdrošināšanai no gada budžeta maksāja Ls 514,73. Turpmākajos gados elektrostacijas darbinieki saņēma arī piemaksas pie pamatalgas.

1938.gadā personālam un papildstrādniekiem algu fonds un sociālās piemaksas, salīdzinājumā ar 1934.gadu, palielinājās divkārt – Ls 17 580,59.

Kandavas elektriskā spēkstacija

Kandavas pilsētas elektriskā spēkstacija sāka darbu 1924.gada nogalē. Tā atradās Lielā ielā 9. Elektriskajā spēkstacijā ierīkoja 18/20 ZS "Deutz" dīzeļdzinēju, kas strādāja 2384 stundas gadā (vidēji 6-7 stundas diennaktī), un "AEG" maiņstrāvas ģeneratoru ar jaudu 12 kVA. Elektriskais tīkls bija izbūvēts tikai Kandavas pilsētas robežās 4 km garumā. 1931.gada februārī Finanšu ministrijas valsts saimniecības departaments piešķīra Kandavas elektriskās spēkstacijas pārbūvei un vadu tīkla paplašināšanai 7% aizdevumu 5 tūkst. latu uz 15 gadiem. Kā kredīta garantu pilsētas valde ieķīlāja tai piederošo lopkautuvi. Otru aizdevumu – Ls 7880, pilsētas valde saņēma Hipotēku bankā. Elektriskās spēkstacijas pārbūves un tīkla paplašināšanas darbi tika veikti par turpat 20 tūkst. latu. Uztādīja otru dīzeļdzinēju ar jaudu 70/77 ZS. Caurmērā to darbināja 1704 stundas gadā (vidēji 4-5 stundas diennaktī). Papildus uztādīja arī 60 kVA elektrisko ģeneratoru. Zināms, ka elektriskās spēkstacijas bilances kopsumma 1931.gadā bija Ls 36 300. Spēkstacija pārdeva elektroenerģiju par

Kandavas pilsētas domei.

*Karļa Grundmanis, dzīvo
Kandavā Tālu ielā Nr. 44,
Gita Henina dzīvo Kan-
davā Tālu ielā Nr. 29, Alberto
Alemano dzīvo Kandavā
Lapu ielā Nr. 6, un citi...*

Lūgums.

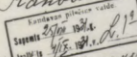
*Ta ka pilsētas elektrības stacija ir tieši
uzstādīts jauns stiprs motors, ar attiecīgu
dīnamo mašīnu un pilsētai ir nepieciešams
saņemt elektrības strāvu resp. apgaismo-
šanu, plašos apmēros un arī daļpus
pilsētas administratīvam robežām
ta jau tiek dots, mēs visi apakšā pa-
rakstījušies, Kandavas pilsētas grunts
gabala īpašnieki līdz elektriskajam apgaus
mosanas tīklam pievienot arī mūs, bet
šis ziemas periods, jeb vēlāks līdz
septembra mēnesim šā gadā.
Kandavā 12. janvārī 1931. gadā.*

*K. Grundmanis
G. Henina
A. Alemani's.
E. Helmons
Z. J. Bergs.
B. K. K. K.
P. K. K.*

*A. Grundmanis.
E. Grundmanis.
J. K. K.*

■ Kandavas iedzīvotāju
iesniegumi pilsētas
domei, 1931. gadā
LVVA, 5550.f., 1.apr., 126.l., 102.-103.lp.

Kandavas Pilsētas Valdei.

*Ar pilsētas pārvakstījamajiem laipni lūdzam
Pilsētas Valdi lai dotu Orolu ielai
Elektrības staciju un Līnijas vādes
lai mēs savas mājas varam
ievietot elektrību.*

*Aravald.
H. Valdmans.
A. Grundmanis.
J. Grundmanis.
H. K. K.*

*Orolu ielā Nr. 5.
Saulus ielā Nr. 16.
Orolu ielā Nr. 4.
Saulus ielā Nr. 5.*

Kandava 21. apr. 31.

Ls 10 800. Kandavā tolaik pastāvēja divi tarifi: apgaismošanas tarifs Ls 0,60 par 1 kWh; rūpniecības tarifs Ls 0,55 par 1 kWh. Turpmākajos gados tarifi manījās.

1931.gada augustā, Kandavas pilsētas galvas biedra A.Vicina parakstīts, tika izplatīts uzsaukums:

"Kandavieši! Izmantojiet gadījumu! Izlietojiet elektrisko gaismu un spēku! Kandavas pilsētas valde paplašinājusi elektrisko spēkstaciju, iegādājot jaunas mašīnas un pārbūvējot stacijas ēku. Uzstādot otru gaismas agregātu ir garantēta netraucēta stacijas darbība un patērētāju apgādāšana ar gaismu un elektrisko dzinējspēku. Strāvas ražotspēja ir pavairota piekārtīgi, kas mūsu apstākļos pietiks priekš gadu desmitiem. Savā tālākā darbībā pilsētas valde nolēmusi izrādīt strāvas pieprasītājiem vēl nedzirdētus atvieglojumus pie elektrības ievilkšanas. Personas, kuras vēlēšies ierīkot elektrisko apgaismošanu, instalācijas materiāli tiks izsniegti un nomaksu 3 mēnešu laikā un ar 10% atlaidi. Namsaimniekiem nomaksas termiņš paredzēts viens gads, bet skaitītājus izīrēs tikai par 60 santīmiem mēnesī. Ar šādiem noteikumiem ir dota iespēja elektrību ievilkt visiem, kas tikai to vēlas.

Pilsoņi, kam rūp pilsētas labklājība, patērējot elektrisko strāvu varēs apzināties, ka viņi pabalsta arī pilsētas intereses. Ir katram pilnīgi saprotams, ka ražojot un pārdodot strāvu lielākos daudzumos, tā iznāk lētāka un pilsētai tādā gadījumā var rasties iespēja saviem iedzīvotājiem izrādīt vēl lielāku pretīmnākšanu.

Ja visi pilsētas iedzīvotāji izlietotu savām vajadzībām elektrisko gaismu, tad varētu visā drīzumā runāt arī par strāvas maksas pazemināšanu.

Izlietojot elektrisko strāvu, pilsētas iedzīvotāji ne tik vien atsavinātos no lielām neērtībām- no petrolejas dūmiem piekvēpušajiem dzīvokļiem, sistemātiskas redzes orgānu bojāšanas utt., bet arī lielā mērā veicinās valūtas apgrozību uz vietas, kas var sagādāt arī materiālus atbalstus vietējiem strādniekiem, nespējniekiem un visiem pilsētas iedzīvotājiem, kas šinīs grūtajos laikos ir vissvarīgākais jautājums.

Tamdiel visi, kam rūp paša labums, kas nevēlas, lai sūri un grūti pelnītie lati aizplūstu pāri ziliem vilņiem ārzemju spekulantu kabatās par viņu smirdošo preci – petroleju, lai pasteidzas ierīkot savos dzīvokļos elektrisko apgaismošanu. Lai pasteidzas tādēļ, ka pilsētas pretīmnākšanai var būt kādreiz robežas, jo tā nav uz mūžīgiem laikiem domāta.

Neaizmirstat, ka elektrība spēj visu: dod gaismu, silda dzīvokļus, dziedē slimības, dzen mašīnas, gludina, vāra utt. Izmantojiet gadījumu! Nevienas stundas vairāk kvēpos un dūmos, kad atspīdējusi īstā gaisma!"

Turpmākajos mēnešos no Talsu, Ozolu, Saules, Lapu u.c. ielu iedzīvotājiem viens pēc otra domē ienāca iesniegumi ar lūgumiem ierīkot elektrisko gaismu.

1939.gadā elektriskā spēkstacija saražoja 34 645 kWh elektroenerģijas. Kandavā bija 312 elektroenerģijas lietotāji: 238 privātie dzīvokļi, 28 iestādes, 30 tirdzniecības uzņēmumi, 10 rūpniecības uzņēmumi un

amatnieku darbnīcas un 6 laucinieki.¹² Zemsprieguma elektropārvades līniju kopgarums bija 12,73 km, ielu apgaismojumam – 4,1 km un pievadi abonentiem 2,2 km garumā.

Zināms, ka Kandavas elektriskās spēkstacijas pārzinis bija Jānis Rācenis. Par montieriem strādāja Vilnis Dukāts, Fredis Kārklīšs un Krastiņš.

Talsu elektriskā spēkstacija

Talsu pilsētas dome 1925.gada 5.augustā pieņēma lēmumu ierīkot pašvaldības elektrisko centrāli un vadu tīklu. Domnieki atzina, ka Majora elektriskā spēkstacija nespēj nodrošināt nepieciešamo elektroenerģijas apjomu pilsētas iedzīvotājiem, ielu apgaismošanai un rūpniecības vajadzībām. Pie tam, 1912.gadā Majora izbūvētais elektriskais tīkls neatbilda spēkā esošajiem tehniskajiem noteikumiem. Majora elektriskā spēkstacija dienas laikā strāvu nepiegādāja, jo tas uzņēmējam bija nerentabli. Līdz ar to amatnieku darbnīcas un rūpniecībai pielīdzinātie elektroenerģijas lietotāji nespēja normāli strādāt. Pilsētas dome apstiprināja darba grupu 3 cilvēku sastāvā – pilsētas galva Aleksandrs Reiznieks, domnieki Kārlis Sprunks un Jānis Vabulis, kurus pilnvaroja *"pēc saviem ieskatiem un sirdsapziņas rīkoties elektriskās centrāles ierīkošanas jautājumā"*. Elektriskās centrāles ierīkošanai pilsētas valdei nācās ņemt 100 tūkst.latu lielu kredītu. Domnieki bija vienisprātis, ka elektriskā centrāle jāceļ *"pilsētas lopkautuves kalnā viņpus gravai"*.¹³ 1925.gada 22.oktobrī pilsētas valde noslēdza līgumu ar firmu "A.Baumanis" par Talsu pilsētas elektriskās centrāles un vadu tīkla izbūvi.¹⁴ Darbu pabeigšanas termiņš bija 20.decembris. Elektriskās centrāles un vadu tīkla izbūves projektu izstrādāja Latvijas Universitātes docents inženieris Tormanis, bet tā apspriešanā un papildināšanā piedalījās inženieri Lamsters, Rezevskis un Kuškins. Tiklīdz pilsētā sākās elektriskā tīkla ierīkošanas darbi, tā pilsētas dome nonāca konfliktā ar esošā vadu tīkla īpašnieku Majoru, kurš nevēlējās zaudēt savu peļņu no talsēniešiem realizētās elektroenerģijas. Lai pašvaldība nevarētu pārvest Majoram, ka viņa elektriskā spēkstacija piegādā strāvu tikai vakaros un naktī, tad sākot ar 10.novembri Majors uzsāka elektroenerģijas padevi arī dienā. 12.novembrī Talsu pilsētas dome nolēma pārtraukt elektropārvades līnijas izbūvi tur, kur tā traucēja Majora īpašumā esošo vadu tīklu, nogaidot līdz 1926.gada jūlijam, kad Majora un pilsētas valdes līgumam beigsies termiņš. 16.jūnijā pilsētas valde noslēdza līgumu ar firmu "Siemens" par elektriskās stacijas iekārtas piegādi, uzstādīšanu un vadu tīkla izbūvi. Talsu maiņstrāvas elektrostacija sāka darboties 1926.gada 25.augustā. Tika iedarbināts 60 ZS "Deutz" sūcgāzes dzinējs un elektriskais ģenerators, kura jauda bija 50 kVA. 1927.gada septembrī uzstādīja otru 50 kVA ģeneratoru un sūcgāzes dzinēju ar 73/83 ZS jaudu.

■ Talsu elektriskās
spēkstacijas
darbinieki
1926. gadā.
No kreisās:
Fogels, A. Jurka,
K. Ronis, Tollents

■ 1927. gadā,
no kreisās:
B. Laukšteins,
E. Neimanis,
A. Jurka,
K. Ronis

■ Talsu elektriskās
spēkstacijas
darbinieki ap
1928. gadu

1926.gada augusta - decembra mēnešos elektrostacija saražoja 28 220 kWh elektroenerģijas, strādājot 1293 darba stundas. Elektroenerģijas ražošanai elektriskā spēkstacija patērēja 25 kubikasis malkas. 234 lietotāji par patērēto elektroenerģiju norēķinājās pēc skaitītājiem, bet 186 bija paušalabonenti. Apgaismošanai tika ierīkotas 1682 elektriskās spuldzes. Par elektroenerģiju lietotāji norēķinājās pēc diviem tarifiem – apgaismošanai Ls 0,50 par 1 kWh un Ls 0,30 par 1 kWh spēkam. Pilsētas ielas apgaismoja 39 spuldzes, galvenokārt, 60 W. Pilsētā bija izbūvēts vadu tīkls – zemsprieguma gaisvadu elektropārvades līnija 9 km garumā un kabelis 0,8 km. Talsos tolaik bija divi 20 kVA kiosku tipa transformatoru punkti. Viens 3 kVA transformatoru punkts atradās pie elektriskās centrāles.

1927.gadā Talsu elektriskā spēkstacija saražoja 62 742 kWh elektroenerģijas, bet 1929.gadā – 99 316 kWh. 30.gados jaunā elektriskā centrāle piegādāja elektroenerģiju ne vien pilsētas, bet arī tās apkārtnes iedzīvotājiem. 1931.gadā izbūvēja elektropārvades līniju Talsu elektriskā spēkstacija – Talsu valsts leprozorijs. Tur ierīkoja ap 125-150 elektriskās spuldzītes. Drīz izbūvēja arī vairākas citas elektropārvades līnijas, un elektroenerģijas lietotāju skaits Talsu apriņķī turpmākajos gados palielinājās.

30.gados Talsu elektroenerģijas lietotāji norēķinājās pēc 4 tarifiem – apgaismošanai, mājturībai, spēkam un pēc paušaltarifa. Paušalabonenti par 15 W spuldzīti gadā maksāja Ls 18,75, par 25 W – Ls 31,25, par 40 W – Ls 50 un par 60 W – Ls 75. Pie tam bija jāiemaksā avanss par vienu mēnesi. Paušalabonenti varēja ierīkot strāvas ierobežotāju. Pēc apgaismošanas tarifa, par katru patērēto kWh bija jāmaksā Ls 0,50. Taču iestādēm, kuras tirgoja reibinošos dzērienus, tarifs tika paaugstināts par 40%. Mājturības tarifa lietotāji, pēc īpaša skaitītāja, līdz 20 kWh mēnesī maksāja Ls 0,30 par 1 kWh, bet par 21 kWh un vairāk – Ls 0,25 par katru kWh. Noslēdzot līgumus, atbilstoši elektromotoru jaudai un patērētās elektroenerģijas apjomam, noteica tarifu spēkam. Talsu pilsētas valde paredzēja arī dažādas papildus piemaksas. Abonentiem, kuri par elektroenerģiju norēķinājās pēc apgaismošanas un mājturības tarifa, bija jāiemaksā drošības nauda 10 lati par skaitītāja īri. 50 santīmus mēnesī maksāja tie abonenti, kuri nomāja skaitītāju līdz 5 ampēriem, bet par lielāku skaitītāju bija jāmaksā Ls 0,15 par katru nākamo ampēru. Par skaitītāja pievienošanu noteica samaksu 2 lati, bet par laikā nenomaksātu rēķinu – 1 lats.¹⁵ Par savlaicīgi nenomaksātiem rēķiniem, patērētājiem tika pārtraukta elektroenerģijas padeve. Tikai pēc 2 latu soda naudas un parāda nomaksas elektrības padeve tika atjaunota 24 stundu laikā.

Līdzīgi kā citās pilsētās, arī Talsos nemaksātāju prāvas nebija retums. 1930.gadā tiesā iesniedza prasību pret koppienotavas īpašnieku Fr.Langi

un vairākām privātpersonām. Talsu Sadraudzīgās biedrības bufetes īpašnieks Ernests Kristapsons 1931.gada 13.maijā atteicās Elektrības uzņēmumam maksāt Ls 70,50, jo uzskatīja, ka aprēķinātā summa bijusi nesamērīgi augsta. Talsu Elektrības uzņēmumā viena pēc otra tika iesniegtas sūdzības par nelikumīgajām soda naudām. Uzklusot vairāku patērētāju un montieru liecības, tika atklāta kāda montiera negodīgā rīcība. Viņš bija piesavinājies vairāk kā tūkstoti latu. Visai nepatīkams bija atgadījums ar Kārlim Strupam piederošo zirgu. Lieta nonāca pat Jelgavas Apgabaltiesā. 1929.gada 24.septembrī Strupa sieva devās uz Talsiem. Savu bērni viņa piesēja Lielās ielas 34 nama pagalmā. Taču pārrautā elektrības vada dēļ zirgu nosita elektriskā strāva. Tā kā nama iedzīvotāji nebija ziņojuši elektriskās spēkstacijas vadītājam Jurkam par bojājumu, tad par vainīgiem tiesa atzina elektrības lietotājus. Tā nu Esterei Sīmenei, Šorei un Henei Lībertāliem nācās samaksāt 800 latus par nodarīto skādi Kārlim Strupam.

Talsu elektrostacijas vadītājs bija Arnolds Jurka. Elektrostacijā strādāja Zuberģs, Pestmāls, Brants, Līcītis, Okmanis, Trepīņš, Fogels, Tollents. 20.-30.gados strādāja arī montieri Ernests Neimanis un Kārlis Ronis, kurinātāji Nikolajs Juriksons, Kārlis Krīgers un Bernhards Laukšteins.

Neliela elektriskā spēkstacija darbojās arī **Sabilē**.

Ūdensdzirnavas un privātās elektroenerģijas ražotnes

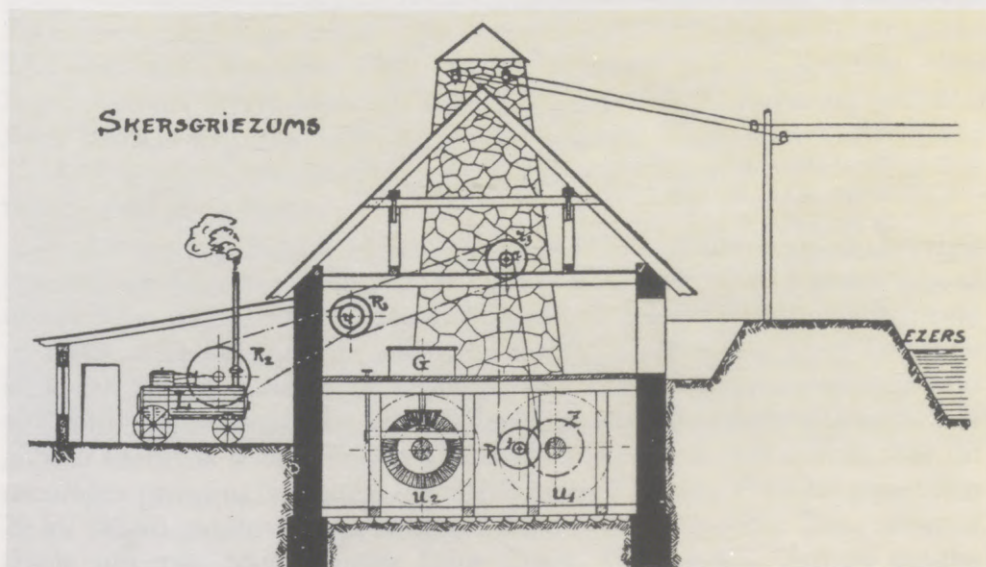
Tukuma apriņķa Jaunpilī elektroenerģiju ražoja E.Šmeiļa ūdensdzirnavās ģenerators ar jaudu 4,5 kW. To darbināja 6 ZS ūdensrats. 1926.gadā elektrocentāle saražoja elektroenerģiju apmēram 4165 kWh, to realizējot 17 lietotājiem. No saražotās elektroenerģijas kopapjoma vairāk kā 3 tūkst.kWh izlietoja apgaismošanai, bet 1000 kWh – spēkam. Zemsprieguma līnijas garums bija 1,1 km.

Kandavā, Danenbergas vilnas kārstuvē elektrību ražoja ģenerators ar 12 kW jaudu. To darbināja 18 ZS dīzeļmotors, 1926.gadā patērējot 3,9 tonnas dīzeļdegvielu. Pilsētā bija izbūvēta zemsprieguma elektropārvades līnija 4 km garumā.

Talsu apriņķa Stendē darbojās ūdensdzirnavas, kas bija Lauksaimniecības departamenta pārziņā. Tā bija uz pāliem celta, neliela koka ēka. Tās ierīkošana neizmaksāja pārāk dārgi. Ūdeni spēkstacijas vajadzībām ņēma no nelielā muižas dīķa, kuru muižnieks bija ierīkojis spirta dedzinātavas vajadzībām. Tā kā muižas dīķi ieplūda 2 strauti un vairāki avotiņi, tad gan sausās vasarās, gan visaukstākās ziemās ūdens dīķī bija pietiekamā daudzumā, un bija iespējams nodrošināt spēkstacijas darbību. Ūdens krituma augstums dīķī bija 3,35 m. Elektrostacijā bija ierīkota neliela "Franz" sistēmas 5 ZS ūdens turbīna, kas darbojās ar 290

apgriezieniem minūtē. Turbīna dzina līdzstrāvas dinamomašīnu, kuras enkurs apgriezās 1450 reizes minūtē un attīstīja 230 V spriegumu. Ģenerators jauda bija 5 ZS. Muižas bijušo pārvaldnieka māju, kalpu dzīvojamās un saimniecības ēkas apgaismoja 135 elektriskās spuldzes. Saražoto elektroenerģiju izmantoja elektromotora darbināšanai. Elektromotors ar jaudu 4 ZS veica malkas zāģēšanu, ūdens sūkņēšanu, labības vētišanu un šķirošanu, darbināja kuļmašīnu un *ekselmašīnu*. Otrs elektromotors, ar 1 ZS jaudu, muižas galdniecībā darbināja lentas zāģi. Stendes elektriskā spēkstacija piegādāja elektroenerģiju netālu esošai pienotavai- krejotavai. Ar elektrisko strāvu pienotavā darbināja separatoru, kas stundas laikā nokrejoja 500 stopus (aptuveni 600 litri) piena, darbināja sviesta kuļmucu un veica sviesta *atspaidīšanu*. Inženieris J.Lamsters 1924.gadā "Tehniskajā Žurnālā" rakstīja, ka "Stendes muižas saimniecības ūdens elektriskā centrāle ir labs piemērs, kā ar nelieliem līdzekļiem var sasniegt mazo ūdensspēku racionālu izmantošanu". Daudzi jaunsaimnieki devās uz Stendes elektrisko spēkstaciju, lai gūtu ierosmi un pārliecinātos par elektroenerģijas izmantošanas priekšrocībām un lietderību lauksaimniecībā.

1922.gada rudenī elektroenerģiju sāka ražot **Oktes** ūdensdzirnavās, kas atradās netālu no Talsiem. Ūdensdzirnavās ierīkoja 32 A un 220 V dinamomašīnu, kas darbojās ar 1290 apgriezieniem minūtē un jaudu 5 ZS. Ja dzirnavu dīķi būtu maz ūdens, tad, kā rezerves spēku elektroenerģijas ražošanai, bija paredzēts izmantot lokomobili. Protams, ka ūdensrata gaita nebija tik vienmērīga, kā tas bija raksturīgs ūdens vai tvaika turbīnai. Tādēļ Oktē ražotai elektriskajai strāvai bija raksturīgs nevienmērīgums, svārstības. Oktes ūdensdzirnavas ar elektroenerģiju nodrošināja valsts zirgu audzētavu, tās pārvaldes un saimniecības ēkas, kā arī dzīvokļus. No Oktes elektrocentrāles izbūvēja elektropārvades līniju 1,5 km garumā,

piegādājot elektrisko strāvu Jaunai muižai, kumeļu audzētavai Libes muižā un vietējai skolai.

Elektroenerģiju ražoja Talsu apriņķa **Jaunpagasta** Ādolfam Vintele-ram piederošajās ūdensdzirnavās, kuras atradās Virbu pagastā. Elektriskās spēkstacijas jauda bija 16 kW. Ģeneratoru darbināja 35 ZS ūdens turbīna. 1926.gadā elektrocentrāle saražoja elektroenerģiju, kuru realizēja 63 patē-rētājiem. Jaunpagasta elektrocentrāles zemsprieguma elektropārvades līnijas kopgarums bija 5,3 km, bet augstsprieguma līnija bija 7 km garumā. Stendes "Dzelzāmuros" darbojās vēl otra, A.Vinteleram piederoša elek-triskā spēkstacija.

Talsu apriņķī atradās J.Krūmiņam piederošās **Lubes** dzirnavas. Tajās darbojās elektroģenerators. Bez elektroenerģijas ražošanas, īpašnieks nodarbojās arī ar koku apstrādi un zāģēšanu.

Valdemārpili ar elektroenerģiju apgādāja J.Lepasepa elektriskā spēkstacija, kas atradās Lielā ielā. Tajā bija uzstādīts 20 ZS firmas "Deutz" sūcgāzes dzinējs un elektriskais ģenerators ar jaudu 13,5 kVA. Elektrostacija gadā saražoja ap 8650 kWh. Zināms, ka 1926.gadā Valdemārpilī elektrificēti bija 113 dzīvokļi, tai skaitā 41 abonents par patērēto elektroenerģiju norēķinājās pēc skaitītāja. Bija izbūvēts zemsprie-guma elektropārvades līnija 6 km garumā.

Dundaga tolaik atradās Ventpils apriņķī. Bijušajā Dundagas muižā darbojās sabiedrības "Priedītis un Miķelsons" elektriskā spēkstacija. Divus 48 kW jaudas ģeneratorus darbināja 2 ūdens turbīnas ar kopējo jaudu 75 ZS. Elektrostacija ražoja 2790 kWh elektroenerģiju, to piegādājot 30 lietotājiem, tai skaitā 14 paušalabonentiem. Elektrisko spuldzišu skaits sa-sniedza 1120. Bija ierīkotas 2 km zemsprieguma un 0,5 km augstspriegu-ma elektropārvades līnijas.

¹ LVVA 467.f., 3.apr.,246.l., 39.lp.

² Turpat.

³ Turpat, 68.lp.

⁴ Turpat, 390.lp.

⁵ Turpat, 383.l., 5.-6.lp.

⁶ Turpat, 371.l., 4.-6.lp.

⁷ Turpat, 442.l., 50.- 53.lp.

⁸ Turpat, 442.l., 90.lp.

⁹ Turpat, 246.l., 127.lp.

¹⁰ Turpat, 246.l.; 4. apr.,104.l., 1.-11.lp.

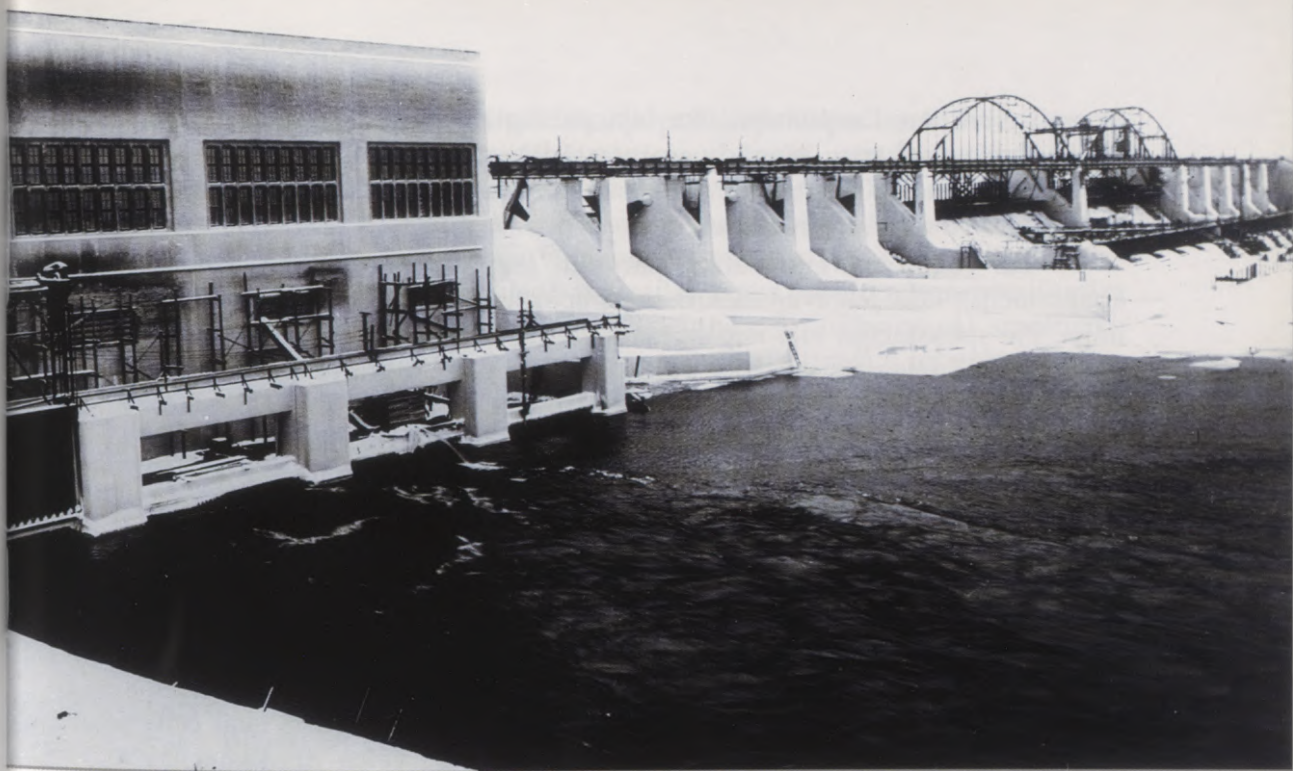
¹¹ Turpat, 246.l., 2.apr., 38.-52.lp.

¹² Turpat, 5550.f.,2.apr., 22.l., 31.lp.

¹³ Turpat, 4895.f., 2.apr., 165.l., 136.lp.

¹⁴ Turpat, 13.-14.lp.

¹⁵ Turpat, 467.f., 3.apr., 442.l., 13.lp.

■ Ķeguma HES 1939. gadā
 Fotokopija no Latvijas Vēstures muzeja kolekcijas

■ ĶEGUMA "GAISMA"

Latvijas Republikas valdība un Zviedrijas firma "Svenska Entreprenad Aktiebolaget (Sentab)" 1936.gada 1.augustā noslēdza līgumu par elektrostacijas būvēšanu, bet 4.augustā Valsts un Ministru prezidents K.Ulmanis parakstīja "Likumu par Ķeguma spēka stacijas būvi". 1937.gada 22.maijā ielika Ķeguma HES pamatakmeni. Viens no Ķeguma HES būvdarbu vadītājiem bija inženieris, profesors Mārtiņš Robs (1874.-1947.), kurš dzimis Jelgavas apriņķa Vilces pagasta "Upeniekos". 1939.gada 15.oktobrī iedarbināja Ķeguma HES pirmo agregātu, novembrī – otru, bet trešo – 1940.gada maijā.

Lai nodotu Ķeguma HES ražoto elektroenerģiju lietotājiem, Latvijas Republikas Ministru kabinets 1938.gada martā uzdeva līdz 1939.gada novembrim izbūvēt 80 kV elektropārvades līniju no Rīgas līdz Jelgavai un tālāk – 20 kV līniju cauri Zemgalei uz Bausku. Ķeguma būves inspekcija lūdza Jelgavas pilsētas valdi pārdot nepieciešamo zemes gabalu 80/20 kV apakšstacijas celtniecībai. Izvēlējās bijušās Viskaļu muižas zemes gabalu Lietuvas šosejā, netālu no Jelgavas. Apakšstacijas celtniecības un montāžas projektu izstrādāja inženieris Fricis Rudzītis. Projektā paredzēto 20 kV slēgto sadales ēku projektēja arhitekts R.Mārtinsons.¹ Ēkas celšanas izsolē uzvarēja būvuzņēmējs Jūlijs Zītaris. Celtniecības darbus uzsāka

31.maijā, bet jau 1.septembrī ēka bija pabeigta. Firma "Siemens" veica apakšstacijas iekārtu piegādi un uzstādīšanu. Viskaļu apakšstacijā uzstādīja vienu 5000 kVA 70-90/22 kV zviedru firmas "ASEA" transformatoru, bet otru uzstādīja rezervei.

Lai elektroenerģiju varētu pārvadīt Jelgavas pilsētai, no Viskaļu apakšstacijas līdz Jelgavas elektriskajai spēkstacijai bija jāizbūvē 20 kV līnija. Pie spēkstacijas bija nepieciešams ierīkot 20/5 kV transformatoru apakšstaciju. Jelgavas pilsētas valde apstiprināja Ķeguma pieslēguma izbūves budžetu Ls 236 632,01. 24. martā apstiprināja 20/5 kV apakšstacijas izbūves un spēkstacijas sadales pārbūves projektu. Noslēdza līgumu ar firmu "Siemens" par 20/5 kV apakšstacijas slēguma iekārtas piegādi. Akciju sabiedrība "AEG" apņēmas piegādāt divus 2000 kVA trīsfāzu maiņstrāvas brīvgaisa eļļas transformatorus ilgstošai darbībai.² Jūnijā izsludināja mazāksolīšanu par 20/5 kV transformatoru apakšstacijas vienkārša mūra ēkas un kabeļu kanāla izbūvi. 20. jūnijā valde noslēdza līgumu ar uzņēmēju Jāni Butānu. Viņš apņēmas veikt celtniecības darbus par Ls 7600. Apakšstacijas ēkas izbūvei akciju sabiedrība "Ķieģelis" piegādāja 50 tūkst. 1.šķiras ķieģeļus par 2200 latiem. 1. augustā ēkas celtniecība bija pabeigta. Līdz 1.oktobrim "Siemens" veica apakšstacijas iekārtu un brīvgaisa transformatoru montāžu.

1939.gada 5.decembrī ieslēdza darbā Viskaļu apakšstaciju un 20 kV līniju. Pulksten 13.50 elektroenerģiju sāka saņemt Jelgava, pulksten 15.50 Bauska un Tukums. Drīz Ķeguma HES elektroenerģiju saņēma Tērvete, Auce, Dobeles u.c.

1939.gada 22.decembrī Latvijā nodibināja Valsts Elektriķu uzņēmumu "Ķegums", kurš savā ziņā pārņēma Elektriķu uzņēmumus un nodaļas, tai skaitā, Jelgavas, Bauskas, Tukuma, Kandavas, Sabiles, Talsu elektriskās spēkstacijas un vadu tīklus, Zaļenieku biedrību "Spuldze", Slampes – Smārdes elektrības sabiedrību "Gaisma", Šķibes elektrības kooperatīvu "Gaisma", Dobeles elektrības rūpniecības sabiedrību, Kronauces, Auru un daudzas citas lauku elektrības patērētāju biedrības, sabiedrības un kooperatīvus.

20-30.gados Zemgales un Ziemeļkurzemes elektroenerģijas lietotāji par 1 kWh maksāja no 17-60 santīmiem. VEU "Ķegums" ievērojami pazemināja elektroenerģijas cenu. Ķeguma HES ražotās elektroenerģijas 1 kWh pašizmaksa pirmajā darbības gadā bija 3,4 santīmi. Tika paredzēti 9 tarifu veidi. Apgaismošanas tarifu pilsētās ar vairāk kā 3 tūkst. iedzīvotājiem noteica, atbilstoši dzīvojamo istabu skaitam. Maksa vienkāršas dzīvoklim līdz 35 kWh bija Ls 0,34 par 1 kWh, no 35 līdz 70 kWh – Ls 0,20, vairāk par 70 kWh – Ls 0,10. Divstāvu dzīvokļiem pirmo divu tarifu pakāpju norma bija 60 kWh. Pilsētās ar iedzīvotāju skaitu līdz 3 tūkst., ciematos un tiem lauku iedzīvotājiem, uz kuriem netika attiecināts 5 santīmu tarifs, līdz 100 kWh par 1 kWh, bija jāmaksā Ls 0,34, no 100-200 kWh par 1 kWh – Ls 0,10.

1939.gada decembrī laikrakstos publicēja Valsts un Ministru prezidenta K.Ulmaņa Ziemašsvētku vēstījumu tautai par lauku iedzīvotāju apgādāšanu ar elektrisko gaismu un spēku. Ar 1940.gada 1.janvāri maksa par elektroenerģiju tika noteikta 5 santīmi par 1 kWh. Šis elektroenerģijas tarifs attiecās uz lauku iedzīvotājiem: 1) visas lauksaimniecībā nodarbinātās personas, kuru saimniecības atradās ārpus pilsētu administratīvajām robežām; 2) laukos dzīvojošie laukstrādnieki; 3) mežsargi; 4) amatnieki, kuru uzņēmumi atradās ārpus pilsētu administratīvajām robežām.

Tarifs 5 santīmi par 1 kWh tika attiecināts arī uz Talsu, Kandavas, Sabiles, Valdemārpils lauksaimniecībā nodarbinātajiem elektroenerģijas patērētājiem, tai skaitā zvejniekiem. Pilsētu valdēm bija jāiesniedz lauksaimnieku, lauku amatnieku, zvejnieku saraksti, norādot patērētās elektroenerģijas kopapjomu. VEU "Ķegums" piemaksāja pilsētu valdēm naudas starpību, tādējādi nodrošinot 5 santīmu tarifu lauksaimniecībai. Tā piemēram, VEU "Ķegums" galvenais direktors A.Valdmanis 1940. gada 30. janvārī nosūtīja vēstuli Kandavas pilsētas vecākajam, kurā rakstīja:

"VEU "Ķegums" apņemas piemaksāt valdei 41 santīmu par katru kilovatstundu elektrības enerģijas, ko Jūsu pilsētas spēkstacija ar š.g. 1.janvāri piegādā abonentiem – lauksaimniekiem un lauku amatniekiem".³

Turpmāk Kandavas elektriskās spēkstacijas abonenti – lauksaimnieki un lauku amatnieki, 46 santīmu vietā par 1 kWh maksāja tikai 5 santīmus.

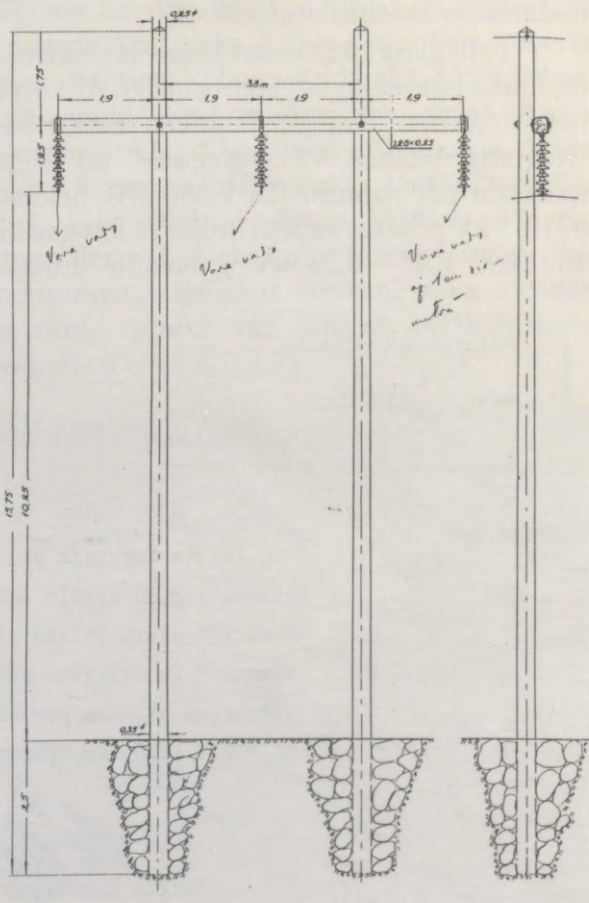
Ulmaņa noteiktais tarifs bija ievērojams solis Latvijas lauku sētu elektrificēšanā. Elektrība varēja ienākt katrā zemnieka sētā.

Laikraksts "Zemgales Balss" 1939.gada 29.decembrī rakstīja:

"Par elektriskās strāvas pazeminājumu laukos valda neizsakāms prieks."

Rīga-Jelgavas 80 kv. AUSA PRIEGUMA LĪNIJAS
STABU KONSTRUKCIJA.

MĒROGS 1:50

LVVA 5208.f., 1.apr., 76.l., 1.lp.

Svētes pagasta vecākais un Dreimaņu māju saimnieks Gaujers laikraksta žurnālistam stāstīja, ka uzzinot par 5 santīmu tarifu, daudzi lauksaimnieki viens otram vēlēja laimes. Vircavas pagasta Lielreksteļu saimnieks Jansons priecīgs teicis:

"Tagad varēsim apgaismot ne tikai visas saimniecības ēkas, pagalmu, bet elektrību varēs lietot arī kūdras plucināšanā, ūdens piegādē, malkas zāģēšanā un citos saimniecības darbos. Varēs ietaupīt darbaspēku. (...) Gaisma un spēks veidos mūsu zemi arvien skaistāku un bagātāku, gaisma atturēs arī lauku jauniešu aizplūšanu uz pilsētām".

Savukārt Valgundes pagasta Mazstūrmaņu saimnieks Bergs atzina, ka cerējis uz elektrības cenas pazeminājumu, bet tik nelielu maksu nav pat gaidījis. Vienu pēc otra VEU "Ķegums" saņēma Jelgavas, Bauskas, Tukuma apriņķu pagastu valžu un iedzīvotāju iesniegumus ar lūgumu nodrošināt elektroenerģiju. Zemais tarifs nebija attiecināms, aprēķinot maksu par patērēto elektroenerģiju pagastu valdēm, policiju, skolām, skolotājiem, ārstiem, tautas un nespējnieku namiem, mācītājiem, mežziņiem, pienotavām, dzirnavām un dārzniecībām, pat tad, ja tās nodarbojās ar lauksaimniecību.

1940.gada 20.februārī Jelgavas elektriskā spēkstacija pārtrauca darbu un kļuva par rezerves elektrostaciju. Ar Latvijas Republikas Ministru kabineta lēmumu 8.aprīlī Jelgavas Elektrības uzņēmums pārgāja VEU "Ķegums" bilancē. VEU "Ķegums" no Jelgavas pilsētas valdes pārņēma īpašumu par summu Ls 1 358 670: nekustamo īpašumu Elektrības ielā 8/10; 5 kV pilsētas kabeļu līnijas 16 km garumā; 5 un 20 kV gaisvadu līnijas 109 km; 0,4 – 0,23 kV gaisvadu līnijas 98 km; 40 transformatoru

VALSTS KANCELEJA

1940.g. 17. aprīlī.

Nr. 2200

RĪGĀ, VALDEMĀRA IELĀ 3. 4. DZ.

Finansu ministra
SEKRETARIĀTĀ
18 APR 1940
SANE

Finansu ministrijai.

17

Iz Nr.Ad.5-11.

Valsts kanceleja paziņo, ka Ministru kabinets š.g.16.aprīļa sēdē piekrita 1940.gada 8.aprīlī starp Valsts elektrības uzņēmumu "Ķegums" un Jelgavas pilsētas pašvaldību noslēgtajam līgumam par elektriskās centrāles un tīklū iegūšanu "Ķeguma" īpašumā.

R.Bulsons.

Valsts kancelejas direktora v.i.

LVVA 7319.f., 1.apr., 454.l., 302.lp.

punktus (5/0,4-0,2 kV, 20/0,4 kV), 4 slēgpunktus; ielu apgaismojuma līnijas ar 500 degvietām; 6030 vienfāzu un 320 trīsfāzu elektroenerģijas skaitītājus, kā arī nenomaksātos parādus bankām. Nodošanas aktā tika iekļauts arī Elektriības uzņēmuma inventārs: virpa; urbmašīna; šmirģelmašīna; firmas "BSA" motocikls; 6 velosipēdi un velodinamo; ragavas; rokas divriču rati; 14 komplekti kāpšļu, jostas; rakstāmmašīnas; summējamās mašīnas; fotoaparāts un revolveris ar 15 patronām. VEU "Ķegums" īpašumā pārgāja 20 kV līnijas Jelgava – Tukums, līnijas no Jelgavas uz Tērveti, Auci, Kroņauci, Dobeli, Bausku, Meiteni.

1940.gada 1.maijā darbā uz VEU "Ķegums" pārgāja strādāt 51 darbinieks: elektrostacijas pārzinis Kārlis Buliņš un palīgs Nikolajs Rozēns; kantora pārzinis Juris Melbārzdīs; grāmatvede Gabriela Mačuļska; kasieris Fricis Osis; darbvede Johana Batrarte; kantoristi Olga Siliņa, Alma Grūbe, Lidija Saule, Alfrēds Greisers, Otilija Veinberga, Aleksandrs Pečulis, Aina Ozoliņa, Marija Tanenberga, Voldemārs Šleiers, Kārlis Gulbis, Anna Ozoliņa, Olga Lepele; noliktavas pārzinis Hermanis Tālbergs; tehniķis Roberts Būmanis; kontrolieri Ādolfs Klauzēners un Teodors Gāzners, Arvīds Purvs, Kārlis Dūša, Pēteris Bērziņš, Emīlija Kunkule; inspektors Jānis Ūlands; virsmontieris Eduards Apšenieks, 1.šķiras montieri Roberts Lemkins un Arnolds Apšenieks; montieri Roberts Rudžeiks, Krišs Erbs, Eduards Hūvalds, Vilis Vitāls, Arvīds Rinkus, Augusts Lūriņš, Ansis Dicmanis; meistars Alberts Neimanis, kā arī Vladislavs Karlinskis, Ansis Bebrekārklis, Valdis Pavlovskis, Stepans Prišcepčuks, Jānis Ziemelis, Vilhelms Siliņš, Vilis Bērziņš, Vilis Dalbiņš, Fricis Vildaus, Pēteris Trautmanis, Žanis Griķis, Pēteris Bērziņš, Aleksandrs Lukss. Zināms, ka VEU "Ķegums" Jelgavas energorajona Bauskas iecirknī sāka strādāt Leonhards Zuika, Dobeles iecirknī – priekšnieks Zobens, vēlāk Misiņš, Tālbergs, Auces iecirknī – Rozentāls u.c.

¹ Čače I. Augstsprieguma tikla vēsture.- R., 1999., 51.lpp.

² LVVA 807.f., 2.apr., 742.l., 17.lp.

³ Turpat, 5550 f., 2.apr., 22.l., 17.lp.

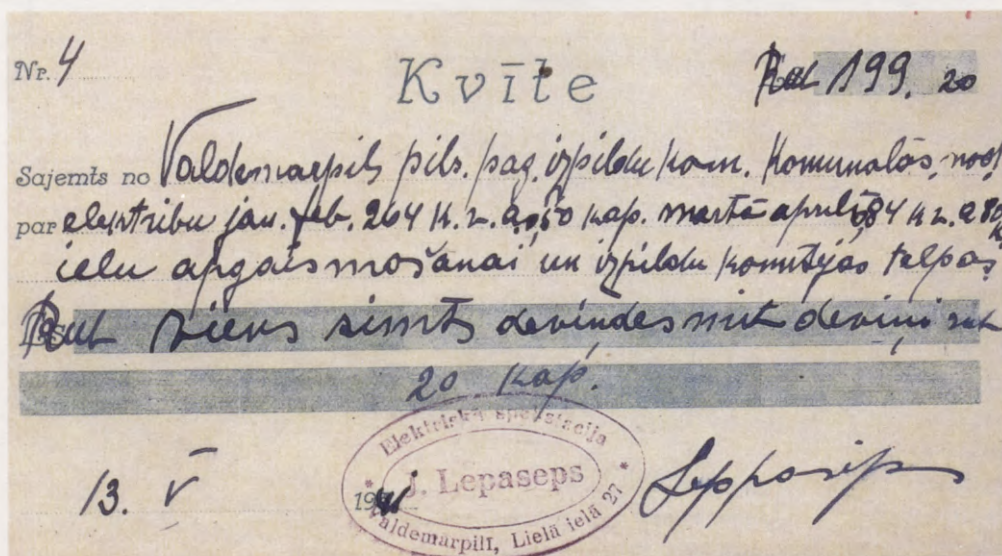
■ ZEMGALES UN ZIEMEĻKURZEMES ELEKTROENERĢĒTIKA DIVU OKUPĀCIJU GADOS

1940.gada 17.jūnijā Latvijas teritoriju okupēja padomju karaspēks. 21.jūlijā Latvijā oficiāli tika pasludināta padomju vara. 1940. – 1941.gadā tika veikti sociālistiskie pārkārtojumi, kas skāra visas tautsaimniecības sfēras, tai skaitā arī elektroenerģētiku. Nodibināja Latvijas PSR Vietējās Rūpniecības Tautas Komisariāta Enerģētikas trestu, kurā iekļāva VEU "Kegums". Taču tie nebūt nebija vienīgie organizatoriskie pārkārtojumi. 1941.gada martā izveidoja Latvijas PSR Vietējās Rūpniecības Tautas Komisariāta Enerģijas uzņēmumu pārvaldi "Latenergo". Jelgavas energorajons ar Dobeles, Bauskas, Auces iecirkņiem un Jūrmalas energorajons ar Tukuma, Kandavas, Talsu, Valdemārpils iecirkņiem ietilpa Centrālajā energokombinātā.

1940. – 1941.gadā tika turpināts darbs pie jaunu elektrolīniju izbūves. Izbūvēja augstsprieguma līniju Jelgava – Glūda, uzsāka 20 kV līnijas Jelgava – Kalnciems – Sloka izbūvi.

1940.gadā uzsāka Slokas apakšstacijas celtniecību. Tā bija paredzēta Slokas Celulozes un papīrfabrikas un Rīgas jūrmalas apgādei ar elektroenerģiju. Vēl nebija pilnībā pabeigta apakšstacijas ierīkošana, taču to jau ieslēdza darbā, jo bija nepieciešams apgādāt ar elektroenerģiju papīrfabriku. 1941.gadā izbūvēja 88 kV līniju Rīga – Sloka. 1941.gadā izbūvēja 20 kV līniju Sloka – Tukums. Tukuma apakšstacijā ierīkoja 20/6 kV sadales iekārtu ar jaudas slēdzi katrai 20 kV līnijas ieejai.

Padomju varas iestādes nacionalizēja privātpersonām piederošos īpašumus, rūpnīcas un fabrikas. 1940.gada 1.novembrī tika nacionalizēta

Valdemārpils J.Lepasepa elektriskās spēkstacijas ēka, bet tās iekārta – 20 ZS firmas "Deutz" dzinējs un 13,5 kVA jaudas elektriskais ģenerators – palika Lepasepa īpašumā. Lai gan spēkstacija Lepasepam juridiski vairs nepiederēja, tomēr uz noslēgtā līguma pamata tā turpināja ražot un piegādāt pilsētai elektroenerģiju. Valdemārpils pilsētas pagaidu izpildkomitejas priekšsēdētājs K.Blūmfelds 1941.gada 13.maija vēstulē Komunālās saimniecības Tautas komisariātam lūdza izdot rīkojumu par Lepasepam piederošās elektriskās spēkstacijas iekārtas nacionalizēšanu, jo 1.oktobrī beidzās līguma termiņš ar Lepasepu par elektrības piegādi pilsētai, un, tā kā tuvojās rudens un ziemas mēneši, pilsēta varēja palikt bez elektriskās gaismas. Tomēr nacionalizēt Lepasepa spēkstacijas iekārtu nepaspēja, jo sākās 2.pasaules karš.

1941.gada jūlijā Sarkanā armija, atkāpjoties uzspridzināja Ķeguma tilta 80 m garo sesto laidumu. Latvijas teritoriju okupēja vācu karaspēks. 17.jūlijā okupētās zemes pārvaldišanai izveidoja Austrumu apgabala ministriju. Latvijas teritorija ietilpa "Ostlandē" un tika sadalīta 6 apgabalos. Vācu okupācijas varas iestādes savā pārziņā pārņēma elektriskās spēkstacijas un vadu tīklus. Izveidoja Latvijas Ģenerālapgabala Enerģijas apgādes rajonus, tai skaitā Jelgavas un Rīgas – Jūrmalas energorajonus.

Latvijas Ģenerālapgabala Enerģijas apgādes Jelgavas rajona pārvalde atradās Jelgavā, Ā.Hitlera (tagad Lielā) ielā 13. Elektroenerģijas piegāde no Ķeguma HES tika pārtraukta. 1941.gada jūlija beigās darbu atsāka Jelgavas elektriskā spēkstacija. Augusta – septembra mēnešos pakāpeniski sāka atjaunot elektroenerģijas padevi pilsētas iestādēm, skolām, sabiedriskajām vietām, iedzīvotājiem. Atjaunoja elektroenerģijas padevi Jelgavas apkārtnes, Dobeles un Bauskas pašvaldības iestādēm, lauku saimniecībām. Taču vēstures avotu trūkuma dēļ nav iespējams uzzināt elektroenerģijas ražošanas apjomus. Vācu okupācijas gados Jelgavas elektriskā spēkstacija darbojās ar pārtraukumiem, jo trūka kurināmā. Kādu laiku tika atjaunota Ķeguma HES elektroenerģijas padeve. Vācu okupācijas gados elektroenerģijas patēriņš bija liels. Ar elektroenerģiju bija jānodrošina ne vien pašvaldības iestādes, iedzīvotāji, lauku saimniecības, bet tā bija nepieciešama arī karaspēka vajadzībām. Elektroenerģijas patēriņš maksimuma stundās radīja pārslodzes un bojājumus transformatoros un līnijās. Tā piemēram, 1943.gada 23. decembrī laikrakstā "Nacionālā Zemgale" publicēja pilsētas vecākā parakstitū uzsaukumu "Visiem Jelgavas rajona elektriskās strāvas patērētājiem":

"Sakarā ar transformatoru un elektrības tīkla pārslogošanu, lūgums slodzes galotnes laikā no pulksten 15.30 līdz 20.00 nelietot elektriskos sildāmaparātus, ierobežot nepieciešamo apgaismošanu".

Dobeles tīklu iecirknī 20 kV elektropārvades līniju kopgarums bija 60 km. Transformatoru punktu skaits bija 13, no tiem 3 izbūvēja okupācijas gados.

Vācu okupācijas gados no 20 kV līnijas Sloka – Tukums izbūvēja vairākas 20 kV nozarlīnijas, ierīkoja jaunus transformatoru punktus. Tādējādi elektrificēja Smārdes staciju un Ozolpils apkārtni. Rekonstruēja 6 kV elektropārvades līniju Tukums – Apšuciems un izbūvēja jaunu līniju Apšuciems – Engure ar 5 kVA transformatoru punktiem Cērkstē, Plieņciemā, Ķesterciemā, 20 kVA – Engurē un 10 kVA – Raudā. 1944.gada vasarā Tukuma apriņķī bija 6 kV elektropārvades līnijas 30 km garumā, 20 kV līnijas 120 km garumā, 36 transformatoru punkti ar kopējo jaudu 630 kVA un 0,4 kV līnijas aptuveni 240 km garumā. Taču šeit jāpiebilst, ka daļu jaunizbūvētās 20 kV (6 km) un 0,4 kV (46 km) elektropārvades līnijas un 6 transformatoru punktus spriegumam nepieslēdza, jo tuvumā atradās fronte.

1943.gadā izbūvēja 20 kV elektropārvades līniju Tukums – Kandava. Enerģijas apgādes Rīgas – Jūrmalas rajons 16.novembrī Kandavas elektriskās spēkstacijas inventāru nodeva Kandavas iecirkņa pārziņa Alfrēda Ārgaļa rīcībā:

*"Firmas "Deutz" 70/77 ZS un 18/20 ZS naftas dīzeļmotorus, firmas "AEG" 15 kVA ierosmes ģeneratoru, divus zviedru firmas "ASEA" ģeneratorus, no kuriem viens bija ar jaudu 60 kVA, firmas "ASEA" sprieguma regulatoru, 2 bīdslīdes, marmora sadales dēļi ar piederumiem, 14 strāvas skaitītājus, hromādas, ādas un balata dzensiksna, 3 pāri kaltos kāpšļus, vienkāršas koka trepes, 2 Bergmaņa stangas, drošības jostas, skrūvspīles, atslēgu, induktoru, bloku vadu novilkšanai, koka galdiņu un skapi, sienas pulksteni ar kasti, cinkotu dzelzs mucu un 60 kg eļļas."*¹

1941.gada septembrī Austrumu apgabala reihskomisārs izdeva rīkojumu, kas paredzēja atdot agrākajiem īpašniekiem tos privātīpašumus, kurus nacionalizēja padomju vara. Tā J.Lepaseps atguva Valdemārpils elektrisko spēkstaciju un turpināja elektroenerģijas ražošanu.

1942.gada 1.maijā stājās spēkā Austrumu apgabala reihskomisāra vietnieka Burmeistera parakstītie "Noteikumi par elektriskās enerģijas cenu veidošanu". Visiem Latvijas un Lietuvas ģenerālapgabalu Enerģijas apgādes rajoniem tika noteiktas 6 vispārējās tarifa likmes. Noteikumi paredzēja, ka maksa par elektroenerģiju sastāvēja no divām daļām – no pamatmaksas par elektrisko iekārtu uzturēšanu darba gatavībā un no darba maksas par patērēto elektrisko enerģiju. Pamatmaksu jeb abonentmaksu maksāja katru mēnesi. Tās lielums bija atkarīgs no tarifa, kurš tika piemērots konkrētajam elektroenerģijas lietotājam. Mājturības tarifā abonentmaksu aprēķināja pēc telpu skaita. Par 1- 2 telpām katru mēnesi bija jāmaksā RM 0,65 (reihsmarkas), bet par 3 telpām – RM 1,30. Arodnieciskā tarifa abonentmaksu aprēķināja pēc pieslēguma vērtības un telpu platības. Pieslēguma vērtība līdz 100 W bija 1 reihsmarka, bet par katriem nākamiem 50 W – RM 0,35. Par 1 telpu maksāja 1 reihsmarku, bet par katru nākamo – RM 0,50. Par telpu uzskatīja pārdotavas un tirgotavas, birojus,

darbnīcas, viesu istabas, ja to platība bija vairāk kā 10 kvadrātmetri. Par sapulču un noliktavu telpām uzskatīja tādas telpas, kuru platība bija lielāka par 40 kvadrātmetriem. Lauksaimniecības tarifā abonentmaksu noteica pēc izmantojamās zemes kopplatības. Par pirmajiem trim ha zemes noteica RM 1,20 mēnesī, bet par katru nākamo pushektāru - RM 0,08. Bez noteiktās abonentmaksas, minēto tarifu abonentiem katru mēnesi bija jānorēķinās arī par patērēto elektroenerģiju, maksājot RM 0,05 par 1 kWh. Papildus maksa tika noteikta par elektroenerģijas skaitītāju. Par divvadu skaitītāja lietošanu abonentmaksu noteica RM 0,30 mēnesī, par trīsvadu skaitītāju - 0,45, par četrvadu skaitītāju - 0,60, par slēgpulksteni - 0,30.

Vēl pastāvēja jaudas tarifs. Elektroenerģijas lietotājam bija tiesības izvēlēties mazpatērētāju tarifu, maksājot 30 reihsfeniņus par 1 kWh. Mazpatērētāju tarifā abonentmaksu noteica atbilstoši uzstādītā elektroenerģijas skaitītāja jaudai. Nakts tarifs bija spēkā no pulksten 22.00-06.00. To drīkstēja izmantot ūdens sildīšanai, lopbarības sagatavošanai. 1 kWh cena bija RM 0,04, piemaksājot abonentmaksu par uzstādīto elektroenerģijas skaitītāju.

Zemgales un Ziemeļkurzemes elektroenerģētikai liktenīgs bija pēdējais kara gads. 1944.gada jūlija - augusta dienās Jelgava tika pārvērsta krāsmatās. Septembrī izpostītajā pilsētā sāka atgriezties iedzīvotāji. No Tukuma, Slokas, Kalnciema apkārtnes vāciešus padzina oktobra beigās. Talsi, Kandava, Valdemārpils, Dundaga vācu rokās bija līdz pat 1945.gada maijam.

1944.-1945.gadā Latvijā no jauna ienāca padomju karaspēks. Tūlīt tika uzsākta valsts pārvaldes un partijas organizāciju atjaunošana. 2.pasaules kara gados elektrisko spēkstaciju ēkas, apakšstacijas, transformatoru punkti, gaisvadu un kabeļu elektropārvades līnijas bija izpostītas. Bija jāsaņem tautsaimniecības atjaunošana, vispirms atjaunojot maizes ceptuvju, ūdensvada, dzelzceļa mežglu, rūpniecības uzņēmumu, fabriku, kā arī pārvaldes iestāžu un iedzīvotāju elektroapgādi.

¹ LVVA 5550.f., 2.apr., 42.l., 4.-8.lp.

■ Jelgavas elektriskās spēkstacijas teritorija 1944. gada septembrī

■ PĒCKARA GADI

Pēckara gados energosaimniecībā notika strukturālas izmaiņas.

1944.gada 7.decembrī izveidoja Rīgas Valsts elektrības uzņēmuma "Latenergo" Centrālo Energokombinātu ar Juglas, Jelgavas, Cēsu, Valmieras, Rīgas – Jūrmalas rajoniem.¹ Jelgavas energorajonā ietilpa Jelgavas un Jelgavas apkārtnes, Bauskas, Dobeles un Auces tīklu iecirkņi. Tukuma, Kandavas, Talsu, Valdemārpils tīklu iecirkņi bija apvienoti Rīgas – Jūrmalas energorajonā. Rīgas Valsts elektrības uzņēmumu "Latenergo" 1946.gada 29.jūnijā reorganizēja, izveidojot Latvijas enerģētiskā rajona pārvaldi "Latvenergo". Savukārt, tā paša gada novembrī, Jelgavas, bet vēlāk arī Bauskas, Dobeles, Auces, Tukuma un Talsu pilsētu elektrisko tīklu saimniecība pārgāja vietējo izpildkomiteju Komunālo uzņēmumu trestu pārziņā.

1950.gada 1.janvārī izveidoja LPSR Komunālās saimniecības ministrijas trestu "Latvkomunenergo". Tā pakļautībā bija Jelgavas un Jūrmalas energorajoni. Jelgavas energorajonā ietilpa Jelgavas pilsētas, Dobeles, Bauskas, Meitenes, Auces un Kalnciema tīklu iecirkņi.² 1952.gada jūnijā izveidoja Meitenes – Tērvetes tīklu iecirkni. Par Jelgavas energo-

■ Roberts Lemkins - "Latvokomunenergo"
Jelgavas energorajona pārvaldes direktors
1950. - 1958.gadā

■ R.Lemkina paraksts ar zaļo tinti.

(R. Lemkins)

rajona pārvaldes direktoru iecēla R.Lemkinu. Pārvalde atradās Jelgavā, Upīša (tagad Mātera) ielā 53. Tukuma, Talsu, Kandavas, Valdemārpils tīklu iecirkņi bija Jūrmalas energorajonā. Pārvaldes direktors bija P.Beļikovs, bet pārvalde atradās Majoros. 1957.gada 1.jūlijā likvidēja trestu "Latvkomunenergo". Jelgavas, Jūrmalas un citi energorajoni kļuva par patstāvīgiem saimnieciskā aprēķina uzņēmumiem un atradās Kurināmā un enerģētiskās saimniecības pārvaldes pakļautībā.³ 1958.gadā energorajoni pārgāja jaunizveidotās Enerģētiskās saimniecības pārvaldes "Latvenergo" pārziņā.

50.gados elektroenerģētika attīstījās divos atšķirīgos virzienos. 1955.gada janvārī stājās darbā Rīgas TEC-1 pirmais agregāts. Pilsētas sāka pieslēgt valsts vienotam elektrotīklam. Savukārt, kolhozu un padomju saimniecību elektroapgādei cēla nelielas elektrostacijas. Lauku elektrificēšana bija Starpkolhozu tresta "Seļelektro" pārziņā. Līdz pat 1954.gadam kolhozus un padomju saimniecības nedrīkstēja pieslēgt vienotam elektrotīklam.

1944.gada septembrī Jelgavas elektriskās spēkstacijas darbinieki, tīkla montieri atgriezās izpostītajā pilsētā un uzsāka elektriskās spēkstacijas atjaunošanas darbus. No gruvešu kaudzēm atraka spēkstacijas iekārtas, tām bija nepieciešams remonts. Spēkstacijas atjaunotāju vidū bija Eduards Apšenieks, Roberts Lemkins, Krišs Erbss, Jānis Troickis, Edmunds Glindzišs, Jānis Zeihmanis, Eduards Bartušs, Jānis Millers, Arvīds Dauburs, Jānis Kondratjevs, Zigfrīds Dūša, Jānis Roze, Voldemārs Šleijs, Roberts Rudžeiks, Vladislavs Deneškans. Spēkstacijas atjaunošanā iesaistījās arī Viskaļu apakšstacijas darbinieki I.Klaģišs, A.Blūms, S.Prišcepčuks, D. Helmanis.

Jelgavas pilsētas Darbaļaužu Deputātu Padomes Izpildu komiteja (DDP IK) atsāka darbību 1944. gada 17. septembrī, sanākot uz pirmo sēdi

TELEGRAMA.

VALDEMARPILS PILSĒTAS IZPILDU KOMITEJAS PRIEKŠSĒDĒTĀJAM

b. BLUMBERGAM.

Notaksts: Valdemarpils spēkstacijas dir.

b. ROMBERGAM.

APSVĒICU VALDEMARPILS SPĒKSTACIJAS MONTAŽAS KOLEKTĪVU UN
DIREKTORU ROMBERGU AR SOCIALISTISKĀS SAGĒNĪBAS SEKMĪGU
IZPILDĪŠANU PAR GODU LATVIJAS PSR 7. GADĀ DIENAI UN GĀZ-
GENERATORA AGRĒGĀTA MONTAŽAS DAREU PIRMSTERMIŅĀ ROBEŽĪŠANU
CERU KA KOLEKTĪVS NĪKAMĪBĀ CENTĪSIES PĒC VĒL LĪELĀKIEM DARBA S
SASNĒGUMIEM.

LATVIJAS PSR KOMUNĀLĀS SAIMNIECĪBAS
MINISTRA VIETNIEKS:

MINISTRA VIETNIEKS:

/KVIĒSIS

K. PURIN
KONFEKŠU FABRIKA

Jelgavā, Lapkalna ielā 10.
Tēlr. 120.

Jelgavā,

193

RĒKINS №

Kam *Tarha sētas nr 25 m - 31 m 44 g*
Adrese: _____ pagastā _____ mājā

Dat.	Svars	Cena	Z U M A	
			Ls.	S.
1 <i>Erkes Krūis</i>	26 27 28 29 30 31			
2 <i>Gluckis Edmunds</i>	8 8 8 8 8 8			
3 <i>Roicenis Jānis</i>	8 8 8 8 8 8			
4 <i>Reichmanis Jānis</i>	8 8 8 8 8 8			
5 <i>Bartus Edmunds</i>	8 8 8 8 8 8			
6 <i>Milon Jānis</i>	8 8 8 8 8 8			
7 <i>Paulins Arvids</i>	8 8 8 8 8 8			
8 <i>Jonarāts Jānis</i>	10 10 10 10 10 10			
9 <i>Rūsa Jānis</i>	8 8 8 8 8 8			
10 <i>Rozs Jānis</i>	8 8 8 8 8 8			
11 <i>Steiers Voldemars</i>	8 8 8 8 8 8			
12 <i>Ruckis Roberts</i>	8 8 8 8 8 8			
13 <i>Deniškova Vladislavs</i>	8 8 8 8 8 8			

Kopā . . . Ls
Vecais parāds .
Kopzuma . Ls
Maksāts .
Atlikums . Ls

Saraksts
Partijas papildu darba saņemšanai
par laiku no 29.5 - 4.6.49.
Valdemarpils dist. stacijas līnijas remonta strādniekiem.

№ p. n.	Uzvārds un vārds.	Grūtes vārds.	Adrese
1.	Freimoris, Karlis	Lietā ielā 18.	Stacijas
2.	Stegovs, Krišs	Arbības ielā 14	Stacijas
3.	Boogs, Jānis	Stacijas ielā 3.	Stacijas
4.	Donāts, Ernests	— " — 8	Stacijas
5.	Štrobins, Jānis	Rūnces ielā 26	Stacijas
6.	Normans, Krišs	Stacijas ielā 10	Stacijas
7.	Vitums, Karlis	Lietā ielā 25	Stacijas

Vircavas pagasta "Vidus Zīģelos". 24. oktobrī sēde notika Jelgavā, Skolotāju ielā 3. Dienas kārtībā bija elektriskās spēkstacijas un ūdensvada atjaunošanas jautājums. Elektriskā tīkla pārzinis inženieris Magnuss Zariņš ziņoja, ka Jelgavas elektrostacijas atjaunošanas darbi jau veikti par 30%. Katlu māja bija pilnīgā kārtībā. Turbīnām bija nepieciešami vēl daži remontdarbi. Zariņš informēja, ka pēc pāris dienām varēs veikt, zem pagaidu jumta samontētās, spēkstacijas iekārtas ekspluatācijas pārbaudi. Ar Būvtrestu bija panākta vienošanās par spēkstacijas jumta remontu. Zariņš savā ziņojumā atzīmēja, ka spēkstacijas atjaunošanā piedalījās aptuveni 60 cilvēki. Elektriskā spēkstacija plānoja uzsākt savu darbu līdz Lielās Oktobra Sociālistiskās revolūcijas gadadienai – 7.novembrī.⁴

Elektriskās spēkstacijas un ūdensvada darbības atjaunošana bija savstarpēji cieši saistīta. Ūdensvada pārzinis inženieris Valters 24.oktobra izpildkomitejas sēdē ziņoja, ka *sūkņi tiek darbināti ar vecām un nolietotām tvaika mašīnām, jo nestrādā spēkstacija*. Tiklīdz tiks atjaunota elektrības padeve, tā Ūdensvadā būs iespējams iedarbināt elektromotorus un salabot vecās tvaika ierīces. Savukārt, tvaika katliem elektrostacijā bija nepieciešama ātrāka ūdens padeve. Arī 4. novembra sēdē tika izskatīts jautājums par elektriskās spēkstacijas atjaunošanas darbu gaitu. Zariņš informēja, ka elektriskās spēkstacijas atjaunošana norit veiksmīgi. Taču grūtības radīja nepieciešamo instalācijas materiālu sagāde, ogļu piegādes un transporta jautājumi.

Izpildkomitejas locekļi pieņēma lēmumu par pilsētas elektriskās spēkstacijas nodošanu izpildkomitejas Komunālās saimniecības daļas pārziņā. Par pilsētas Elektrības nozares pārzini apstiprināja inženieri M. Zariņu un par spēkstacijas pārzini – E.Apšenieku. 4. novembra izpildkomitejas sēdē Komunālās saimniecības daļas vadītājs E. Rozentāls ziņoja, ka elektriskās spēkstacijas mašīnistiem, strādniekiem, kā arī elektromontieriem jāstrādā virsstundas vai pat divas maiņas, jo trūkst nepieciešamo speciālistu. Tādēļ izpildkomiteja pieņēma lēmumu par 400g papildus maizes devas piešķiršanu dienā par nostrādātajām virsstundām.⁵

1944.gada 7.novembrī Jelgavas elektriskajā spēkstacijā ieslēdza darbā 1625 kVA "Stal" turboģeneratoru. Pa atjaunoto 20 kV līniju Jelgava – Kalnciems – Sloka, Jelgavas elektrostacija laikposmā no 7.novembra līdz 16.decembrim piegādāja elektroenerģiju Rīgai. Pēc 80 kV līnijas Bišuciems – Sloka atjaunošanas, elektroenerģiju Rīgai sāka piegādāt Slokas Celulozes un papīrfabrikas spēkstacija. Centrālā Energokombināta direktors Ratnieks 16.decembrī parakstīja pavēli:

*"Tā kā spriegumu Rīga sāk saņemt no Slokas spēkstacijas, tad uzdodu pārtraukt elektroenerģijas piegādi Rīgai no Jelgavas spēkstacijas. Katlus turpmāk turēt siltā stāvoklī avārijas gadījumam Slokas spēkstacijā."*⁶

Pavēle noteica, ka augstsprieguma līnijas Jelgava – Sloka posmā Gāte – Jelgava pie Piņķu un Klīves transformatoru punktiem jānorīko

nepārtrauktas līniju montieru dežūras. Tika izstrādāta "Pagaidu instrukcija 20 kV līnijas Jelgava – Sloka apkalpošanai". Instrukcijas ievērošana montieriem bija jāapliecina ar parakstu.

1944.gada 29.novembrī montieri uzsāka darbu pie 80 kV elektropārvades līnijas Rīga – Viskāļi atjaunošanas. 1945.gada vasarā atjaunoja Viskāļu apakšstacijas ēku, 20 kV sadales iekārtu un 110 kV brīvgaisa slēgiekārtu.

Jelgavas elektriskās spēkstacijas kurināmā rezerves pēckara gados bija minimālas. Ogļu trūkuma dēļ nedrīkstēja apturēt elektroenerģijas ražošanu. Kurināmā patēriņš diennaktī bija ap 40 tonnas ogļu un 12-15 kubikmetri malkas. Laikā no 30.novembra līdz 27.decembrim spēkstacijai

■ Jelgavas elektriskai spēkstacijai pieved ogles, 1945. gadā

piegādāja 1022 tonnas ogļu. Taču bieži vien kantora, spēkstacijas darbinieki un montieri devās ogļu pievešanas un malkas sagatavošanas talkās. Laikraksta "Zemgales Komunisti" 1945.gada 29.maija numurā A.Leja rakstīja:

"Bez visām citām grūtībām Latenergo Jelgavas rajona kolektīvam bija jāpārvar arī kurināmā trūkums. Lai sagādātu kurināmo, mežā malku cirst gāja visi, gāja strādnieki, gāja montieri. Spēkstacijā palika tikai visnepieciešamākais personāls, lai netiktu pārtraukta strāva pilsētai. Palīgā nāca arī strādnieki no citiem uzņēmumiem, šai ziņā sevišķu atsaucību parādīja Rūpkombināts. Malku sagatavoja un izveda. Jelgavai strāva neaptrūka. Tagad stāvoklis uzlabojies. Saņemts ogļu sūtījums. Atkal pie darba ķērās viss kolektīvs, radās talcinieki un ogles no stacijas drīz vien bija nogādātas spēkstacijas ogļu laukumā. Nepārtraukti ogles plūst uz katlu māju, katlu kurtuvēs. Tās vīri pieveda ar ķerrām. Nepārtraukti darbojas turbīnas un dinamo. Plūst strāva gaismai un mašīnu darbināšanai. Jelgavai bija un būs elektrība."

Pilsētā sāka atjaunot 5 kV tīklu. Vienu pēc otra spriegumam pieslēdza transformatoru punktus. 1944.gada decembrī elektroenerģiju piegādāja Jelgavas dzelzceļa stacijai, Tirdzniecības pārvaldes noliktavām, hospitālim un cietumam Palīdzības ielā, pirtij, padomju karaspēka daļām, arodskolai, pilsētas slimnīcai, milicijai, tiesai, prokuratūrai, ūdensvadam un maizes ceptuvei. 1945.gada jūlijā daļēji bija atjaunots pilsētas vadu tīkls un 14 transformatoru punkti. Elektroenerģijas padevi atjaunoja Linu vērptuvei, Rūpkombināta mehāniskajām darbnīcām, skolām, dzīvokļiem.

1944.gada rudenī ieviesa elektroenerģijas taupības režīmu. Slodzes maksimuma laikā noteica elektroenerģijas lietošanas ierobežojumus. Jelgavas Cukurfabrikai elektroenerģiju piegādāja no plkst. 10.00- 18.00 un no plkst. 22.00-06.00. Ādu fabrikai un citiem uzņēmumiem uz laiku pārtrauca elektroenerģijas padevi. 1945.gada pavasarī un rudenī tīkla pārzinis A.Apšenieks, meistars K.Erbss, montieri A.Dauburs, J.Millers, J.Roze veica uzņēmumu, fabriku, iestāžu un privāto elektroenerģijas lietotāju apsekošanu, rakstot protokolus par pārkāpumiem. Vienā no publikācijām 1945.gada martā A.Leja "Zemgales Komunistu" lasītājiem atgādināja:

"Civiliedzīvotāju vajadzībām atļautais strāvas daudzums ir stingri noteikts un to nedrīkst pārsniegt. Katram, kam patreiz ir laime saņemt apgaismošanai elektrisko strāvu, ar to jāapietas taupīgi. Strāvas taupīšanas nolūkos stingri aizliegts lietot visāda veida elektriskos sildāmos un vārāmos aparātus, elektriskos gludekļus, jo šo ierīču strāvas patēriņš ir ļoti augsts. Bez tam ir pilsoņi, kuri neapzinīgi rīkojas ar strāvu, kaitējot līdzpilsoņiem un paši sev."

Dzīvokļos bija atļauts lietot tikai 20-40 W spuldzītes. Taču ne visi pilsoņi apzinīgi ievēroja taupības režīmu. A.Leja savā rakstā turpināja, ka *"vakaros, kad elektrisko strāvu patērē visvairāk, izrādās, ka spuldzes dod vāju gaismu. Šīs parādības cēlonis ir līniju pārslogošana. Ir daudzi tādi gudrinieki, kas 25 vatu spuldzes vietā ieskrūvējuši 100 un vairāk vatu spuldzi. Tāpēc arī rodas traucējumi."*

1945.gada 16.janvāra Jelgavas pilsētas DDP IK sēdē tika minēts fakts, ka maksa par elektroenerģiju Jelgavā ir augstāka kā Latvijā kopumā. Elektroenerģijas zudumi transformatoros un vadu tīklā bija aptuveni trešdaļa no saražotās elektroenerģijas kopapjoma.

Pēckara gados Jelgavas pilsētas energorajona ļaudis piedalījās drupu novākšanā un pilsētas labiekārtošanas darbos. Tā piemēram, laikraksts "Zemgales Komunisti" 1945.gada 29.martā rakstīja:

"Latenergo Jelgavas rajona darbinieki vieni no pirmajiem pilsētā uzsākuši drupu novākšanu. Pirmo darbu – Elektrības ielas atbrīvošanu no drupām viņi jau paveikuši. Tagad darbinieki uzkopj Elektrības uzņēmuma pagalmus un laukumu."

Pēckara gados tika čakli strādāts pie Raiņa un Komjaunatnes parku labiekārtošanas. Ierīkoja kopmītņi Ūdensvada ielā, bet 1949.gadā atjaunoja 6 dzīvokļu dzīvojamo māju Elektrības ielā 7.

■ Jelgavas enerģorajona darbinieki drupu novākšanā, 40. gadu beigās

Liels darbs tika ieguldīts Jelgavas apkārtnes tīklu atjaunošanā. Atjaunoja elektroenerģijas piegādi ķieģeļu ražotnēm Kalnciemā, Brankās, rūpnīcai "Sarkanais Māls". 1945.gadā tika veikta līniju un transformatoru punktu atjaunošana Kalnciemā, Elejā, Kroņaucē, Tērvetē.

Elektrolīniju izbūvē laukos montieriem talkā nāca vietējie iedzīvotāji. Pēc vairākām talkām Zīles vadībā, elektroenerģijas padeve 1945.gada novembra beigās tika atjaunota Aucē. Novembrī elektriskās spuldzītes iedegās Bēnē. 1950.gadā Auces tīkla iecirknī bija 750 elektroenerģijas lietotāji, no tiem – 412 abonentiem bija skaitītāji. 1946.gada 25.septembrī Džūkstes pagasta skolu sāka apgaismot ar 5 kVA ģeneratorsaražoto elektroenerģiju. Pēc elektrolīnijas izbūves, elektroenerģiju piegādāja pagasta izpildkomitejai, aptiekai, patērētāju biedrībai un citām sabiedriskām iestādēm.

Lai gan laikraksts "Zemgales Komunisti" publicēja daudzus rakstus par "Latenergo" Jelgavas rajona kolektīva sasniegumiem, kurinātājiem-pirmrindniekiem un elektriķiem – stahānoviešiem, bija arī pietiekami daudz kritikas. Tā piemēram, 1946.gada 12.jūnijā "Zemgales Komunisti" publicēja feļetonu "Kā Auros velk elektrību". Kāds Jānis Mežpēda rakstīja, ka 1945.gada septembrī montieri solījuši, ka uz Oktobra svētkiem Auru skolā būs elektrība. Pagasta izpildkomitejas pagalmā tika atvesti 20 stabi. Tos skolnieki paši nomizoja, bet solīto gaismu līdz svētkiem tā arī nesagaidīja. Pavasarī talcinieki izraka bedres 11 stabiem, 5 stabi gulēja tīrumā, bet 4 jau bija pazuduši. Tā nu montieri solīja elektrību uz Maija

svētkiem. Taču pienāca arī jūnijs, bet elektrības kā nebija tā nebija. Feļetona iespaidā, vai citu iemeslu dēļ, bet 1946.gada rudenī elektriskās spuldzītes Auros tomēr iedegās. Jāatzīst, ka 40.gadu beigās Latvijas Komunistiskās (boļševiku) Partijas Jelgavas pilsētas un apriņķa komiteju, Jelgavas pilsētas un apriņķa izpildkomiteju orgāns "Zemgales Komunisti" publicēja arī kritiskus rakstus, atklājot trūkumus darbā, neveiksmes. Taču turpmākajos gados, īpaši pēc 1961.gada PSKP CK Ideoloģiskā plēnuma, visas tautsaimniecības nepareizās plānošanas sekas tika rūpīgi slēptas zem padomju iekārtas dekoratīvās glazūras – ar skaļiem lozungiem un tukšiem saukļiem, bet laikrakstu slejās kritiku npublicēja.

1950.gada janvārī "Latvkomunenergo" Jelgavas energorajons no bijušā Jelgavas elektrotikla direktora Nikolaja Pesjacka bilancē pārņēma: 361,4 km 20 kV gaisvadu elektropārvades līnijas; 16,3 km 5 kV gaisvadu elektropārvades līnijas Jelgavas pilsētā un tās apkārtnē – Kārņiņos, Svētē, Ozolmuižā, Tērvetes sanatorijā un Bauskā; 14,3 km 5 kV kabeļu līnijas Jelgavas pilsētā; 664,7 km 0,4/0,23 kV zemsprieguma līnijas; 97 transformatoru punktus – 20/0,4/0,23 kV un 33- 5/0,4/0,23 kV; divus 20 kV tīkla sadales punktus. Bez tam tika pārņemtas abonentiem piederošās 20 kV līnijas 37 km un 5 kV līnijas – 2,2 km garumā. Kopumā Jelgavas energorajona bilancē nonāca tiklu saimniecība par summu 3,8 milj.rbļ. Vēl par 3,9 milj.rbļ. pārņēma iekārtas, inventāru, tehnisko bibliotēku u.c.

Jelgavas energorajona parvalde par Jelgavas pilsētas tīklu iecirkņa priekšnieku apstiprināja E.Apšenieku ar algu 880 rbļ. mēnesī, bet par Meitenes tīklu iecirkņa priekšnieku – V.Drustu. Kalnciema tīklu iecirkņa darbu vadīja A.Millers. 1950.gadā tīklu iecirkņu priekšnieki katru mēnesi saņēma 830 rbļ., bet Jelgavas energorajona pārvaldes direktora alga bija 1100 rbļ. mēnesī.

50.gadu vidū Jelgavas pilsētas centrālajā daļā 5 kV kabeļu tīklā guldīja 6 kV kabeļus. 1955.gadā darbu sāka Rīgas TEC-1, ko pievienoja Rīgas 110 kV līniju lokam. 1956.gadā Jelgavas elektriskā spēkstacija pārtrauca savu darbību, to iekonservēja, vēlāk demontēja. 50.gados uzsāka sakaru kabeļu tīkla izveidi.

Līdz 50.gadu beigām elektropārvades līniju balstu sagatavošana, bedru rakšana bija smags roku darbs. Vīri cēla balstus ar rokām, izmantojot koka spiles un ķekšus. Neatsverams montieru palīgs bija zirgs Blesis ar pajūgu. Montieri līniju izbūvē izmantoja kara trofeju automašīnas – "Bussing", "MAN", "Unimog" kāpurķēžu vilcēju "Dodge", motociklu K-125, dažus velosipēdus. Līniju izbūvē izmantoja mežā svaigi cirstus, neimpregnētus stabus, kuru kalpošanas ilgums bija 5-8 gadi. 30.gados balstus apstrādāja pēc "Bušeri" metodes. Tas gan bija ļoti darbietilpīgs process. 50.gados atsevišķās līnijās sāka izmantot ar akmeņogļu darvu saturošiem preparātiem piesūcinātus balstus. Tas nedaudz pagarināja balsta kalpošanas laiku. Taču lauku elektrificēšanas gaitu traucēja instalācijas materiālu un iekārtu trūkums.

■ Jelgavas elektriskā
spēkstacija. Vācu
karagūstekņa zīmējums,
1951.gadā

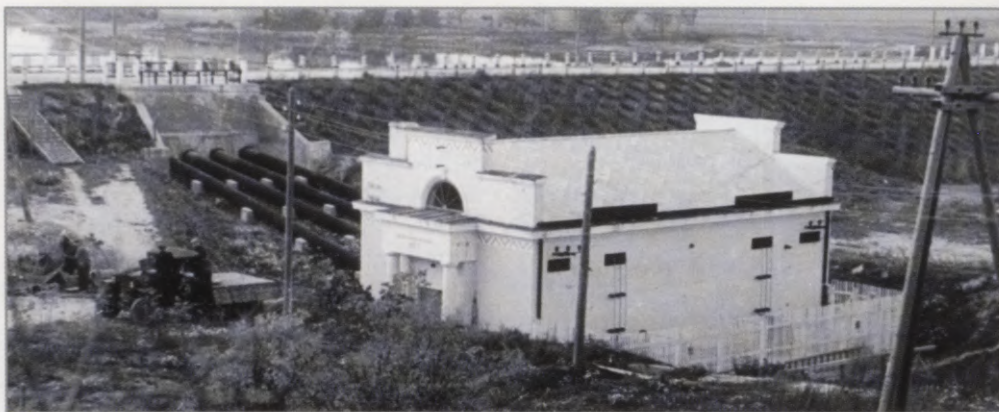

■ Elektropārvošanas līniju balstu sagatavošana un celšana, 50.gados

1945.gadā darbību atjaunoja Parūķu elektriskā spēkstacija, kura piegādāja elektroenerģiju **Dobelei** un tās apkārtnē. Dobeles iecirkņa kantora ēka atradās Viestura ielā 14. Laika periodā no 1945.–1950.gadam 20 kV līniju garums sniedzās līdz 110 km, bija 26 transformatoru punkti. 1950.gadā Dobeles tīklu iecirkņa zonā bija 806 elektroenerģijas lietotāji, no tiem 551 par patērēto elektroenerģiju maksāja pēc skaitītāja rādījumiem. 50.gadu beigās 20 kV līniju garums bija turpat 310 km, bet zemsprieguma līniju kopgarums sasniedza 780 km, transformatoru punktu skaits – 135. Montieru rīcībā bija tikai zirgs un pajūgs. 1950.gadā Dobeles tīklu iecirknis saņēma motociklu IŽ, bet 1958.gadā – automašīnu GAZ-51. Dobeles iecirkņa priekšnieks no 1945.gada bija Kārklīšs. 1957.gadā kantoris pārcēlās uz jaunām telpām Brīvības ielā 38. 1955.gadā Kronaucē uzcēla dzīvojamo māju "Dzirksteles" ar 2 dzīvokļiem, ierīkojot montieru punktu.

1953.gadā sāka darboties Annenieku HES ar jaudu 130-140 kW. Izbūvēja 10 kV "divu vadu – zeme" (DVZ) līniju 21 km garumā un ierīkoja 8 transformatoru punktus. Annenieku HES piegādāja elektroenerģiju padomju saimniecībai "Kaķenieki", kolhoziem "Liesma", "Vārpa" un Raiņa vārdā nosauktajam kolhozam. Annenieku HES bija Starpkolhozu padomes pārziņā.

1945.gada rudenī **Bauskas** Rūpkombinātā sāka darboties ģenerators. Zināms, ka 1950.gadā Bauskas tīklu iecirknī bija 1600 elektroenerģijas lietotāji, to skaitā 753 ar skaitītājiem.

■ Annenieku HES, ap 1952. gadu. Fotokopija no Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu arhīva kolekcijas

1944.gada kauju laikā izpostīja **Tukuma** apakšstaciju, lielāko daļu transformatoru punktus un elektropārvades līnijas. Tiklīdz vācieši bija atkāpušies no Tukuma pilsētas, Spirta brūzī ierīkoja un iedarbināja bijušo elektriskās spēkstacijas ģeneratoru, kura jauda bija 125 kVA.

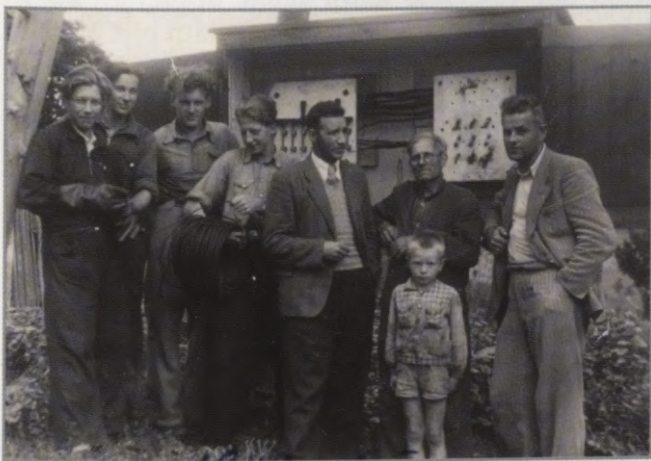
1944.gada nogalē Tukuma montieri sāka atjaunot līniju Tukums – Sloka, lai pilsēta varētu saņemt elektroenerģiju no Slokas apakšstacijas. Tā atjaunoja darbību 1944.gada 26.oktobrī. Slokas Celulozes un papīrfabrikā ieslēdza darbā 480 kW ģeneratoru. Slokai un daļēji arī Rīgas – Jūrmalas enerģorajona patērētājiem sāka piegādāt elektroenerģiju. 19.novembrī Slokas spēkstacija sāka piegādāt elektroenerģiju Rīgai.⁷

Pakāpeniski vienu pēc otras atjaunoja elektropārvades līnijas. Līniju Jelgava – Tukums izdevās atjaunot tikai posmā Tukums – Slampe. Sāka būvēt nozarlīnijas, lai elektroenerģiju piegādātu Mašīnu – traktoru stacijām (MTS) un citiem uzņēmumiem. 1949.gadā vācu karagūstekņi cēla līniju Tukums – Kandava. 1950.gada 1.jūlijā Tukuma tīklu iecirknī 20 kV elektropārvades līnijas bija 70 km garumā, 6 kV līnijas – 30 km, 0,4/0,23 kV līnijas – 192 km un 20 transformatoru punkti ar kopējo jaudu 830 kVA. Bija izveidota Tukuma tīklu iecirkņa abonentu daļa ar 3560 abonentiem. 1954.gadā veica elektropārvades līnijas Tukums – Apšuciems – Engure rekonstrukciju. Līniju un tās nozarlīnijas pārveda uz 20 kV darba spriegumu, palielināja uzstādīto transformatoru jaudu. Tajā pat gadā tika paplašināta Tukuma rajona slimnīca un līdz ar to tika uzsākta 6 kV kabeļu tīkla izbūve pilsētā. Tukuma apakšstacijā uzstādīja 20/6 kV 1 MVA jaudas transformatoru. Jaudas palielinājuma dēļ 1954.gada nogalē Kandavas, Talsu un citos rajonos veica vadu maiņu 20 kV līnijā Tukums – Kandava. Tika uzsākta elektropārvades līniju un transformatoru punktu izbūve tajos kolhozos un padomju saimniecībās, kuras atradās tālu no maģistrālām līnijām.

50.gados elektropārvades līniju celtniecība tika veikta, galvenokārt, par kolhozu un padomju saimniecību līdzekļiem. Tādā veidā 1957.gadā izbūvēja 20 kV līniju Džūkste – Lestene. Elektrificēja kolhozus "Uzvara",

"Dzimtene", "Padomju Latvija", "Zelmenis", Ļeņina vārdā nosaukto kolhozu un padomju saimniecības "Irlava", "Sēme" u.c. Saimniecībās, kurās bija vietējās enerģijas resursi, atjaunoja vai uzbūvēja nelielas hidroelektrostacijas. 1953.gadā Strutelē sāka darboties 50 kW Viesātu HES uz Viesātes upes ar DVZ sistēmas 10 kV tīklu. Ierīkoja 10 kV līnijas aptuveni 13 km un 4 transformatoru punktus. Viesātes HES piegādāja elektroenerģiju kolhoziem "Darba Spars" un "Cīņas Gars". Kolhoza "Dzintarzeme" teritorijā atradās I.Sudmaļa vārdā nosauktais HES. Tukuma tīklu iecirkņa darbu pēckara gados vadīja Zariņš, tad Nekrasovs. Ap 1950.gadu par tīklu iecirkņa priekšnieku sāka strādāt Ļesonoks.

Kandavas tīklu iecirknī 1946.gadā strādāja 25 darbinieki. Tīklu rajona priekšnieks bija A.Ārgalis. Montieru rīcībā bija zirgs un nomāts pajūgs, 3 velosipēdi. 1950.gadā Kandavas elektriskās spēkstacijas jauda bija 545 kVA. Tā piegādāja elektroenerģiju 900 abonentiem. 20 kV elektro-pārvades līniju kopgarums bija 114 km, bet 0,4 un 0,23 kV līniju – 270 km. Transformatoru punktu skaits sasniedza 17. Kandavas elektriskā spēkstacija savu darbu pārtrauca 1956. – 1957.gadā.

■ *Kandavas tehnikuma audzēkņi praksē pie transformatoru punkta, 1949. gada jūlijā. No kreisās: Tāsis, Krūmkalns, A.Būmanis, I.Zīds,?, montieris Ozoliņš un Kandavas tīklu iecirkņa priekšnieks A.Ārgalis.*

■ *Kandavas tīklu iecirkņa darbinieki 50.g. sāk. 1. rindā no kreisās: Ernests un Ziedonis Kunkulbergi 2. rindā: J.Ozoliņš, A.Vītols, A.Neibergs, A.Būmanis,?.*

■ Kandavas tīklu iecirkņa darbinieki 50.gados.
No kreisās: A. Čīrs, J.Kreichbergs, K.Birziņš, V.Āboliņš, A.Lācis un E.Kunkulbergs (priekšplānā)

E.Grietēns atceras, ka Kandavas tīklu iecirknī 50.gadu beigās 20kV līniju ekspluatācijas apgaitās dienā montierim bija jāveic ap 11-14 km. Darbs bez tam tika pienācīgi kontrolēts, jo katrā stabā, apmēram 2,2 m augstumā, viena virs otras bija iedzītas 3 nagliņas, bet uz tām bija uzkārts 1 riņķītis. Tad nu apgaitniekam riņķīti vajadzēja novietot, piemēram, uz augšējā vai apakšējā āķīša, par ko bija attiecīgs ieraksts apgaitas lapā. Līdzīgā veidā darbu kontrolēja, veicot 20kV līniju augšējās revīzijas. Uz kādu no kāšiem tika iekārta S veida stieple, kuru pēc revīzijas veikšanas vajadzēja pārvietot.

Pēc 2.pasaules kara darbu atsāka **Talsu** elektriskā spēkstacija, kuras jauda bija 60 kVA. Pilsētu un apkārtni ar elektroenerģiju tā apgādāja līdz 1956.gadam.

1945.gada 15.oktobrī netālu no Sabiles sāka darboties Dzelzsāmura HES, kuras jauda bija 15,7 kVA. 23.decembrī ieslēdza darbā 30 kVA Jaunpagasta HES. Abas spēkstacijas piegādāja elektroenerģiju apkārtnes lauku saimniecībām. Darbību atsāka Sabiles elektriskā spēkstacija.

Valdemārpils elektriskā spēkstacija atradās Lielā ielā. Spēkstacijas iekārta bija novecojusi un vadu tīkls slīktā stāvoklī. Uzsāka spēkstacijas pārbūvi un vadu tīkla atjaunošanu. Spēkstacijā bija 20 ZS dzinējs un 14-18 kW līdzstrāvas ģenerators. No Jaunpagasta spirta brūža uz Valdemārpils spēkstaciju pārveda 100 ZS sūcgāzes motoru. 1947.gada 23.jūnijā pabeidza elektriskā ģenerators montāžu Valdemārpils elektriskajā spēkstacijā. Oktobra svētkos svinīgi ieslēdza darbā spēkstaciju. Tās jauda bija 105 kVA. Spēkstacija ar elektroenerģiju apgādāja Valdemārpili un tās apkārtni. Spēkstacijas pārzinis bija Kārlis Freimanis. Par montieriem strādāja Kārlis Jansons, Heinrihs Rezevskis, par strādniekiem – Jānis Bergs, Ernests Pakalns, Bērtulis Kundziņš, Krišs Nemiers, Kārlis Viļumsons, bet par motoristu – Rūdolfs Andersons.

1950.gada vasarā sāka būvēt 20 kV elektropārvades līniju Valdemār-

■ Valdemārpils elektriskā spēkstacija, 50.gados

pils – Dundaga. Ierīkoja zemsprieguma līnijas. 1951.gada vasarā Valdemārpils elektriskā spēkstacija sāka piegādāt elektroenerģiju Dundagai. Zināms, ka 1950.gadā maksa par 1 kWh elektroenerģijas bija 40 kapeikas, agrākā 1 rubļa vietā. 1955.gadā izbūvēja augst-

sprieguma līniju Valdgale – Valdemārpils. Valdemārpilī ierīkoja 50 kVA transformatoru. Tā paša gada jūnijā Valdemārpils un Dundagas elektrotīklu pieslēdza valsts vienotai energosistēmai. 1956.gadā savu darbību pārtrauca elektriskā spēkstacija un to demontēja. Spēkstacijas 100 ZS dzinēju atdeva Viļānu Rūpkombinātam. Otrs 20 ZS dzinējs tika atdots kādam Talsu rajona kolhozam. 1957.gadā izbūvēja augstsprieguma līniju Valdemārpils – Roja. Johans Rezevskis savās atmiņās raksta, ka *"Valdemārpils montieru punkta rīcībā bija motocikls IŽ, bet bojājumu labošanas materiālus vajadzēja siet uz muguras- izolātorus, vadus un kāpšļus, kas kopā bija vairāk kā 10 kg smagi. Darbs prasīja maksimālu piepūli un zemsprieguma instalācijas un māju pievadi bija zem katras kritikas."*

Valdemārpils elektriskās spēkstacijas direktors laikā no 1947. līdz 1956.gadam bija Jānis Rombergs. Turpmākos gadus Rombergs bija tīklu iecirkņa priekšnieks. Valdemārpils tīklu iecirknī strādāja Rezevskis, Jākobsons, Dobums, Ozollapa, bet Dundagā – Kaminiskis un Lasmanis.

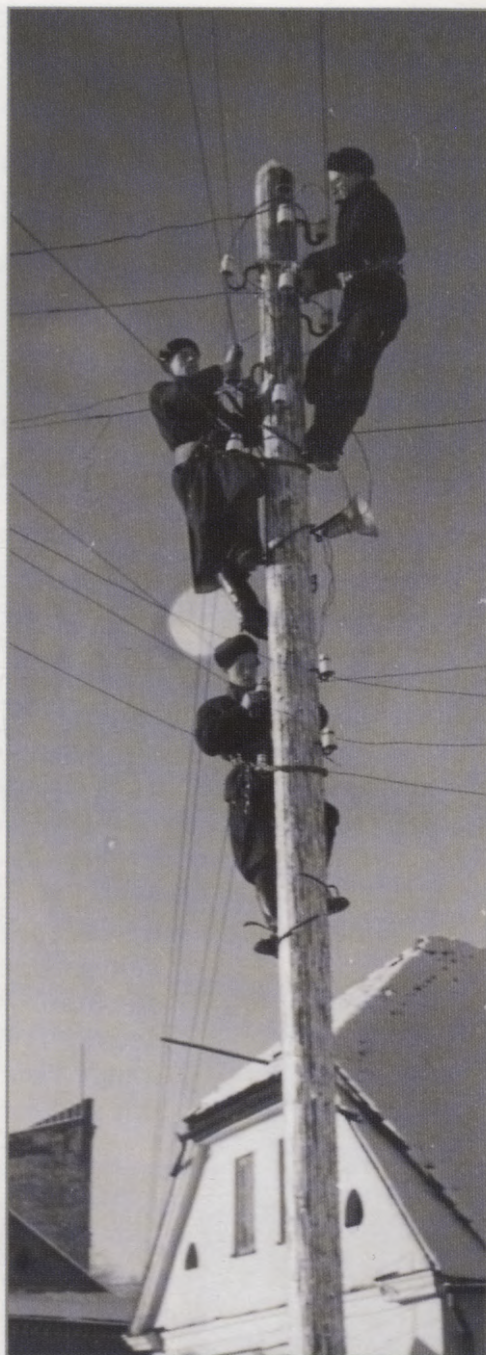
■ Jānis Rombergs - Valdemārpils elektriskās spēkstacijas direktors 1947.-1956. gadā

1958.gada 1.jūnijā nodibināja "Seļelektro" Valdemārpils tīklu iecirkni. Tā uzdevums bija Ziemeļkurzemes lauku rajonu – Valdemārpils, Rojas, Dundagas, Kolkas, Ugāles, Zlēku, Zūru, Piltenes u.c. lauku ciemu, kolhozu un padomju saimniecību elektrisko tīklu izbūve un ekspluatācija. Par Valdemārpils tīklu rajona priekšnieku iecēla Jāni Cinkus. Izveidoja divas brigādes ar 20 darbiniekiem J.Staprāna un K.Jankeviča vadībā. Ekspluatācijas darbus vadīja Gunārs Indriksons.

1946.gada janvārī Latvijas PSR Tautas Komisāru Padome noteica jaunus elektroenerģijas tarifus:

- rūpniecības tarifs
0,25 rbļ. par 1 kWh.
- ūdensvadām, dzīvokļiem, kopmītnēm
0,20 rbļ. par 1 kWh
- ielu apgaismošanai
0,30 rbļ. par 1 kWh
- strādnieku klubiem
0,35 rbļ. par 1 kWh
- budžeta iestādēm
0,75 rbļ. par 1 kWh
- viesnīcām, frizētavām un pirtīm
1,00 rbļ. par 1 kWh
- teātriem, kino, hipodromiem
1,25 rbļ. par 1 kWh
- tirdzniecības telpām, restorāniem, bufetēm un ēdnīcām
1,50 rbļ. par 1 kWh
- reliģiskā kulta iestādēm
1,50 rbļ. par 1 kWh
- privātām darbnīcām
2,50 rbļ. par 1 kWh
- privātiem tirdzniecības uzņēmumiem
3,00 rbļ. par 1 kWh

Minētie elektroenerģijas tarifi ar nelielām izmaiņām pastāvēja līdz 1955.gadam.

¹ LVA 1681.f., 4.apr., 1.lp.

² Jelgavas zonālais valsts arhīvs, 751.f., 2.apr., 3.l., 2.lp.

³ LVA 839.f., 1.apr., 19., 48.lp.

⁴ Jelgavas zonālais valsts arhīvs, 116.f., 1.apr., 2.l., 3.l.

⁵ Turpat, 9.-10.lp.

⁶ LVVA 1681.f., 4.apr., 1.l., 4.lp.

⁷ Čače I. Augstsprieguma tīkla vēsture.- R., 1999., 59.lpp.

■ DIENVIDU ELEKTRISKIE TĪKLI 1958. - 1989. GADĀ

1958.gads aizsāka jaunu lappusi Zemgales un Ziemeļkurzemes elektroenerģētikas vēsturē. Latvijas PSR Tautas saimniecības padomes Enerģētiskās saimniecības pārvalde "Latvenergo" 1958.gada 22.oktobrī sadalīja Jūrmalas energorajonu. Ventspils tīklu iecirknis pārgāja Liepājas energorajona pārziņā. Tukuma, Talsu un Kandavas tīklu iecirkņus pievienoja Jelgavas energorajonam. Slokas tīklu iecirkņa vienu daļu pievienoja Centrālajam energorajonam, bet otru Jelgavas energorajonam.

Ar Enerģētiskās saimniecības pārvaldes "Latvenergo" 1958.gada 27.novembra pavēli Nr. 93 izveidoja Dienvidu elektriskos tīklus (DET). Ar nelielām apkalpes teritorijas izmaiņām, uzņēmums nodrošināja elektroenerģijas piegādi, realizāciju un elektrotīklu uzturēšanu Jelgavas, Dobeles, Bauskas, Tukuma un Talsu administratīvajos rajonos.

No 1963. līdz 1971.gadam Dienvidu elektriskie tīkli bija Galvenās enerģētikas un elektrifikācijas pārvaldes "Latvglavenergo", bet no 1971. līdz 1989.gadam PSRS Enerģētikas un elektrifikācijas ministrijas pakļautībā. 1989.gada janvārī izveidoja Ražošanas apvienību "Latvenergo".

■ Roberts Lemkins-
DET direktors
1958. - 1968.gadā

Līdz ar Dienvidu elektrisko tīklu izveidi, 1958.gada 27.novembrī par uzņēmuma direktoru apstiprināja Robertu Lemkinu. 1968.gadā februārī R.Lemkins aizgāja pensijā. Par Dienvidu elektrisko tīklu direktoru kļuva Rolands Jakevics. 1978.gadā, pēc R.Jakevica nāves, par DET direktoru kļuva Mārtiņš Segliņš. No 1989. – 1990.gada jūlijam DET direktors bija Valdis Švika.

1958.gada novembrī, no bijušā Jūrmalas energorajona, Dienvidu elektrisko tīklu pārziņā

■ Rolands Jakevics-
DET direktors
1968. - 1978.gadā

■ Mārtiņš Segliņš-
DET direktors
1978. - 1988.gadā

■ Valdis Švika-
DET direktors
1989. - 1990.gadā

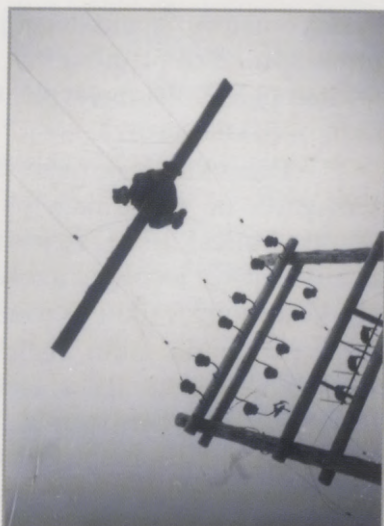
nonāca Slokas tīklu iecirkņa 52 km augstsprieguma gaisvadu elektropārvades līnijas, 132 km zemsprieguma līnijas, 13 transformatoru punkti ar kopējo jaudu 1235 kVA, automašīna GAZ-51 un 3 motocikli M-72 labā darba kārtībā, kā arī motocikli *Harley Davidson* un IŽ-35, kuriem bija nepieciešams kapitālais remonts. R.Lemkins pārņēma arī Tukuma, Talsu un Kandavas tīklu iecirkņu elektrosaimniecību. Zināms, ka no Tukuma tīklu iecirkņa DET pārziņā nonāca 117 km augstsprieguma līnijas, 5 km 6 kV kabeļu līnijas, transformatoru punkti ar kopējo jaudu 2170 kVA, transformatoru apakšstacija, kā arī automašīna GAZ-51 un motocikls IŽ-35 darba kārtībā.

1960.gada janvārī izveidoja sekojošas Dienvidu elektrisko tīklu struktūrvienības: Dispečerdienests un sakari; Jelgavas pilsētas tīklu iecirknis; Kalnciema – Meitenes tīklu iecirknis; Bauskas, Dobeles, Tukuma, Kandavas, Talsu tīklu iecirkņi; Remontdarbnīca. Tad, apvienojot Kalnciema un Meitenes iecirkņus, izveidoja Jelgavas lauku tīklu iecirkni.

1960.gadā izbūvēja maģistrālo 330 kV elektropārvades līniju no Baltijas VRES (Valsts rajona elektrostacija) uz Rīgu un Šauliem ar sadales punktu Salaspilī, iekļaujot Latvijas PSR enerģosistēmu, tai skaitā arī Dienvidu elektriskos tīklus, PSRS Ziemeļrietumu apvienotajā enerģosistēmā, ko izveidoja 1961.gadā. Visiem republikas rajoniem kļuva pieejama lētā apvienotās enerģosistēmas elektroenerģija. Ar 330 kV līnijām savienotās Baltijas reģiona jaudīgās elektrostacijas radīja praktiski neierobežotu enerģētisko bāzi ražošanas nozaru attīstībai. Līdz ar to 1961.gadā pieņēma PSKP CK, Latvijas KP CK un Ministru Padomes lēmumus par lauksaimniecības elektrifikāciju. 11.maijā likvidēja uzņēmumu "Seļelektro". Tā elektrostacijas, elektropārvades līnijas, ēkas un būves, tehnika un personāls pārgāja "Latvenergo" rīcībā. 1961.gada 1.jūnijā Dienvidu elektriskie tīkli no "Seļelektro" pārņēma Valdemārpils tīklu iecirkni ar 195 km augstsprieguma un 512 km zemsprieguma elektropārvades līnijām, 87 transformatoru un 80 komutāciju punktiem. Izvērtējot Valdemārpils tīklu iecirkņa augstsprieguma elektropārvades līniju tehnisko stāvokli, galvenais inženieris R. Jakevics konstatēja, ka 63 km līnijas bija celtas ar neimpregnētiem balstiem. 1958.-1961.gadā izbūvēto 132 km līniju balsti bija impregnēti ar Kuzbasa laku, fluornātriju vai donolītu. Arī zemsprieguma līniju stāvoklis nebūt nebija labāks. 495 km līnijas bija ierīkotas uz neimpregnētiem balstiem. Kopumā bija jānomaina 1850 balsti un 80 pastabi. 11 transformatoru punktiem bija nepieciešams kapitālais remonts. Līnijām nebija inventarizācijas aktu, ģeogrāfisko shēmu, bet transformatoru punktiem un atdalītājiem – operatīvo apzīmējumu.

Dienvidu elektrisko tīklu pārziņā nonāca Dundagas tīklu iecirknis ar 20 kV līniju Valdemārpils – Dundaga 15 km garumā un līniju Ventspils – Dundaga 25 km, zemsprieguma līnijām 15 km garumā, brīvgaissa 180 kW

■ Dzelzs masta pacelšana pie Linu kombināta
Jelgavā, ap 1958. gadu

■ Elektromontieri
darbā,
50.- 60. gadi

transformatoru apakšstaciju, slēgto sadali Dundagā, 2 transformatoru punktiem, dzīvojamo ēku "Tirgoņi", velosipēdu Rīga-16 un vienu rakstāmgaldū. Valdemārpils un Dundagas tīklu iecirkņi tika iekļauti Talsu tīklu iecirkņa sastāvā.

Dienvidu elektrisko tīklu apkalpes zona turpināja paplašināties. 1961.gadā no Centrālajiem elektriskajiem tīkliem atdalīja Vecumnieku (agrāk Valles) tīklu iecirkni, to pievienojot DET. 1968.gadā Bārbelē uzbūvēja tīklu iecirkņa ražošanas bāzi. Tā kā jaunās telpas atradās Bārbelē, tad Vecumnieku tīklu iecirkni pārdēvēja par Bārbeles tīklu iecirkni.

1972.gadā tīklu iecirkņus pārdēvēja par tīklu rajoniem (TR). 1973.gadā Auces tīklu iecirknis un Valdemārpils tīklu iecirknis ar Dundagas montieru punktu kļuva par patstāvīgiem tīklu rajoniem. Pie Bauskas tīklu rajona bija Iecavas montieru punkts. 1979. gada 1. februārī izveidoja Jelgavas tīklu rajonu, apvienojot Jelgavas pilsētas un Jelgavas lauku tīklu rajonus.

60.-80.gados Dienvidu elektrisko tīklu apkalpes zonā dibināja Vissavienības nozīmes rūpniecības uzņēmumus, attīstījās dzelzceļa transports, palielinājās lauksaimnieciskā ražošana. Līdz ar to pieauga elektroenerģijas realizācijas apjomi. 1960.gadā DET saviem klientiem realizēja 76 GWh elektroenerģijas, bet 1970.gadā – 302 GWh. 1970.gadā elektroenerģijas zudumi bija 14,8%. Turpmākajos gados realizētās elektroenerģijas apjomi turpināja palielināties. 1980.gadā DET saviem klientiem realizēja 740 GWh elektroenerģijas.

50.gadu beigās turpināja atjaunot 2.pasaules karā izpostītās elektropārvades līnijas. Tā, piemēram, 1957.gadā pilnībā atjaunoja 20 kV līnijas Jelgava – Tukums. Tajā pat gadā izbūvēja 20 kV līnijas posmu Ragaciems – Apšuciems.

Līdz ar Latvijas elektroenerģētikas saimniecības reorganizāciju 1961.gadā, Dienvidu elektriskajiem tīkliem bija jāveic lauksaimniecības elektrifikācija – elektropārvades līniju, transformatoru punktu, apakšstaciju, ražošanas ēku izbūve. Izveidoja DET Lauksaimniecības elektrifikācijas dienestu, kura vadītājs bija Ivars Zellis.

Strauji pieauga elektropārvades līniju garums un transformatoru punktu skaits. Dienvidu elektrisko tīklu apkalpes zonā laikposmā no 1959. – 1971.gadam augstsprieguma un zemsprieguma elektropārvades līniju kopgarums palielinājās 4-5 reizes. Tā piemēram, 1959.gadā augstsprieguma līnijas bija 824 km, bet 1970.gadā – 3582 km garumā. Savukārt, zemsprieguma līniju kopgarums 1959.gadā bija 1528 km, bet 1970.gadā – 8948 km. 1970.gadā 20 kV kabeļu līnijas bija 14,5 km, bet 0,4 kV kabeļu līnijas – 78 km. 1970.gadā spriegumam bija pieslēgti 1380 transformatoru punkti. 60.gados sāka lietot radiosakarus.

1963. – 1964.gadā izbūvēja jaunu maģistrāli Tukums – Annenieki, bet 1965.gadā līniju Tukums – Lauciena. Tika veiktas elektropārvades līniju

Tukums – Kandava un Tukums – Jelgava rekonstrukcija, kas ievērojami palielināja elektroenerģijas kvalitāti un drošumu šajās līnijās. 1976.gadā uzcēla jaunas maģistrālās līnijas Tukums – Jaunsāti, Brizule – Engure, Sēme – Lamiņi u.c.

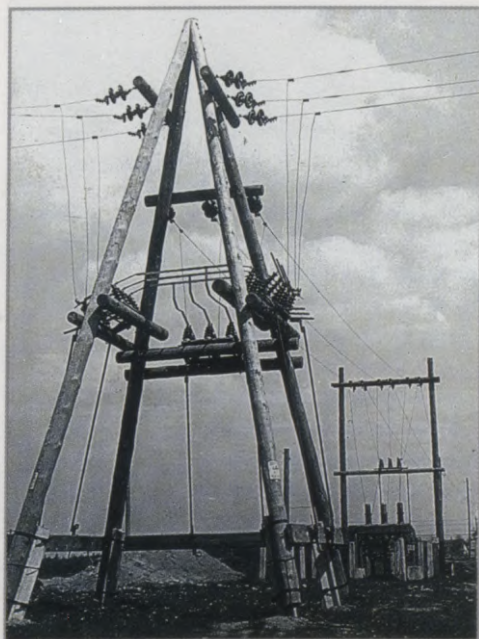
60.gadu vidū gandrīz visas lauku saimniecības bija elektrificētas. Tālāk tika veikta lopkopības kompleksu nodrošināšana ar divpusēju elektroenerģijas piegādi. 60.gados elektropārvades līnijas vajadzēja izbūvēt padomju armijas raķešu bāzēm (līdz žogam) – Vilcē, Tērvetē, Zālītē, Dalbē, Svētē un citviet. Tas bija atbildīgs darbs, jo armijas daļām bija augstas tehniskās prasības.

Tā kā lauku saimniecības bija elektrificētas, tad 70.-80.gados elektropārvades līniju kopgarums tik strauji vairs nepalielinājās. 1980.gadā augstsprieguma līniju kopgarums bija 4,3 tūkst.km, zemsprieguma – 9,5 tūkst. km, augstsprieguma kabeļu līnijas – 119 km, zemsprieguma – 250 km un 2401 transformatoru punkts. Jelgavas pilsētā 1980.gadā pabeidza kabeļu tīkla pāreju no 6 kV uz 10 kV spriegumu, uzsāka tīklu automatizāciju. 1984. gadā sāka ierīkot 20 kV un 10 kV fideru tālvadību.

Talsu un Tukuma 110/20/10 (6) apakšstacijas ieslēdza darbā 1961.gadā, Bauskas apakšstaciju – 1962.gadā, Iecavas – 1969.gadā, RAF apakšstaciju Jelgavā – 1973.-1975.gadā, Dobeles – 1974.gadā, Džūkstes – 1976.gadā, Auces – 1979.gadā, Elejas un Kandavas – 1980.gadā, Stelpes un Valdemārpils – 1982.gadā, Miezītes – 1983.gadā, Tērvetes – 1984.gadā, Tumes – 1989.gadā. Pieaugot elektroenerģijas patēriņam 70.-80.gados, palielināja apakšstaciju jaudas.

60.-80.gados Dienvidu elektriskajos tīklos bija rosīga racionalizatoru kustība. Aktivākie racionalizatori bija Ā.Ramma, K.Neilands, J.Dundurs, J.Freijs, V.Švika, V.Volfs, J.Bērziņš, G.Vilciņš, Ž.Kreicbergs, A.Millers, A.Lācis, M.Rendors u.c. 1962.gadā Ā.Ramma izstrādātais racionalizācijas priekšlikums – atdalītājs kopā ar šaujošiem drošinātājiem vienā konstrukcijā, tika ieviests praksē. Plašu pielietojumu citos tīklu rajonos ieguva Ramma 1963.gada priekšlikums – brīvgaisa komutācijas punkts 3 un 4 virzienu variantā.

1965.gadā 20 kV eksperimentālā elektropārvades līnijā, kas bija izbūvēta uz dzelzsbetona balstiem,

■ Brīvgaisa komutācijas punkts 3 un 4 virzienu variantā. Racionalizators Ā.Ramma, 1963. gadā

■ *Balstu taisnošana*

■ *Balstu izvilcējmehānisms. Racionalizātori: H.Prūsis, N.Nazarecs, 1977.gadā*

izolatoru vietā ierīkoja stikla traversas. Eksperiments gan nebija veiksmīgs.

Nozīmīgāko racionalizācijas priekšlikumu, kuram bija liela nozīme tiklu remonta un ekspluatācijas darbu mehanizācijā, 1967.gadā izstrādāja Ā.Ramma un R.Šmits. Tas bija uz traktora MTZ- 5 uzmontēts balstu ceļamais mehānisms ar urbi. Racionalizācijas priekšlikuma ieviešana ļāva likvidēt smago roku darbu gaisvadu elektropārvades līniju izbūvē un remontdarbos. Tautas Saimniecības Sasniegumu izstādē šo racionalizācijas priekšlikumu apbalvoja ar bronzas medaļu. H.Prūsis un N.Nazarecs 1977.gadā izstrādāja racionalizācijas priekšlikumu –

■ *Traktors Belarus ar balstu bedru urbšanas mehānismu*

■ *Traktors MTZ-5 ar balstu ceļamo mehānismu un urbi. Racionalizātori: Ā.Ramma, R.Šmits, 1968.gadā*

balstu izvilkējmehānismu.

Kā racionalizācijas priekšlikumu 1971.gada septembrī ekspluatācijā nodeva Dobeles pagaidu apakšstaciju. Tā nodrošināja nepārtrauktu elektroenerģijas padevi klientiem. Dobeles apakšstacija deva iespēju samazināt elektroenerģijas zudumus. Tās ekonomiskais efekts bija 5,1 milj.kWh gadā – 66 000 rbļ. Racionalizācijas priekšlikumu izstrādāja Ā.Ramma, V.Švika, A. Bušs, E.Grietēns.

1977.gadā Ramma ierīkoja komutācijas punktu ar jaudas atdalītāju.

1968.-1970.gadā tika iesniegti 251 racionalizācijas priekšlikums. 1970.gadā, kā nozīmīgākais racionalizācijas priekšlikums, kas devis 4733 rbļ. ekonomisko efektu, tika novērtēts A.Jākobsona un V.Švikas izstrādātais "Sprieguma regulēšanas iekārta apgaismes tīklos ar ДРЛ lampām".

1980.gadā iesniedza 95 racionalizācijas priekšlikumus. Kā efektīvākais tika atzīts M.Rendora priekšlikums "Elektrotīkla barošanas uzlabošana, zudumu samazināšana 20 kV tīklā", ieguldot kabeļus no jaunbūvētā sadales punkta "Mašīnbūve" ar ekonomisko efektu 3301 rbļ.

Tomēr daudzi no DET darbinieku izstrādātajiem racionalizācijas priekšlikumiem ar laiku zaudēja savu aktualitāti vai praksē tomēr izrādījās maz efektīvi. Vairāki DET darbinieku izstrādātie racionalizācijas priekšlikumi tika veiksmīgi demonstrēti Tautas Saimniecības Sasniegumu izstādē Maskavā, kur guva balvas. DET racionalizatoru pieredzi pārņēma citos "Latvenergo" tīklu rajonos.

60.gados ražošanas bāzes uzcēla Bauskas (1961), Auces (1962), Tukuma (1964), Kandavas (1966), Talsu un Valdemārpils (1967), Bārbeles (1968) tīklu rajonos. Centrālās ražošanas bāzes inženieru korpusa pamatakmeni Lemkins iemūrēja 1963.gada rudenī. Dzīvojamās mājas uzcēla Jelgavā, Bauskā, Elejā, Kronaucē, Talsos, Dobelē, Tukumā un Bārbelē, kopskaitā ar 103 dzīvokļiem.

Biruta Kalberga savās atmiņās raksta:

"Tolaik celtniecība notika īpašos apstākļos. Celtniecības darbus finansēja ar atļautiem un neatļautiem papņēmieniem. Deficīts bija ne tikai finansiālie

■ R. Lemkins iemūrē Centrālās ražošanas bāzes inženieru korpusa pamatakmeni Jelgavā, 1963. gada rudenī

resursi, bet arī projektēšanas jaudas un materiāli. Deficīts bija arī celtnieki. Tas viss bija jāpārvar ar izdomu, iniciatīvu un neatlaidību. Dažkārt tam visam vēl nāca klāt pašmāju celtnieku kļūdas, darba disciplīnas pārkāpumi. Taču bija nepieciešamas ražošanas bāzes un pajumte uzņēmuma darbiniekiem."

1974.gadā izveidoja Celtniecības iecirkni. 70.-80.gados uzcēla ražošanas bāzes Dobeles (1971), Jelgavas (1983), Valdemārpils (1984) tīklu rajonos, montieru punktus Iecavā, Dundagā un dzīvojamās mājas ar 270 dzīvokļiem. Jaunas ražošanas bāzes izbūve tīklu rajona kolektīvam bija nozīmīgi svētki. Gadījies pat tā, ka Jūrģi jaunajās telpās svinēti ne vienu vien dienu. Ap 1974.-1975.gadu bijušajai apakšstacijas ēkai DET Centrālās ražošanas bāzes teritorijā uzbūvēja otro stāvu, ierīkojot telpas dispečeru un sakaru dienestam.

50.-60.gados joprojām trūka tehnikas un to rezerves daļas. Piemēram, 1961.gadā Dobeles tīklu rajona rīcībā bija 1 kravas automašīna un 2 motocikli, bet Vecumnieku tīklu iecirknim – automašīna un zirgs. Savukārt, Kandavas tīklu rajona rīcībā 1967.gadā bija 4 automašīnas, 2 traktori, 3 motocikli un 3 motovelosipēdi. 1968.gadā pašu spēkiem Dobeles tīklu rajona vīri remontēja no Valkas SCO par lūžņu vērtību nopirktu norakstītu ekskavatoru, kuru izmantoja celtniecības darbos.

70.-80.gados tika veidota DET autotransporta un mehanizācijas bāze.

1970.gadā DET transporta parkā bija 10 kravas automašīnas, 30 traktori, 53 specmašīnas tīklu ekspluatācijas vajadzībām, vieglās un borta mašīnas, 2 autokrāni, autobuss, 34 motocikli, tai skaitā 9 ar blakusvāģiem, kā arī 3 autourbji un 4 traktorurbji, 2 autokrāni un 2 ekskavatori. Trūka

■ DET autotransports, ap 1958.gadu

rezerves daļas un maz bija motociklu ar blakusvāģiem. 1970.gadā saņēma 5 jaunas automašīnas UAZ-450 un 2 traktorus.

1976.gadā Dobeles tīklu rajonam bija automašīnas GAZ-51, 53, 67, 51A, traktori – Belarus ar urbi un stabu ceļamo mehānismu, traktori T-40, Zetor, 2 traktoru piekabes un 4 motocikli.

1976.gadā bārbelieši ar lepnumu rakstīja:

"Šodien zirgs mūsu darbā ir sena vēsture. Tīklu apkalpošanai ripo 3 automašīnas, 2 traktori un motocikls. Vēl nesēn balstu un vadu maiņu veica ar rokām, bet šodien par 99% to veic ar speciāliem mehānismiem vai pašu izgatarotām ierīcēm".

DET transporta parkā 1980.gadā bija 119 mehānismi un automašīnas – 3 autokrāni, 5 urbji, 11 darbnīcas, 4 laboratorijas, 15 kravas automobiļi, 15 UAZ, GAZ, RUAZ markas automobiļi u.c. DET rīcībā bija 43 traktori, tai skaitā 7 traktori ar urbjiem, 11 traktori ar stabu pacēlājiem, 1 tranšeju racējs, 4 ekskavatori.

1987. – 1989.gadā DET transporta parks tika papildināts ar 2 AVIA markas automašīnām, 2 autokrāniem KS, autobusu LAZ, 3 mikroautobusiem RAF un mikroautobusu ERAZ, kā arī ZIZ, GAZ un UAZ markas automašīnām, 4 traktoriem T-150, vienu MTZ-80, diviem T-40, vienu iekrāvēju uz traktora bāzes u.c.

Balstu mizošanas smago darbu bija nepieciešams mehanizēt. 1967.gadā Dobeles tīklu rajona vadītājs Ā.Ramma un V.Kubliņš, būdami Lietuvā, noskatīja, kā balstus mizoja lietuvieši. Atbraucis mājās, Ramma ķērās pie darba un, kopā ar saviem vīriem – A.Prūsi un I.Bērziņu, meistaroja balstu mizošanas agregātu. Sākumā gan agregāts tā īsti nebija gājis, bet vēl pēc dažiem uzlabojumiem, tas strādāja sekmīgi. Togad rudenī bijusi liela vētra. Vajadzēja nomainīt vētras laužtos elektropārvades līniju balstus. Ā. Ramma atceras, ka Dobeles tīklu rajonā vasarā nomizoja ap 500 balstu. Laikā no 1967.-1971.gadam Dobeles tīklu rajonā tika nomizoti vairāk kā 11 tūkst. balstu.

1968.gadā Jelgavas Lauku tīkla rajona priekšnieks A.Millers izmēģināja paškonstruēto balstu mizojamo agregātu.

"Tā lieta gāja", atceras Putnieks. Kādā pieredzes apmaiņas braucienā, vīri noskatīja, kā Lietuvā ar autoklāva iekārtu, veica balstu koksnes

■ Balstu mizošanas
mehānisms Dobeles
TR, 1967.gadā.
No kreisās:
Ā.Ramma, I.Bērziņš,
?, Strazds

antiseptēšanu. Tā radās doma, ka nepieciešams pašiem savs Koksnes apstrādes cehs (KAC). Vajadzēja atrast piemērotu vietu tā celtniecībai. Sākotnēji to gribēja ierīkot pie Glūdas dzelzceļa stacijas, jo līdzās bija dzelzceļš, kas atrisinātu transporta jautājumu. Taču vietējā kolhoza priekšsēdētāja Lūcija Grauda neatļāva izmantot šo teritoriju, jo augsne tur bija auglīga, un tāda zeme vairāk bija nepieciešama lauksaimniecībai. KAC celtniecībai izdevās iegūt zemi no rūpnīcas "Spartaks".

1969. – 1970.gada ziemā uzsāka KAC celtniecību. Kā daudzus objektus, arī Kokapstrādes cehu cēla saimnieciskā kārtā. Celtniecība izmaksāja 95 387 rbļ. Metinātājs S.Deveiķis veica autoklāva cilindra metināšanu. KAC poligonā darba gatavībā atradās balstu mizojamais agregāts, torņa celtnis, administratīvā un autoklāva ēka ar tehnoloģisko iekārtu. 1971.gada 31.martā ekspluatācijā nodeva Koksnes apstrādes cehu balstu koksnes antiseptēšanai ar autoklāva metodi.

1971.gada 27.aprīlī aprēķināja, ka 1 kubikmetra pašizmaksa bija 36 rbļ., ņemot vērā materiālu izmaksas, darba algas, elektroenerģijas patēriņu, ceha izdevumus un amortizācijas atskaitījumus, bet rūpnīcas "Jauda" balstu koksnes cena bija 41,92 rbļ. par kubikmetru.

Laikposmā no 1971. – 1980.gadam Koksnes apstrādes cehā mizoti un piesūcināti gadā vidēji 5,2 tūkst. kubikmetri balstu. Laikā no 1972. – 1979.gadam KAC veica ganāmpulku aploku mietiņu piesūcināšanu. 1973.gadā uzsāka antiseptisko bandāžu izgatavošanu. 1985.gadā izgatavoja 42,8 tūkst. antiseptisko bandāžu. 1985.gadā izgatavotas un uzstādītas 9 lapenes šefības bērnodārzam.

1985.gadā tika palaista darbā jauna mizojamā mašīna OK-63-1. No 1971. – 1999.gadam KAC darbu vadīja Žanis Kreicbergs. 1980.gadā Kokapstrādes cehā strādāja 22 cilvēki – mizotāji, torņa celtni un autoklāva iekārtas apkalpe, mašīnu iestādītājs.

Dienvidu elektriskajos tīklos 1970.gadā strādāja 502 strādnieki, 104 inženiertehniskie darbinieki un 41 kalpotājs. 1980.gadā uzņēmumā bija 537 strādājošie, tai skaitā 354 strādnieki, 94 inženiertehniskie darbinieki un 18 kalpotāji. Administratīvais personāls bija 67 cilvēki. Vidējā izpeļņa no darba algas fonda bija 164 rbļ. mēnesī. 1985.gadā DET strādāja 581 darbinieks, vidējā alga bija 173,50 rbļ.

DET darbinieki aktīvi piedalījās talkās kolhozos un padomju saimniecībās – siena talkās un ražas novākšanā rudenī. Strādāja ļeņinskajās Sestdienās talkās, sakopdami ražošanas bāzu teritorijas, slaucīja apkārtni, grāba lapas, stādīja kociņus.

DET darbiniekiem bija jāpilda arī padomju valdības kampaņveidīgie lēmumi. Tā piemēram, 1969.gada 24.oktobrī direktors R.Jakevics parakstīja rīkojumu nr.64:

"Lai sekmīgi noritētu vingrošana darba pārtraukumā, par instruktoru Lauksaimniecības elektrifikācijas dienestā nozīmēja M.Uzuliņu, Tīklu remonta un

■ Komunistiskā Sestdienas talka, 50.gadu beigās.
No kreisās: R.Lemkins, J.Melbārzdīs, P.Kalniņš, Karlsons, Videnieks, Jankevics, V. Šleiers,
E.Grunsbērgs, Gruzīņa u.c.

■ Talkās kolhozā, 50.gadu beigās

ekspluatācijas dienestā – V.Ūlandu, Perspektīvās attīstības dienestā – Ē.Viķi, Grāmatvedībā – E.Ūlandi, Jelgavas Lauku tīkla rajonā – A.Šleieri, Pārvaldē-V.Kubliņu un Enerģijas sadales dienestā – M.Antonoviču.”

Tika organizēti pieredzes apmaiņas un tūrisma braucieni. “Kur tik nav būs”, atceras daudzi DET darbinieki, kuri Padomju Savienības skaistākās vietas apceļojuši ne reizi vien. DET darbinieki bijuši Maskavā, Pēterburgā, Kijevā, Batumi, Suhumi, Taškentā, Gruzijā, Kuršu kāpās, Karpatos un daudzviet citur. Kā tradīcija rudenī bija brauciens uz Atašienu dzērvenēs.

Dobeles tīklu rajona teritorijā 1973.gadā izbūvēja mācību un treniņu poligonu, tad – mācību un sacensību poligonus Iecavā un Kandavā. Jelgavas mācību poligonā notika PSRS Ziemeļrietumu apvienotās energosistēmas elektromontieru sacensības. DET tīklu rajonu elektromontieri savas profesionālās iemaņas un prasmes varēja pierādīt sacensībās Dabes. DET elektromontieri sekmīgi startēja Vissavienības mēroga profesionālajās sacensībās, bieži izcīnot pirmās vietas. Reizi 4 gados notika sadales elektrisko tīklu remonta un celtniecības darbu mehānizācijas līdzekļu skate Latams.

Viena no padomju perioda raksturīgākajām iezīmēm bija dažāda līmeņa sociālistiskās sacensības. Tolaik tas bija viens no veidiem, kā celt darba ražību un izteikt pateicību par labi padarītu darbu. Sociālistiskās sacensības organizēja starp tīklu rajoniem un dienestiem par nosaukuma iegūšanu: “Komunistiskā darba kolektīvs”, “Komunistiskā darba trieciennieks”,

■ DET komanda- 1.vietas ieguvēji, elektromontieru sacensībās Rīgā, CET poligonā, 1979.gadā

■ Vissavienības elektromontieru sacensībās Kirovā 1983.gadā. No kreisās: I.Zīds, P.Husko, I.Možājevs, M.Rendors, I.Spirģis, M.Ūlande, E.Zimackis, G.Vilmans

■ Talsu TR komanda- A.Lācis,
A.Alksnītis un M.Sīlis sacensībās
Detems-78

■ DET komanda Brīvprātīgo ugunsdzēsēju
biedrības Jelgavas pilsētas sacensībās
1984.gada 15.maijā.
No kreisās: K.Vītols, V.Cimdīņš,
I.Veilands, V.Bojuks

"Labākais racionalizatoru kolektīvs", "Labākais elektromontieris", "Labākā elektromontieru brigāde", "Labākais automašīnas vadītājs", "Labākais traktora vadītājs", "Labākais kapitālā remonta meistars", "Labākais ekspluatācijas meistars", "Labākais darba aizsardzības inspektors", "Labākais racionalizators" iegūšanu.

70.-80.gados uzņēmumā organizēja sociālistiskās sacensības ar citiem uzņēmumiem. DET sacentās ar Šauļu, Klaipēdas, Molodečnas, Volgogradenergo Kreisā krasta elektrotīklu uzņēmumu, "Moldglavenergo" Dienvidu elektrotīkliem.

Dienvidu elektrisko tīklu kolektīvam 1967.gadā piešķīra LKP Jelgavas pilsētas komitejas un Jelgavas pilsētas DDP izpildkomitejas Ceļojošo sarkano karogu par augstiem darba rādītājiem 1. kvartālā pilsētas uzņēmumu vidū. 1979. un 1983.gadā DET saņēma Vissavienības Sociālistiskās sacensības uzvarētāja Ceļojošo sarkano karogu. Tika iegūta arī "Augstas ražošanas kultūras" uzņēmuma nosaukums, kā arī daudzi citi tolaik pagodinoši diplomi.

50.-60.gados veidojās DET atpūtas un sporta, pašdarbības un sadzīves tradīcijas. Sportošana uzņēmumā bija lielā cieņā jau 50.gados. Tolaik pirmās vietas un balvas izcīnīja Latvijas PSR Arodbiedrības Sporta biedrības "Daugava" un Lauku brīvprātīgās sporta biedrības "Vārpa" rīkotajās sacensībās, spēlējot gorodkus, volejbolu, basketbolu, šahu, galda tenisu, novusu, piedaloties šaušanas, slēpošanas, peldēšanas, spinningoša-

nas sacensībās un vieglatlētikā. DET darbinieki labprāt devās sportot pie kolēģiem uz Lietuvu, Gruziju un citviet. 1959.gadā notika Draudzības sacensības riteņbraukšanā Jelgavā – Joniškī. 1961.gadā no Rīgas tika atvestas pirmās divas laivas "Korsārs" un "Olimpija", ar kurām pēc darba dienas un brīvdienās DET darbinieki burāja pa Lielupi, arī līdz jūrai. Aizrautīgi burātāji 60.gados un 80.gadu sākumā bija B. Kalberga, M.Ūlande, V.Ūlands, G. Glagaus, Māris un Gundega Antonoviči. DET sportisti vairojuši Latvijas enerģētiku sportistu slavu visās Vissavienības enerģētiku spartakiādēs Leningradā, Viļņā, Harkovā. DET basketbola komandas pamatsastāvā spēlēja A. Strēlis, K.Vītols, V.Cimdiņš, I. Zaķītis, Upenieks, V.Pilsētnieks u.c.

Pirmie DET sporta un atpūtas svētki notika 1967.gada vasarā Kandavas tīklu rajona Ozolājos. Sporta svētkus sāka rīkot katru gadu. 1970.gadā sporta svētki notika Zaļeniekos, tad Mežotnē, Vilcē, Dobelē ... Sacensības notika bedru rakšanā, montieru stafetēs, virves vilkšanā.

■ Orķestris, 60.gados

No kreisās: A.Rukmanis, Ā.Ramma, Fr.Einis, J.Niklāvics, P.Didrihsons

■ Vīru dubultkvartets

R.Šteina vadībā

Latvijas TV, 1972.gadā.

No kreisās: R.Šteins,

E.Pabērzs, A.Leja,

J.Nekrašs, A.Strēlis,

A.Briedis, G.Brēdiķis,

A.Veilands, Fr.Šemets

■ Vokāli instrumentālais ansamblis "Ergo" 1976. gadā.

1.rindā no kreisās: G.Geršebeka, I.Veilande;

2.rindā: A.Kauliņš, J.Kreilis, E.Zvejnieks, J.Juhņevičs, A.Uļjanovs, R.Geršebeks, A.Veilands, V.Terepīns, J.Kurpnieks, E.Zazerskis, R.Jaungailis

Jautrajās stafetēs spēkus pārbaudīja ne vien vīri, bet varēja startēt kopā ar savām ģimenēm. Aktīvs un izdomas bagāts sporta metodiķis bija A.Bārs. 80.gados sāka organizēt arī Ziemas spartakiādes. Sporta un atpūtas svētki vienmēr bijusi lieliska pārmaiņa darba ikdienā, tas ir pasākums, kas vieno lielo kolektīvu. Šie svētki dod iespēju satikt draugus un paziņas, atpūsties, ļaut vaļu azartam un emocijām.

V.Drusts, M.Grigorjeva, Ē.Kramiņa, Ā.Gauča, A.Millers, M.Segliņš, N.Čertogonovs, Dz.Segliņa, J.Gailis un citi darbojās dramatiskajā pulciņā. Dobeles tīklu rajonā darbojās orķestris. 70.gados aktīvi darbojās R.Šteina vadītais sieviešu un vīru dubultkvartets. Ar koncertiem kolektīvs uzstājās Jelgavas un Dobeles pilsētu un rajonu kultūras namos, lauku klubos, piedalījās ierakstā Latvijas televīzijā, kā arī viesojās Igaunijas pilsētās-Tallinā un Tartu. Par aktīvu darbību kolektīvs kā balvu saņēma ceļojumu uz Maskavu un Kijevu. Lielu popularitāti Latvijā bija ieguvis DET vokāli instrumentālais ansamblis "Ergo" J.Juhņeviča vadībā. Ansamblis koncertēja Maskavā – koncertzālēs "Rossija" un "Oktobris", vairākkārt uzstājās Latvijas TV, priecēja klausītājus daudzās Latvijas pilsētās. "Ergo" izcīnīja daudzas godalgotas vietas republikas un pilsētu pašdarbības kolektīvu skatēs.

■ Jelgavas lauku tīklu rajona darbinieki ap 1966.gadu

■ Jelgavas TR vīri trasu tīrīšanas darbos, 80.gadu sākumā. No kreisās: E.Perepelkins, J.Auseklis, I.Možājevs, E.Rumba; stāv: H.Kolčs, J.Sīlis

■ Pirms Oktobra svētku gājiena, 70.gados. No kreisās: E.Mežots, A.Labsvārds, R.Jaungailis, V.Švika, M.Segliņš, A.Dubovs, A.Strēlis

■ A.Azēvičs, M.Segliņš, A.Bārs, 70.gados

■ 1981.gada 1.maijā. 1.rindā no kreisās: V.Bojuks, A.Līcis, G.Geršebeka, A.Skrūskops, V.Veidliņa, P.Kutkovskis; 2.rindā: M.Vovers, V.Lasmanis, G.Kacēns

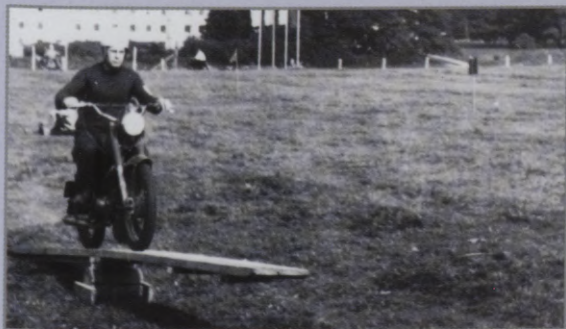
■ Ausmas Agules 50 gadu jubilejā 1984.gadā. 1.rindā no kreisās: R.Lejniece, D.Bernharde, R.Vītola, I.Veļičko,?, A.Agule, Ž.Stalidzāne, I.Locika, N.Jaungaile; 2.rindā: A.Bērziņš, M.Ūlande, I. un B.Straupes, V.Leonoviča, A.Nežberte, V.Golubova, Z.Lavriņenko, Ā.Strazda, L.Kļaviņa, V.Limbaite, I.Zīds, Dz.Smagare, H.Mihailova, I.Veilands, M.Levensone; 3.rindā: I.Spirģis, P.Kudulis, M.Segliņš, G.Kacēns, A.Stalidzāns, V.Kubliņš, A.Jākobsons, H.Pielēns-Pelēns, A.Leja, P.Račinskis

■ Sporta svētki Zaļeniekos, 1970.gadā

■ Dzidras Kleinas 55 gadu jubilejā 1987.gadā. 1.rindā no kreisās: A.Alsne, I.Buša, N.Jaungaile, A.Skrūskops, B.Kalberga, I.Hercogs, vidū: Dz.Kleina, R.Lejniece, A.Štuba, Z.Lavriņenko; 2.rindā: A.Dubovs, V.Lamberte, A.Nežberte, A.Leikarte, V.Bērziņa, J.Mihailova, A.Saulāja, L.Kļaviņa

■ Sporta svētki Mežotnē, 1971.gadā

■ Sporta svētki Zaļeniekos, 1970.gadā

■ Sporta svētki Spārē, 1981.gadā. No kreisās:
G.Kacēns, I.Spirģis, V.Golubova, M.Ūlande,
Dz.Strauta, Dz.Zabarovska, A.Strēlis

■ Sporta svētki, 1974.gadā

■ Kandavas TR komanda, 1980. gadā. No kreisās:
Sk.Grīnberga, G.Grīnbergs, A.Veinbergs,
I.Kacēvičs, A.Rēderis, A.Priede

■ Sporta
svētki
Engurē,
1985.gadā

■ Sporta svētki Engurē,
1985.gadā

■ E.Irbe, L.Timoškovics un
A.Ādamsons, 1987.gadā
Ziemas spartakiādē

■ Koktēlnieka
Krišjāņa
Kugras
darinātā
skulptūra
"Elektromontieris
Kristaps" –
DET sporta
svētku
cēlojošā balva

■ Sporta svētki Engurē, 1985.gadā

■ Sporta svētki, 1986.gadā

DET darbinieki ir saliedēts un latvisks kolektīvs. Savu pilsonisko aktivitāti kolektīvs pauda "Dziesmotās revolūcijas" laikā. 1986.gada rudenī politiskie notikumi Latvijā sāka risināties strauji. Nodibinājās cilvēktiesību aizstāvju grupa Helsinki - 86, kas pieprasīja latviešu nācijas nacionālo un kultūras tiesību atjaunošanu, staļinisko deportāciju nosodišanu, kā arī sarīkoja aptaujas par izstāšanos no PSRS.

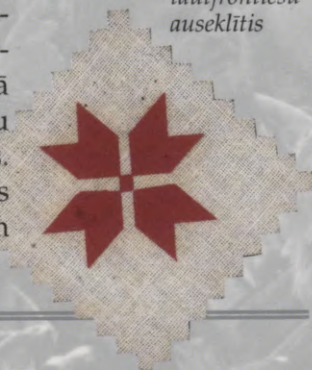
Pirmā atklātā demonstrācija padomju pēckara vēsturē notika 14.jūnijā un bija veltīta 1941.gada iedzīvotāju izsūtīšanas atcerei. 1988.gads kļuva par lielu masu demonstrāciju gadu. Mitiņos Mežaparkā un Daugavas krastmalā, līdzās tūkstošiem cilvēku, atradās DET ļaudis no daudziem tiklu rajoniem. Daudzi bija mērojuši tālo ceļu uz Rīgu no Kolkas, Dundagas, Valdemārpils un Auces tiklu rajona Lietuvas pierobežā, lai būtu kopā ar savu tautu, izjustu tikai to dienu aculieciniekiem izprotamo kopības, vienotības, nacionālās pašapziņas un savilņojuma sajūtu.

DET darbinieki aktīvi pauda savu nostāju, parakstoties atbalsta vēstulēs par valsts valodas statusa piešķiršanu latviešu valodai, par Latvijas Republikas nacionālās simbolikas – sarkanbaltsarkanā karoga, ģērboņa un valsts himnas oficiālu atzīšanu, par alternatīvo dienestu, par PSKP vadošās lomas atcelšanu un daudzpartiju sistēmas atjaunošanu Latvijā, par izstāšanos no PSRS, parakstīja vēstuli M.Gorbačovam un daudzas citas.

1988.gada 8.-9.oktobrī notika Latvijas Tautas frontes dibināšanas kongress. LTF atbalsta grupas veidojās arī DET tiklu rajonos.

1988.gada Oktobra svētku demonstrācijā Jelgavā, Dienvidu elektrisko tiklu kolektīvs gāja ne vien ar izcīnītajiem sociālistiskās sacensības karogiem, bet arī ar pirmās Latvijas Republikas brīvvalsts sarkanbaltsarkano karogu. Tā bija vienīgā demonstrācija, kad tika nesti gan bijušie padomju varas simboli, gan arī sarkanbaltsarkanais karogs. Tolaik līdzī nestais sarkanbaltsarkanais karogs apliecināja katra cilvēka iekšējo pārliecību un cerības, ka Latvija atkal būs neatkarīga valsts.

■ B.Kalbergas
saglabātais
DET
tautfrontiešu
auseklītis

Protams, katru uzņēmumā strādājošo satrauca arī energosistēmas turpmākais liktenis. Laikraksts "Atmoda" 1989.gada 24.aprīļa numurā rakstīja:

"Nodibināta Tautas frontes nodaļa enerģētikas un elektrifikācijas ražošanas apvienībā "Latvenergo". Tā apvieno 3100 dalībniekus no 90 Tautas frontes grupām, kas darbojas gandrīz visos republikas rajonos. Lielākā daļa no Tautas frontes grupām iekļāvusās jaundibinātajā nodaļā kā atbalstītājgrupas, jo to darbība galvenokārt saistīta ar sava rajona nodaļu.

"Latvenergo" nodaļas galvenais uzdevums būs koordinēšanas darbs Tautas frontē energosistēmas ietvaros. Dibināšanas konferencē izvirzīja tuvākos un tālākos uzdevumus. Galvenais no tiem – cīnīties par neatkarīgu Latvijas energosistēmu, jo šobrīd tā vēl ir pakļauta Enerģētikas un elektrifikācijas ministrijai Maskavā. Konferencē par to runāja daudzi, arī apvienības ģenerāldirektors A.Zariņš, kurš teica, ka vēlētos iet kopīgu ceļu ar tautfrontiešiem. Šobrīd nozares ministrija ar dāsnu roku dāvā neatkarību Latvijas enerģētikai – republikas pārziņā atdod elektrotīklus un termoelektrocentrāles, bet savā pakļautībā atstāj lieljaudas līnijas, visu Daugavas HES kaskādi- faktiski visus lielos enerģijas avotus... Šāds priekšlikums republikai nav pieņemams. A. Zariņš lūdza Tautas frontes atbalstu šajā cīņā. Konferences delegāti pieņēma atbalstošu rezolūciju "Latvijas energosistēma un tautsaimniecība, kurā izteica savu attieksmi šajā jautājumā".

Jelgavā, Centrālās ražošanas bāzes zālē A.Zariņš tikās ar DET tautfrontiešiem kopīgi pārrunājot energosistēmas nākotnes iespējamās perspektīvas.

1989.gada 4.novembrī ap 30- 40 cilvēku devās uz Meža kapiem, lai sakoptu cīņās ar bermontiešiem kritušo strēlnieku kapavietas.

1989.decembrī LTF atbalstīto Jelgavas pilsētas padomes deputātu kandidātu vidū bija M.Kalējs, V.Ūlands, P.Račinskis, P.Kutkovskis, A.Požarskis, H.Šmits, A.Kristiņš, V.Valpēters, J.Gromeļevs un E.Mežote.

Savu vienotību DET darbinieki apliecināja 1990.gada 23.augustā, kad pulcējās, lai piedalītos akcijā "Baltijas ceļš". DET tautfrontieši dzīvajā

■ Tikšanās ar Ražošanas apvienības "Latvenergo" ģenerāldirektoru A.Zariņu Jelgavā, Centrālās ražošanas bāzes zālē, 1989. gadā

ķēdē, kopā ar daudziem citiem sadevās rokās uz šosejas Rīga – Iecava, apmēram 5-6 km no Iecavas uz Bauskas pusi.

Kā spilgtāko un saviļņojošāko "Dziesmotās revolūcijas" notikumu Valdis Ūlands atceras brīdi, kad pirmo reizi redzēja brīvi plīvojam sarkanbaltsarkano karogu. Visiem bija skaidrs, ka visapkārt bija čekisti, bet karogs plīvoja – brīvi, nevienas rokas neaizskarts, nenorauts.

"Atmodas laiku neapšaubāmi var uzskatīt par ekstremālu situāciju latviešu tautas vēsturē. Cilvēks ekstremālos apstākļos neapzināti pauž savu iekšējo, patieso būtību. Atklājas tāds, kāds viņš patiesībā ir", atzīst V.Ūlands.

B.Kalberga atceras sarkanbaltsarkanā karoga pacelšanu 1988.gada 11.novembrī Rīgas pils Sv. Gara tornī un 18.novembrī *Academia Petrina* tornī. Kā neaizmirstams brīdis, atmiņā palicis 1990.gada 18.novembris, kad iznākot no Sv. Annas evaņģēliski luteriskās draudzes baznīcas, kurā I. Muravskis vadīja svētku dievkalpojumu, gar Lielo ielu bija novietotas degošas svecītes.

"Bija vērts dzīvot, lai piedzīvotu šo laiku", atsaka B. Kalberga.

"Dziesmotās revolūcijas" laikā DET tautfrontiešiem līdzī bijis A.Piekuses vecmāmiņas, no pirmās Latvijas Republikas gadiem saglabātais, sarkanbaltsarkanais karogs. Šis karogs, kā dārga relikvija, nosargāts cauri represiju un padomju varas gadiem. 1989.gada 21.novembrī Meža kapos karogu iesvētīja mācītājs I. Muravskis.

■ OTRĀS LATVIJAS REPUBLIKAS BRĪVVALSTS GADOS

1990.gada 4.maijā jaunievēlētais parlaments pieņēma Deklarāciju par Latvijas valstiskās neatkarības atjaunošanu. 7.maijā atkāpās pēdējā Latvijas PSR valdība. Jaunā Latvijas Republikas valdība ar I.Godmani priekšgalā uzsāka strukturālas, politiskas un tiesiskas reformas.

Taču Latvijā turpināja darboties LKP konservatīvi staļinskais spārns un Interfronte.

1990.gada 25.novembrī tika izveidota Vislatvijas Sabiedrības Glābšanas komiteja. 1991.gada 13.janvārī Rīgā notika Latvijas vēsturē lielākā demonstrācija, kurā piedalījās 700 tūkst. dalībnieku no visiem Latvijas novadiem. Tā bija Latvijas iedzīvotāju atbildes manifestācija notikumiem Lietuvā. DET aktīvākie tautfrontieši V.Ūlands, B.Kalberga, Ž.Stalidzāne, G.Kacēns, A.Gavrillo, P.Račinskis, E.Kristiņš, A.Āboliņš u.c. organizēja braucienu uz Rīgu, lai piedalītos manifestācijā. Demonstrantu vidū bija daudzi Dienvidu elektrisko tīklu rajonu darbinieki – visi tie, kam tolaik rūpēja mūsu valsts turpmākais liktenis. Pēc manifestācijas daudzi palika Rīgā un piedalījās barikāžu celšanā ap parlamenta ēku, valdības namu, radio un televīziju. Detenieki cēla barikādes Zaķusalā pie televīzijas torņa. Viņu vidū bija: Biruta Kalberga, Valdis Ūlands, Arvīds Gavrilko, Ženija Stalidzāne, Ivars Spirģis, Pēteris Račinskis, Gunārs Kacēns, Atis Lūsis, Aldis Eglijs, Edvīns Grietēns, Roberts Jaungailis, Ivars Prullis, Valdis

✓ Vilnā
Lietuvā tika
pas. Neatkarības
un Brīvības

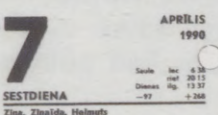
✓ Mēness
Arvīds
Bezgalē
smarot

Parīzes Komūnas diena
Tirdzniecības,
sadzīves pakalpojumu un dzīvokļu
un komunālās saimniecības
darbinieku diena

■ B.Kalbergas
kalendāra
lapiņas

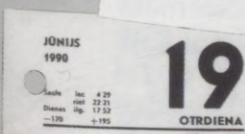
✓ Vēl
uzvarā!

Vispasaules veselības diena

✓ Jautas
fronč
konferencē

Ja dzīvotājiem ir jābūt laimīgiem
un veselīgiem.

✓ 25.jūnijā
"Daugavpils"
stadijā
"Vīniet. Latvija"
No 25.06 - 1.07.

✓ Mēness
Arvīds
Bezgalē
smarot

✓ Mēness
Arvīds
Bezgalē
smarot

Makarovs, Alberts Arons, Gunārs Ūķenieks, Haralds Pielēns-Pelēns, Elmārs Kristiņš, Artūrs Kapteinis, Pēteris Čaupovs, Pēteris Rusiņš, Juris Lazduziņš, Guntis Leipcigs, Uldis Melhers, Agris Požarskis, Jānis Linītis, Andris Veilands, Gunārs Bundzēns, Egils Mežots, Aigars Liepnieks, Juris Birskis, Ivars Veilands, Andris Saulājs, Harijs Kolcs, Ojārs Putnieks, Vilis Kubliņš, Imants Hercogs, Arnis Briedis, Jānis Škraba, Kārlis Vītols, Andris Jākobsons, Harijs Putnis, Žanis Kreicbergs, Ausma Agule, Jānis Meņģelis, Imants Sīka, Pēteris Kudulis, Kārlis Neilands, Vilnis Cimdiņš, Pēteris Kutkovskis, Juris Sevastjanovs, Andis Pārups. Šis saraksts vēl jāpapildina ar daudziem DET tīklu rajonu darbinieku uzvārdiem.

Barikāžu laiks. Daudzi DET darbinieki vēl šodien to atceras ar lielu satraukumu. Lai gan uzņēmumā tika turpināts ierastais darba ritms, tomēr uzmanība tika piekalta radio un televīzijas ziņām. Barikāžu dienās ikviena jauna ziņa bija zelta vērtā. 15.janvārī Glābšanas komiteja aicināja savus piekritējus "izšķirošajai demonstrācijai". Demonstrācijā sapulcējās ap 10 tūkst. interfrontes atbalstītāju. Tika nolasīts Glābšanas komitejas oficiāls paziņojums, ka komiteja pārņēmusi varu Latvijā. Uz jautājumu, kāda bijusi sajūta tajā dienā, P.Račinskis atbildēja:

"Kāda varēja būt sajūta, saņemot ziņu, ka helikopteri izsēdinās desantniekus pie televīzijas torņa. Mūsu uzdevums bija nosargāt televīzijas torņa ieeju. Nevarēja paredzēt, kā izvērtīsies notikumi."

Plānotais interfrontistu gājiens uz parlamentu un valdības ēku izpālika. 15.janvāris tika aizvadīts mierīgi. 20.janvāra vakarā OMON vienības sarīkoja apšaudi pie Latvijas Republikas Iekšlietu ministrijas. Valdība jauns satraukums. Taču nākošajās dienās stāvoklis stabilizējās, un drīz tika saņemta pavēle doties mājās. Mājup devās arī barikāžu sargi. Daudz šajās dienās tika pārdzīvots un pārdomāts. DET tautfrontiešu atmiņās šie notikumi palikuši neizdzēšami. Vēlreiz savu vienotību detenieki apliecināja pēc "puča" 1991.gada 23.augustā, kad pulcējās "Liesmojošajā Baltijas ceļā".

90.gadi iesākās ar latviešu nacionālās pašapziņas un emocionālo pacēlumu, ar devīzi – *"Pastalās, bet brīvā Latvijā!"* Taču pēc Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanas sekoja visai sarežģīts laiks.

Jaunais laiks kardināli izmainīja ne vien daudzu cilvēku dzīvi, bet arī būtiski ietekmēja visu Latvijas energosistēmu.

Uzņēmumā notika strukturālas izmaiņas. "Latvenergo" nosaukums 90.gados vairākkārt mainīts. No 1989.gada 17.janvāra "Latvenergo" bija Ražošanas apvienība, no 1991.gada 27.septembra – Valsts uzņēmums, bet no 1993.gada 30.decembra – Valsts akciju sabiedrība. No 1996.gada 29.marta Dienvidu elektriskie tīkli bija privatizējamās valsts akciju sabiedrības "Latvenergo" filiāle. Kopš 2000.gada 23.novembra Dienvidu elektriskie tīkli ir VAS "Latvenergo" filiāle. No 1990.gada 1.augusta Dienvidu elektrisko tīklu direktors ir Ivars Spirģis.

Dienvidu elektriskie tīkli nodrošina elektroenerģijas piegādi un realizāciju Jelgavas, Dobeles, Bauskas, Tukuma un Talsu administratīvajos rajonos. 1990.gadā DET piegādāja elektroenerģiju vairāk kā 113 tūkst. elektroenerģijas lietotājiem, 1995.gadā – 126 tūkst. klientiem, bet 2000.gadā DET klientu skaits pārsniedza 130 tūkstošus.

Elektroenerģijas lietotāju skaits 90.gados pieauga, bet strauji samazinājās to patērētās elektroenerģijas apjoms. 1990.gada DET saviem klientiem realizēja 969 GWh elektroenerģijas. 90.gadu vidū elektroenerģijas realizācijas apjomi samazinājās gandrīz uz pusi. DET apkalpes zonā strauji samazināja ražošanas apjomus vai pat pārtrauca darbību daudzi lielie uzņēmumi, rūpnīcas un fabrikas, tai skaitā mikroautobusu rūpnīca RAF, Jelgavas Lauksaimniecības mašīnbūves rūpnīca, Mašīnbūves rūpnīca, Kalnciema Būvmateriālu kombināts, keramikas rūpnīca "Spartaks", "Būvdetaļa", kā arī pārstrādes uzņēmumi – konservu rūpnīca "Zemgale", Jelgavas konservu rūpnīca, "Iecavas labība", "Stendes labība" u.c. 90.gadu sākumā otrais lielākais elektroenerģijas patēriņš bija lauksaimniecības lietotāju grupā. Realizētās Zemes reformas rezultātā tika likvidēti agrokombināti un kopsaimniecības, nenomaksājot par patērēto elektroenerģiju. Lielas naudas summas par patērēto elektroenerģiju Dienvidu elektriskajiem tīkliem nesamaksāja likvidētās rūpnīcas, fabrikas, kā arī aizejošās padomju armijas karaspēka daļas. Līdz ar to 90.gadu vidū trūka līdzekļu elektropārvades līniju remonta, atjaunošanas un rekonstrukcijas darbiem. 1995.gadā DET saviem klientiem realizēja 502 GWh. Vislielākais elektroenerģijas patēriņš – 28,5% bija rūpniecības un tiem pielīdzināto patērētāju grupā, bet lauksaimniecības uzņēmumiem un zemnieku saimniecībām realizētās elektroenerģijas apjoms sastādīja tikai 12,4%. 1999.gadā ražošanas apjomi krasi samazinājās zivju pārstrādes uzņēmumos "Selga", "Unda", "Mērsrags R", bet savu darbību pārtrauca A/S "Kolka" un SIA "Roja". Tas bija 1998.gada Krievijas ekonomiskās krīzes rezultāts. Daudziem uzņēmumiem nācās pārkārtot ražošanu, izmantojot mazāk energoietilpīgas tehnoloģijas. 2000.gadā uzņēmums realizēja 467 GWh elektroenerģijas. 2001.gadā vērojams elektroenerģijas patēriņa pieaugums. Palielinājies pilsētu iedzīvotājiem realizētās elektroenerģijas kopapjoms.

Lielākie klienti DET zonā šodien ir SIA "LatRosTrans", A/S "Dobeles Dzirnāvnīks", "Vika Wood" Ltd, SIA "Larelini", SIA "Latvijas Keramikā A", A/S "Balticovo", Jelgavas pašvaldības uzņēmums "Siltumtīkli", SIA "Bio-Enerģija", A/S "Tukuma Piens", SIA "I.M.S." Jāturpina strādāt pie elektroenerģijas realizācijas tirgus paplašināšanas. Cerības vīd tas, ka DET apkalpes zonā ir vairāki jauni elektroenerģijas lietotāji. To vidū Jelgavas sporta komplekss "Zemgale", SIA "Dinex Latvia", kas nodarbojas ar automašīnu tehnisko apkopi un remontu, kā arī metālapstrādes rūpnīca SIA "Kaas Steel". Viens no svarīgākajiem mērķiem mūsdienās ir klientu servisa uzlabošana, ieviešot modernas klientu norēķinu un informācijas

sistēmas. DET tīklu rajonos remontētas klientu apkalpošanas telpas, sakārtojot tās un palielinot klientu ērtības. Sākot ar 2000.gada novembri, Jelgavas pilsētas un rajona iedzīvotāji par patērēto elektroenerģiju var norēķināties "Latvenergo" mājas lapā internetā.

Viens no uzņēmuma prioritāriem uzdevumiem ir elektroenerģijas zudumu samazināšana. 1990.gadā elektroenerģijas zudumi bija 7,9%. 90.gados strauji palielinājās elektroenerģijas zudumi, galvenokārt, pieauga komerczudumi. 1995.gada zudumi sastādīja 136 050 kWh jeb 21,3% no tīklā saņemtās elektroenerģijas kopapjoma. Vislielākie elektroenerģijas zudumi bija 1996.gadā – 23,4%. Tika veiktas strukturālas izmaiņas un organizatoriskie pārkārtojumi elektroenerģijas realizācijas darbā. Liels un apjomīgs darbs tika uzsākts komercuzskaišu sakārtošanā un pārbūvē. Vispirms ar minimāliem līdzekļu ieguldījumiem veica pirmsuzskaites ķēžu elementu plombēšanu. 1997.gadā pārbūvēja pirmās komercuzskaites Kārniņu ciematā, iznesot tās no dzīvokļiem. Pārbūves rezultāti liecināja par uzskaišu iznešanas lietderību komerczudumu samazināšanā. Laikposmā no 1997. – 2000.gadam vērojama zudumu samazināšanās tendence. 2000.gadā elektroenerģijas zudumi DET zonā bija 13,2%. Ievērojams zudumu samazinājums sasniegts Bauskas tīklu rajonā par 2,9% un Kandavas tīklu rajonā par 1,6%. Dobeles tīklu rajonā zudumu līmenis ir 9,9%, kas ir tuvu tehniskajiem zudumiem. Lai gan elektroenerģijas zudumu samazināšanā vērojami labāki rezultāti, salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem, darāmā vēl daudz. Jāturpina darbs pie uzskaišu sakārtošanas, jāpalielina kontrolapgaitu biežums un kvalitāte iedzīvotāju sektorā. Katrs DET strādājošais šodien saprot, ka zudumu samazināšana patreiz ir galvenais uzdevums, un no šī darba veiksmes ir atkarīga mūsu uzņēmuma labklājība.

1995.gada 14.martā Latvijas Republikas Ministru kabinets pieņēma noteikumus "Par Latvijas Republikā ražotās elektroenerģijas iepirkuma cenām", kas garantē visa elektroenerģijas pārpalikuma iepirkšanu no mazajām HES, kuru jauda nepārsniedz 2 MW, par divkārtu realizācijas tarifu 8 gadus pēc HES nodošanas ekspluatācijā. Ministru kabineta noteikumi sekmēja ūdensdzirnavu un mazas jaudas hidroelektrostaciju atjaunošanu un izbūvi. Kopš 1998.gada DET apkalpes zonā darbojas Rundāles, Mazkrāču, Dursupes, Sendzirnavu, Rīdeļu un Bērzes HES. 1999.gadā ekspluatācijā tika pieņemtas Viesātu, Berķenes un Paleju dzirnavu mazās hidroelektrostacijas. 2000.gada martā darbu sāka SIA "Windau" Bauskas koģenerācijas stacija (KES) ar kopējo jaudu 3,8 MW, bet septembrī Dobeles rajona Augstkalnes pagastā ekspluatācijā nodeva Gulbišu HES ar jaudu 100 kW. Gada laikā neatkarīgie ražotāji – mazās HES, A/S "Jelgavas cukurfabrika" TEC un SIA "Windau" Bauskas KES nodeva energosistēmai 30 GWh. 2000.gadā, salīdzinājumā ar 1998.gadu, iepirktās elektroenerģijas apjoms no mazajiem HES pieaudzis vairāk kā 3,5 reizes.

90.gados izbūvētas jaunas zemsprieguma, augstsprieguma elektropārvades līnijas un transformatoru punkti. 1990.gadā 20 kV gaisvadu elektropārvades līniju kopgarums bija 4834 km, bet 0,4 kV – 9648 km. 0,4 kV kabeļu līniju kopgarums bija 526 km, un 20/10/6 kV – 192 km. Transformatoru punktu skaits sasniedza 2908. Piecu gadu laikā 20 kV elektropārvades līniju garums pieauga par 148 km, 0,4 kV – par 15,3 km, 0,4 kabeļu līniju garums palielinājās par 23 km, bet 20/10/6 kV – par 21 km, savukārt transformatoru punktu skaits – par 214.

Pēdējos gados liela vērība tiek pievērsta elektrisko tīklu atjaunošanai un modernizācijai. 1999.gadā tika pabeigta pēdējo 6 kV kabeļu līniju pārvešana uz 10 kV spriegumu. 2000.gadā 20 kV gaisvadu elektropārvades līnijas bija 5,1 tūkst.km garumā, 0,4 kV līnijas – 9596 km. DET apkopes zonā guldītas 0,4 kV kabeļu līnijas 711 km garumā, un 20/10 kV- 228 km. Transformatoru punktu skaits bija 3358. Lielākie kapitālieguldījumi veikti ēku pievadu, tīklu un lietotāju pieslēgumu, komercuzskaišu sakārtošanai. DET par saviem līdzekļiem daudzviet mainīja ēku pievadus, sakārtoja un iznesa ārpus ēkām elektroenerģijas uzskaites iekārtas. 2000.gadā sakārtotas un pārbūvētas vairāk kā 11 tūkst. uzskaites.

■ Valdemārpils TR elektromontieri M.Dimants un G.Jansons, 2001.gadā

2001.gadā veikta elektroapgādes rekonstrukcija Bauskas rajona Codes pagastā, kā arī Bauskas pilsētā, izbūvējot 0,4 kV elektropārvades līnijas 24,7 km garumā, ierīkojot 507 uzskaites.

Talsu rajonā rekonstruēja 0,4 kV gaisvadu elektrotīklus. 0,4 kV elektrotīklu rekonstrukcija un uzskaišu sakārtošana veikta Jelgavas pilsētā Romas ielas rajonā. Pasta ielā nomainīta 10 kV sadales iekārta. Dobeles pilsētā ekspluatācijā nodeva 3 transformatoru punktus, ierīkojot 657 uzskaites un izbūvējot 0,4 kV gaisvadu elektropārvades līnijas 11,413 km garumā.

Pasākumu komplekss ļauj būtiski samazināt ne vien komerczudumus, bet arī paaugstināt elektroenerģijas piegādes drošumu un kvalitāti, kā arī novērst elektroenerģijas zādzības.

1990.gadā ekspluatācijā nodeva Jaunpils 110/20/10 kV apakšstaciju. 1998.gadā veikta Tukuma apakšstacijas, bet 1999.gadā – Bauskas

■ Tukuma apakšstacijas
20 kV līniju izvadi

■ Transformatoru punkts
"h" veida balstā

■ Transformatoru punkts
"H" veida balstā ar jaudu
līdz 400 kVA

■ 20 kV līnijas atdalītājs vienstatņu
starpbalstā

■ Masta tipa transformatoru
punkts vienstatņu starpbalstā
ar jaudu līdz 100 kVA

■ Tukuma apakšstacijas 20 kV dzēšspoles, 1999.gadā

■ 20 kV eļļas kabeļu galu apdare Kandavas apakšstacijā, 1999.gadā.
No kreisās: elektromontieris Arīlds Zībiņš, operatīvais meistars Rūdolfs Veigulis, elektromontieris Guntars Svārs

■ Tukuma apakšstacijas 20 kV slēgiekārtā

apakšstacijas rekonstrukcija. 1999.gadā ekspluatācijā nodotas divas dzēšspoles Tukuma un Bauskas apakšstacijās. Apakšstacijās izbūvētas vakuuma slēgiekārtā un digitālā aizsardzības un vadības sistēma. 2001.gadā veikta Iecavas 110/20 kV apakšstacijas 20 kV sadales rekonstrukcija. Šobrīd ir uzbūvēta jauna ēka, samontēta 20 kV slēgiekārtā. Demontēta apakšstacijas 20 kV brīvgaisa slēgiekārtā un uzstādīta jauna, mūsdienu prasībām atbilstoša, slēgta tipa 20 kV sadales iekārtā. Rekonstrukcijas projektu izstrādāja filiāle "Latvenergo projekts." Celtniecības un montāžas darbus veica SIA "Latvijas Energoceltnieks," bet iekārtas piegādāja kompānija "Siemens."

Rekonstruētā 20 kV sadales iekārtā ievērojami uzlabo elektroapgādes drošumu, pateicoties jaunās slēgiekārtas selektīvās atslēgšanas

■ Iecavas 110/20 kV apakšstacijas 20 kV sadales iekārtas rekonstrukcija, 2001.gada 8.augustā. No kreisās: "Latvenergo" Elektrisko tīklu departamenta direktors Mārtiņš Budahs, DET tehniskais direktors Atis Lūsis, "Latvenergo" Mārketinga un sabiedrisko attiecību departamenta direktors Andis Linde, DET Apakšstaciju un automātikas dienesta vadītāja vietnieks Pēteris Kutkovskis, "Latvenergo" viceprezidents Aigars Meļko, "Latvenergo projekts" direktors Rolands Arājs, DET Tehniskās daļas vadītājs Viktors Čate

iespējām, bojājumu ātrākai atklāšanai un novēršanai. Iecavas un Bauskas apkārtnes klientiem tiek garantēta labāka elektroenerģijas piegādes kvalitāte, turklāt DET samazināsies ekspluatācijas izdevumi.

1994.gada martā energosistēmā uzsāka optiskā sakaru kabeļa loka izveidi ar "Lattelekom" uz 110 kV līnijām, kas nodrošina jaunas ciparu sakaru telekomunikācijas. "Latvenergo" vienotajam ciparu telefonu tīklam jau pieslēgti visi DET tīklu rajoni. Līdz 1998.gada pirmajam pusgadam DET apkalpes zonā esošās 18 apakšstacijas tika telemehanizētas. Apakšstacijās uzstādīja "Arcel", "Microscada" telemehānikas iekārtas. Visos DET tīklu rajonos dispečeru punkti aprīkoti ar telemehānikas iekārtām. Tās nodrošina operatīvo darbu. Laikposmā no 1996. – 1999.gadam nomaiņīja visas vecās radiostacijas. 90.gados veikta plaša DET struktūrvienību datorizācija. Izbūvēti lokālie datortīkli. Tie iekļauti "Latvenergo" vienotā datu pārraides tīklā.

1999.gadā uzsāka 20 kV elektropārvades maģistrālo līniju aprīkošanu ar bojājumu vietas uzrādītājiem. Tukuma tīklu rajonā uzstādīja 20 Norvēģijas firmas "Linetroll"

■ DET dispečeru dienests. Strādā Māris Vilips, 1999.gadā

ražotos bojājuma vietas uzrādītājus. 2001.gada vasarā Kandavas, Dobeles 20 kV sadales tīkla gaisvadu līnijās uzstādīti 50 bojājuma vietas uzrādītāji. Jelgavas pilsētas 10 kV kabeļu elektriskajā tīklā ierīkoti 30 "Kabetroll" bojājumu vietas uzrādītāji, kas ļaus ~ 1,5-2 reizes saīsināt bojājumu novēršanas laiku.

1990.gadā Jelgavā, Centrālajā ražošanas bāzē uzcelta inženieru korpuss piebūve. Ražošanas bāzes piebūves uzceltas Jelgavas (1992) un Kandavas (1994) tīklu rajonos. Veiktas Auces (1996), Valdemārpils (1996), Bauskas (1997), Talsu (1999), Jelgavas (2000) un Tukuma (2001) tīklu rajonu ražošanas bāzu rekonstrukcijas. Uzcelta 12 dzīvokļu dzīvojamā māja Bauskā (1990), 38 dzīvokļu māja Jelgavā (1993) un 18 dzīvokļu ēka Aucē (1995).

1990. gadā kravas celšanas mašīnu skaits bija 69 – 3 autokrāni, 2 torņa krāni, kāpurķēžu krāns, krāni ar telferi, 18 traktori un autoubji,

■ DET Centrālā ražošanas bāze Jelgavā, 1999.gadā

■ Dobeles TR ražošanas bāze, 1999.gadā

■ Talsu TR ražošanas bāze, 1999.gadā

7 hidropacelāji un torņi, 5 stabu cēlāji un izkrāvēji, 4 autoiekrāvēji. Transporta parku papildināja ar jaunām automašīnām GAZ-52, 53, 3307, ZIZ-157 un UAZ markas 2 automašīnām. 90. gados attīstījies un atjaunots DET transporta parks. Desmit gados nomainīti urbšanas mehānismi. 1994.gadā iegādājās balstu vedēju "Sisu" SM-282, bet 1999.gadā divus "Sisu" E-14 M markas balstu vedējus. Kopš 1999. gada aprīļa DET rīcībā ir Zviedrijas firmas "Huddig" universālā mašīna elektrolīniju ierīkošanai un ekspluatācijai. Tā aprīkota ar vibroarklu kabeļu guldīšanai, horizontālu krūmgriezi, koku atzarotāju, tranšeju racēju, kravu pacelšanas krānu, hidropacelāja grozu, kausu ar satvērēju un hidraulisku vinču.

■ "Huddig" - universāla mašīna elektrolīniju ierīkošanai un ekspluatācijai, 1999.gadā

90.gados rekonstruēts un modernizēts DET Koksnes apstrādes cehs. Balstu pirmapstrāde – mizošana tiek veikta ar modernu zviedru iekārtu. Balstu impregnēšana notiek 25 m garos autoklāvos ar OSMOSES K 33 C šķīdumu, kādreizējā donolīta vietā. Pēc tam speciālā kamerā noris ķīmiskās vielas fiksēšana koksnei. Kokapstrādes cehs nodrošina ar kvalitatīvu balstu koksni "Latvenergo" tīklu filiāles. 90. gados balstu koksnes mizošanas un impregnēšanas jaudas ievērojami pieauga. 1995.gadā balstu koksnes mizošanas un impregnēšanas apjomi, salīdzinot ar 1990.gadu, bija pieauguši divkārt. 1995.gadā KAC realizēja 11,9 tūkst.balstus. 2000.gadā uz energobjektiem tika aizvesti vairāk kā 29,1 tūkst. impregnētu, dažāda veida balstu un 600 pastabu.

■ Kokapstrādes cehs. Nomizotās balstu koksnes žāvēšanas laukumā, 1999.gadā

Kokapstrādes cehā tiek turpināta modernizācija. Izbūvētas iekārtas, kas ļauj darbus veikt ātrāk, efektīvāk un drošāk. Kā piemēru var minēt koksnes piesūcināšanas iekārtas, kuras pēc uzlabošanas darbojas automatizēti. Veiktie uzlabojumi dod iespēju samazināt ražošanas izdevumus,

kas, savukārt, pazemina balstu cenu. 2001.gada rudē Kokapstrādes cehā uzsākta gludi mizotu balstu ražošana, kas ir jauns un kvalitatīvs produkts. Gludi mizotu balstu ražošana dos lielākas to realizācijas iespējas, līdz ar to nodrošinot konkurētspēju tirgū.

90.gados Dienvidu elektriskajos tīklos izveidotas jaunas struktūrvienības – Kanceleja, Realizācijas daļa, Ēku un būvju dienests. Elektroenerģijas realizācijas nodaļas vietā izveidoja

Elektroenerģijas izlietošanas uzraudzības dienestu, Releju aizsardzības dienestu pārveidoja par Apakšstaciju un automātikas dienestu, paplašinot jauno struktūrvienību funkcijas. Izveidota struktūrvienība "Serviss". Paplašinātas Personāldaļas funkcijas, izveidojot Personāla un sabiedrisko attiecību daļu. Līdz ar informāciju tehnoloģiju attīstību, izveidota Informācijas tehnoloģiju daļa, kurā ir divi sektori – Informācijas tehnoloģiju un Telemehānikas sektors. DET pārvaldē 2001.gadā izveidoja amata vietu – direktora vietnieks ekonomikā un finansēs. Kopš 1998.gada vērojama darbinieku skaita samazināšanās. Tiek realizēta DET struktūras optimizācija. Ja 1998.gadā uzņēmumā strādājošo skaits bija 739, 2000.gadā – 706.

1999.gads bija "Latvenergo" 60.jubilejas gads. 15.decembrī Jelgavā, atvēra apskatei Dienvidu elektrisko tīklu vēstures ekspozīciju. Gada nogalē "Latvenergo" viceprezidenti I.Liuziniks un A.Meļko atklāja izremontēto lielo zāli. Šajā svētku reizē tika sumināti "Latvenergo" balvas – "Gada cilvēks" ieguvēji – Ekonomikas daļas vadītāja Laila Knope un Jelgavas tīklu rajona vadītājs Aigars Grīnofs.

2001.gads ir sagādājis ne mazums pārsteigumu. Šīs vasaras vētru un negaisu dēļ elektromontieriem bija jāstrādā īpašos, pat

■ Viktors Plotņikovs un Leonīds Mazurskis iekrauj vagonētēs nomizotos balstus pirms piesūcināšanas autoklāvā

■ DET lielās zāles atklāšana, 1999. gadā.
No kreisās: "Latvenergo" viceprezidents Aigars Meļko, DET direktors Ivars Spīrgis, "Latvenergo" viceprezidents Ivars Liuziniks

ekstremālos apstākļos. Lai atjaunotu elektroenerģijas padevi klientiem un novērstu bojājumus, nācās atsaukt darbiniekus no atvaļinājumiem. No 1.–24.jūlijam vētras un negaisa vislielākie postījumi bija Bauskas, Bārbeles tīklu rajonu teritorijā. Savukārt, naktī no 27. uz 28.augustu, brāzmainā vēja un negaisa dēļ visvairāk cieta Talsu, Kandavas, Tukuma, Bauskas un Dobeles tīklu rajoni. Sprieguma padeve tika pārtraukta 34 transformatoru punktos. Nopietnus tehnoloģiskos traucējumus Dienvidu elektriskajos tīklos radīja vētras laikposmā no 31.oktobra līdz 5. novembrim. Tika nolauzti gandrīz 500 elektrolīniju balsti, tik pat liels bija uz līnijām kritušo koku skaits. Elektromontieri vētras pārrautos vadus savienoja 838 vietās. Stiprā vēja dēļ bez sprieguma bija 886 transformatoru punkti. Visiem klientiem elektroenerģijas padeve tika atjaunota, pateicoties uzņēmuma darbinieku operatīvai rīcībai un godprātīgam darbam.

Dienvidu elektriskajos tīklos cilvēki strādā, paturot prātā svarīgāko – jebkuru problēmu un prioritāšu risināšana nedrīkst traucēt ritmisku pamatdarba veikšanu. Aktualitātes un akcenti var mainīties, bet pamatnostādnes paliek. Galvenais uzdevums – patērētāju apgāde ar elektroenerģiju pietiekamā daudzumā un kvalitātē – nav zaudējis aktualitāti nevienā elektrisko tīklu attīstības posmā.

Protams, viss plūst un mainās. Ir mainījušies pat gadsimti. Šim gadsimtam ir raksturīgas jaunas tendences. Arvien biežāk cilvēki dzīvo pēc Oma likuma, un pasaule kļūst arvien virtuālāka. Nākamās desmitgades laikā tehnoloģijas var būtiski pārveidot cilvēku dzīvi. Visās biznesa nozarēs, arī elektroenerģētikā, jādomā par to, kā mūsu pakalpojumus padarīt pieejamākus, lētākus, vieglāk saprotamus. Un tas jau ir mūsu tuvākās nākotnes uzdevums.

■ Jelgavas pilsētas svētku gājienā, 2001. gada maijā

■ DET SPORTA SVĒTKI

■ Vilnis Siliņš, 1992.gadā

■ Sporta svētki Bauskā, 1997.gadā

■ Guntis Meijers, 1994.gadā

■ Sporta svētki Spārē, 1993.gadā

■ Aivars Ievenieks, 1997.gadā

■ Sporta svētki Bauskā, 1997.gadā

■ Sporta svētki Talsos, 1999.gadā

■ Sporta svētki Talsos, 1999.gadā

■ Sporta svētki Bārbelē, 1998.gadā

■ Sporta svētki Talsos, 1999.gadā

■ Sporta svētki Talsos, 1999.gadā

■ Sporta svētki Talsos, 1999.gadā

■ Andris Veilands, 2001.gadā

■ Sporta svētki Žocēnē,
2001.gadā

■ DIENVIDU ELEKTRISKO TĪKLU STRUKTŪRVIENĪBAS

VADĪBA

1.rindā no kreisās:

Laila Knope, *direktora vietniece ekonomikā un finansēs*

Ivars Spirģis, *direktors*

2.rindā:

Ēriks Stalidzāns, *direktora vietnieks*

Atis Lūsis, *tehniskais direktors*

Mārtiņš Kalējs, *direktora vietnieks darbā ar klientiem*

DROŠĪBAS TEHNIKAS GRUPA

No kreisās:

Drošības tehnikas grupas vadītājs
Arvīds Gavrilko,
elektrotehniķe **Sandra Līduma,**
feldšere **Ina Grietēna,**
elektroietaišu ekspluatācijas inženieris
Juris Grinbergs

KANCELEJA

No kreisās:

arhivāre **Gita Jansone,**
lietvedības pārzine **Ieva Uldriķe,**
pārvaldes sekretāre **Dace Ozola,**
kancelejas pārzinis **Agris Skrūskops**

JURISTES

No kreisās:

juriskonsultes palīdzē
Inese Ziediņa,
juriskonsulte **Tatjana Gamaniste**

PERSONĀLA UN SABIEDRISKO ATTIECĪBU DAĻA

1. rindā no kreisās:

zinātniski tehniskās informācijas
inženieris **Mārtiņš Segliņš**,
Personāla un sabiedrisko attiecību
daļas vadītāja **Andra Kreicberga**,

2. rindā:

sociālās palīdzības organizātores
Gunta Paeglīte,
Sabiedrisko attiecību grupas vadītāja
Ina Lastovecka,
Personāla un sabiedrisko attiecību
daļas vadītājas vietniece
Ieva Stalidzāne,
māksliniece
Dace Bergšteina

EKONOMIKAS DAĻA

No kreisās:

ekonomists **Raimonds Rudko**,
Ekonomikas daļas vadītāja
Daiga Karlsone,
ekonomiste **Olga Bobikina**,
ekonomiste **Antra Skudra**

REALIZĀCIJAS DAĻA

1.rindā no kreisās:

Realizācijas daļas vadītāja

Dace Zemņecka,
uzskaitvede-kasiere **Inga Šteina,**
grāmatvede **Iveta Vaskinoviča,**

2.rindā:

inženiere - analītiķe **Marita Svare,**
uzskaitvede - kasiere
Aija Vaitekūna,

3.rindā:

Realizācijas daļas vadītājas vietniece
Aina Umbraško

GRĀMATVEDĪBA

No kreisās: grāmatvede **Inta Varslavāne**, grāmatvede **Inta Kalniņa**,
grāmatvede **Aija Saulāja**, grāmatvede **Sandra Pedūre**,
grāmatvede **Zenta Vilima**, grāmatvede **Iveta Zelmene**, galvenās
grāmatvedes vietniece **Anda Alksne**, galvenā grāmatvede **Aija Nežberte**,
grāmatvede **Māra Baumgartena**, grāmatvede **Daina Bernharde**,
grāmatvede **Sandra Cielava**, grāmatvede **Gita Frišvalde**

ELEKTROENERĢIJAS IZLIETOŠANAS UZRAUDZĪBAS DIENESTS

No kreisās:

*Elektroenerģijas izlietošanas
uzraudzības dienesta vadītājs*

Pēteris Šukajevs,

elektroinženiere

Larisa Klidziņa,

mantzīne Vaira Drulle,

vadītāja vietnieks Jānis Zutis,

elektroietaišu ekspluatācijas

inženieris Andris Jeromans

INFORMĀCIJAS TEHNOLOĢIJU DIENESTS

No kreisās: elektroinženieris Ints Klismets, informācijas - elektronikas inženieris Uldis Rubuls, Informācijas tehnoloģiju dienesta vadītājs Andris Veilands, vadītāja vietnieks Arnis Pekša, datortīkla administratore Vija Līduma, radiotehniķis Aigars Liepnieks, ražošanas tehniķe Ligita Aizazara, elektronikas mehāniķis Aleksandrs Odincovs, automašīnas vadītājs Juris Žeimots, skaitļotāju - datu bāzu vadītājs Vilis Pūce, radiomehāniķis Guntis Baranovskis, skaitļotāju - datu bāzu vadītājs Raivo Jansons, elektronikas inženieris Ivars Ozols

TEHNISKAIS DIENESTS

1. rindā no kreisās: elektroietaišu ekspluatācijas inženiere **Vija Šenkeviča**, ekonomiste **Linda Sakse**, elektroietaišu ekspluatācijas inženiere **Lilija Ratniece**, Tehniskā dienesta vadītājs **Viktors Čate**

2. rindā: elektroinženieris **Raimonds Zariņš**, elektrotehniķis **Sergejs Kravcs**, vadītāja vietnieks **Māris Bērziņš**, elektroinženieris **Ziedonis Lapsa**, elektroinženieris **Oskars Leinis**, elektroinženieris **Raivis Šīraks**

DISPEČERU DIENESTS

No kreisās: vadītāja vietnieks **Andris Klišāns**, elektroinženieris dispečers **Ivars Ozoliņš**, informācijas ievadīšanas operatore **Antoņina Morozova**, datu bāzu inženiere **Lilija Vīksna**
 Dispečeru dienesta vadītājs **Gunārs Kacēns**, energotīklu dispečers **Gunārs Ūķenieks**, energotīklu dispečers **Normunds Hermanis**, energotīklu dispečers **Guntis Brēdiķis**

APAKŠSTACIJU UN AUTOMĀTIKAS DIENESTS

1.rindā no kreisās: elektromontieris **Andris Šots**, elektroatslēdznieks **Didzis Saulājs**, Apakšstaciju un automātikas dienesta vadītājs **Andris Jākobsons**, elektroatslēdznieks **Helmuts Dambis**, montētājs **Gunārs Krauze**, elektroatslēdznieks **Andris Saulājs**

2.rindā: informācijas un elektronikas inženieris **Gunārs Bundzēns**, vadītāja vietnieks **Pēteris Kutkovskis**, elektroinženieris **Ilgvars Laimiņš**, montētāja **Marina Kastrica**, metroloģijas tehniķe - mantzīne **Anda Piekuse**, elektroatslēdznieks **Ojārs Pakrēslis**, elektriķis **Gunārs Pļaviņš**, elektroatslēdznieks **Aivars Saltais**, elektroinženieris **Jānis Škraba**

ĒKU UN BŪVJU DIENESTS

No kreisās:

būvinženieris

Ivars Vinters,

būvinženieris

Raimonds Bretšneiders,

būvinženieris

Artis Kubliņš,

Ēku un būvju dienesta vadītājs

Gotfrīds Ļubļinskis

SERVISS

1.rindā no kreisās: "Serviss" vadītāja **Diāna Požarska**, ēdnīcas vadītāja **Vija Veidemane**, palīgstrādniece **Ruta Briede**, pavāre **Sandra Korsaka**, pavāre **Zinaida Oša**, palīgstrādniece **Maiga Dūrēja**, kasiere **Anita Skranda**, mantzīne - lietvede **Zane Baumgartena**, 2.rindā: galdnieks **Uldis Zemturis**, saimniecības pārzīne **Ligija Mīkelsone**, galdnieks **Uldis Saulājs**, celtnieks **Andris Pedūrs**, celtnieks **Egils Sproģis**, vadītājas vietnieks **Juris Spalva**, galdnieks **Imants Šauva**, sētniece **Lidija Peļņika**, sētnieks **Bronislavs Peļņiks**

TRANSPORTA DIENESTS

1.rindā no kreisās: autoceltnīša automobiļa vadītājs **Egils Baumanis**, autoatslēdznieks-autoelektriķis **Jurijs Nikolajevs**, mazietilpīgas kravas automobiļa vadītājs-sagādnieks **Viktors Jermilīns**, Transporta dienesta vadītājs **Igors Bobikins**, kravas automobiļa vadītājs **Jānis Bāriņš**, autoceltnīša vadītājs **Staņislavs Šilvjans**, ekskavatora vadītājs **Voldemārs Apinis**, mikroautobusa vadītājs **Normunds Cauna**, 2.rindā: metālu mašīnapstrādātājs-virpotājs **Elmārs Plikša**, vilcējautomobiļa vadītājs **Leons Procenko**, automehāniķis **Aleksandrs Bazarnijs**, mantzīne **Ilga Locika**, autoatslēdznieks **Jānis Švāns**, kravas automobiļa vadītājs **Gunārs Zauerhāgens**, metinātājs **Aivars Bukass**, autoatslēdznieks-motorists **Andris Šūmanis**, kravas automobiļa vadītājs **Ilgars Freidenfelds**

SAGĀDES DAĻA

No kreisās: vadītāja vietnieks **Aldis Eglijs**, noliktavas pārzine **Ruta Rusiņa**, Sagādes daļas vadītājs **Ojārs Šteimanis**, ražošanas dispečere **Velta Limbaite**, krāvējs **Normunds Kļava**, vecākā mantzine **Kristīne Veisa**, mikroautobusa vadītājs **Aivars Makārovs**, sagādniece **Zenta Vīksna**, produkcijas pieņēmējs **Guntars Platbārdis**

KOKSNES APSTRĀDES CEHS

Centrā: Vadītāja vietnieks **Ziedonis Miklašēvičs**, 1.rindā no kreisās: celtna operators **Voldemārs Zakrepiskis**, koksnes apstrādātājs **Vladimirs Sergejevs**, celtna operatore **Jeļena Vaidere**, remontatslēdznieks **Ziedonis Kalns**, koksnes apstrādātājs **Aleksandrs Bazarnijs**, elektronisko iekārtu inženieris **Vitālijs Janess**, 2.rindā: metinātājs **Juris Sevastjanovs**, koksnes apstrādātājs **Viktors Plotņikovs**, metālu mašīnapstrādātājs **Vladimirs Bojuks**, autoklāva operators **Aleksejs Galaikins**, meistars **Vilnis Punculs**, koksnes apstrādātājs **Imants Perepelkins**, koksnes apstrādātājs **Dmitrijs Movčans**, koksnes apstrādātājs **Visvaldis Cīrulis**, mehāniķis **Leonards Jedčiks**, koksnes apstrādātājs **Jānis Dimants**

JELGAVAS TĪKLU RAJONS

Centrā priekšā: Jelgavas tīklu rajona vadītājs **Aigars Grīnofs**,

1.rindā no kreisās: energouzraudzības inspektors **Valters Vorps**, elektromontieris **Juris Linbergs**, elektromontieris **Aigars Purmalis**, elektromontieris **Zigmārs Švāns**, vadītāja vietnieks par elektroenerģijas realizāciju **Zigurds Ulmanis**, elektromontieris **Jānis Kancāns**, energouzraudzības inspektors **Tālis Sabulis**, elektromontieris **Mārtiņš Gudrenieks**, meistars **Vladislavs Apsītis**

2.rindā: elektromontiere **Ausma Kļaviņa**, vecākā uzskaitvede **Astrīda Zariņa**, grāmatvede norēķinu grupas vadītāja **Dace Baltiņa**, uzskaitvede **Aija Ludzīte**, uzskaitvede **Judīte Šauva**, uzskaitvede - kasiere **Lilīta Linberga**, ekonomiste **Evita Sprukta**, uzskaitvede **Anželika Reča**, uzskaitvede **Violeta Palelione**, uzskaitvede **Daiga Pucena**, uzskaitvede **Anita Vēliņa**, uzskaitvede **Sandra Upeniece**, lietvedības sekretāre **Daina Stepīņa**, uzskaitvede **Kristīne Hercberga**

3.rindā: elektromontieris **Bruno Miķelsons**, elektromontieris **Jānis Gorbunovs**, elektrouzraudzības inspektors **Voldemārs Donis**, elektrouzraudzības inspektors **Indulis Kubliņš**, energouzraudzības inspektors **Dzintars Stepīņš**, elektromontieris **Gunārs Valtenbergs**, elektromontieris **Leonīds Samokars**, elektromontieris **Andrejs Blumfelds**, elektromontieris **Jānis Dombrovskis**, autoatlēdznieks brigadieris **Hendriks Bukšs**

JELGAVAS TĪKLU RAJONS

1.rindā no kreisās: elektromontieris **Jānis Kriščuns**, elektrotehniķis **Gundars Osipovs**, transporta meistars **Ainārs Šiliņš**, kabeļu līniju meistars **Miks Mērnīeks**, elektromontieris **Andris Lauva**, Jelgavas tīklu rajona vadītājs **Aigars Grīnofs**, elektromontieris **Mihails Medvedjevs**, elektromontieris **Alfons Smulko**, elektromontieris **Dzintars Paulušenko**, saimniecības vadītājs

Harijs Putnis, operatīvā darba meistars **Uldis Anitens**, vadītāja vietnieks par elektroenerģijas realizāciju **Zigurds Ulmanis**,

2.rindā no kreisās: elektromontieris - brigadieris **Nikolajs Rižovs**, elektromontieris - brigadieris **Olģerts Balodis**, elektromontieris **Jānis Gerners**, autoatslēdznieks - brigadieris **Hendriks Bukšs**, elektromontieris **Guntis Rusiņš**, elektromontieris **Juris Agulis**, dispečers **Pēteris Čaupovs**, vecākā mantzine **Vija Āboliņa**, elektromontieris - brigadieris **Aivars Bērziņš**, lietvede **Alda Sēja**, Kalnciema zonas meistars **Igors Ulmanis**, mantzine **Ērika Prazdnicāne**, elektromontieris **Raimonds Mankevics**, elektromontieris **Vadims Vandīšs**, elektroinženiere **Marija Kudrjavceva**, elektroietaišu ekspluatācijas inženieris **Armands Kolčs**, elektromontieris **Ilgvars Helvigs**, prakticante **Inese Vegnere**, elektromontieris **Tālis Martinsons**, elektromontieris **Aivars Vaicjanoks**, elektromontiere (dokumentu noformētāja) **Innola Romānova**, elektromontieris **Dzintars Andersons**, elektromontieris **Andris Žogla**, elektromontieris **Arvīds Ozols**, ielu apgaismes meistars **Andris Grubinskis**, vecākais meistars **Guntis Leipčigs**, datu bāzu inženieris **Māris Rendors**, elektromontieris **Māris Cers**, elektromontieris **Genādijs Husko**, elektromontieris **Leonīds Nesterovs**, elektromontieris **Arnis Šenkevics**, elektromontieris **Edmunds Vilims**, elektromontieris **Pēteris Rusiņš**, elektrotīklu dispečers **Uldis Bute**, elektromontieris **Leonīds Dūša**

BAUSKAS TĪKLU RAJONS

1.rindā no kreisās: elektromontieris **Valērijs Safronovs**, elektromontieris **Aivars Indrušonoks**, energouzraudzības inspektors **Leonards Strods**, elektromontieris **Jānis Jeromans**, elektromontieris - brigadieris **Guntars Liepa**, energouzraudzības inspektors **Romāns Vasko**, energouzraudzības inspektora palīgs **Pēteris Maziks**, elektrotehniķis **Viktors Grinčuks**, meistars **Gundars Krūmiņš**, elektromontieris **Imants Brūveris**, elektromontieris **Arnis Vents**, elektromontieris **Vladimirs Seļivānovs**, elektromontieris **Gundars Vecvagars**

2.rindā no kreisās: elektromontieris **Juris Krasts**, elektromontieris **Aivars Kalniņš**, elektromontieris **Agris Lauva**, elektromontieris **Vilnis Dambis**, elektrotīklu dispečers **Uldis Ūkenieks**, elektrotīklu dispečers **Andris Smilškalns**, grāmatvede **Elita Neidere**, elektromontiere - dokumentu noformētāja **Ligita Zadovska**, lietvede **Vēsma Laugale**, uzskaitvede **Aelita Ieveniece**, uzskaitvede **Iveta Cimdare**, uzskaitvede - kasiere **Aiva Kibarte**, uzskaitvede **Silvija Mačāne**, vecāka uzskaitvede **Iveta Paeglīte**, uzskaitvede **Veneranda Vaišvila**, uzskaitvede **Irēna Gončarova**, elektromontieris **Ainārs Brūveris**, meistars **Ivars Zubovs**, elektromontieris **Gundars Baltrušaitis**

3.rindā no kreisās: elektromontieris **Dainis Štars**, energouzraudzības inspektors **Imants Grumslis**, elektromontieris **Ilgvars Vanags**, elektromontieris **Māris Laugalis**, meistars **Andris Dzilnavs**, elektromontieris **Gundars Brūvers**, vadītāja vietnieks **Jānis Kalinka**, elektromontieris - brigadieris **Aleksandrs Kalderauskis**, elektromontieris **Nikolajs Bezpaļčikovs**, Bauskas tīklu rajona vadītājs **Raitis Ignatjevs**, elektromontieris **Zigurds Kļava**, uzskaitvede **Vija Berga**, elektromontieris **Edgars Vītols**, elektromontieris **Ints Līrums**, mantzīne **Austra Poča**, mehāniķis **Andris Sīpenieks**, autoatslēdznieks **Pēteris Gromovs**

4.rindā no kreisās: elektromontieris **Imants Rigerts**, elektrotīklu dispečers **Aigars Lazda**, elektromontieris **Juris Panteļejevs**

BĀRBELES TĪKLU RAJONS

1.rindā no kreisās: elektromontieris **Jānis Seglickas**, elektromontieris **Jonas Dievaitis**, elektromontieris **Valdis Romanenkovs**, elektromontieris **Aigars Piebalgs**, elektromontieris **Gatis Stienis**

2.rindā no kreisās: elektromontieris **Andris Bušs**, elektromontieris **Andris Dāboliņš**, uzskaitvede **Sarmīte Bringmane**, Bārbeles tīklu rajona vadītājs **Jānis Bergs**, grāmatvede **Ruta Marušēna**, lietvede - kasiere **Mudīte Ūdre**, energouzraudzības inspektors **Rihards Mazūrs**

3.rindā no kreisās: mehāniķis **Uldis Jansons**, elektromontieris **Ainārs Skustais**, meistars **Sergejs Vargušenko**, tehniķis **Ivars Andužs**, tīklu rajona vadītāja vietnieks **Jānis Stienis**, elektrotīklu dispečers **Māris Timma**

DOBELES TĪKLU RAJONS

1.rindā no kreisās: elektromontieris - māceklis **Juris Delvers**, elektromontieris **Valdis Kalniņš**, elektromontieris **Jānis Polis**, vecākais meistars **Vilnis Waits**, meistars **Ivars Rudzītis**, elektromontieris **Valdis Trušelis**, elektroiekārtu ekspluatācijas inženieris **Madaris Ēķis**, Dobeles tīklu rajona vadītājs **Jānis Fogels**, elektromontieris **Ziedonis Elmanis**

2.rindā no kreisās: elektromontieris **Ģirts Eikmanis**, elektrotehniķis **Māris Kronis**, mantzīne **Iveta Paipala**, kasiere - uzskaitvede **Ņina Koršunova**, lietvede **Agita Ancāne**, uzskaitvede **Anita Jefimova**, uzskaitvede **Zanda Neverovska**, uzskaitvede **Līvija Dzintra Truše**, vecākā uzskaitvede **Guna Strazdiņa**, grāmatvede **Virgīnija Ozoliņa**, elektromontieris **Jānis Štoss**, operatīvā darba meistars **Vilnis Priediens**

3.rindā no kreisās: elektrotīklu dispečers **Anatolijs Kancevičs**, remontatslēdznieks **Jānis Kravcovs**, elektromontieris **Arkādijs Duhovņiks**, elektromontieris **Lauris Kristapsons**, elektromontieris **Ilgonis Osis**, elektromontieris **Normunds Jēgers**, elektromontieris **Aleksandrs Kabājevs**, energouzraudzības inspektors **Ēriks Zemītis**, elektromontieris **Pauls Jansons**, elektromontieris **Juris Jēgers**, elektromontieris **Edvīns Jēgers**

4.rindā no kreisās: vadītāja vietnieks par elektroenerģijas realizāciju **Artūrs Lācis**, elektromontieris **Aleksandrs Akermanis**, elektromontieris (dokumentu noformētājs) **Igors Čuhnovs**, elektromontieris **Rūdolfs Bergmanis**, autoatslēdznieks **Haralds Prūsis**, elektromontieris **Normunds Kripa**, elektromontieris **Ilgonis Ceriņš**, elektromontieris **Didzis Sproģis**

AUCES TĪKLU RAJONS

1.rindā no kreisās: elektromontieris Aivars Žvibulis, mantzine Baiba Kronberga, elektromontiere (dokumentu noformētāja) Aija Dūma, lietvede - kasiere Inta Pilverte, grāmatvede Lidija Šternāte, uzskaitvede Baiba Stepīte, uzskaitvede Irina Dobžanska

2. rindā no kreisās: elektromontieris Ilmārs Zīle, elektromontieris Aldis Verneris, energouzraudzības inspektors Egīls Vilsons, Auces tīklu rajona vadītājs Aivars Dūms, elektromontieris Artūrs Mačiņš, elektromontieris Agnis Rudmiezis, elektromontieris Andis Zīle, elektrotīklu dispečers Zigurds Engēlis

3.rindā no kreisās: elektromontieris Rūdolfs Fidlers, elektromontieris Andis Gristiņš, elektromontieris Guntis Gristiņš, mehāniķis Indulis Ādmīdiņš, elektromontieris Ansis Dzērve, remontu meistars Jānis Gailis, energouzraudzības inspektors Mārtiņš Marga, elektromontieris Dzintars Matvejs

TUKUMA TĪKLU RAJONS

1.rindā no kreisās: elektrotīklu dispečers **Guntars Baltiņš**,
elektromontieris **Aldis Liepiņš**, elektromontieris **Uldis Dērics**,
III meistars **Normunds Marovskis**, elektromontieris **Raimonds Šteinerts**,
elektromontieris **Jānis Fiņķis**, elektromontieris **Dainarts Balodis**

2.rindā no kreisās: mantzīne **Aira Grzegorzewska**, uzskaitvede **Olita Smeile**,
lietvede **Rita Mētra**, uzskaitvede **Iveta Vitolniece**, Tukuma tīklu rajona vadītājs
Arnis Kalniņš, uzskaitvede **Aldona Antone**, uzskaitvede **Skaidra Akmene**,
uzskaitvede **Angelika Brenča**, elektroinženiere **Ligita Kalniņa**,
elektromontieris **Raimonds Malovka**

3.rindā no kreisās: elektromontieris **Jānis Miezītis**, elektrotehniķis **Gunārs Reimanis**,
transporta meistars **Uldis Blanka**, autoatslēdznieks **Nikolajs Morozovs**,
elektromontieris **Edgars Lagzdiņš**, remonta meistars **Raivis Nikolājevs**,
elektromontieris **Guntis Meijers**, elektromontieris **Uldis Zvirbulis**,
elektromontieris **Miervaldis Tosters**, energouzraudzības inspektors **Aldis Kārklīņš**,
elektromontieris **Roberts Striķis**, elektromontieris **Aivars Jansons**,
elektromontieris **Juris Dakša**, ekspluatācijas meistars **Ģedimins Kenebuks**

KANDAVAS TĪKLU RAJONS

1.rindā no kreisās: mantzinis **Helmuts Zandbergs**, elektromontieris **Jānis Ābols**,
Kandavas tīklu rajona vadītājs **Ivars Narvils**, elektromontieris **Nikolajs Redko**,
grāmatvede **Skaidrīte Grinberga**, uzskaitvede **Ausma Juška**

2.rindā no kreisās: elektromontieris **Ēriks Dakša**,
energozraudzības inspektors **Egons Jātnieks**, elektromontieris **Vasils Prodanuks**,
transporta meistars **Andris Puga**, elektromontieris **Egons Svārs**

3.rindā no kreisās: operatīvā darba meistars **Rūdolfs Veigulis**,
elektromontieris **Ints Svarkovskis**, elektromontieris **Endijs Priede**, elektrotehniķis
Vitālijs Kondratjevs, elektrotīklu dispečers **Ervīns Bērzs**, elektromontieris
Mairis Poloskovs, energozraudzības inspektors **Mareks Priedīte-Priede**

TALSU TĪKLU RAJONS

1. rindā no kreisās: elektromontieris **Gints Grunsbergs**, elektromontieris **Arvis Kokins**, elektromontieris **Alberts Mežeckis**, Talsu tīklu rajona vadītājs **Uldis Matvejs**, lietvede **Ilze Krūmiņa**, energouzraudzības inspektors **Salvis Smildzējs**, uzskaitvede - kasiere **Anna Krūmiņa**, uzskaitvede **Irina Šeļegovska**

2. rindā no kreisās: elektromontieris **Arnis Zvirgzdiņš**, elektromontieris **Dzintars Zumbergs**, elektromontieris **Gaidars Auns**, meistars **Ēriks Bite**, elektrotīklu dispečers **Juris Rutkis**, grāmatvede **Ausma Klapere**, uzskaitvede **Gunta Alsberga**, apkopēja **Inita Švampe**

3. rindā no kreisās: mehāniķis **Guntis Ābols**, elektrotehniķis **Gunārs Krišjānis**, elektromontieris **Ivars Krūmiņš**, elektromontieris **Aivars Ozoliņš**, mantzine **Iveta Skudra**

4. rindā no kreisās: elektromontieris **Ēvalds Timze**, autoatslēdznieks **Guntis Trubiņš**, elektromontieris **Māris Sīlis**, meistars **Aigars Ošlejs** (miris), operatīvā darba meistars **Guntars Ēcis**.

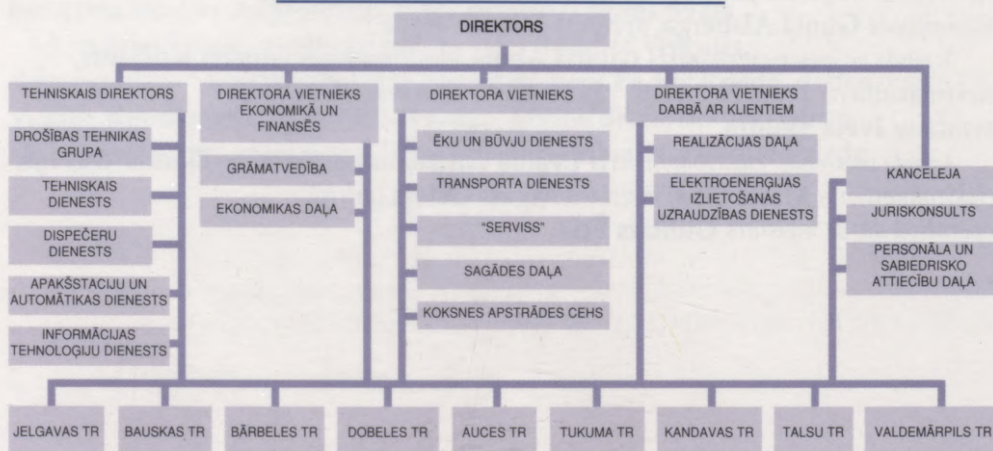

VALDEMĀRPILS TĪKLU RAJONS

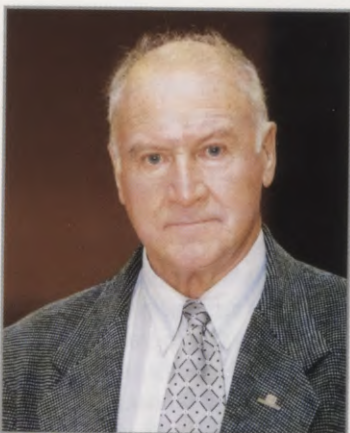
1.rindā nokreisās: energouzraudzības inspektors **Ilgmārs Gradovskis**, autoatslēdznieks **Artūrs Klints**, lietvede **Laila Kļaviņa**, grāmatvede **Jadviga Nāckalne**, uzskaitvede **Agrita Nāckalne**, vecākais meistars **Juris Vikainis**, kasiere **Irina Tomkalne**, uzskaitvede **Ina Grīnberga**, elektromontieris **Ivars Nierliņš**, elektromontieris **Andis Gulbis**,

2.rindā no kreisās: elektromontieris **Arvīds Petruss**, vadītāja vietnieks **Gunārs Saule**, elektromontieris **Andis Kalašņikovs**, elektroietaišu ekspluatācijas inženieris **Uldis Feldbergs**, elektromontieris **Arvis Kristiņš**, elektrotehniķis **Haralds Plepis**, elektromontieris **Māris Kārkliņš**, elektromontieris **Vilnis Gūtšmits**, elektromontieris **Ģirts Jansons**, elektromontieris **Māris Dimants**, elektromontieris **Raivis Graudiņš**, elektromontieris **Guntars Gulbis**

DET STRUKTŪRAS SHĒMA

■ Apstiprināta 2001.gada 4.aprīlī

■ Mārtiņš Segliņš, 2001.gadā

Mārtiņš Segliņš

Mans darba mūžs Dienvidu elektriskajos tīklos

Pirmais darba periods 1953.-1955. gadā

Latvijas Valsts universitātē mācījos no 1948. līdz 1953.gadam. Tolaik elektriķus gatavoja Mehānikas fakultātes Elektrotehnikas nodaļā. Līdz 5.kursam mūs gatavoja kā universālus elektroinženierus, galveno vērību veltot padziļinātām teorētiskām studijām. Pēdējā kursā notika specializācija. Es izvēlējos hidroelektrostaciju novirzienu, kas man likās interesantāks kā līnijas, vadi un stabi. Pabijām arī praksē Ķeguma HES. Diplomprojektā izstrādāju un aizstāvēju mazās HES Latgalē elektrotehnisko daļu. Diplomprojekta aizstāvēšana notika tagadējās Latvijas Universitātes Lielajā aulā. Komisiju vadīja toreizējais "Latvenergo" pārvaldes priekšnieks Dmitrijs Pavlenko un galvenais inženieris Kārlis Ketners. Un tā, diplomprojekts bija veiksmīgi aizstāvēts, izlaidumā, turpat Lielajā aulā, saņemts diploms. Taču sadales komisija mūs nosūtīja tur, kur tautsaimniecībā tolaik visvairāk trūka inženieru - elektriķu. Un tā bija Komunālās saimniecības ministrija, kuras pārziņā toreiz atradās sadales un zemsprieguma tīkli gan laukos, gan pilsētās (trests "Latvkomunenergo"). KSM tresta priekšgalā toreiz atradās Perevozčikovs - krievu tautības cilvēks, ar kuru gan man tālāk maz iznāca saskarties. Pēc īsas iepazīšanās vizītes pie viņa, mani nosūtīja pie tresta galvenā inženiera Poļa, ar kuru jau notika konkrētāka un lietišķāka saruna. Man piedāvāja divus variantus - Valmierā, Ziemeļu elektriskos tīklos darba drošības inženiera amatu vai Jelgavas energorajona pārvaldē par Tehniskās daļas vadītāju. Ņemot vērā, ka mani vecāki dzīvoja Bauskas rajona Svitenes pagastā, izšķīros par Jelgavu. 1953.gada 10.augustā uzsāku savas pirmās darba gaitas Jelgavas energorajona pārvaldē.

Tolaik Jelgava vēl turpināja atgūties pēc sagrāves un dedzināšanas 1944.gadā. Vēl visas drupas nebija novāktas. Jelgavas energorajona pārvalde toreiz atradās A.Upīša ielā 53 - visai pieticīgās, pielāgotās telpās, kur bija viss - gan administrācija, gan dispečeri, gan Tehniskā daļa, gan trīs tīklu iecirkņi - Jelgavas pilsētas, Meitenes un Kalnciema. Man uzticētajā Tehniskajā daļā strādāja inženieris Ēvalds Viķis, ļoti pieredzējis, inteligents un sabiedriska cilvēks. Vēl bija tehniķe Ērika Kramiņa - apzinīga, izpalīdzīga un mašīnrakstītāja Nīna Mihailova, kuru man nācās pieņemt darbā un apmācīt, jo, ejot vidusskolā, biju beidzis mašīnrakstīšanas kursus pēc desmit pirkstu aklās metodes. Jāsaka, ka man laimējās nokļūt kolektīvā, kur bija daudz kolorītu personu, līdzīgu A.Upīša "Zaļās zemes" varoņiem. Lai minam Juri Apšenieku, Jelgavas pilsētas tīkla iecirkņa priekšnieku, kuram atmiņā bija Jelgavas pilsētā ieguldīto kabeļu atrašanās trases, un, kura zināšanas kabeļu bojājumu gadījumos bija neaizstājamas. Lai minam Voldemāru Drustu - Meitenes tīkla iecirkņa priekšnieku, kurš darbus vadīja ar optimistisku vieglumu un pārliecību. Sakari bija speciālista - Gustava Vilciņa - rokās, kurš tolaik bieži no lūžņiem izvilktaī tehnikai spēja iedvest dzīvību. Tāds nenogurdināms racionalizators viņš palika līdz mūža galam.

Tehniskās daļas uzdevumos ietilpa vadīt un koordinēt elektrotīklu remonta darbus, nospraust jaunu maģistrāļu 20kV līniju trases. Tā mēs ar inženieri Viķi braucām uz Bauskas rajona kolhoziem, lai saskaņotu 20kV līnijas no Mežotnes līdz Bauskai, un nodrošinātu kolhozu vajadzības pēc elektroapgādes. 1954.gadā uzņēmums saņēma jaunu

jaudas slēdzi VMD-35 ar piedziņu UGP-51. To bija paredzēts uzstādīt Kroņaucē, lai bojājumu gadījumā tas atslēgtu bojāto posmu no Kroņauces līdz Aucei un netraucētu patērētājus no Jelgavas līdz Kroņaucei. Es saņēmu uzdevumu sagatavot montāžas shēmu jaudas slēdža un piedziņas savienošanai, kā arī piedziņā ietilpstošā elektromehāniskā releja ieregulēšanai. Diemžēl augstskolā šāds praktisks uzdevums netika mācīts. Tā es braucu uz Ziemeļu elektriskajiem tīkliem, kur kolēģi no Tehniskās daļas palīdzēja man šo lietu apgūt. Protams, tas viss, salīdzinot ar šodienu, notika primitīvos apstākļos, jo nebija speciālas laboratorijas. Cik šī jaudas slēdža uzstādīšana tolaik bija svarīga, liecina tas, ka darbus vadīja pats direktors Roberts Lemkins. Viņš, kurš karjeru bija sācis praktiskā darbā, vispār nebija kabineta cilvēks. Kur vien bija iespējams, viņš pats centās būt ražošanas darba vidū. Kaut vai tā bija elektrolinijām domātu stabu izvešana no meža ar trofeju vilcēju. Un tā arī šoreiz 1954.gadā pavasarī Kroņaucē notika jaudas slēdža uzstādīšana. Bija sagatavots monolīts betona pamats, kas gan, kā parādīja tālākā pieredze, tik liels (kubikmetros) nebūt nebija vajadzīgs. Šis jaudas slēdzis attaisnoja sevi, līdz vēlāk, 1964.gadā pārtapa par jaudas slēdzi tiltiņa slēgumā, bet vēlāk vēlreiz tika rekonstruēts ar modernākiem slēdžiem un releju aizsardzību. Pirmā jaudas slēdža betona pamatu vēl tagad zem zaļās zāles var Kroņaucē atrast. Tur varētu uzlikt piemiņas plāksni: "Šeit 1954.gadā Roberta Lemkina vadībā uzstādīja pirmo 20kV jaudas slēdzi VMD-35 ar piedziņu UGP-51".

Tajos pēckara gados mūsu uzņēmuma elektromontieriem elektroliniju balsti pašiem mežā bija jāizzāgē, jāizved, jānomizo, jāpiesūcina ar donolītu. Tas viss prasīja smagu fizisku darbu. Tā arodbiedrības sapulču protokolos varam izlasīt, ka 1955.gada janvāra - februāra mēnešos Jelgavas, Meitenes un Kalnciema tīklu rajoni uzņēmās mežā sagatavot 250 stabus katrs un izvest līdz noliktavai - stabu laukumam 200 stabus. Jau tolaik uzņēmums sāka rūpēties par to, lai izveidotu montieru punktus. Tolaiku transports neatļāva ātri nokļūt pie abonenta lielos attālumos. 1954.gadā 1.oktobrī nodeva ekspluatācijā divdzīvokļu dzīvojamo māju - montieru punktu Elejā, kur sāka dzīvot un strādāt elektromontieri Žukovskis un Glāzers. 1955.gadā nodeva ekspluatācijā divdzīvokļu dzīvojamo māju - montieru punktu Kroņaucē, kur ilgu laiku dzīvoja un strādāja elektromontieris Arvīds Strazdiņš, leģendārs vīrs, bijušais leģionārs.

Jau no paša darba gaitu sākuma biju aktīvi iesaistīts uzņēmuma sabiedriskajā dzīvē, kas, neskatoties uz smagajiem pēckara apstākļiem, noritēja aktīvi un daudzpusīgi. Regulāri noritēja sacensībās struktūrvienībās - novusā, dambretē, šahā. Pats piedalījās slēpošanas sacensībās, DOSAAF šaušanas sacensībās. Ieguvu otro sporta klasi. Uzņēmums deva transportu un inventāru. Notika kolektīvi teātru apmeklējumi Rīgā. 1955.gadā sākumā uzņēmumā izveidoja dramatisko pulciņu, kuru vadīja Voldemārs Drusts. Tajā iesaistījās 12 darbinieki - pārsvarā jaunieši, arī es. Iestudējām divus viencēlienus. Uzstājamies tagadējās 2. ģimnāzijas zālē, kas bija skatītāju pilna un Kaļiņina vārdā nosauktajā kolhozā, Vecsvirlaukā. Tolaik nebija tādu komunikācijas līdzekļu un kultūras piedāvājumu kā šodien un, man šķiet, ka cilvēki bija apmierināti, priecīgi par mūsu neprofesionālo, bet no sirds nākušo sniegumu.

1955.gadā pavasarī mūsu uzņēmums tika aicināts nosūtīt vienu pārstāvi darbam lauksaimniecībā, lai vadītu kādu atpalikušu kolhozu. Sapulcē, kurā direktors Roberts Lemkins izteica šo aicinājumu, neviens neteica, ka tas attiecas uz mani. Bet es, lai gan nevaru izskaidrot - kāpēc, uztvēru to tā - ja ne es, kurš tad cits un pieteicos šim darbam. Kolektīvs mani atbalstīja. No 1955.gada līdz 1958.gadam mans darbs bija saistīts ar Baldones rajona, Kaļiņina vārdā nosauktā kolhoza vadīšanu. Esmu pateicīgs liktenim, kas man deva šo iespēju. Tur es ieguvu labu, neaizmirstamu pieredzi darbā ar cilvēkiem, kas man lieti noderēja atgriežoties uzņēmumā 1960.gadā, lai turpinātu darbu tīklu remonta uz ekspluatācijas dienesta vadītāja amatā.

Otrais darba periods 1960.- 1968. gadā

Darbā Dienvidu elektriskajos tīklos atgriezās 1960.gada oktobrī, kad sākās lielās pārmaiņas – "Sejelektro" likvidācija. Kolhozu un sovhozu elektrotīkli bija jāpieņem mūsu bilanci. Tādā veidā valdība cerēja atbalstīt lauksaimniecību. Līdzšinējā struktūra lielāko daļu šo līniju bija novedusi avārijas stāvoklī. Un tieši tīklu remonta un ekspluatācijas dienestam bija uzdevums organizēt šo līniju tehniskā stāvokļa novērtējumu, organizēt to remontu un rekonstrukciju. Darba apjomi bija lieli un to nebija pat dažos gados iespējams paveikt. Tā no "Sejelektro" Jelgavas rajonā pārņēmām 707 km augstsprieguma un zemsprieguma elektrolīniju, no kurām 78 % bija būvētas uz neimpregnētiem balstiem. Līnijām trūka inventarizācijas aktu un ģeogrāfisko shēmu. Visiem TP un atdalītājiem trūka operatīvo apzīmējumu. Tāds bija saņemtais mantojums no "Sejelektro", par kuru turpmāk mums bija jāatbild. Pie tam jāņem vērā to gadu līniju darbu mehanizācijas līmenis. Balstu sagatavošana un mizošana bija roku darbs ar slīmestu. Tādu darba rīku tagad varētu atrast tikai kādā muzejā. Balstus vīri cēla, izmantojot ķekšus, spiles, bedres raka ar lāpstām. Tādēļ viens no galvenajiem darba virzieniem tolaik bija darbu mehanizācija.

Otrs uzdevums, pie kā strādāja dienests, bija - ieinteresēt strādājošos ražīgākā darbā. Nepieciešamais līniju remontu darbu apjoms bija lielāks nekā to varēja veikt. Tolaik nebija bezdarba un darbinieku parasti pietrūka. Radās ideja - ieviest elektrolīniju remonta darbos gabal darbības apmaksu. Tas deva iespēju strādājošiem, izpildot lielāku darba apjomu, arī vairāk nopelnīt. Tam ne visai gribēja piekrist mūsu pārvalde Rīgā. Tomēr, pārvarot birokrātiskos šķēršļus, sagatavojot un apstiprinot darba apmaksas normatīvos dokumentus, no 60.gadu vidus mēs pārgājām uz gabal darbības apmaksu elektrolīniju remontu darbos. Tas gan prasīja no meistariem un dienestiem papildus darbu, kontrolējot izpildīto darbu kvantitāti un kvalitāti. Bet tas deva iespēju kāpināt izpildīto darbu apjomus un palielināja strādājošo materiālo ieinteresētību.

Vēl var atzīmēt, ka sistemātiski tika uzlabots elektrotīklu tehniskais stāvoklis, uzstādot sekcionējošos 20kV jaudas slēdžus tiltiņa slēgumā, jo šo slēdžu trūka. 1964.-1965.gadā tie tika ieviesti darbā komutācijas punktos: Kroņaucē; Anneniekos; Iecavā; Bārbelē; Vallē un Aucē. Katru gadu turpinājās dzelzs un vara vadu (maza šķērsriezuma) nomaiņa pret alumīnija vadiem. 20kV nozarēs un transformatoru punktos uzstādīja rūpnieciski izgatavotos atdalītājus un drošinātājus. Uzņēmuma releju aizsardzības dienests, izmantojot inženieru un racionalizatoru priekšlikumus, apguva 20kV drošinātāju ieliktnu izgatavošanu. Arī centralizētu zemsprieguma drošinātāju ieliktnu pārlādēšanu, ar kuriem mēs apgādājām gan savus tīklu rajonus, gan kolhozus un citas saimniecības par samaksu. 1961.gadā tika uzsākta traktoru T-28 aprīkošana ar palīgierīci-strelu, balstu un citu smagumu celšanai. Lai pagarinātu 20kV koka balstu ekspluatācijas laiku, 1961.gadā tika uzsākta dzelzsbetona "T" veida pastabu uzstādīšana.

1968.gadā man uzticēja atbildīgos galvenā inženiera amata pienākumus, kurus pildīju turpmākos desmit gadus.

Strādājošo radošās domas spēks

Pēckara gadu skaudrā realitātē objektīvi prasīja rast tehniskus risinājumus nestandarta situācijās. Trūka pašu nepieciešamāko rūpnieciski izgatavoto mehānismu un darba rīku. Tos nācās pašiem izgatavot, pielāgot, uzlabot.

No 1960.gada Tīklu remonta un ekspluatācijas dienesta funkcijās ietilpa arī racionalizācijas darba organizēšana. Tolaik un arī visus turpmākos gadus, racionalizācijas darbam bija materiālais atbalsts, jo uzņēmuma gada plānos un budžetā tika paredzēti līdzekļi racionalizatoru prēmēšanai un racionalizācijas priekšlikumu ieviešanai. Tika izveidota vesela sistēma. Minēju tikai dažas sastāvdaļas: 1) izstrādāts nolikums par racionalizācijas darbu; 2) noteikta racionalizācijas priekšlikumu iesniegšanas, autoru atlīdzības

noteikšanas un ieviešanas kārtība; 3) racionalizācijas darbu rezultātus ņēma vērā, nosakot struktūrvienības darba rezultātus ceturksnī, gadā; 4) katrā struktūrvienībā tika noteikts sabiedriskais racionalizācijas darba organizators, kura uzdevums bija rosināt racionalizācijas darbu struktūrvienībā; 5) sastādīts svarīgāko racionalizācijas priekšlikumu ieviešanas plāns ar konkrētiem izpildītājiem.

Pakāpeniski izveidojās struktūrvienība, kurā koncentrējās darbs pie racionalizācijas priekšlikumu ieviešanas. Sākumā tās bija mehāniskās darbnīcas, kurās remontēja arī auto-transportu. Vēlāk izveidojās atsevišķa struktūrvienība - Iekārtu remonta cehs. Pateicoties tam, ka ilgus gadus šo cehu vadīja Kārlis Neilands - aktīvs racionalizators, kurš 1965.gadā ieguva Latvijas PSR Nopelniem bagātā racionalizatora goda nosaukumu, racionalizācijas darbs vērsās plašumā.

Sākām ar smago darbu mehanizāciju. Līdzko tiklu rajonu rīcībā nonāca pirmie traktori, protams, mazjaudīgi, tā radās doma tos aprīkot ar vienkāršām palīgierīcēm - strelām - smaguma (līdz 1t) celšanai ar piedziņu no traktora. Šeit jāmin racionalizatori Arnolds Millers, Ārvalds Ramma, Žanis Kreicbergs. Šim pasākumam sekoja citi priekšlikumi, lai izmantotu traktoru spēku: hidrauliska ierīce balstu taisnošanai; hidrauliska ierīce zemējumu elektrodu iespiešanai gruntī; ierīce jaunu vadu izvilkšanai līnijā; ierīce veco vadu satīšanai saivās uz traktora; hidrauliska iekārta uz traktora veco stabu un pastabu izvilkšanai no zemes.

Viens no smagākajiem tā laika darbiem bija balstu bedru rakšana, ko elektromontierim bija jāveic ar rokām. Lai to atvieglotu, meklējām uz traktoru montējamus bedru urbšanas agregātus. Vienā šādā meklēšanas ekspedīcijā 1969.gadā devos kopā ar Dobeles tiklu rajona vadītāju Ārvaldu Rammu. Izmantojot "Latvenergo" priekšnieka vietnieka Maslaka rekomendāciju, mēs vispirms nokļuvām Kijevā, kur tikām laipni uzņemti kopā ar mūsu ciemakukuli - Rīgas Melno balzāmu. Pēc tam, jau ar citu rekomendāciju, braucām uz Doņecku, kuras tuvumā esošajā rūpnīcā šādi agregāti tika ražoti. Un tā, pateicoties mūsu iniciatīvai un Ukrainas kolēģu atbalstam, mums tika piegādāti trīs bedru urbšanas agregāti.

Nākamais smagais darbs bija balstu mizošana, ko elektromontieri veica ar slīimestu. Šo darbu apmaksājām pēc gabaldarba izcenojuma - rublis par vienu stabu. Bija vīri, kas dienā spēja nomizot pat 10 stabus. Racionalizatori sāka domāt, kā mehanizēt arī šo darbu. Radās diezgan vienkārši agregāti ar elektromotora piedziņu, kur rotējoši naži slidēja gar rotējošu un uz priekšu kustošos stabu. Radās pirmie stabu mizošanas poligoni - Jelgavā, Savienības ielā - autors Arnolds Millers, tad Dobeles tiklu rajonā - autors Ārvalds Ramma, arī Kandavas tiklu rajonā - autors Žanis Kreicbergs. Šie pirmie agregāti atvieglāja balstu mizošanu. Radās doma veidot kopīgu balstu sagatavošanas poligonu. Man, kopā ar direktoru Robertu Lemkinu, bija izdevība uzsākt piemērota zemes gabala meklēšanu. Pirmais mēģinājums Jelgavas rajonā pie Glūdas stacijas bija nesekmīgs. Nākamais - Jelgavas rajonā, blakus ķieģeļu fabrikai "Spartaks", kur atradās ar smiltīm aizbērts māla karjers un turpat tuvumā dzelzceļa atzars, jau vainagojās panākumiem. 60.gadu beigās, pēc uzņēmuma iniciatīvas, sākās KAC būvniecība. Pārvalde to neatbalstīja, bet arī neaizliedza. Koksnes apstrādes ceha celtniecībā tika izmantoti netradicionāli paņēmieni: tehnoloģiskā iekārta tika komplektēta no citu nozaru rūpnīcu iekārtām un mehānismiem. Galveno elementu - autoklāvu, 17 m garumā un 2,6 m diametrā, saņēmām no mūsu ilggadējā sadarbības partnera - Šauļu elektrotīkliem. Uzņēmums cehu uzcēla saimnieciskā kārtā. 1971.gada 31.martā tika parakstīts pieņemšanas akts. Kā pirmais goda uzdevums pēc "Latvenergo" priekšnieka Kārļa Ketnera pavēles bija pasūtījums piesūcināt atjaunojamā Rīgas Sv. Pētera baznīcas torņa koka apšuvuma materiālus ar antipirēniem pret aizdegšanos. Gatavas tehnoloģijas nebija, to Žaņa Kreicberga vadībā izstrādāja uz vietas.

Lielu palīdzību antiseptēšanas tehnoloģijas ieviešanā mums sniedza "Latvenergo" inženieris Heinrihs Lapčinskis - šī darba entuziasts, kā arī ZA Koksnes ķīmijas institūts. KAC noformēja kā atsevišķu struktūrvienību. Šajos gados KAC izauga un tehniski pilnveidojās, ieviešot antiseptēšanu autoklāvā ar spiediena - vakuuma metodi. Tika apgūta antiseptējošo bandāžu izgatavošana, ar kurām apgādājām pārējos elektrotīklu uzņēmumus, ierīkota zāģmateriālu žāvēšanas kamera. 1994. gadā sāka ceha rekonstrukciju, lai sasniegtu ražošanas jaudu 20 tūkst.m³ gadā, spētu apmierināt visas energosistēmas vajadzības pēc kvalitatīvi antiseptētas balstu koksnes. Šajā laikā paplašināja un iežogoja ceha teritoriju, izveidoja ugunsdzēsības sistēmu ar jaudīgu sūkņu staciju, izbūvēja gatavās produkcijas glabāšanas nojumus, fiksācijas kalti un katlumāju, uzstādīja jaunu, jaudīgu koksnes mizošanas un šķirošanas līniju, torņa celtni un otru autoklāvu.

Racionalizatori deva savu ieguldījumu visā uzņēmuma pastāvēšanas vēsturē. Domāju, ka savā laikā tika pieņemts pareizs lēmums nostiprināt Iekārtu remonta cehu (nosaukums laika gaitā tika mainīts). Tika noorganizēts atsevišķs ceha iecirknis tīklu rajonu traktoru aprikošanai ar bedru urbšanas - balstu celšanas mehānismiem. Līdz astoņdesmito gadu sākumam jau visu tīklu rajonu traktori tika aprikti ar šādiem mehānismiem. Te varam minēt šī iecirkņa darbiniekus, aktīvus racionalizatorus - Vladimiru Bojuku, Imantu Siku un Viktoru Raudu, kuriem savā darbā nebija precīzu projektu un nosacījumu, bet daudz kas bija jāizdomā pašiem.

Nevar neatzīmēt, ka energosistēmas vadība, sākot ar 1959. gadu beigām Valmierā, organizēja uzņēmumu pašu konstruēto smago darbu mehanizācijas līdzekļu skates. 1971.gadā šāda skate bija jāorganizē Dienvidu elektriskajiem tīkliem. Tā notika Ozolnieku ciemata teritorijā. Uz šīm skatēm visi uzņēmumi ieradās ar pašu konstruētām iekārtām uz traktoriem, arī mazās mehanizācijas līdzekļiem. Notika pieredzes apmaiņa. Protams, noslēgumā - balle, kuru mēs organizējām Svētes pagastā, kādas lauku mājas labības šķūnī.

Strādājošo darba apstākļu uzlabošana

Vēlos dalīties pārdomās par vienu no svarīgākajiem mūsu darbības virzieniem - rūpēm par vienkāršo darba darītāju. Jāsaka - gods un slava mana darba priekšgājējiem, jo bija jau iedibinātas labas tradīcijas.

Kaut vai šāda epizode. Jelgavu un tās apkaimi pēckara gados ik pa laikam piemeklēja lielāki vai mazāki plūdi, kad arī mūsu elektrolīniju stabi bija ūdenī un bojājumu gadījumos pie tiem vienalga bija jānokļūst. Un nereti gadījās, ka vīriem nācās iekrist un izpeldēties ledainajā pavasara ūdenī. Tolaik pie noliktavas pārziņa Jāņa Gaiļa glabājās spirts, kurš bija domāts ķīmisko analīžu veikšanai. To bija atļauts izsniegt tikai ar personīgu direktora Roberta Lemkina atļauju. Šādos ekstremālos gadījumos direktors noteica, ka *cietušajam strādniekam, kurš varonīgi pildījis savus dienesta pienākumus, jāizsniedz stiprā dzēriena deva, lai to paglābtu no saslimšanas.*

Jau tajos tālajos gados mūsu energosistēmas vadošie darbinieki saprata, ka darba pamatā ir strādnieks - elektromontieris, kuram jebkuros laika apstākļos jāprot un jāspēj novērst bojājumus, remontēt un atjaunot elektroobjektus. Un no tā, kā mēs rūpēsimies par viņu, par viņa darba un sadzīves apstākļiem, būs atkarīga viņa attieksme pret darbu, pret savu pienākumu izpildi. Pēckara gados materiāli tehniskās iespējas nebija lielas un tomēr.... Sākām ar to, ka veidojām ražošanas bāzes. Dzīvokļu jautājums bija pats būtiskākais, kas interesēja strādājošos. Par laimi energosistēmas vadības un vietējās varas nostāja bija atsaucīga. Tālākais bija atkarīgs no pašu iniciatīvas, rosības un personīgajiem kontaktiem ar vietējām pašvaldībām un klientiem. Sākumā dzīvojamās telpas remontēja vai pielāgoja. Vēlāk tika veikta dzīvokļu celtniecība, kurai finansējumu deva pārvalde, bet celtniecības materiāli un darba izpildītāji bija jāatrod pašiem. Šeit ar savu neatlaidību, iniciatīvu un labu sadarbību ar vietējām pašvaldībām un saimniecībām izcēlās Dobeles tīkla

rajona vadītājs Ārvalds Ramma un Bauskas tiklu rajona vadītājs Aivars Ievenieks. Viņu vadītie kolektīvi guva iespēju nostiprināties un uzlabot strādājošo sadzīves apstākļus.

Ņemot vērā grūtības ar celtniecības darbu izpildītājiem, no 1976.gada uzņēmums uzsāka dzīvokļu celtniecību saimnieciskā kārtā. Šeit es vēlos atzīmēt un uzteikt šī darba veicējus - vispirms direktora vietnieku Vili Kubliņu, uz kura pleciem gulās šī darba vadība, fondu un celtniecības materiālu sagāde, finansēšana, bankas un viss pārējais. Par inženieri - celtnieci strādāja Biruta Kalberga, kura pārzināja projektēšanu, dizaina veidošanu, celtniecības uzraudzību. Aivara Dubova ziņā bija plānošana un finanses. Tas mums ļāva nokomplektēt personālu, jo, labi strādājot, bija perspektīvas saņemt dzīvokli.

Kad ražošanas bāzes bija izbūvētas, sākās jauns darba virziens - darba vietu labiekārtošana, darba zinātniskās organizācijas ieviešana. DZO vecākais inženieris Imants Hercogs bija šī darba koordinators - pats zīmēja, projektēja, brauca uz Vissavienības Tautas Saimniecības Sasniegumu izstādi Maskavā, kur guva pieredzi, un, savukārt, popularizēja mūsējo. Tā arhīva dokumentos redzam, ka 1969.gadā uzņēmums gatavo eksponātus izstādei Maskavā: 1. Ģērbtuves sanitārās sadzīves mēbeles (maketu veidā) - specapgērbu skapis, ģērbtuves solis, dekoratīvs plaukts, drēbju pakaramais ar spoguļi; (autors- galdnieks Vilhelms Kalniņš) 2. Drošības līdzekļu pārbaudes stands (autors- Arkādijs Amontovs) Maskavas izstādēs mēs piedalījāmies regulāri un guvām atzinības medaļas un prēmijas.

Liels atspaidis mūsu ieceru realizācijā bija izveidotā galdniecība, kurā strādāja labi amatnieki - sava darba entuziasti. Par tās vadītāju kļuva Harijs Putnis. Laika gaitā visu ražošanas bāzu nestandarta mēbeles tapa galdniecībā, tai skaitā dispečeru darba galdi, kuri ieguva atzinību arī Maskavas izstādē. Grūti, bet ar neatlaidību tika panākts, ka katrā ražošanas bāzē strādājošajiem bija savs specapgērbu skapītis, dušas telpas ar silto ūdeni, drēbju un apavu žāvēšanas iespējas, kvalitatīvi specapgērbi. Par specapgērbu jautājumu runāja gandrīz katrā arodorganizācijas sapulcē. Sērijveidā rūpnieciski ražotie specapgērbi neapmierināja. Gatavojām savas skices, pasūtījām individuāli pēc izmēriem. Grūti bija "izlekt" no vispārējā toreizējā kvalitātes limeņa, kaut administrācija atbalstīja un nežēloja līdzekļus. Tika nodrošināta strādnieku apgāde ar gāzēto ūdeni. Ražošanas bāzē Jelgavā tika nokomplektēts un atvērts medpunkts. Īpaši jāatzīmē Arodkomitejas priekšsēdētājas Ženijas Stalidzānes iniciatīva medicīnisko iekārtu komplektēšanā, tai skaitā zobārstniecības kabinetam.

Pateicoties tam, ka Jelgavas lauku tiklu rajona priekšniekam Arnoldam Milleram brālis bija Tukuma rajona zvejnieku kolhoza "Selga" galvenais grāmatvedis, administrācija un arodkomiteja, ar tās toreizējo priekšsēdētāju Ojāru Putnieku, uzsāka sarunas ar zvejnieku kolhozu "Selga" un panāca vienošanos ierīkot uz kolhozam piederošās zemes atpūtas nometni. Kolektīvā tas guva lielu atsaucību. Talkās un sabiedriskā kārtā īsā laikā tapa 10 mājiņas, klubs, virtuve. Mājiņas izgatavoja koksnes apstrādes cehā. Un tā kopš 60.gadu beigām mums bija atpūtas nometne "Zemenīte". Par komandanti strādāja Hermīne Kalpiņa. Ceļazīmes strādājošajiem piešķīra Arodkomiteja. Trīs gadu desmitos "Zemenītē" veselību stiprināja mūsu darbinieku ģimenes ar bērniem vairākās paaudzēs. Pēc "Zemenītes" izveidojās otra atpūtas nometne pie Usmas ezera. Šīs atpūtas bāzes priekšrocība bija iespēja atpūsties un zvejot Usmas ezera ūdeņos. Bija nokomplektētas laivas un nepieciešamais inventārs. Un kur vēl apkārtējie ogu un sēņu meži. Šī bāze ar 5 mājiņām pastāv līdz šai dienai.

Nevar neatzīmēt vēl vienu strādājošo ieinteresēšanas veidu kā ikgadējās ekskursijas ar lidmašīnu 30 cilvēku grupās pa Padomju Savienības ievērojamākām vietām. Šīs 5 dienu ekskursijas izdevumus sedza uzņēmums no materiālās stimulēšanas fonda. Gadā notika viena divas ekskursijas. Bez tam inženiertehniskie darbinieki regulāri tika sūtīti uz starp-

tautiskām izstādēm Maskavā. Tas sekmēja mūsu uzņēmuma labo slavu, piesaistīja labus kadrus un samazināja to mainību. Man prieks, ka arī tagadējā administrācija saglabā tradīcijas, rūpējoties par strādājošiem, nodrošinot darba apstākļus, atbilstoši mūsdienu prasībām.

Darbinieku motivēšana

Vēlos dalīties pārdomās par to, kā tajos garajos darba gados, ko man nācās strādāt Dienvidu elektriskajos tīklos, tika veidota strādājošo motivācija labam, apzinīgam, pašreizējai darbam. Protams, tagad var teikt, kas tur ko domāt - dod labu algu un viss. Taču pat tagad, kad liela nozīme ir materiālajiem stimuliem, cilvēka dabā ir palikusi vēlme redzēt savu darba novērtējumu ne tikai rubļos, kā toreiz, vai latos - kā tagad, bet arī morālās kategorijās. Pēckara gados iespējas vērtēt darbu ar algu bija visai ierobežotas, tādēļ nācās izmantot citas sviras. Lai man piedod to ideoloģisko mērci, kurā notika strādājošo un darba kolektīvu vērtēšana (šeit es domāju sociālistiskās sacensības jēdzienu), taču tā bija čaula jeb iesaiņojums. Būtība bija cilvēku padarītā darba vērtēšana, salīdzināšana un māca pateikt "paldies" par darbu. Jau piecdesmito gadu sākumā arod biedrības sapulču protokolos mēs lasām, ka tiek vērtēts un salīdzināts toreizējo tīklu iecirkņu darbs un noteikti labākie. Sākumā tas notika vienkārši, bet vēlāk tika izstrādāti noteikumi pēc punktu sistēmas, lai vērtētu un salīdzinātu tīklu rajonus, dienestus, brigādes, meistarus, pamatprofesijā strādājošos un palīdzotāros strādājošos. Tas viss iekļāvās kolektīvajos līgumos un ieguva juridisku spēku ar prēmēšanu no materiālās stimulēšanas fonda. Savukārt pats uzņēmums iekļāvās darba vērtēšanā starp "Latvenergo" uzņēmumiem un arī Vissavienības mērogā starp energouzņēmumiem. Tur bija atsevišķi vērtēšanas nolikumi un arī sava prēmēšanas sistēma. Dienvidu elektrisko tīklu kolektīvs ne vienreiz vien ieguva augstu atzinību par veikumu. Labāko strādājošo portreti tika izvietoti uzņēmuma Goda plāksnē, Goda grāmatā. Aizsākās darba veterānu kustība, godinot par ilggadīgu apzinīgu darbu par 10,15 vai 20 gadu darba stāžu uzņēmumā.

Kā vieniem no pirmajiem energosistēmā, DET tika izstrādāts "Nolikums par darba veterāniem un viņu ikgadējo godināšanu".

Lepnums par savu darbu, savu profesiju veicināja profesionālās sacensības, kuru aizsākums energosistēmā meklējams mūsu uzņēmumā. Bija izstrādāts Nolikums, vērtēšana, stimulēšana. Tālāk šīs sacensības jau izvērtās energosistēmas mērogā.

1983.gadā mēs bijām organizatoru lomā Jelgavas tīklu rajona poligonā rīkotajām Ziemeļrietumu energosistēmas elektromontieru profesionālām sacensībām. Sacensībās Jelgavas tīklu rajona komanda izcīnīja 1.vietu un ceļazīmi uz Vissavienības sacensībām Kirovā, kuras notika 1983. gadā, un mūsu komanda ieguva 5.vietu.

Laika gaitā lielu nozīmi ieguva uzņēmuma sporta un atpūtas svētki, kuri sākušies 1967.gadā. Tie saliedēja kolektīvu, kuram reizi gadā bija iespēja pulcēties vienkopus, draudzīgi sacensties gan pašiem, gan kopā ar ģimenēm un bērniem, un labi atpūsties. Tagad šādi svētki notiek visās "Latvenergo" filiālēs, tiek organizēti arī energosistēmas vadošo darbinieku sporta svētki. Mūsu pirmie sporta svētki notika Kandavā. Šo svētku iniciators bija toreizējais arodbiedrības vadītājs Ojārs Putnieks.

Taču lūdzu nepārprast, ka viss, ko mēs darijām, izdevās, ka nebija kļūdu. Un tomēr.... Ar prieku un gandarījumu varu atcerēties, ka mums izdevās nokomplektēt profesionālu, darba spējīgu un saliedētu tīklu rajonu un dienestu vadītāju komandu, kas nepieļāva šķelšanos.

Manās īsajās pārdomu slejās ne visu var atcerēties, pārstāstīt, taču vēlos pateikt visiem paldies par atbalstu, par to darbu, ko jūs visi esat ieguldījuši mūsu uzņēmumā tajā laikā, kad stafetes kociņš bija mūsu rokās.

Novēlu tagadējai un nākamām paaudzēm turpināt savu darbu tā, lai katrs no jums varētu teikt - *"Arī es varu lepoties, ka esmu strādājis Dienvidu elektriskajos tīklos"*

Roberts Lemkins

Roberts Lemkins dzimis Lestenes pagastā laukstrādnieku ģimenē. Ģimenē Robertam kā vecākajam dēlam vēl sekoja māsa un divi brāļi. Pirmā pasaules kara vētras Roberta ģimeni aizveda uz Krievzemi, kur viņš beidza Pleskavas pamatskolu, apgūstot labas krievu valodas zināšanas. Pēc atgriešanās Latvijā 18 gadu vecumā sāka darba gaitas, divus gadus kā mācekļis strādājot Jelgavas pilsētas elektrības uzņēmumā. Tā bija laba praktiskā darba skola, jo nācās piedalīties kara laika izpostītās Jelgavas pilsētas elektrosaimniecības atjaunošanā. 1921.gadā R.Lemkinu iesauca karadienestā, viņš dienēja aviācijas pulkā Rīgā. Atgriežoties no dienesta, R.Lemkins palika uzticīgs iemīļotajai elektrīķa profesijai un turpināja darbu Jelgavas pilsētas Elektrības uzņēmumā kā vecākais elektromontieris. Praktiskajā darbā jūtot nepieciešamību pēc zināšanām, R.Lemkins 1931.gadā iestājās Jelgavas Valsts arodskolā, nepārtraucot darbu. 1940.gadā viņš mācības turpināja Jelgavas Valsts tehnikumā neklātienē, bet pēc tam Rīgas pilsētas elektrotehnikumā, kur beidza tikai divus kursus.

No 1940.gada līdz kara beigām R.Lemkina darbs saistījās ar pilsētas ūdensvadu, kur viņš pārzināja elektrosaimniecību. Pēc karadarbības beigšanās Jelgavā, R.Lemkinu iesaistīja darbā Jelgavas pilsētas Komunālas saimniecības uzņēmumā kā elektrotehniķi darbu vadīšanai. Viņam nācās iznest visu darba smagumu, nodrošināt ar elektroenerģiju pilsētas dzīvei svarīgākos objektus: slimnīcu, maizes ceptuvi, ūdensvadu. 1946.gadā pie Jelgavas pilsētas Komunālās saimniecības nodaļas izveidoja atsevišķu uzņēmumu - Jelgavas pilsētas elektrotīklu. Par tā pirmo direktoru iecēla R.Lemkinu. Pieauga darba apjomi, atbildība. Toreiz daudz kā trūka. Trūkstošo R. Lemkins kompensēja ar savu enerģiju, ar personisku piemēru aizraujot arī pārējos.

1950.gadā Komunālās saimniecības ministrijas pārziņā nodibinājās teritoriālie elektrotīklu uzņēmumi. R. Lemkins tika iecelts par Jelgavas energorajona pārvaldes priekšnieku. Nu jau bez pilsētas bija jāuzņemas atbildība arī par Jelgavas rajona un blakus esošo - Dobeles un Bauskas rajona elektrotīklu saimniecību. 1958.gadā Jelgavas enerģētisko rajonu pārveidoja par Dienvidu elektrisko tīklu uzņēmumu. Par direktoru iecēla R. Lemkinu, kura vadībā darbs turpinājās līdz 1968.gadam, kad R. Lemkins aizgāja pensijā. Lemkinam nācās strādāt straujā elektrosaimniecības izaugsmes periodā. 1950.gadā sākās lauku elektrifikācija, un 1963.gadā jau visas saimniecības bija elektrificētas. Par to liecina elektrolīniju kopgaruma pieaugums: no 1200 km 1957.gadā līdz 9500 km 1967.gadā.

R. Lemkins daudz darīja, lai pašu spēkiem un ar klientu palīdzību attīstītu savas ražošanas bāzes un būvētu dzīvokļus darbiniekiem. No 1949.gada līdz 1968.gadam tīklu rajona bāzes izbūvēja: Bauskā, Aucē, Talsos, Tukumā, Valdemārpilī, Bārbelē, dzīvojamās mājas - Jelgavā, Bauskā, Elejā, Kroņaucē, Talsos, Dobelē, Tukumā, Bārbelē (kopējais dzīvokļu skaits 103). Rūpes par sava kolektīva darbu un sadzīves apstākļiem, kas raksturoja R. Lemkinu kā vadītāju, ļāva piesaistīt un izveidot stabilu, darba spējīgu kolektīvu.

Lemkins bija kompetents visos darbos un, būdams direktors, ne vienreiz vien jālvās kārdinājumam kļūt par tiešo darba vadītāju. Kā leģendu stāsta viņa braucienus pēc kara laikā uz mežu pēc balstu koksnes pie vācu trofeju vilcēja stūres. Tas viņam sagādāja lielu gandarījumu. Viņš personīgi vadīja racionalizācijas darbu, un tā rezultātā radās traktoru aprikojums līniju darbu mehanizācijai. Radās pašizgatavotas koksnes mizojamās mašīnas un bija atrasta vieta koksnes antiseptēšanas ceham Cenu pagastā.

Par darba ieguldījumu R. Lemkins apbalvots ar ordeni un medaļām, viņam piešķirts arī Nopelniem bagātā rūpniecības darbinieka goda nosaukums. R. Lemkins nebija kabineta tipa vadītājs, viņam nepatika sēdēt konferencēs un sapulcēs. Vadīt konkrētu, reālu darbu, redzēt tā rezultātus, būt kopā ar saviem darba kolēģiem ikdienā

- tāds, lūk, bija R. Lemkins. R. Lemkins pats gan bija Komunistiskās partijas biedrs, tomēr, pieņemot darbā cilvēkus, viņš tos vērtēja ne pēc pagātnes vai tautības, bet pēc viņu darba. Dokumentos atrodam liecības, ka piecdesmito gadu sākumā viņš saņēmis partijas rājienu par to, ka pieņēmis darbā bijušos aizsargus, leģionārus vai citādi "neuzticamus" cilvēkus.

R.Lemkins ar savu mūža darbu Jelgavas pilsētas un Dienvidu elektrisko tīklu attīstībā un izaugsmē guvis pelnītu un paliekošu cieņu savu lakabiedru sirdīs. Ne velti mēdz teikt, ka R. Lemkins ir mūsu uzņēmuma ciltstēvs, un runā par Lemkina garu, kura mantiniekiem mums ir gods būt. To raksturo vienlīdz augsti pienākuma un atbildības kritēriji pret sevi un padotajiem un reizē - dziļa cieņa un gatavība palīdzēt. Roberts Lemkins ar sava mūža darbu ielicis stiprus pamatus elektrosaimniecībai no Kolkas līdz Skaistkalnei, kas nākošiem uzņēmuma vadītājiem ir labs pamats tālākam.

Rolands Jakevics

Rolands Jakevics dzimis Jelgavā. Vecāki bija Grebnera fabrikas strādnieki.

1931.gadā fabrika bankrotēja, vecāki zaudēja darbu un pārcēlās uz Rīgu, kur tēvs strādāja par virpotāju fabrikā "O.T.Keller". Pēc Rīgas pilsētas 38.pamatskolas beigšanas, R. Jakevics nolēma apgūt elektriķa arodu un iestājās Rīgas Valsts tehnikuma Elektrotehnikas nodaļā. Lai izvairītos no iesaukšanas vācu armijā, viņš 1943.gadā iestājās darbā transformatoru remonta darbnīcās un tehnikumā turpināja mācīties Vakara nodaļā. Mainoties okupācijas varām, R. Jakevicam neizdevās palikt civilajā dzīvē. 1944.gada oktobrī viņš tika mobilizēts Sarkanajā armijā, viņam nācās piedalīties kaujās un pēc ievainojuma kara beigas sagaidīt hospitālī. Pēc demobilizācijas R. Jakevics turpināja mācības LVU Mehānikas fakultātes Elektrotehnikas nodaļā, to absolvējot 1951.gadā. Lai nopelnītu iztiku studiju laikā, nācās strādāt elektriķa darbu Rīgas uzņēmumos.

Pēc universitātes beigšanas R. Jakevics tika norīkots darbā trestā "Latvkomunenergo". Viņa pirmais darbs bija saistīts ar drošības tehniku, nelaimes gadījumu izmeklēšanu un avāriju novēršanu. Tā bija laba skola jaunajam inženierim, kas lieti noderēja turpmākajā darbā. 1953.gadā R. Jakevicu pārcēla uz Jelgavas enerģorajona pārvaldi par galveno inženieri. R. Jakevica darba gaitas Jelgavā sākās pieredzējuša un autoritāti guvuša direktora Roberta Lemkina vadībā. Tas no vienas puses atviegloja darbu, bet reizē prasīja lielu atbildību un augstu pienākuma apziņu. Jau no darba sākuma R. Jakevics parādīja sevi kā kompetentu vadītāju, labu organizatoru. Darba bija daudz, jo uzņēmuma apkalpes zonā notika strauja lauksaimniecības objektu elektrifikācija. Reizē bija jāplāno elektrotīklu attīstība un jāorganizē to remonts un apkalpe. 1958.gadā enerģorajonu pārveidoja par Dienvidu elektriskajiem tīkliem.

Pēc galvenā inženiera iniciatīvas tika meklēti ceļi, kā racionalizatoru spēkiem veidot uz traktoriem montētus pašizgatavotus mehānismus elektrolīniju remontu mehanizācijai. Tie guva atzinību arī mehanizācijas skatēs Valmierā, Ogrē, Ozolniekos. Pēdējo skati 1971.gadā organizēja Dienvidu elektriskie tīkli, un R. Jakevics bija orgkomitejas priekšsēdētājs. R. Jakevica nopelns ir vairāku gadu garumā veidotais operatīvais darbs tīklu rajonos. Tas bija jāsāk no pamatiem, jo līdz tam tīklu rajonos speciāla operatīvā personāla nebija. Bija jāsaģatavo, jāapmāca personāls, jāveido darba organizācija, darba vietu aprīkojums.

1968.gadā, pēc R. Lemkina aiziešanas pensijā, sākās R. Jakevica darbs uzņēmuma vadītāja amatā. Lai gan iepriekšējais direktors R. Lemkins bija ielicis labus pamatus turpmākajam darbam, jaunais darba posms 10 gadu garumā, kuru R. Jakevicam bija lemts strādāt par direktoru, prasīja jaunu kvalitāti.

Uzņēmums bija strauji audzis. Tagad priekšplānā izvirzījās darba un darba vietu kvalitātes celšana. Tajā R. Jakevics iesaistīja uzņēmuma inženiertehnisko darbinieku saimi, mācījās no citiem republikas uzņēmumiem. Rezultāti neizpalika. Par to liecina pirmā vieta

Latvijas televīzijas konkursos 1967. un 1969. gadā, Vissavienības Tautsaimniecības Sasniegumu izstādes medaļas. Savukārt rūpes par strādājošo darbu un sadzīves apstākļiem ļāva saglabāt un nostiprināt darba spējīgu kolektīvu, kaut arī darba samaksa bija pieticīga. Tādēļ kadru mainība daudzu gadu garumā nepārsniedza 8% - 10%. R. Jakevica vadībā 10 gados turpinājās ražošanas bāzu un dzīvokļu celtniecība. Tika uzbūvētas dzīvojamās mājas Dobelē, Talsos, Aucē, Dundagā, Bauskā, Kandavā, Jelgavā - kopskaitā 138 dzīvokļi. Lielākā daļa šo māju tika uzbūvētas saimnieciskā kārtā. Tā laika darbinieki atceras un saprot, kādas pūles prasīja šī celtniecība - gan celtnieku komplektēšana, gan būvmateriālu sagāde. Tas bija jāveic papildus pamatdarbam. Nevar nepieminēt R. Jakevica piedalīšanos Jelgavas pilsētas saimnieciskajos un sabiedriskajos pasākumos, ilggadēji veicot deputāta pienākumus. R. Jakevica darba veikums tika novērtēts ar ordeni un medaļām, viņam, kā pirmajam republikā, tika piešķirts Nopelniem bagātā enerģētiķa goda nosaukums. Laikabiedri atceras R. Jakevicu kā prasīgu, bet reizē iejūtīgu vadītāju. Bieži viņa draudzīgi ironiskās piezīmes panāca vairāk kā skaļi vārdi. R. Jakevicam patika būt kopā ar kolektīvu saviesīgos pasākumos. Brīvajā laikā viņš daudz spēka un laika veltīja, kopjot dārzu un būvējot dārza mājiņu kooperatīvā "Spriegums". R. Jakevica mūžs negaidīti aprāvās 1978. gada 1. martā. Ar savu mūža darbu viņš atstājis paliekošas pēdas Dienvidu elektrisko tīklu un "Latvenergo" vēsturē.

Aivars Ievenieks

Ilggadējais Bauskas tīklu rajona vadītājs Aivars Ievenieks dzimis Aizputē. Uzaudzis tēva mājā Vecpils pagastā. Pēc 7. klases beigšanas iestājies Liepājas tehnikumā, kur mācījies vienu gadu. Tad 1950. gadā pārcēlās uz Rīgu, kur tēvocis viņu iekārtoja darbā VEF Elektrotehniskā cehā par mācekli. Vakaros viņš turpināja mācības rūpnīcas tehnikumā. Viņa pirmais elektriķa darba praktisko apmācību meistars bija VEF veterāns Ernests Balodis. Aivara jaunības enerģijas pietika ne tikai darbam un mācībām, bet arī ciņas sporta nodarbibām. Pāris gadu laikā viņš apguva elektriķa specialitātes pamatus, sākumā viņš ierīkoja elektroinstalācijas, vēlāk remontēja kabeļus. Pēc tehnikuma beigšanas A. Ieveniekam uzticēja apakšstaciju apkalpi VEF.

1962. gadā sākas jauns darba dzīves cēliens. Pēc Dienvidu elektrisko tīklu piedāvājuma A. Ievenieks pārceļas darbā uz Bauskas tīklu rajonu. Šeit pieredzējušā tīklu rajona vadītāja Leonharda Zuikas vadībā A. Ievenieks apgūst elektrisko tīklu ekspluatāciju. Jau darba sākumā kļūst redzama A. Ievenieka interese par uzticēto darbu, atbildība un organizatoriskās spējas. Šis periods izvirzīja smagu uzdevumu - pārņemt bilancē un apkalpē lauku elektrolīnijas, kas vairumā bija avārijas stāvoklī. Ne katreiz varēja nošķirt inženiera un montiera darbu. Un, ja vien radās nepieciešamība, A. Ievenieks nekautrējās ņemt kāpšļus un jostu, lai novērstu bojājumus. Liela skola bija 1967. gada un 1969. gada rudens vētru postījumi, kad bija jāatrod jauni nestandarta risinājumi. 1969. gadā pēc Bauskas tīklu rajona vadītāja L. Zuikas aiziešanas pensijā tīklu rajona vadību uztic jaunajam inženierim A. Ieveniekam. Tīklu rajona personāls, ar kuru kopā A. Ievenieks jau bija nostrādājis 7 gadus, atvieglāja jaunā vadītāja darbu. Personāls mainījās maz, tā pamatu veidoja pieredzējuši darba veterāni.

Sākot darbu, A. Ievenieks nodibina ciešus saimnieciskus un personiskus kontaktus ar Bauskas rajona lielsaimniecības "Code" vadītāju Mihailu Arcimoviču un "Uzvaras" vadītāju Ivaru Jansonu. Ar viņu palīdzību tiek uzbūvēts stāvs virs kantora ēkas, sadzīves korpusa ražošanas bāzē, Iecavas montieru punkts (padomju saimniecības "Progress" palīdzība).

Jaunais tīklu rajona vadītājs daudz darijis, nodrošinot katram strādājošajam normālus apstākļus gan darbā, gan sadzīvē. Aizvadītajos gados tīklu rajona darbiniekiem uzbūvēti 37 dzīvokļi.

Novērtējot A. Ievenieka veikumu, viņam piešķirts Nopelniem bagātā enerģētiķa goda

nosaukums. A. Ievenieks aktīvi piedalījies Bauskas pilsētas saimnieciskajā un sabiedriskajā dzīvē. Divus sasaukumus viņš pildījis Komunālās saimniecības un labiekārtošanas komisijas vadītāja pienākumus. Ģimenē izauguši dēls un meita. Brīvā laika vaļasprieki ir medības un ģimenes dārzs, kur var atjaunot spēkus pēc darba spriedzes. Visi, kas Aivaru pazīst, raksturo viņu kā prasmīgu savu padoto vadītāju, kurš prot savienot prasības ar palīdzību ikvienam. Kolēģi A. Ievenieku atzinuši par savu līderi, kurš bieži izvirzījis savus priekšlikumus administrācijai, visu tiklu rajonu interesēs. No 1999.gada 1.janvāra Aivars Ievenieks ir pelnītā atpūtā.

Leons Timoškēvics

Tādu cilvēku, kuru darba mūžs aizvadīts vienā vienīgā darba vietā, laikam nemaz nav daudz. Tamdēļ Tukuma tiklu rajona vadītājs Leons Timoškēvics savu darbu iepazīnis no pašiem pamatiem, sākot strādāt jau 17 gadu vecumā. Tehnikumā nācās mācīties neklātienē, jau strādājot, kas nebūt nebija viegli. Elektriķa darbs iepazīts, sākot ar elektromontiera, autovadītāja, tehniķa, tad meistara pienākumu pildīšanu. No 1974.gada līdz 1997.gadam Leons Timoškēvics bija Tukuma tiklu rajona vadītājs. Pa to laiku pārdzīvotas gan baltas, gan nebalts dienas.

Kā tiklu rajona vadītāju, viņu esam pieraduši redzēt kā nemiera garu, kurš parādīja lielu iniciatīvu, paplašinot tiklu rajona ražošanas bāzi, uzlabojot elektroapgādi rajonā un gādājot par dzīvokļiem saviem darbiniekiem.

Leonam piemīt labas organizatora dotības, neatlaidība un māka panākt iecerēto bez skaļiem vārdiem - ar smaidu un spējām pārliecināt gan uzņēmuma vadību, gan augstākstāvošos priekšniekus Rīgā. Vairākkārt Leons bijis pilsētas padomes deputāts, daudzu aktivitāšu iniciators un atbalstītājs. Nav saskaitāmas tās organizācijas, uzņēmumi un iestādes, kas griezušās pie Leona pēc palīdzības. Iespēju robežās tām arī vienmēr palīdzēts. Atsaucība un pretimnākšana ir vienas no Leona labākajām rakstura īpašībām. Mēs zinām, ka Leona vaļasprieks vienmēr ir bijis savas ģimenes mājas celtniecība un labiekārtošana. Ne velti tā pašreiz ir viena no skaistākajām un mājīgākajām mājām Tukumā. Un te nu vietā ir atzīmēt, ka Leonam, jau no 1960.gada, vienmēr līdzās kā stiprs balsts bijusi un ir viņa dzīvesbiedre Valija. Tieši pateicoties viņai, mājas izstaro sevišķi labvēlīgu auru. Arī meita Ligita, ejot tēva pēdās, beigusi Rīgas Politehnisko institūtu, ieguvusi inženiera elektriķa specialitāti un strādā Tukuma tiklu rajonā.

Žanis Kreicbergs

Žanis Kreicbergs dzimis Kandavas pagastā strādnieku ģimenē. Līdz skolas vecumam palīdzējis lauku darbos vectēva saimniecībā. 1940.gadā sācis mācības Kandavas pamatskolā. Šajā laikā radās interese par elektrību, radio un fotografēšanu. Viņa mīļākie mācību priekšmeti bija fizika un literatūra. Pēc kara, no trofeju automašīnām ieguvīši generatorus un akumulatorus, Ž. Kreicbergs vectēva saimniecībā *Kreīli* 12 m garā mastā uzbūvēja vēja elektrostaciju. Pēc pamatskolas beigšanas Ž. Kreicbergs strādājis kolhozā "Zelta druva" tehnikas remonta darbos un kā traktorists uz ritenītraktora Lantz Bulldog - 25. 1952.gadā pašmācības ceļā ieguva trešās klases šoferu un motocikla vadīšanas tiesības. Tad sekoja dienests armijā, kur viņš bija šoferis, tad 300 kW jaudas dīzeļelektrostācijas priekšnieks, bet papildus tam - radio un kino mehāniķis. Pēc demobilizācijas Ž. Kreicbergs turpināja darbu kolhozā "Zelta druva" kā elektriķis. Tajā laikā sākās kolhozu elektrifikācija. Ž. Kreicberga tiešā vadībā uzbūvēja pirmo transformatoru punktu un elektrificēja fermas, galdniecību, kantora ēku un tuvējās lauku sētas.

1958.gadā Ž. Kreicbergs sāka strādāt Kandavas tiklu iecirknī par traktoristu uz traktora MTZ - 5. Ž. Kreicbergam radās doma uz traktora uzmontēt strēli. Ar šāda pašizgatavota celtna palīdzību varēja iecelt izraktā bedrē jauno balstu un izraut veco, kā arī pacelt nelielas kravas. 1962.gadā ar šādi aprīkotu traktoru Ž. Kreicbergs piedalījās "Latvenergo" mehanizācijas skatē Valmierā un guva atzinību. Pēc tam šādi aprīkots

traktors tika atzīts un saņēma diplomu Vissavienības Tautsaimniecības Sasniegumu izstādē.

1962.gadā Ž. Kreicbergs sāka mācīties neklātienē Kandavas Lauksaimniecības mehanizācijas tehnikumā, kuru beidzot ieguva tehniķa elektriķa kvalifikāciju. Žaņa radošajam prātam ar to nepietika, un 1968.gada rudenī viņš atkārtoti iestājās Kandavas Lauksaimniecības tehnikuma Mehanizācijas nodaļā, kuru beidzot 1970.gadā, saņēma tehniķa mehāniķa diplomu. Viņa diplomprojekta tēma bija "Dienvidu elektrisko tīklu Koksnes antiseptēšanas ceha projekts". Ar šo cehu saistīts viss Ž. Kreicberga darba mūžs.

1970.gadā Ž. Kreicbergs pārceļas uz Jelgavu, lai piedalītos Kokapstrādes ceha celtniecībā. 1967.gadā Ž. Kreicbergs kā racionalizators bija konstruējis un izgatavojis koku mizojamo mašīnu Kandavas tīklu rajonā. KAC celtniecībā tika izmantoti netradicionāli paņēmieni. Tehnoloģiskā iekārta tika komplektēta no citu nozaru rūpnīcu iekārtām un mehānismiem. Galveno elementu - 17m garo 2,6 m diametra autoklāvu saņēma no Šauļu elektrotīkliem. KAC ražošanu sāka 1971.gadā. Pirmais pasūtījums bija piesūcināt atjaunojamā Rīgas Pētera baznīcas torņa koka apšuvuma materiālu ar antipirēniem. Gatavas tehnoloģijas nebija, to izstrādāja uz vietas. Bez tam tika uzstādīts gateris un ierīkota galdniecība. Pilnīgi no jauna tika veidots antiseptēšanas bandāžu iecirknis, ar tām nodrošināja visu "Latvenergo" tīklu rajonus. Tika izveidota zāģmateriālu žāvēšanas kamera, kuras tehnoloģiju un režīmus izstrādāja Ž. Kreicbergs. 1994.gadā sāka ceha rekonstrukciju, lai, sasniedzot ražošanas jaudu 20 tūkst.m³ gadā, spētu apmierināt energosistēmas pieprasījumu. Un atkal šī lielā darba iniciators bija Ž. Kreicbergs. Šajā laikā tika paplašināta un iezogota ceha teritorija. Izveidota ugunsdzēsības sistēma ar jaudīgu sūkņu staciju. Izbūvēta gatavās produkcijas glabāšanas nojume, fiksācijas kalte un katlu māja. Uzstādīta jauna jaudīga koksnes mizošanas un šķirošanas līnija, torņa celtnis un otrs autoklāvs.

Ž. Kreicberga aktīvais un raženais devums racionalizācijas darbā guvis augstu novērtējumu ne tikai energosistēmā, bet arī Vissavienības Tautsaimniecības Sasniegumu izstādē, kur iegūtas divas bronzas medaļas. 1976.gadā par sasniegumiem ražošanā un racionalizācijas darbā kā balva tika saņemta vieglā automašīna.

Liels atbalsts Ž. Kreicbergam ir dzīvesbiedre Maiga, ar kuru kopā iets no 1958.gada. Izaudzinātas divas meitas. Viņa vaļasprieks ir makšķerēšana un darbs dārzā - vairāk gan celtniecības, iekārtošanas un mehanizācijas jomā. No 1999.gada 1.janvāra Žanis Kreicbergs ir pelnītā atpūtā.

Jānis Freijs

Augusts ir rudzu jeb mūsu dienišķās maizes mēnesis. Smagās vārpas tā vien gaida jaunu druvu kopēju rokas. Un tieši šādā laikā - 1937.gada 21.augustā Talsu apriņķa Stendes pagasta "Cepli" pasaulē nāca Jānis Freijs. Nu jau 60 gadu Jānis vāc augļus savā dzīves druvā. Jāņa tēvs Kārlis toreiz bija ķieģeļu cepla vadītājs, bet māte rosījās pa māju un audzināja jauno paaudzi. Pēc Liču un Pastendes pamatskolas beigšanas 1951.gadā Jānis nolēma dzīvi veltīt elektriķa profesijas apguvei. Viņam laimējās, jo no klases seši zēni gāja uz iestājeksāmeniem, taču tika uzņemti tikai divi, tai skaitā Jānis. Sākās mācības Kandavas lauksaimniecības mehanizācijas tehnikumā, kuru viņš pabeidza 1955.gadā, iegūstot tehniķa elektriķa specialitāti.

Pirmās darba gaitas pēc tehnikuma beigšanas saistītas ar Vidrižu MTS, kur Jānis nostrādāja vienu gadu, un Raiņa vārdā nosaukto kolhozu Talsu rajonā, kur tika apgūta elektriķa darba praktiskā puse. Tad nāca dienests armijā Carskoje selo - netālu no Sankt - Pēterburgas, kur pagāja gandrīz trīs gadi. Šie trīs gadi turpmākajam darbam deva tik ļoti nepieciešamo disciplīnu, rūdījumu un atbildības sajūtu. Pēc atgriešanās no dienesta turpinājās darbs "Selelektro" Valdemārpils elektrotīklu rajonā par tehniķi. No 1962.gada - darbs Dienvidu elektrisko tīklu Talsu rajonā jau par meistaru. Tā Jānis 30 garus gadus palika uzticīgs sava dzimtā novada elektrotīklu saimniecības attīstībai un izaugsmei, kur

gan savu fizisko, gan garīgo darbu ieguldīja tiklu ekspluatācijā, lauksaimniecības elektrifikācijā un operatīvā darba izveidošanā. Savā kolektīvā viņu izvirzīja par vietējās arodb grupas vadītāju. Šos pienākumus viņš pildīja daudzus gadus.

Jāņa rakstura īpašības - nosvērtība, objektivitāte, cieņa pret darba darītājiem. Kopš Vitauta Neimaņa aiziešanas pensijā, no 1992. gada, Jānis pildīja Talsu tiklu rajona vadītāja pienākumus. Viņa vadībā Talsu tiklu rajons nodrošināja stabilu elektroapgādi, veica aktīvu darbu ar klientiem, panākot godīgu samaksu par patērēto elektroenerģiju un nesaudzīgi cīnoties ar negodīgiem elektroenerģijas lietotājiem. Katrs, kam bijusi vajadzīga tiklu rajona palīdzība, sastapis Jāņa izpratni un iekšējību.

Dzīves un darba gados Jānim vienmēr blakus bijusi viņa dzīvesbiedre Ivonna. Izaudzīnāti meita Anita un dēls Ints, kuri nu jau tālāk audzina nākamo paaudzi. Sekojot uzņēmuma tradīcijām, kur strādā vairākas ģimeņu dinastijas, arī Jāņa dēls Ints strādā Talsu tiklu rajonā.

Jānis Granāts

Jānis Granāts dzimis un audzis Dobeles apkaimē, Zemgales pašā viducī, smago Zemgales mālu iepazinis jau 16 gadu vecumā, vidusskolas mācības uz laiku pārtraucot.

Dzīvojot Zemgales līdzenumā, kur vasarā kviešu druvas viņojas līdzīgi jūras viļņiem, Jānis pēc vidusskolas beigšanas izvēlas romantisko, bet grūto jūrnieka profesiju. Pēc Rīgas jūrskolas beigšanas un mācību prakses tālās jūrās un okeānos, sākās darbs 4 gadu garumā zvejnieku artelī "9.maijs" kā stūrmanim uz zvejas kuģiem Ziemeļatlantijā. Šis dzīves un darba posms Jāņa raksturā atstājis paliekošas pēdas visā turpmākajā dzīvē ar jūrniekiem raksturīgo disciplīnu, atbildības sajūtu un augstām prasībām pret sevi un padotajiem.

No 1963. gada Jānim sākas elektriķa dzīves posms ar darbu padomju saimniecībā "Kaķenieki", mācībām Priekuļu arodskolā, paralēli darbam Latvijas Republikāniskajā lauksaimniecības neklāties tehnikumā, iegūstot tehniķa elektriķa kvalifikāciju. Kopš 1968. gada Jāņa biogrāfijas posms saistīts ar Dienvidu elektriskajiem tīkliem. Vispirms Dobeles tiklu rajonā, izejot visus posmus no pašiem pamatiem - elektromontieris, tad operatīvais dežurants, pēc tam drošības tehnikas un ekspluatācijas vecākais inženieris Jelgavā. Un no 1973. gada - Auces tiklu rajona vadītājs.

Auce ir mazpilsētiņa Dobeles rajona leišmalē, tālu no Rīgas un lielajiem ceļiem. Tajos laikos nebija viegli nokomplektēt kadrus un izveidot ražošanas bāzi nepiemērotās telpās. Jānis, gods godam, ar lielu atbildību ķērās pie darba, nebaudoties un nešķīrojot ne priekšnieka, ne meistara, ne arī elektromontiera darbu. Bija periodi, kad Jānis tiklu rajonā bija vienīgais inženiertehniskais darbinieks. Un kas var saskaitīt tos zvanus naktī Jāņa dzīvoklī, kad bija jāceļas, jābrauc, jāmeklē līnijas bojājumi, un tie jānovērš. Dispečeri Jelgavā varēja būt pārliecināti, ka uz Jāni vienmēr var palauties.

Kolektīvā Jāni raksturo kā prasīgu, bet taisnīgu vadītāju. Jānis Granāts bez sava tiešā darba aktīvi piedalījies Auces pilsētas sabiedriskajā dzīvē. Ne vienu vien gadu bijis deputāts, priekšsēdētāja vietnieks, vadījis sabiedriskos kārtības sargus. Kā raksturo Auces pilsētas mērs Eduards Hansons, Jānis ir cilvēks, kuram nekad nav vienaldzīga pilsētas nākotne un kurš, vienmēr iespēju robežās tai sniedzis savu atbalstu.

Patikami atzīmēt, ka visus šos garos gadus Jānim blakus bijusi viņa dzīves draugs Mirdza, dalījusi ar viņu gan priekus, gan bēdas. Tas ne vienmēr bijis viegli, jo līdzās Jāņa atbalstam, rūpēm par bērniem, Mirdzai bija jāpilda savi darba pienākumi gan Auces pilsētas skolēnu veselības aprūpē, gan veicot citus darbus. Izaudzīnāta meita un dēls. Cik interesants paaudžu turpinājums! Dēls Jānis strādā Auces tiklu rajonā par dispečeru, bet mazdēls Jānis mācās Auces vidusskolā un nesen piedalījās konkursā "Latvenergo - skolām". Kas zina, arī viņš būs nākamais enerģētiķis.

■ Ženija Stalidzāne, 2001. gadā

Ženija Stalidzāne

Augšanas grūtības un prieki Dienvidu elektriskajos tīklos

1969. gada decembrī pabeidzu Rīgas Politehnisko institūtu (tagad Tehniskā universitāte) Enerģētikas fakultāti un ieguvu specialitāti - siltuma un enerģētisko procesu automatizācija. Mani norīkoja darbā uz Pļaviņu HES, bet manu draugu - nākotnē vīru, uz Jelgavas rajona rūpnīcu "Spartaks", jo viņš beidza Politehniskā institūta ķīmijas fakultātes keramikas specialitāti. Tā kā es darbu varēju atrast Jelgavā, bet Albertam Pļaviņās tādu iespēju nebija, ieradās Dienvidu elektriskajos tīklos pie direktora Rolanda Jakevica apjautāties, vai nav man, kā jaunajam speciālistam, kāds darbs. Tajā reizē man atbildēja, ka darba nav, bet ņems vērā, ja tāda iespēja radīsies. Kadru daļā Maija Bobikina un Nīna Jaungaile ar mani aprunājās, pierakstīja koordinātes. Par šo uzņēmumu palika labs iespaids. Pēc trīs nedēļām Pļaviņās atskanēja telefona zvans, un Jakevica kungs piedāvāja darbu Jelgavā par tehniskās informācijas inženieri. Man institūtā bija iemācītas formulas, teorija, bet praktiskas lietas, kas nepieciešamas jaunam inženierim darbā nebija iemācītas. Tāpēc ar lielu sirsnību atceros savu sākuma darbu tīklu dienestā, kuru vadīja Jānis Kristaps. Īsā laikā tiku iepazīstināta ar visu uzņēmumu, ar darbu, kurš būs jāveic.

No pirmās dienas mans darbs bija saistīts ar visu uzņēmumu gan dienestos, gan tīklu rajonos. Vēlākajos gados, līdz ar tehnisko informāciju, manā pārziņā bija racionalizācijas darbs. Tajā laikā iemācījās aprēķināt ekonomisko efektu jebkuram priekšlikumam. Bija ļoti daudz tiešām vērtīgu priekšlikumu, kuru efektivitāti varēja novērtēt darbā, bet tā laika noteikumi neļāva tos pienācīgi novērtēt naudā, un cilvēki par labiem priekšlikumiem saņēma sīku samaksu. Protams, starp daudzajiem priekšlikumiem bija arī mazvērtīgāki, jo sociālistiskā sacensība bija uzlikusi par pienākumu uzņēmumā iesniegt noteiktu daudzumu priekšlikumu un Dienvidu elektriskajos tīklos bija pieņemts uzvarēt. Racionalizācijas priekšlikumi bija arī jāievieš darbā, un te man ļoti daudz palīdzēja remontu ceha, transporta dienesta cilvēki: Neilands Kārlis ar savu padomu un uzlabojumiem ļāva daudziem mehānismiem strādāt praksē. Tehniskajā daļā par tehniķi strādāja Valda Golubova, precīza darbiniece, laba speciāliste un aktīvs cilvēks.

Bija laiks, kad "Latvenergo" sāka izmantot pirmās skaitļojamās mašīnas, kur katra no viņām aizņēma vienu ~20m² lielu istabu. Ar šo mašīnu palīdzību skaitījām remontējamo līniju stabus, kāšus u.t.t. Pēc milzīgo "palagu" saņemšanas varēja precīzāk plānot nākošā gada līniju remontus un rekonstrukcijas darbus.

1971. gadā man bija uzdevums piedalīties Latems organizēšanā. Šai skatē demonstrēja pirmos pašgatavotos krūmgriezējus. Ļoti spilgti palika atmiņā vadošo darbinieku spartakiāde Zaļeniekos, kur piedalījās kā viens no organizētājiem. Pēc spartakiādes – dejas līdz rītam. Tur bija redzams, cik interesanti un atraktīvi var būt šie tehniskie cilvēki. Lapčinska kungs bija nepārspējams dejotājs. Arodkomitejas priekšsēdētājs Ojārs Putnieks tikai smaidīdams staigāja riņķī un uzmundrināja meitenes, lai turas, jo nevar taču rīdziniekiem padoties.

Pirmā iepazīšanās ar tīklu rajoniem bija ļoti interesanta. Katrs no tīklu rajoniem veica vienu un to pašu darbu, bet katrā bija savas īpašas tradīcijas. Es šodien vairs nevaru pateikt, kurā laikā un dienā šie priekšnieki sāka strādāt, bet, ja saka, piemēram, Bauskas TR - man

tas asociējas ar Aivaru Ievenieku, Dobeles TR – Ārvalds Ramma, Bārbeles TR - Rolands Valdmanis, Tukums - Herberts Rūtentāls un Leons Timoškēvics, Talsi - Vitauts Neimanis, Valdemārpils - Andrejs Blaus, Jelgavas TR - Gunārs Bulderbergs, Ilmārs Zids.

Īpašs bija šis tiklu rajonu vadītāju kolektīvs. Viņu saliedēšanas darbu uzsāka galvenais inženieris Mārtiņš Segliņš un pēc tam turpināja Valdis Švika. Tiklu rajoni bija tie, kuru labā bija jāstrādā visiem dienestiem, un palīdzēt viens otram viņi nekad neatteica. Man kā racionalizācijas inženierim daudz bija jāsadarbojas ar dienestiem, lai veicinātu priekšlikumu ieviešanu. Kārlis Neilands vienmēr bija ļoti atsaucīgs un deva labus tehniskus padomus, pats iesniedza daudz priekšlikumu.

Tiku ievēlēta arodkomitejas sastāvā. Ojāra Putnieka vadībā arodkomiteja veica ļoti lielu darbu kolektīva saliedēšanā. Neatceros vairs precīzi komitejas nosaukumu, ko es vadīju, bet darbs bija saistīts ar darbinieku bērnu un skolu jaunatnes jautājumiem. Tajā laikā par darbinieku bērniem skolas sūdzējās arī arodkomitejā, un arodkomiteja palīdzēja ģimenēm arī materiāli, ja tas bija nepieciešams. Darbinieku bērniem organizējām "Vārda došanas svētkus", kurus tradicionāli vadīja Vera Singajevska. Bērniem vienmēr bija Jaungada pasākumi. Ģimenes kopā atpūtās Ragaciema "Zemenīte" un Talsu rajona "Usmas" atpūtas bāzēs. Ne tikai mani bērni, bet visu darbinieku bērni zināja, kur viņu vecāki strādā un bija lepnī par to. Arodkomiteja organizēja sabiedriskās sakopšanas talkas, kurās parasti ļoti aktīvi piedalījās centra, Auces un Bauskas darbinieki.

Interesanti bija Detemā, kur piedalījās visi TR ar savām komandām. Bija goda lieta tajās labi nostartēt gan teorētiskajos, gan praktiskajos pasākumos. Visi šie pasākumi beidzās ar pusdienām zaļā plavā un dančiem ar zābakiem kājās, bet tāpēc dejas solis nebija smags. Mārtiņš Segliņš no Iecavas gribēja ātrāk aizmukt mājās, tad mēs, kundzītes, izveidojām rindu nepārtrauktām dāmu dejām, lai galveno inženieri nelaistu prom, un direktors R. Jakevics vēl tikai mūs pamudināja nenokavēt uzlūgt galveno.

Kad mani pirmoreiz lūdza piekrist balotēties uz arodbiedrības komitejas priekšsēdētāja amatu, bija lielas bailes, jo startēt pēc Ojāra Putnieka nebija viegli. Konferencē mani ievēlēja ar lielu balsu vairākumu. Pēc tam tiku vēl atkārtoti ievēlēta 20 gadus pēc kārtas. Tā man bija laba skola.

Nevaru nepieminēt savus aktīvākos palīgus, kuri sabiedriskā kārtā, bez īpašas saukšanas veica lielu darbu savu kolēģu interesēs. Ausma Agule, Vija Bogdanova, Valda Golubova, Agris Skrūskops, Imants Sika, Jānis Klabis, Gunārs Kacēns, Arvids Gavrilko u.c.

DET-iem bija atpūtas bāze "Zemenīte" Ragaciemā, kuru apsaimniekojām sabiedriskā kārtā. Gadu gaitā tur tika uzliktas papildus mājiņas, labiekārtota virtuve. Pavasara talkas bija jauki "darba svētki". Atceros, ka kāds kolēģis šai talkā teica "šausmas, tik intensīvi neesmu strādājis nevienā darba dienā". Bet atskatīties uz padarīto bija patīkami.

80. gados uznāca epopeja šo tēlšu pilsētiņu nojaukšanā, jo tās it kā bija kaitīgas dabai. Tajā laikā, likuma vārdā, savas atpūtas bāzes bija spiesti nojaukt mūsu kaimiņi Jelgavas Tirdzniecības pārvalde, rūpnīca "Jelgavas Mašīnbūve", "Brocēnu cementa un šifera rūpnīca" un daudzi citi.

Bet, tā kā enerģētiski dabas un birokrātu stihijām tik vienkārši nepadevās, "Zemenīte" mūsu darbiniekiem kalpoja vēl 15 gadus. Mēs klauvējām pie "Pilsētprojekta" durvīm, Meža ministrijā bijām apnikuši ar saviem protestiem un saņēmām saskaņojumu uz projekta. Tukuma izpildkomitejas sēdē labvēlīgu lēmumu, tiešā vārda nozīmē izraudāju, jo tur zvejnieku kolhoza arhitekts Volbruks pēkšņi sāka darboties pret mums, kaut arī iepriekšējā dienā pie priekšsēdētāja viss bija norunāts un skaidrs, ka no zvejnieku kolhoza pretenzijas nebūs. Tur kur ar manu spēku nepietika, aicināju līdzi Mārtiņu Segliņu un kopīgiem spēkiem daudz panācām.

Mūs abus izsauca uz partijas komiteju un sarāja, - ko mēs galu galā iedomājosies, ja

visiem citiem telšu pilsētiņa bija jānojauc, bet mēs turpinām dzīvot. Tas jau bija tikpat kā apbalvojums. DET bija ļoti paveicies, ka vadībā strādāja tiešām uzņēmuma patrioti Valdis Švika, Mārtiņš Segliņš, Vilis Kubliņš un daudzi citi. Daudzas lietas vadība varēja nedarīt un saņemt to pašu algu, bet tad nebūtu šī patriotiskā kolektīva, sākot no strādniekiem. Es pat nesāksu pieminēt uzvārdus, jo visus nosaukt nevaru, bet aizvainot nenosauktos negribu.

Bija radies neliels apsākums sporta svētku organizēšanā. Lai to novērstu, sākām bērnu sacensību organizēšanu ar savu karogu, parādi un apbalvošanu. Sāku organizēt sacensības bērniem, pēc tam to darīja Ausma Agule un daudzus gadus Ilga Locika. No tā laika dalībnieku skaits sporta svētkos dubultojās un trīskāršojās.

Mūsu vadība ļoti daudz domāja par savu darbinieku darba un sadzīves apstākļiem. Mūsu direktora vietnieks divreiz gadā brauca uz Maskavu ar diviem čemodāniem - vienā kristāli, otrā balzāms un atgriezās ar parakstiem, ka iedalīta nauda TR bāzes un dzīvojamo māju būvniecībai. Un tā mūsu darbinieku ģimenes bieži ieguva iespēju dzīvot labos apstākļos.

Katru gadu kolektīvs centās ieviest jaunas tehnoloģijas, un daudziem jauninājumiem mēs bijām pionieri. Katrā konferencē skanēja informācija par sliktiem specapgērbiem, naglu, vadu, balstu trūkumu. Montieru plakanknaibles vispār bija deficīts! Visi šie iebildumi tika uzklauti, analizēti un iespēju robežās novērsti. Patikami bija tas, ka visa šī informācija netika teikta ar naidu, bet kopējās lietas labā. Nebija jau tikai jaukās lietas, bija atbrīvošanas no darba par disciplīnas pārkāpumiem, dzeršanu darba laikā u.t.t., bet nebija atbrīvošanu kaut kādu personīgu iemeslu dēļ, tam ļoti stingri sekoja Arodbiedrības komiteja.

Katru gadu sociālistiskās sacensības uzvarētāji, tautas valodā - labākie no labākajiem darba darītājiem brauca kolektīvās ekskursijās, par kurām maksāja daļēji administrācija, daļēji arodbiedrība. Kur tik mēs nebijām - Gorkijā, Ukrainā, Moldāvijā, Gruzijā, Azerbaidžānā. Padomju Savienība bija izbraukta krustu šķērsu! Uz ārzemēm mēs, protams, nevarējām tikt, tur brauca viens līdz pieci cilvēki gadā individuāli.

Arodbiedrības komiteja nevarētu normāli strādāt, ja tiklu rajonos un dienestos nestrādātu proforgs - tā viņus tolaik sauca. Gribētos atzīmēt centīgākos un ilggadīgākos proforgus - Jāni Freiju, Frici Zonbergu, Robertu Striķi, Vilni Vaitu, Veltu Gašpuiti, Imantu Siku. Viņiem visgrūtāk klājās, kad bija jāpanāk, lai katrs individuāli uzņemās sociālistiskās saistības. Tie bija murgi, bet cilvēki paklausīja, jo saprata, ka nieku dēļ nav ko bojāt visa uzņēmuma prestižu. Tolaik tādi murgi varēja nogremdēt daudzus labos darbus.

Tajā laikā arodbiedrības komiteja kopā ar uzņēmuma speciālistiem gatavoja uzņēmuma koplīgumu. Dienvidu elektriskajos tīklos tas tiešām bija dokuments ar visiem tehniskajiem pielikumiem. Šai dokumentā bija tā laika prasībām atbilstoši arī diezgan daudz nevajadzīgā. Mēs bijām iemācījušies, pārbaudot izpildes, akcentu likt tikai uz lietām, kuras uzņēmumam un cilvēkiem bija būtiskas, sēnalas atstājot pārbaudītājiem.

Uzņēmumā tika veidota dzīvokļu uzskaites rinda, kuru kārtoja uzņēmuma juriste Ārija Strazda kopā ar Arodbiedrības komiteju. Braucām apsekot dzīves apstākļus un visādi centāties apiet ļoti stingros noteikumus, kas noteica, ka dzīvošanai pietiek deviņi kvadrātmetri uz cilvēku, lai dzīves apstākļu uzlabošana nepienāktos.

Kādus tikai neizdomājām iemeslus, lai saviem cilvēkiem tomēr palīdzētu. Bija jāliek lietā fantāzija.

Arī tad, kad mājas tika uzbūvētas, mums bija jāaizstāv katrs dzīvoklis, lai nenonemtu pārāk daudz izpildkomitejas vajadzībām. Bija īpašs gadījums Bauskas TR, kad mūsu māju uzbūvēja Bauskas pilsētā, bet mūsu cilvēki, galvenokārt, dzīvoja Bauskas rajona "Codes" pagastā, kas atrodas tieši pie Bauskas, tikai aiz upes. Cienijamā Izpildkomiteja mums

neļāva dzīvokļus dot mūsu cilvēkiem no Codes pagasta, jo viņi neesot baušķenieki. Man nācās iziet ļoti netradicionālu ceļu un lūgt jaunievēlēto domi pieņemt netradicionālu lēmumu - izdarīt izmaiņas viņu pašu lēmumā. Māja bija uzbūvēta laba un gribētāju pēc dzīvokļiem bija daudz.

Bauskā par jautājumiem, saistītiem ar cilvēkiem, ļoti daudz domāja un darīja priekšnieks Aivars Ievenieks. Ar Bauskas TR priekšnieku bija arī kāds īpašs gadījums, sakarā ar to, ka montieru brigādēm bija lielas grūtības ar transportu. Aivars sarunāja kādu remontdarbnieku Bēnē, lai UAZ saremontē, bet bija jāizdomā, kā par to samaksāt. Rezultātā montieri varēja braukt uz bojājumu vietām ar mašīnu, bet Ieveniekam draudēja gandrīz kriminālatbildība, jo pēc visiem likumiem ne tajā remontdarbnīcā viņš drīkstēja remontēt mašīnu. Tās sapulces, ko organizējām viņa aizstāvēšanai var atcerēties ar skumju smaidu. Lidzīgus piemērus var minēt no Tukuma TR, Dobeles TR dzīves.

Visā lielajā darbu gūzmā bija cilvēki, kuri rūpējās par to, lai darbinieki netiktu aizmirsti apaļās jubilejās, lai cilvēkiem būtu iespējams būt kopā svētkos. Tāpēc katrā tiklu rajonā un dienestā bija kultorgi, kuri organizēja šos svētkus, kā arī braucienus uz teātriem. Te man gribas minēt dažus no šiem cilvēkiem, jo viņi radīja citiem jaukus brīžus: Bauskā - Dzidra Zuika, Tukumā - Biruta Pūpola, Jelgavas TR - Ināra Sīle, Jelgavā centra bāzē - Agris Skrūskops, Dzintra Smagare, Dzintra Strauta, Ausma Agule un vēl daudzi citi, lai man piedod tie, kurus varbūt nepieminu.

Uzņēmumā aktīvi darbojās arī mednieku kolektīvs. Viņu piedzīvojumi ir īpašas uzmanības vērti, bet par to lai stāsta Ivars Spirģis, Andris Veilands.

Dienvidu elektrotiklu arodbiedrības komiteja strādāja kopā ar republikas enerģētiķu nozares arodbiedrību un republikas arodbiedrības nozari.

Uz arodbiedrības konferencēm neiztrūkstoši brauca pārstāvji no republikas arodbiedrības (Andris Siliņš, Andris Zorgevics) un vienmēr konferencēs piedalījās arī "Latvenergo" pārstāvji, lai dzirdētu mūsu problēmas un tās risinātu.

Tad sekoja ļoti nejauks laiks, kad daļa mūsu dienestu tika centralizēti. Pēc divpadsmit gadiem nāca secinājums, ka šis centralizācijas process jābeidz, jo, ja izpildītāji ir ļoti attālināti no patērētāja, tad zūd ieinteresētība par funkciju precīzu un ātru izpildi. Un tā sagādes daļu, grāmatvedību atdeva atpakaļ tiklu uzņēmumiem un bija labi atskārst, ka viņi joprojām bija mūsu kolektīva daļa.

Katru gadu bija jāveic darbinieku skaita samazināšana par noteiktu procentu, bet, pateicoties direktoru Rolanda Jākevica, Mārtiņa Segliņa, Valda Švikas, Ivara Spirģa un plānu daļas priekšnieces Aijas Štubes nostājai un izdomai, mēs reālus cilvēkus pēc darbinieku skaita samazināšanas uzdevuma praktiski neatlaidām, bet vienmēr atradām vakantās vietas, kuras tad arī "saīsināja". Bet tas nebūt negrāva uzņēmuma ekonomiku, bet gan stiprināja to.

Šodien atskatoties un vērtējot Dienvidu elektriskos tīklus, varu teikt, ka vislielākā bagātība un vērtība bija un ir cilvēki. Kolektīvs, kurš priekos un bēdās, vētrā un sniegunī vienmēr turējās kopā un ir gatavs veikt visus uzdevumus. Mūsdienu nostāja, ka cilvēks ir tikai instruments, ar kuru radīt materiālās vērtības ir briesmīga. Ļoti patīkami, ka Dienvidu elektriskajos tīklos šī tendence nav vērojama, un cilvēks tiek vērtēts kā cilvēks, nevis tikai instruments bagātību uzkrāšanai. Beigās gribu pateikt milzīgu paldies visiem, ar kuriem trīsdesmit gadus strādāju kopā. Ne tikai vadībai, bet arī katram montierim, jo tieši viņi jau bija visa balsts. Patīkami, ka arī šodien arodkomitejas priekšsēdētājs Aivars Āboliņš ir varējis noturēt iegūto un turpina veidot situāciju, kad arodbiedrībai ir sava loma uzņēmuma un visas energokompānijas dzīvē. Grūtībās cilvēki rūdās, vienojas un cerēsīm, ka arī šoreiz tā notiks.

■ Uldis Upelnieks

Uldis Upelnieks

Pārdomas par elektroenerģijas realizācijas nodaļas darbību 40 darba gados

Nodaļa un tās vadītājs

Pēc Kandavas Lauksaimniecības tehnikuma beigšanas mani nosūtīja darbā uz kādu no Jelgavas rajona kolhoziem. Apmēram pēc 10 mēnešiem uzsāku darbu Dienvidu elektriskajos tīklos. 1959.gada 8. jūnijā sāku strādāt par tehniķi un inženieri Ražošanas tehniskajā daļā. 1961. gada 1.novembrī mani pārcēla darbā par Abonentu daļas priekšnieku. Vairākkārt mainījās daļas nosaukumi un pakļautība - Energokontroles nodaļa, Energokontroles dienests, Energokontroles Jelgavas nodaļa, Energokontroles uzņēmuma Dienvidu nodaļa, Elektroenerģijas realizācijas nodaļa. Līdz 1993.gada 1.oktobrim vadīju nodaļas dabu, bet pēc tam trīs gadus strādāju par vadītāja vietnieku. Pēdējos trīs gadus - līdz aiziešanai pensijā 1999.gada 30.novembrī - veicu elektroinženiera - konsultanta amata pienākumus. Darbā bija 7 gadu pārtraukums, kad ģimenes apstākļu dēļ strādāju Jelgavas Starpkolhozu celtniecības organizācijā.

Darbs tīklos prasīja papildus izglītību, tādēļ 1961.gada rudenī iestājos Rīgas Politehniskā institūta neklātienes nodaļā, kuru 1968.gadā pabeidzu. 1969.un 1980.gadā piedalījos kvalifikācijas celšanasursos Leningradā, bet 1981.gadā neklātienē gadu mācījos Enerģētikas ministrijas Vissavienības vadošo darbinieku un speciālistu kvalifikācijas paaugstināšanas institūtā. Kā galvenie mācību priekšmeti minētajās mācībās bija "Racionāla enerģijas izlietošana" un "Civilā aizsardzība".

Visa nodaļas vadība lielākoties notika centralizēti no Energokontroles vadības Latvenergo pārvaldē. Līdz 1989.gadam gandrīz visas priekšnieku sanāksmes notika krievu valodā, jo starp tīklu uzņēmumiem viens nodaļas priekšnieks no Austrumu nodaļas nesaprata latviski. Visi informatīvie materiāli, arī lietvedības dokumenti, pavēles, norādījumi tika izdoti krievu valodā.

Lai nedaudz sīkāk izanalizētu nodaļas darbu 60. - 80.gados un 90.gados, jāpievēršas katrai no ražošanas pamattehnoloģijām - Energouzraudzība, norēķinu darbs, uzskaites iekārtas un to ekspluatācija.

Energouzraudzība

"Elektroenerģijas piegādes noteikumi" tika izdoti 1959., 1969., 1977., 1993. un 1996.gadā. Pamatojoties uz noteikumiem, teorētiski energouzraudzības inspektora galvenie pienākumi bija formulēti vienādi visos minētajos nolikumos: sekot, lai lietotāju elektroietaišu darbība un to apkalpošana būtu droša, jaunuzbūvētām elektroietaisēm jāatbilst pastāvošo normatīvo materiālu prasībām. Vienīgi 90. gadu vidū Valsts uzraudzību un kontroli uzdeva izpildīt Valsts Darba inspekcijai, kas ar šo jautājumu praktiski nodarbojās ļoti minimāli, pamatā visa atbildība joprojām bija uz energosistēmā strādājošo pleciem.

Gandrīz līdz pat 1988. - 1989.gadam inspektori, bez augstāk norādītajiem darba pienākumiem, bija spiesti nodarboties ar atsevišķiem, tajā laikā aktuāliem jautājumiem, piemēram, elektroenerģijas patērētāju limitu kontroli. Lielākajiem rūpniecības uzņēmumiem, kā arī lielākajām lauku saimniecībām tika noteikti ikmēneša, ziemas periodos- pat ikdienas elektroenerģijas patēriņa un slodzes limiti. Limitu kontroli uz vietas pie klientiem veica inspektori. Ja maksimuma laikā konstatēja atļautās slodzes pārsniegšanu ilgāk kā 30 minūtes, inspektors pieprasīja nekavējoties slodzi samazināt. Neizpildīšanas

gadījumā attiecīgais pieslēgums tika atvienots no sprieguma. "Latvenergo" sistēmai bija ģenerējošās jaudas deficīts, sākot jau ar rudens periodu, nerunājot par ziemas slodzes maksimuma periodu.

Līdz Valsts uzraudzības dienesta statusa anulēšanai inspekcijai par dažādiem pārkāpumiem bija tiesības uzlikt naudas sodu uzņēmumam, uzņēmuma vadītājam vai galvenajam enerģētiķim. Lēmumu par personas vai uzņēmuma sodīšanu pieņēma Energokontroles direktors. Nelielu naudas sodu varēja uzlikt arī nodaļas priekšnieks. Naudas summas bez akcepta kārtībā norakstīja no uzņēmuma konta vai iekasēja no konkrētā vainīgā.

1990.gadu vidū inspektoru statuss ievērojami izmainījās. No jauna izbūvētu klientu elektroietaišu palaišana ekspluatācijā bija jāveic Valsts Darba inspekcijā. Tiklu rajona inspektori šajā procesā varēja piedalīties pēc savas izvēles. Obligāta prasība bija pārbaudīt elektroenerģijas uzskaites iekārtas - skaitītāju, strāvmaiņu atbilstību projekta datiem un objekta faktiskajai slodzei. Elektroiekārtu atbilstību elektroietaišu izbūves noteikumiem un tehniskajām normām apstiprināja montāžas darbu veicēja rakstisks apliecinājums, uzrādot darba izpildītāja licenci (sertifikātu). Kā galvenais uzdevums inspektoriem bija elektroenerģijas piegādes līgumu un tā pielikumu sagatavošana, uzskaitē, iekārtu atbilstība attiecīgajam objektam, sistemātiska faktisko slodžu kontrole, piedalīšanās nelikumīgas elektroenerģijas lietošanas atklāšanā u.c. jautājumi.

Norēķinu darbs

Šajā darbā vairāk kā 80% no strādājošo kopskaita bija iesaistītas daļā dzimuma pārstāves. Tikai līniju kontroliera amatā atsevišķos tiklu rajonos strādāja vīrieši, jo viņiem nedaudz vieglāk bija "karot" ar suņiem, kas bija viena no smagākajām problēmām viņu darbā. Norēķinu darbinieku pienākums bija elektroenerģijas skaitītāju rādījumu nolasišana, rēķinu izrakstīšana, izņemot gadījumus iedzīvotāju sektorā, kur ilgus gadus pielietoja pašapkalpošanos, tas ir rēķinu izrakstīja pats klients.

Bija jāveic rēķinu izsniegšana apmaksai iestāžu grupā, naudas iekasēšana, darbs ar nemaksātājiem - brīdinājumu izsūtīšana, elektroenerģijas atslēgšana, kā arī elektroenerģijas realizācijas atskaišu sastādīšana.

Līdz 1977.gadam darbu ar debitoriem ievērojami atviegloja tas, ka apmaksu par patērēto elektroenerģiju varēja norakstīt no klientu konta ar inkaso bez akcepta kārtībā, kā rezultātā debitoru procents svārstījās 2 -3 % robežās, bet 90. gadu sākumā debitori sasniedza 30 - 40 %. Tas izskaidrojams ar ražošanas apjoma samazināšanos, daudzu uzņēmumu likvidāciju, inflāciju, naudas maiņa u.c. pārejas perioda grūtībām.

Lai panāktu precīzāku iedzīvotāju patērētās enerģijas uzskaiti, 2000.gadā pakāpeniski sāka ieviest kārtību, ka skaitītāju rādījumus nolasa energosistēmas pārstāvji. Organizējot darbu pēc šīs metodes, iedzīvotāji ir spiesti regulāri norēķināties par faktiski patērēto elektroenerģiju.

Nedaudz pieskārsos jautājumam par elektroenerģijas tarifiem. Laikā no 1967.gada līdz valsts naudas maiņas veikšanai, praktiski **gandrīz visu tarifu grupās kilovatstundas cena vairāk kā 20 gadus palika nemainīga**. Tā, piemēram, minēšu atsevišķas tarifu grupas:

1. Tarifs lauksaimnieciska rakstura patērētājiem ražošanas vajadzībām - 1,0 kapeika par 1 kWh;
2. Iedzīvotāju patērētās enerģijas tarifs - 4,0 kapeikas par 1 kWh;
3. Tarifs tirdzniecības un sabiedriskās ēdināšanas uzņēmumiem - 2,0 kapeikas par 1 kWh;
4. Tarifs nerūpnieciska rakstura patērētājiem - 3,0 kapeikas par 1 kWh;
5. Tarifs ciematiem (strādnieku, vasarnieku, garāžu, karaspēka daļu dzīv.māju rajoni) - 3,5 kapeikas par 1 kWh;
6. Tarifs garīgajām mācību iestādēm - 11,0 kapeikas par 1 kWh;
7. Tarifs reliģiskā kulta iestādēm - 25,0 kapeikas par 1 kWh

80.gadu sākumā tika ieviests tarifs apkurei un karstā ūdens uzsildīšanai - 5,0 kapeikas par kWh. Rūpnieciskā rakstura patērētājiem tarifi uzrādītajā periodā tika vairākas reizes mainīti, eksistēja tā saucamie divpakāpju tarifi. Tāds bija rūpniecības uzņēmumam, kura slodze sistēmas maksimuma stundās 30 minūšu laikā bija 500 kW un vairāk. Ar 1982.gadu dubulttarifa patērētājam pielīdzināja uzņēmumu, kura pieslēgtā jauda bija 750 kVA vai lielāka. Apmaksa bija jāizdara par katru pieslēgto kW vai kVA, kā arī par patērētajām kWh.

Ievērojami izmainījās tarifu struktūra ar 1996.gadu. Izņemot iedzīvotājus, pārējiem lietotājiem bez patērētās elektroenerģijas apmaksas parādījās abonēšanas maksa, sākot ar 5.tarifu grupu arī maksa par slodzi, tika atļauts arī izvēlēties 2 zonu tarifus - maksa par dienas un nakts patērēto elektroenerģiju u.c. izmaiņas.

Sākot ar 90.gadu sākumu, sistemātiski sāka samazināties realizētā enerģija kā kopapjomā, tā arī atsevišķās patērētāju grupās. Kā objektīvie faktori tam jāmin lielo Vissavienības rūpniecības uzņēmumu reorganizācija, kolhozu un padomju saimniecības likvidācijas process u.c. faktori. Tabulā redzamas elektroenerģijas realizācijas izmaiņas 18 gadu laikā.

Patērētāju grupas	1982		2000	
	Milj. kWh	% no kopējā	Milj. kWh	% no kppējā
Lauksaimniecība	320,1	40,3	26,0	5,6
Rūpniecība	236,7	29,8	152,3	32,6
Iedzīvotāji	97,0	12,2	134,0	28,7
Pārējie	140,4	17,7	154,7	33,1
KOPĀ:	794,2	100,0	467,0	100,0

Iedzīvotāju elektroenerģijas patēriņa pieaugums saistīts ar uzskaites iekārtu precizitātes uzlabošanu, augstāku prasību uzstādīšanu uzskaišu izbūvei, nedaudz palielinājās arī energoietilpība iedzīvotāju sektorā. Pārējo grupā, manuprāt, pieaugumu deva pēdējo gadu masveida "veikalizācija".

Uzskaites iekārtas un to ekspluatācija

Ar elektroenerģijas uzskaišu iekārtu apkalpošanu- skaitītāju uzstādīšanu, nomaiņu, valsts pārbaudi, demontāžu, darbu ar reklamācijām - dažādiem uzskaites iekārtu elementu bojājumiem, skaitītāju atvienošanu un pievienošanu spriegumam, pieslēguma plombēšanu u.c. darbiem, 80.gadu vidū nodarbojās aptuveni 18 - 20 elektromontieri. Nodaļā ar šo darbu nodarbojās divi elektromontieri, kuriem bija uzdoti nedaudz citi pienākumi - valsts pārbaudei noņemto, bojāto elektroenerģijas skaitītāju nogāde uz Rīgu Energokontroles centrālajā laboratorijā, to apmaiņa pret jauniem vai ekspluatācijā bijušiem un laboratorijā pārbaudītiem skaitītājiem, skaitītāju sadale un izdošana visiem tīklu rajoniem, darbs ar lielāko rūpniecības uzņēmumu augstsprieguma uzskaitēm (10 kV, 20 kV pieslēgumi), atskaišu sagatavošana par skaitītāju kustību.

90.gadu beigās elektromontieru skaits ievērojami pieauga. Nedaudz izmainījās arī to darba pienākumi. Uzskaites iekārtu elektromontieru sastāvā iekļāva arī līniju kontrolierus, izmainot šo nosaukumu uz UI elektromontieri. Protams, bez abonentu kontroles funkcijas atsevišķos gadījumos tiem bija jāizpilda arī pārējie darbi - skaitītāju nomaiņa, reklamāciju novēršana, pieslēgumu plombēšana u.c. darbi. Nodaļā sāka strādāt elektrotehnisko iekārtu inženieris, lietvede, bet atsevišķos tīklu rajonos - uzskaites iekārtu meistari, kuru pienākums bija organizēt darbu ar tīklu rajonu elektromontieriem, nodrošinot savlaicīgu skaitītāju pieprasīšanu nodaļai, plānot darbu, pārbaudīt elektromontieru darba atskaites u.c.

Pēdējos gados palielinājās arī pie klientiem uzstādīto skaitītāju daudzums.

Uzskaites punktu daudzums pa tīklu rajoniem
(faktiski uzstādīto skaitītāju daudzums)

Tīklu rajoni	Uz 01.02.1980.g.	Uz 01.01.2001.g.
Jelgavas TR	33594	42484
Bauskas TR	17854	19937
Dobeles TR	11546	13255
Auces TR	7961	8812
Kandavas TR	8498	8191
Talsu TR	11396	14585
Valdemārpils TR	7353	7898
Tukuma TR	13801	17399
Bārbeles TR	-	4852*
KOPĀ DET	112003	137413

* 1980.gadā Bārbeles TR klientus apkalpoja Bauskas TR abonentu grupa.
Bārbeles TR abonentu apkalpošana TR tika nodots tikai 90.gadu sākumā.

90.gados pakāpeniski tika uzsākta vecā tipa elektroenerģijas skaitītāju nomaiņa pret modernākiem - ar augstāku precizitāti, palielinātu amperāžu, iekodētu atmiņu u.c. uzlabojumiem. Nomaina sākās ar Lietuvas - Vācijas kopražojuma elektroniskajiem skaitītājiem ELGAMA, kuru atmiņā saglabājās vairāki parametri - maksimālās slodzes, mēneša elektroenerģijas patēriņš, patēriņa daudzums no skaitītāja uzstādīšanas dienas u.c. dati. Lai skaitītājus palaistu darbā, iekodētu strāvmaiņu parametrus, bija nepieciešams speciāls pārnēsājamais dators. 90.gadu beigās parādījās uzlaboti importa strāvmaiņi, vācu, dāņu, holandiešu u.c. firmu kā elektroniskie, tā indukcijas tipa skaitītāji. Atsevišķiem atbildīgiem pieslēgumiem, kā arī klientiem, kuriem konstatēta nelikumīga elektroenerģijas lietošana, sāka pielietot uzlabota tipa plombes, izmantoja arī speciālas uzlīmes skaitītāju korpusiem un pieslēguma vāciņiem. Plastmasas plombes tika izņemtas no apgrozījuma.

Izmaiņas nodaļas pakļautībā un tās novērtējums

Uzsākot darbu nodaļā 1961.gadā, kā nodaļa, tā personāls tīklu rajonos, kas nodarbojās ar klientu apkalpošanu, pilnībā iekļāvās Dienvidu elektrisko tīklu sastāvā. Savukārt informāciju, vadošos norādījumus, izmaiņas pastāvošajos normatīvajos dokumentos saņēmām no Energokontroles vadības Rīgā. Arī daudz un dažādu atskaišu dokumenti tieši bija jānodod Rīgai. Materiālais nodrošinājums bija samērā trūcīgs. 60.gados no skaitļošanas tehnikas pamatā bija koka skaitļojamie kauliņi jeb skaitīkļi, vēlāk skaitļojamās mašīnas "Feliks" un "VK - 1" ar "rokas piedziņu", "VK - 2" jau bija augstāks līmenis, jo to darbināja ar elektrību. No transporta līdzekļiem līniju kontrolieriem izdalīja velosipēdus, bet arī ne visiem - tikai lauku rajonos. Daži elektromontieri brauca ar mopēdiem vai motocikliem. Autotransportu retos gadījumos izmantoja kopā ar tīklu rajona operatīvo personālu. No instrumentiem jāatzīmē plakanknaibles un hronometri. Nodaļā atradās viens luksometrs, testers un hronometrs. Šāds stāvoklis pastāvēja līdz 1976.gadam, kad ar pārvaldes pavēli klientu apkalpošana tika nodota tiešā Rīgas Energokontroles pakļautībā, izveidojot Energokontroles Jelgavas nodaļu, vēlāk pārdēvējot to par Dienvidu nodaļu.

Es pats personīgi nodošanā nepiedalījos, jo atsāku darbu par nodaļas priekšnieku tikai 1978.gada sākumā, bet cik man pastāstīja pārējie kolēģi, pāriešanas process bijis samērā

smags. Dažos tiklu rajonos mūsu darbinieki tika izvietoti atsevišķās telpās, kas tika nodalītas no TR patreizējiem kantoriem. Izremontējot un pārbūvējot iecirkņu jaunās atrašanās vietas, uz citām telpām pārgāja Bauskas, Auces, Tukuma, Kandavas un Valdemārpils iecirkņu darbinieki. No jauna divstāvu ēku izbūvēja Jelgavas iecirkņa darbinieki. Pārejot Energokontroles pakļautībā, tika nodotas vairākas transporta vienības - katrā iecirknī viena vienība. Transports, protams, bija vecs, nolietots, ar lielu degvielas limitu. Automehāniķa štata vienība netika nodota. Pievienošanās Energokontrolei, manuprāt, reālu labumu nedeva, bet bija daudz kā tāda, kas radīja sarežģījumus. Visgrūtāk bija risināt sagādes jautājumus - apgāde ar auto rezerves daļām, benzīnu, mēbelēm, kancelejas precēm, sarežģītāks kļuva telpu ekspluatācijas jautājums, sakari. Lielākās problēmas radās ar operatīvo jautājumu risināšanu par energoapgādi ar tiklu rajonu personālu. Pastāvēja atšķirīgi uzskati dažos jautājumos pat atsevišķos tiklu rajonos. Retāk notika kontaktēšanās ar tiklu uzņēmuma vadību. Kā pozitīvs moments jāatzīmē strādājošo darba apstākļu neliela uzlabošanās. Tika paplašinātas ražošanas telpas, nedaudz uzlabojās apgāde ar biroja tehniku - rakstāmmašīnām, kā arī ar zīmogiem un dažāda veida nepieciešamajiem spiedogiem.

No 1993.gada oktobra notiek atkārtota bijušo Energokontroles darbinieku apvienošana ar tiklu uzņēmumiem, kuri 17 gadu laikā bija nostiprinājušies, kļuvuši finansiāli stabilāki. Radās iespēja pakāpeniski paaugstināt strādājošo algas, strauji uzlabojās materiāli - tehniskā apgāde. Pakāpeniski lielākā daļa inspektoru un UI elektromontieru tika apgādāti ar jaunām vieglajām automašīnām "Nīva", kas deva iespēju aktīvāk strādāt lauku apvidos. Sāka ieviest noreķinu datorizāciju un pildspalva, kā darba instruments, zaudēja savu nozīmi. Iestāžu rēķinu sagatavošana notika ar datoru palīdzību. Samazinājās atsevišķu, ar roku rakstītu, dokumentu plūsma. Paaugstinājās arī prasības personālam. Nomainīja vairākus tiklu rajonu vadītāju vietniekus darbā ar klientiem. Pēc apvienošanas šos amatus ieņēma iecirkņa vadītāji. Bija jāšķiras arī no atsevišķiem elektromontieriem un uzskaitvedēm. Sākās intensīva strādājošo apmācība darbā ar datoriem. Datorizācijas elementi bija jāapgūst arī liniju kontrolieriem, kurus tagad jau sauc par UI elektromontieriem, parādījās nelieli rokas termināli, kurus izmantoja skaitītāju stāvokļu atzīmēšanai pie apgaitām. Vēlāk to pieslēdzot datoram, informāciju ievada automātiski, kontroles datus pievienojot attiecīgā klienta kartīnai datorā.

Nodaļas personāls

Salīdzinot ar 80. gadiem, ievērojami vairāk (par 85%) 2000.gada sākumā pieaudzis strādājošo skaits klientu apkopes grupās (bijušā Energokontrole). Tiklu rajonu vadības un kontroles institūcijās personāla skaits praktiski nav mainījies.

Strādājošo skaits uz 01.05.1982.gadu

Ražošanas vienības nosaukumi	Nodaļas vadītājs	Vecākā grāmatvede	Inspektors + (iecirkņa vadītājs)	Elektro - montieris	Kontrolieris - montieris	Automašīnas vadītājs	Kopā ražošanas vienībā
Elektroenerģijas realizācijas nodaļa	1	1	3	2	5	1	13
Jelgavas iecirknis	-	-	4	4	10	1	19
Bauskas iecirknis	-	-	2	2	6	1	11*
Auces iecirknis	-	-	-	2	4	-	6
Dobeles iecirknis	-	-	2	1	6	1	10
Tukuma iecirknis	-	-	3	3	6	-	12
Kandavas iecirknis	-	-	1	1	3	1	6
Talsu iecirknis	-	-	3	2	5	1	11
Valdemārpils iecirknis	-	-	1	1	3	-	5
Nodaļā kopā:	1	1	19	18	48	6	93

*Bārbeles TR klientus apkalpoja Bauskas iecirkņa darbinieki

Strādājošo skaits uz 01.01.2001.gadu

Ražošanas vienību nosaukumi	Vienības vadītājs	Vadītāja vietnieks	Grāmatvede	Uzskaitvede	Elektrotīklu inženieris	Elektroinženieris	Lietvede	Mantzinis	Vadītāja vietnieks par el. en. realizāciju	Grāmatvede	Kasiere	Uzskaitvedis	Meistars (EL. Tehn. iekārtu inž.)	En. uzņēmumu inspektors	UI elektromontieris	Kopā ražošanas vienībā
Realizācijas daļa	1	1	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
El.en.izliet.uzr. dienests	1	1	-	-	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	6
Jelgavas TR	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	11	1	6	19	40
Bauskas TR	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	7	-	4	12	26
Bārbeles TR	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	-	1	3	8
Auces TR	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	3	-	2	3	11
Dobeles TR	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	4	-	2	6	15
Tukuma TR	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	5	-	4	9	21
Kandavas TR	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	2	-	2	6	13
Talsu TR	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	3	-	2	7	15
Valdemārpils TR	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	2	-	1	6	12
Kopā klientu apkalpošanas grupās	2	2	2	2	1	1	1	1	9	9	9	38	1	24	71	173

Gandrīz visi klientu apkalpošanas grupās strādājošie (ar nelieliem izņēmumiem) savu darbu veica apzinīgi, precīzi pildot uzticētos pienākumus. Mūsu darba specifika savādāk vispār neatļāva strādāt.

Vairāk kā 20 strādājošajiem piešķirti Dienvidu elektrisko tīklu vai Energokontroles darba veterānu nosaukumi par energosistēmā nostrādātiem 20 gadiem. Atsevišķi strādājošie šo laiku pārsniedza pat divas reizes. Tā piemēram, Jelgavas tīklu rajona kontroliere Alvīne Šleiere nostrādāja vairāk kā 47 gadus, elektromontieris Aleksandrs Bedre nodaļā nostrādāja 43 gadus, Bauskas kontroliere - montiere Marija Garņika - 46 gadus. Vairākiem darbiniekiem darba stāžs pārsniedz 30 gadus. Šeit jāpiemin Tukuma TR inspektors Andrejs Trankalis ar 36 gadu darba stāžu sistēmā, Dobeles TR kontroliere - montiere Mirdza Sergijenko - 38 gadi, Auces TR vecākā kontroliere Šaule Skaidrite - 32 gadi, nodaļas grāmatvede, vēlāk dienesta vadītāja vietniece Silvija Bogena - 31 gads.

Vairāki, augsti kvalificēti speciālisti ar darba stāžu sistēmā vairāk kā 20 gadus, 2001.gada sākumā vēl turpināja darbu. No tiem var atzīmēt Dobeles TR grāmatvedi Virģēniju Ozoliņu (darba stāžs vairāk nekā 34 gadi), Bārbeles tīkla rajona vadītāja vietnieks Jānis Stienis (31 gads), Bauskas TR energouzraudzības inspektors Imants Grumslis (30 gadi), Jelgavas TR vecākā uzskaitvede Astrīda Zariņa (28 gadi), Jelgavas TR UI elektromontieris Harijs Bērziņš (27 gadi), Tukuma TR energouzraudzības inspektors Aldis Kārklīņš (23 gadi), Valdemārpils TR grāmatvede Jadviga Nāckalne (24 gadi) u.c. darbinieki.

Novēlu visam kolektīvam arī turpmāk sekmīgi strādāt un augstu turēt enerģētiku vārdu!

■ Aivars Strēlis, 2001.gadā

Visu mūžu bērnības sapnim sekot

Viss sācies petrolejas lampas gaismā

Atskatoties uz aizvadīto dzīves un darba posmu, bijušais Dienvidu elektriskos tīklu tehniskās daļas vadītājs Aivars Strēlis atzīst, ka tas aizritējis pēc vecāku iemācītā principa - nedarīt otram to, ko negribi, lai tev dara.

Elektroenerģētikā A.Strēlis ir aizvadījis vairāk nekā četrus gadu desmitus. Bet bērnība nākamajam enerģētiķim pagājusi neelektrificētajās Brūveļu mājās Vaiņodes pagastā. Var teikt, ka pamatizglītību viņš ir ieguvis petrolejas lampas gaismā. 1944.gadā elektrolīnijas būve Vaiņodē gan

sākta, taču kaujas Kurzemes katlā paveikto noslaucīja līdz ar zemi, un elektrifikācija līdz sešdesmitajiem gadiem palika ieceru līmenī. Lai gan Aivars sapņoja kļūt par elektriķi, sešpadsmit gadu vecumā viņš sāka mācīties par mehāniķi Kandavas Lauksaimniecības mehanizācijas tehnikumā. Pēc gada pārpratums tika novērsts, un puisis sāka apgūt elektriķa profesiju. Prakses laikā A.Strēlis piedalījās elektrolīniju būvē Latgalē, remontēja transformatorus un dzinējus Rīgā, iepazīna Aiviekstes HES. Brīvajos brīžos, kā pats apgalvo, ar lielu pašatdevi viņš dziedājis, dejojis, spēlējis teātri un sportojis. Pēc četriem gadiem jaunais elektriķa tehnika diploma īpašnieks sāka darba gaitas trestā "Latelektrostroj". Arī dienesta laikā ne reizi vien viņam nācās izmantot un papildināt savas elektriķa zināšanas. Pēc armijas A.Strēļa darba gaitas bija saistītas ar Jelgavas energorajonu. Līdz ar "Latvenergo" Dienvidu elektrisko tīklu izveidi, viņš sāka strādāt par uzņēmuma ražošanas tehniskās daļas inženieri: iepazīt plašās elektrotīklu saimniecības tehnisko stāvokli, apgūt projektēšanu, racionalizāciju un plānošanu. Ģeogrāfiski viņa saimniecība pletās no Skaistkalnes līdz Kolkas ragam. Dispečerdienestā Aivars Strēlis apguva tīklu operatīvo vadību, režīmus un citas lietas.

Teicams diplomdarbs

1961.gadā Aivars Strēlis, darbu nepametis, sāka studijas jaunizveidotajā Politehniskā institūta Vispārtehniskajā fakultātē Jelgavā. Tā paša gada rudenī viņš nodibināja ģimeni, apprecot bērnu ārsti Maiju Veidemani. Pēc gada sāka audzināt pirmo meitu Ilzi. Vēlāk ģimenē ienāca arī otra meita- Zanda. Studiju gados ģimene tika arī pie pašu celtas mājas.

Diplomdarbam bija izvēlēta tiem laikiem jauna tēma - "Izlīdzinošās strāvas augstsprieguma tīklā starp Jelgavas un Bauskas apakšstacijām". Kaut gan trūcis nepieciešamās literatūras un darbā slodze nav bijusi mazā, A.Strēlis saka, ka vienīgi "iedzimtā slinkuma dēļ" tad neesot paveicis visu, ko bija iecerējis diplomprojekta vadītājs. Tomēr viņa darbs novērtēts teicami. Aizstāvēšanas komisijai jautājumi neradās, jo studenta diplomdarbs bija pirmā informācija par šo tēmu. Tagad A.Strēlis jūtas varen apmierināts, jo viņa diplomprojekta skartie jautājumi kļuvuši par sadales tīklu operatīvā personāla ikdienu.

Principiem raksturīgs amats

"Man aizvien patīcis meklēt ko jaunu, darīt citādāk nekā pārējie, neiegādāties to, kas ir citiem. Ja nu vienīgi galējas nepieciešamības gadījumā," stāsta možais vīrs.

Laikam jau tāpēc rudenī pēc inženiera elektriķa diploma iegūšanas A.Strēlis tika iecelts par DET jaunizveidotā Perspektīvās attīstības dienesta vadītāju. Tajā uzsākto darbu, mainoties struktūrām, amatu nosaukumiem, darba metodēm un apjomiem, A.Strēlis veica līdz aiziešanai pensijā 1998.gadā. DET zonas augstsprieguma elektropārvaldes līniju attīstība un izbūves perspektīvas, toreizējie piegādu plāni un realizācija, tiklu rajonu ražošanās bāzu, apakšstaciju un sadales punktu pamatojumi, vietas izvēle, projektu sagatavošana, jaunu objektu celtniecība, apsaimniekošanā esošo rekonstrukcija un paplašināšana... Gadu gaitā izstrādāti tehniski un ekonomiski pamatoti priekšlikumi optimāli drošai elektroapgādei, rekomendācijas tās optimizācijai pilsētu mikrorajonos, ielu apgaismojuma centralizētai vadībai un daudz kas cits. Vairākas A.Strēļa izstrādātās pamatnostādnes atzinīgi novērtētas toreizējās Padomju Savienības republikās.

Soli soli ar progresīvām idejām

Tautsaimniecības izmaiņas deviņdesmitajos gados ietekmēja arī elektriķu darbu un radija nepieciešamību pārorganizēt elektrosaimniecību. A.Strēlis sāka vadīt DET Tehnisko daļu un piedalīties vienkāršotu, jaunām prasībām atbilstošu elektroietaišu projektēšanā. Daudz ieguldīts normatīvās dokumentācijas izstrādē, ekspertizē un ieviešanā. Daudzas lietas ir specifiskas, enerģētikas speciālistiem vien izprotamas un novērtējamās. A.Strēlis atzīst, ka tas ir kopējais, nevis viņa individuālais veikums.

Joprojām rosīgs un nodomu bagāts

Ārpus darba Strēļa kungs vienmēr nodarbojas ar sportu. Neskaitāmus gadus viņš basketbolā, volejbolā un rokasbumbā, šahā un dambretē aizstāvējis DET "krāsas" dažāda mēroga sacensībās. Vairākkārt palīdzējis Latvijas enerģētiķu basketbola komandai Vissavienības spartakiādēs. Šobrīd gan palicis vairāk līdzjutējos. Toties dziesmai uzticīgs ir vēl joprojām. Pēc DET ansambļos aizvadītajiem gadiem A.Strēlis jau gadsimta ceturksni dzied Jelgavas jauktajā korī "Zemgale". Viņš ir ne vien rosīgs dziedātājs, bet arī kora prezidents. Kopā ar kori Aivars piedalījies visos dziesmu svētkos, dziedājis tuvākās un tālākās vietās, skarbo Sibīriju ieskaitot. Kā kora prezidentam, šis ir īpašs gads, jo koris atzīmē savu 40 gadu jubileju. Kopā ar ģimeni Aivars Strēlis šovasar apceļojis Latviju un pabijis 43 muižu pilīs, kārtējo reizi pārliecinoties, cik skaista ir mūsu Latvija. Strēļa kungs savu darbiem un pienākumiem piesātināto dzīvi sauc par skaistu. Tiesa, ar katru gadu tā kļūst aizvien straujāka un, pēc gana enerģētiskā vīra domām, viņam tai ne vienmēr izdodoties tikt līdzī. Taču ideju un nodomu A.Strēlim tuvākajiem gadiem netrūkst.

A. Strēlis ar profesionāla padomu palīdzēja šīs grāmatas tapšanā. Iedziļinājās pagātnē, palīdzēja precizēt vēsturiskus faktus un arī daudzas tehniskas lietas. Un tas nebūt nebija viegli, jo pirms simts gadiem bija garaiņu mašīnas un dinamomašīnas, pudi, pēdas, collas, vienfāzu un trīsfāzu elektropārvaldes līnijas, zvanu transformatori u.c. Mēs kopīgi spriedām un diskutējām, ko gan īsti varēja redzēt Krišjānis Valdemārs Parīzē. Vai tikai latviešu tautiskās kustības darbinieks nebija pārskatījis, lūkodamies un vēlāk rakstīdams par *elektricitētajām ielām*?

■ Ārvalds Ramma, 1999.gadā

Cilda Redliha

Profesionāla aizrautība - bez zudumiem

Dažādos līmeņos kaismīgi spriežot par vienu no pašlaik būtiskākajām "Latvenergo" darba prioritātēm - par elektroenerģijas zudumu samazināšanu, ik pa brīdim nenovēršami tiek pieminēts vārds, kurš paliek prātā jau ar savu skanējumu - Ārvalds Ramma. No 1961.gada līdz 1998.gadam viņš bija Dobeles TR vadītājs, panākot gluži apskaužamus rezultātus darbā ar klientiem. Un tā nu mums visiem tagad joprojām ir Ramma - fenomens, simbols, leģenda, paraugs, drauds; Ramma - gandrīz vai mistiska formula tam, ka var tikt galā ar zudumiem. Bet kā var - to jautāsim viņam pašam!

- Kā Jūs raksturotu šo problēmu - kas patiesībā ir zudumi?

- Tas, kas pazūd! Ir divas daļas - tehniskie zudumi, kas rodas tikla slikto parametru dēļ, - teiksim, garas līnijas, nenoslogoti transformatori, vados ieauguši zari, - un tos ir vieglāk sataustīt, aprēķināt un novērst. Bet otra daļa ir īsts zemūdens aisbergs - tā elektroenerģijas daļa, kas vienkārši runājot, tiek nozagta. Un šinī laikmetā jau esam sasnieguši visai augstu līmeni - pat firmas zog, jo ir tam tehniski labi sagatavotas. Pabraucot riņķi, redzams - paņēmieni pilnveidojās, un gluži neizsmeļama, izrādās, ir arī mūsu zemnieku fantāzija ... Trakākais bija - ar lielu sākumātrumu uzsākt pretdarbību. Mēs mācījāmies, arī mūsu neapzinīgie klienti nesnauda, kamēr, varētu teikt, abpusēji sākās tā lielā kampaņa gadus piecus atpakaļ - tad, kad paņēmām savā ziņā energokontroli. Tas darbs bija šausmīgi "ielaists". Nekas cits neatlika, kā uzrotīt piedurknes un - uz priekšu!

- Ko nozīme - uz priekšu? Ar skrējieni? Ar intuīciju?

- Esmu jau dikti ilgi nostrādājis - man vienkārši ir liela pieredze. Bet katram zemniekam tagad ir metināmais mājās vai kāds sildaparāts. Un sākas traģiski stāsti. Tepat Zebrenes pagastā - pagasta deputāts. Viņam ir iespējas atvest no fermas kompresoru un slaukšanas agregātus, un viņš tos uzstāda. Viņam ir desmit govīs, fermā septiņdesmit, un agregātus ar lielajām jaudām: viņš 3kW dzinēja vietā ir atvedis 8kW, griež vaļā. Skatās - šausmīgs patēriņš. Sāk domāt, kā to izdarīt bez maksāšanas. Izdara. Kad noķērām - nācās maksāt pāri par 400Ls.

- Labprātīgi vai piespiedu kārtā?

- Kā lai saka - tādu kārtīgu sarunu tiklu rajonā organizējām. Pēc tās es secināju, ka var atļaut maksāt vai nu visu uzreiz, vai pa vairākiem termiņiem, t.i. - var mainīt diapazonu soda aktam. Jo, kā vienmēr, šīs lietas jārisina gan lietīšķi, gan cilvēciski. Gadījumu, kad mums nesamaksāja, nebija sevišķi daudz, bet tad gan tiesājāmies. Mēs diezgan asi nostādījām to jautājumu. Bez elektrības jau nevienam negribas dzīvot. Citi varbūt mīkstāk piegāja tai lietai, bet mēs - uzreiz nost! Kad atgriezās vēlēšanās maksāt - vai pa daļām, vai visu - tad slēdzām atpakaļ.

- Leģendai par Rammu vienā pusē ir absolūts bargums, gandrīz vai ar zarainu nūju rokā; bet otrā - absolūts sirdsilvēks mirdzošām acīm, kvēls sava amata patriots. Kā Jūs pats komentētu šo amplitūdu?

- I tā, i tā ir bijis. Galvai jāstrādā kā kompjuāteram, citādāk tiklu rajonā nav ko darīt. Lēnā programma te neder... Kā saka - dots devējam atdodas. Ja nāk pie manis iekšā un ar kāju pasit durvis vaļā, tad arī no manas puses ir attiecīga reakcija. Bet, ja ienāk cilvēks un normāli atzīst, ka ir sapratis savu pārkāpumu... Piemēram, braucot uz Jelgavu, ceļa malā

ir smuka māja. Tajā apmeties ap 70 gadu vecs cilvēks, no Amerikas atbraucis. Firma viņam ietaisījusi tā, ka nākas maksāt tikai trešo daļu - divas trešdaļas "aiziet gaisā". "Sauciet mani par zagli", viņš uzaicināts nāk iekšā un saka, šausmīgi pārbijies, vienos sviedros. Protams, viņš zināja, kas notiek, pats bija samaksājis par pakalpojumu, bet nebija aptvēris, ka šī rīcība liks cilvēku viņa vecumā saukt par zagli... Nabags nebija - visu nokārtoja.

- Daudzi domā ātri, bet ar to ne vienmēr pietiek. Ja gribētu no Jums mācīties - ar ko būtu jāsāk?

- Sākumā jau arī pats vēl nebiju to lietu apjēdzis, vajadzēja sākt no viena gala kā visiem citiem. Katru dienu es mācījos. Analizēju. Modelēju. Man bija daudz papīru uz galda, es atradu zonas, kuras izraisa bažas. Darbinieki bija zinoši cilvēki - ar tehnikuma izglītību, bet sākumā, lai tā ielīstu visā iekšā, es pats gāju vai braucu uz kontrolēm. Katru pirmdienu strādāju ar izbraukuma brigādēm - klausījos, ko kurš ir redzējis, tad vērojumus un pieredzi analizējām un savas kļūdas labojām. Piemēram, ar soda aktiem - vēl nemācējām visu izdarīt, kā nākas, un mūs vienkārši apveda ap stūri.

Tā pamazām manī atrisinājās domas, kādā virzienā visam jānotiek. Kaut vai viena elementāra lieta - skaitītāju rādījumu starpības. Domāju, ka mani kolēģi nebija tām pievērsuši uzmanību, bet es ņēmu to lietu citīgi. Vienā sākuma braucienā skatos - ar elektromotoru sazāģēta malka - pilns pagalms. Bet liela starpība, cik skaitītājs rāda un cik ir samaksāts. Kad jautāju, kāpēc nav maksāts par tik, cik skaitītājs rāda, jo tieši tajā dienā arī bija maksāts, viņi saka - nu ja, naudiņas vairāk nebija, bet malka jāsazāģē... Man tā bija liela mācībstunda - uzreiz visām brigādēm pieteicu, ka jāseko starpībām.

- Klausoties šķita, ka šī starpība bija reāli pamatota.

- Kā tad, bet mūsdienās, ja tu kaut ko lieto, tad par visu arī ir jāsamaksā. Un pa visu tiklu rajonu acīmredzot šādi praktizē daudzi, īpaši rudenos, kad ir ērti pasildīties ar elektrību, kamēr centrālā apkure nedarbojas. Protams, tas viss ir rokrakā ar nabadzību - naudas nav, rēķins netiek samaksāts, rodas starpība, un tie ir tie zudumi.

- Bet tad jau, vismaz pašlaik, problēmas risinātāji var tikai lielā apkārtējo nemīlestībā iedzīvoties; kā esat, ja esat, sevi no tā pasargājis?

- Brigādes vienmēr zināja, ja mājās ir slimnieki, ja bērni jāpoš skolai, ja ir vēl citi kādi īpaši apstākļi, mums nebija gadījumu, kad būtu rīkojušies necilvēcīgi. Viens labs paziņa gan ir uz pleca apraudājies - pazišanās ir laba lieta, bet radās aizdomas, jo uzzināju, ka viņš nelaiž kontrolieri klāt, un patēriņš ir mazs. Bet es bieži skatījos pēc patēriņa - vai tas atbilst priekšstatam par saimniecības turību. Neatbilstība šoreiz bija pēc būtības. "Man tāds kauns", viņš teica, "es taču tevi pazīstu, bet nu man būs jāmaksā". Un es jautāju - "Bet vai tad tu nepadomāji, ka agri vai vēl tevi noķers un jāmaksā būs?" Bijušie nelikumīgie lietotāji mani uz ielas sveicina, nekāda naida nav. Trakāks bija tas darbs ar redakcijām - sākumā avīzē katru mēnesi mēs tā parupji rakstījām par noķertajiem zagļiem, publicējām neapzinīgo klientu vārdus. Tas cilvēkiem bija sāpīgi, centās no tā izvairīties.

- Kā Jūs pats skaidrotu savu veiksmes faktoru?

- Man ir bijuši ļoti labi darbabiedri. Piemēram, tās pašas izbraukuma brigādes - sākumā tikai augstas kvalifikācijas speciālistus laidu. Uzreiz aptvēru, ka viens visu neiespēj - ir jābrauc diviem. Tad vēl - ļoti spējīgs uzskaitvedis pie datoriem, kas sagatavoja izbraukumus un pēc tam ļoti sekmīgi apstrādāja datus: varēja kurā katrā brīdī dabūt ārā gandrīz vai jebkuru informāciju. Datorus vispār vajadzēja vairāk pēc būtības izmantot - tos lietojam kā rakstāmmašīnas, bet programmpadarīšana atpaliek. Mēs gan savulaik laidām iekšā dažādas piezīmes, kaut vai - kurās mājās ir suņi, kur tādēļ nevar uzreiz pieklūt pie skaitītāja. Jo pieredze jau bija: vispirms nāk suns, pēc laba laika - saimniece. Un izrādās, jau ir paspējusi bēniņos atkabināt kabeli... Viss skaidrs: šoreiz izdevās,

nākošreiz - vairs neizdosies ne te, ne citā mājā.

- *Vai šis darbs sagādājis tikai raizes, vai arī ir sniedzis prieku un gandarījumu?*

- Ir sniedzis. Zināmā mērā man tā laikam bija pat aizraušanās - gan kantora, gan mājas darbs, kas neizgāja no galvas ne sestdienā, ne svētdienā.

- *Grasījies Jums piedēvēt psihologa gaišreģa auru, bet laikam jau drīzāk tā vienkārši ir neatslābstoša profesionāla pārliecība.*

- Pilnīgs profesionāls fanātisms, - ātri precīzē Rammas kundze. - Pēdējā pusgada laikā esmu ļoti labi varējusi salīdzināt četrdesmit kopā nodzīvotos gadus - viņš ir pavisam cits cilvēks! No rītiem pamostas un - pasmaida! Mierīgs, nekas viņu šobrīd nesatrauc.

- Jā, nav vairs tā sasprindzinājuma. Jo velns zina, no kuriem laikiem tā iegājies "Latvenergo" sistēmā - tu vari normāli izdarīt darbu un tev ir arī panākumi, bet notiek viens kaut kāds negadījums, un tevi nolidzina ar zemi... Kā es, kantorī būdams, varu atbildēt par to, kas notiek uz 40 km attālās līnijas? Šito tendenci vajadzētu ar pirmajām mēslu dakšām izmēzt ārā! Mani tas nav traģiski skāris, drīzāk - komiski. Piemēram, lielā vētra, kad 1967.gadā nolūza 1500 stabu. Paldies Dievam, nebija cilvēku upuru, bet es četras diennaktis, vienalga negulēju, vienkārši nebija laika gulēt, un tad vēl izsauc pa to starpu uz partijas māju pirmais sekretārs: "Es jūs atlaidīšu! Kāpēc divas dienas Dobeļē gaisma nedeg?"

- *Kādas bija Jūsu sekmes skolā? Varbūt šī attieksme savā ziņā ir "veca teicamnieka" reflekss - es varu labi, un es izdarīšu labi?*

- Varbūt arī kaut kas no tā (smejas) ... Pēc kara, līdz trešajai klasei es nekas nebiju. Ceturtajā klasē, Oktobra svētkos skolas aktu zālē izsniedza liecības, mani izsauca pirmo. Skaitļos "pirmais skolnieks", man iedeva rozā ziepju gabaliņu, bet labākajai meitenei - matu bantes... Tehnikumā gāja visādi, tur bija liela slodze, tagad tehnikumi nav itin nekas, salīdzinot ar to laiku. Jo mums bija būtībā viss vidusskolas kurss - algebra, ģeometrija, trigonometrija - vienā gadā. Un otrā gadā - jau augstākā matemātika tehnikumiem, un tā mani ļoti aizrāva. Bijām trīs, kas teicami beidzām un varējām izvēlēties darbavietu paši - Rīgā, Talsos vai Aucē. Mani interesēja medības, sākumā domāju, ka varētu braukt uz Talsiem, tuvāk pie Ugāles briežiem. Tomēr paliku Aucē.

- *Ko saka Jūsu bagātā pieredze un matemātiskā loģika - cik veiksmīga varētu izvērsties pašreizējā zudumu apkarošanas kampaņa? Vai kaut kas varētu mainīties uz labo pusi?*

- Noteikti, mainās ik dienu, bet visam tam neatslābstoši jādzīvo līdzī. Te nedrīkst pieiet šabloniski. Jādomā ilgāk un nopietnāk, tad rezultāti būs labāki. Jo, piemēram, lozungs nemainiet stabus, lieciet sadales ne visur būs pareizs. Ja augstspriegumam necels stabus, kā mēs cēlām, tad ar laiku tas smagi atspēlēsies. Dobeļē ir 1968.gada stabi, un tie ir jāmaina. Bet lēmums un rezultāts - tas viss ir uz tiklu rajona priekšnieka kakla. Labi zinu, ka tas ir kā priekšējās līnijas ierakumos. Ne vienmēr visu var izpildīt. Un ir vajadzīgs kaut vai kripatiņa pašcieņas un pašapziņas, lai vispār varētu noturēties. Šad un tad kāda loģiska lieta var izjukt tikai tāpēc, ka iestājas dalījums - mēs pavēlam, jums jāizpilda. Tāds absurds, ka rokas vienkārši nolaižas - līdz pašai zemei. Bet ir kaut kā jāpārvar sevi - kur tu spruksi?

- *Kā pats esat risinājis šādas situācijas? Kā vārdā esat spējis sevi pārvarēt?*

- Visādi ir bijis. Bez šaubām, ir jābūt intuīcijai. Smagākajās situācijās esmu atmetis visam ar roku, braucis pats un darījis. Jāskatās uz visu no savām pozīcijām, un nevajag ļaut apšaubīt to, kas tu esi. Kaut gan dažādos politiskos režīmos gūtā pieredze ir mācījusi - reizēm nevajag runāt. Kā ir, tā ir. Vai arī- teikt jā, bet darīt savu. Tā kādreiz arī ir bijis. Daudz filozofēt pie mums nevar - te ir daudz jādara.

■ Ojārs Putnieks, 2001.gadā

Imants Hercogs Ojārs Putnieks

Milestību pret elektrību Ojārs Putnieks iemantoja Spāres pamatskolā. Palīdzot uzstādīt tuvējās ūdensdzirnavās līdzstrāvas generatoru, vēlāk arī mācoties Kandavas tehnikumā, nostiprināja šo milestību. 1952.gadā jaunais tehniķis - elektriķis sāka darba gaitas lauku elektrifikācijas jomā "Seļelektro" Kurzemes starprajonu kantorī, tad "Latelektrostroja" elektromontāžas uzņēmuma sistēmā. No montiera līdz darbu vadītājam veda Ojāra darba ceļš. Astoņus gadus viņš un viņa ļaudis veica elektroceltniecības un montāžas darbus Kurzemē un Zemgalē. Pirmos pārbau-dījumus nācās izturēt Elejas - Ziediņu, Bauskas - Paņemunas 20 kV līniju būvēs, kur vien-laikus nācās organizēt un vadīt 5 brigāžu darbu. Kā zinošs speciālists, Ojārs Putnieks 1960.gadā ienāca DET darba saimē. No abonentu daļas inspektora viņš drīz kļuva par meis-taru, tad Jelgavas lauku tīklu rajonā par priekšnieka vietnieku.

Jelgavas lauku tīklu rajonā Ojārs kopā ar A.Milleru risināja balstu mizošanas un sūcināšanas problēmas. Arī viņa prātu sen urdīja doma - kā panākt, lai gaisvadu elek-trolīniju koka balsti kalpotu daudzus gadus desmitus. Tīklu rajona mazajā balstu apstrādes laukumā pie dzelzceļa uzbēruma, ar donolitu noziestos balstus, nosegtus ar jumta papi, 3 mēnešus gatavināja pēc difūzijas metodes. Taču ar to vēl nebija sasniegts vēlamais efekts. Liekot galvas kopā, dzima doma. Proti, izmantojot autoklāvu, sūcināt balstus. Ojārs Putnieks brauca uz kīeģeļu fabriku "Spartaks" pie direktora Sonatova. Viņam izdevās pierunāt Sonatovu, ka sūcināšanas poligona ierīkošanai tiek iemērīts nule ar smiltīm aizbērtais mālu karjera zemes gabals. Palīdzēt soliņa Šauļu elektriķi un no Možeiku cemen-ta rūpnīcas notirgoja autoklāva cilindra daļu. Sākuma iecere - tīklu rajona poligons pārtapa par uzņēmuma celtniecības objektu, tagad Cenu pagastā esošo, ar modernu ražošanas tehniku aprīkoto DET koksnēs apstrādes cehu.

Atceroties O. Putnieka laiku DET-os 33 gadu garumā, nevar neminēt viņu kā rosīgu arodbiedrības lideri. Viņš iesāka sporta un atpūtas svētku organizēšanas tradīciju, orga-nizēja un veicināja enerģētiku darba pieredzes apmaiņu, sadarbību starp Tallinas, Šauļu, Molodečnas, Volžskas un Jelgavas energouzņēmumiem. Ojārs ķērās pie vasaras atpūtas nometnes ierīkošanas Ragaciemā. Kopīgi ar V. Golunovu un B. Kalbergu panāca, ka zvejas saimniecība "Selga" atvēlēja elektriķiem meža stūri kāpu zonā. Nākamajā gadā saslēja dzīvojamās mājiņas, uzbūvēja klubu un saimniecības ēku, guldīja elektrības kabeļus, ierīkoja ūdens sūkņus un pie iežogotās teritorijas vārtiem atklāšanas balles vakarā piestiprināja uzrakstu "Zemenīte". Sāka apdzīvot vēl citas mājiņas - "Lācīti", "Ezīti", "Zaķīti", "Lapsiņu", "Lauvu" un "Kameli".

Ojārs bija tas, kurš Svētē nolūkoja veco ūdensdzirnavu graustu un kaldināja ideju uz tās pamatiem uzcelt atpūtas vietu. Svētes ciema vadība piešķīra zemi un par 500 rubļiem pārdeva DET-iem veco ēku montieru punkta celtniecībai. Rīgas Politehniskā institūta stu-dentu ZTB par 10 tūkstošiem rubļu izgatavoja projektu. Taču Ojārs Putnieks, būdams DET celtniecības iecirkņa vadītājs, kopā ar izdomas bagātiem cilvēkiem B.Kalbergu, K.Neilandu, H. Putnu un arodbiedrības jaunās līderes Ž. Stalidzānes atbalstu, pēc pašu pro-jekta uzcēla trīsstāvu "montieru punktu", kas 1982.gada 1.februārī kļuva par atpūtas bāzi "Vecdzirnavas". Ojārs Putnieks bija arī DET mākslinieciskās pašdarbības organizators. Ojārs darbojas Kandavas tehnikuma absolventu biedrības valdē. Ojārs Putnieks dzīvo Ventspils pusē, kur iecerējis veidot savu saimniecību, kur spirtgi un sāļi vēji rūda.

■ Dzidra Segliņa, 1952.gadā

Dzidra Segliņa

Man "liktenīgais" uzņēmums

Meklēju darbu

1952. gada rudens. Konservu rūpnīcā nostrādāta vasara sezonas darbos. Tā ir mana pirmā darba vieta. Sezonas darbi beigušies, ko darīt tālāk ?

Trīs jaunākās māsiņas paliek laukos māmiņas aprūpē, bet es dodos uz pilsētu - pretī savam liktenim. Iestājos vakara vidusskolā, A. Upīša (tagadējā J. Mātera) ielā sameklēju gultas vietu dzīvošanai un devos

darba meklējumos. Vistuvāk manai skolai un dzīves vietai bija elektrības uzņēmums "Latvkomunenergo". Kādu dienu kāpu pa vecām, čikstošām kāpnēm uz otro stāvu un piekļauvēju pie durvīm ar uzrakstu "Kadru daļa". Mani laipni pieņem kadriniece Ieva Šauva. Sarežģījumi sākas, kad viņa uzzin, ka man vēl nav pilni 18 gadi. Apstākļus mikstina izziņa, ka esmu jau dažus mēnešus strādājusi konservu rūpnīcā. Tomēr bez direktora atļaujas mani pieņemt darbā nevar. Kadru daļas priekšniece sazinās ar direktoru, un viņš aicina mani uz pārrunām. Biju nobijusies. Ieeju direktora kabinetā un palieku stāvēt pie durvīm. Bet kas tad tas! Direktors pieceļas, nāk man pretī, nosēdina krēslā, un plats smaids iegulst viņa sejā. Mans satraukums kā ar roku noņemts. Jūtos, ka esmu atnākusi kā pie tēva nevis direktora. Direktors man sīki izjautā par vecākiem, par skolu, par sadzīves apstākļiem un pēc ilgām "tēvišķīgām" sarunām paskaidro, ka mani pieņems darbā par kontrolieri, taču vispirms būs maza zināšanu pārbaude jāiztur Enerģijas sadales daļā pie priekšnieka A. Bīmaņa.

Dodos lejā pa kāpnēm ar vienu vienīgu domu - vai nolicšu "eksāmenu"?

Atveru norādītās durvis un ieraugu, ka maza istabiņa, tā sauktā Enerģijas sadales daļa, pilna vīriešiem. Visi, ieraugot mani, pamatīgi uzjautrinājās. Apmulstu un gribu bēgt pēc iespējas ātrāk projām no šī uzņēmuma. Taču priekšnieks A. Bīmanis bija jau telefoniski informēts par manu ierašanos un paskaidroja, ka visi vīrieši ir uzņēmuma darbinieki. Nesapratu, kas viņiem liek tā uzjautrināties ? Tikai vēlāk uzzināju, ka esmu pirmā sievietē uzņēmumā, kas tiek pieņemta darbā par kontrolieri, līdz šim šo darbu pildīja tikai vīrieši. Sākās eksāmens. Man liek nolasīt skaitītāju, pasaka tarifus, bet man jāaprēķina summa, kas klientam būs jāmaksā par elektroenerģijas patēriņu. Vai nu apzināti vai sagādīšanās dēļ, priekšnieks iziet no kabineta ārā. Tad nu visi vīri metas man klāt un cenšas no sirds palīdzēt sarēķināt. Redzu, ka attieksme pret mani mainās par 180°, un sāku domāt, ka vīri nemaz nav tik slikti, kā sākumā izskatījās. Visaktīvākais palīgs man toreiz bija A. Leja, kurš pats jau tagad ir "Darba veterāns". Priekšniekam vīri pateica, ka sarēķināts pareizi, un nebūtu slikti, ka pie mums strādātu kāds skuķis. Tā nu arī vēlāk uzņēmumā mani sauca par Skuķi.

1952. gada 17. novembrī tiku pieņemta darbā. Uzņēmums man kļūst par otrajām mājām. Mācījos, strādāju un piedalījos sabiedriskos pasākumos.

Sabiedriskā dzīve

Piedalījos daudzos sabiedriskos - kolektīvos pasākumos. Sabiedriskās aktivitātes uzņēmumā sita augstu vilni. Ar lieliem panākumiem tika rādītas Voldemāra Drusta režijā iestudētās viencēliena ludziņas uzņēmuma šefības kolhozā. Atceros, kad spēlējām

■ Pašdarbības teātra pulciņš, 1954.gadā.
1.rindā no kreisās:
Dz. Segliņa, V.Drusts,
M.Grigorjeva,
Ē.Kramiņa, Ā.Gauča;
2.rindā: A.Millers,
M.Segliņš,
N.Čertogonovs, .?.,
J.Gailis

viencēliena ludziņu 2. vidusskolā - zāle bija skatītāju pārpildīta. Mūsu uzņēmuma pašdarbības teātris bija iecienīts visā pilsētā. Sporta sekciju vadīja Jānis Gailis un Arnolds Bārs. Piedalījāmies lielos skrējienos, ielas stafetēs, ziemā pilsētas mērogā - slēpošanā, bet vislabākie rādītāji bija šaušanā. Reiz mūs uzaicināja uz sacensībām šaušanā Svētes karaspēka daļā un liels bija viņu izbrīns, ka mēs viņus "sašāvām"(uzvarējām). Mūsu komanda pat tika izvirzīta uz Republikas sacensībām, kuras notika Jūrmalā Vaivaros.

Taču gadījās arī visādi kuriozi. Kādu laiku biju uzņēmuma sienas avīzes redaktore. Un tajā laikā pamatīgi sastrīdējās divi inženieri. Tā kā biju bez pieredzes šajā darbā, ievietoju sienas avīzē pilnu vēstules tekstu. Raksts bija pilns personīgiem apvainojumiem. Tūlīņ saņēmām atbildi ar kategorisku prasību to bez komentāriem publicēt nākošajā sienas avīzē. Pēc katra kārtējā sienas avīzes numura izdošanas klāt bija arī kārtējā atbilde. Abi strīdnieki sacentās visdažādākajiem vārdiem viens otru pazemot. Sienas avīze kļuva tik populāra, ka visi ar nepacietību gaidīja nākošā numura iznākšanu, bet es nezināju, kā to visu pārtraukt. Nezinu, kā notikumi būtu risinājušies tālāk, ja (paldies Dievam) sienas avīze nebūtu pazudusi.

Direktora klātbūtne

Direktora Roberta Lemkina klātbūtne bija jūtama visur. Sapratām, ka dažādas talkas, un to bija daudz, tiek saskaņotas jeb, pareizāk būtu teikt, rīkotas dienās, kad direktors pats var personīgi tajās piedalīties. Malkas sagādē, ielu sakopšanā (atbrīvošanā no drupām), kapu sakopšanā gandrīz vienmēr piedalījās un kopā ar uzņēmuma darbiniekiem strādāja arī direktors. Bieži gadījās tā, ka, strādājot kopā, sākām apspriest personīgās problēmas. Atceros, kā kolektīvi braucām uz Rīgu apskatīt Polijas republikas tautsaimniecības izstādi. Redzējām, ka direktors izskatās saguris. Laikam direktors mūsu domas uztvēra, jo pēc neilga brīža atzinās, ka jūtoties noguris: vakarā vēlu beidzis mazgāt veļu, bet naktī pamodies, jo jauna ideja nav ļāvusi vairs aizmigt, to tad vajadzējis pierakstīt. Šim nolūkam paredzēts gumijā ievērts bloknots, kas karājas gultas tuvumā pie sienas un naktī viegli aizsniedzams. Ideja jāpieraksta tūlīņ, lai līdz rītam nepazūd.

Pēc izstādes, braucot mājās, visi pasēdējām pie ezera pļaviņā, pārrunājām redzēto. Direktors bija apmierināts ar braucienu un jutās braši.

Darbs Jelgavas tīklu iecirknī

Kādu laiku strādāju Jelgavas tīklu iecirknī Jura Apšenieka pakļautībā. Mans uzdevums bija dienas beigās pierakstīt, ko katrs atsevišķi vai arī brigāde darba laikā ir

padarījusi. Atzīmēju cik bedres izraktas, cik stabi nomainīti, cik avārijas likvidētas, kas aizgājis apgaitā un citi darbi. Pēc šiem darba pārskatiem tika aprēķināta alga un tajos bija redzams nostrādāto stundu skaits. Grūtības sagādāja avārijas pilsētā, jo nebija precīzas kabeļu trasu shēmas. Lai gan priekšnieks bija gudrs, pieredzējis elektriķis - praktiķis, tomēr arī viņš atzina, ka bieži gadās avārijas likvidēt, vadoties pēc intuīcijas. Bija viņam tāds iecienīts teiciens: "Zēni, rokiēt šeit! Šeit vajadzētu būt ...! Ja kabelis veiksmīgi tika atrasts norādītajā vietā, mans uzdevums bija uzzīmēt uz papīra lapas ielu vai ielas krustojumu un ar krustiņu iezīmēt kabeļa atrašanās vietu. Papīra lapiņa ar krustiņu steidzīgi bija jānodod tehniskajā daļā, lai inženieri varētu izgatavot precīzas kabeļu trasu shēmas pilsētā. Priekšnieks pat vairākas reizes dienā man jautāja vai tikai esmu šo uzdevumu izpildījis. Tā pamazām veidojās un tapa kabeļu trasu shēma pilsētas ielās.

Atvadas, labi vēlējumi un liķieris Šartreze

Uzņēmumā nostrādāju nepilnus divus gadus. Žēl bija aiziet. Pilsētā man piedāvāja interesantu un labāk atalgotu darbu. Konsultējos ar savu priekšnieku Juri Apšenieku. Apšenieks atbildēja: "Skuķi, esi jauna vēl, ej! Bet man kādreiz uz kapa noliec kādu ziedīņu." Priekšnieka ierosināta, darba piedāvājumu pieņemu. Pēdējā darba dienā, stundu pirms darba laika beigām, uz mana galda parādījās pudele liķiera Šartreze. Tas nebija nejauši, jo bija jau savlaicīgi izpētīts, ka man garšo tikai liķieris. Nu ko, jātaisa vaļā! Pamazām mūsu kompānija aug, vīri beidz darbus un pievienojas ar laba vēlējumiem. Attiecīgi aug arī izdzerto pudelu skaits. Istabiņa maza, troksnis no skaļām runām pieaug, telefons zvana, bet neviens netaisās ne klausīties, ne arī atbildēt kādam. Paskatos pa logu un redzu, ka pār pagalmu, uz mūsu tikla iecirkni nāk pats direktors Lemkins. Saprotu, ka zvanītājs bijis viņš. Izmisumā neizdzerto Šartrezes pudeli paslēpjam zem Apšenieka rakstāmgalda. Durvis parādās Lemkins un bargi noprasa: "Kas šeit notiek!?" Klusums. Pirmais atjēdzas mans bijušais priekšnieks Apšenieks: "Skumstam, Skuķis iet projām!" Lemkins klusē, apsēžas Apšenieka krēslā. Vīri gaida, kas būs tālāk. Pēc pauzes Lemkins paskatās, ka pie kājām viņam pudele, pieliecas, paņem pudeli, ielej sev un pagriežies pret mani saka: "Lai tev labi klājas! Žēl, Skuķi, ka aizej, bet mūs atceries vienmēr!"

Kolektīvās kāzas. Direktors Lemkins - vedējtvēvs

1953. gadā pēc augstskolas beigšanas uzņēmumā ieradās strādāt jauns inženieris-Mārtiņš Segliņš. Neskatoties uz savu kautrīgo dabu, ātri iejutās elektriķu kolektīvā, piedalījās kopīgi rīkotajos pasākumos, bija man partneris uz skatuves, "cīņu biedrs" stadionā šaušanas sacensībās. Pēc manas aiziešanas no uzņēmuma mūsu draudzība turpinājās. 1955. gada 5. maijā svinējām kāzas. Tajā laikā modē nāca kolektīvās kāzas. Mani darba kolēģi ierosināja un pierunāja kāzas rīkot 2. vidusskolas zālē. Kāzās piedalījās viss Latvenergo kolektīvs, bet vedējtvēvs bija pats direktors Lemkins. Otrajā dienā vietējā laikrakstā "Darba uzvara" bija ievietots raksts un foto. Laikraksts vēstīja, ka tās jau ir otrās kolektīvās kāzas pilsētā. Mana un Mārtiņa vēlēšanās par klusām kāzām "izčabēja", jo nevarējām jau domāt savādāk, kā domāja viss kolektīvs. Tagad gan to nenožēlojam, jo ir palikušas skaistas atmiņas un fotogrāfijas no tiem tālajiem laikiem.

Novēlējumi piepildījušies

Lai gan uzņēmumā strādāt vairs neatgriezies, visu mūžu biju un joprojām esmu ar to cieši saistīts. Virs - Mārtiņš vēlāk kļuva par uzņēmuma direktoru. Arī tagad abiem jau pensijā esot, saites ar uzņēmumu nav pārtrūkušas. Bet nāk jauns gadsimts, jauni cilvēki ar jaunām idejām. Novēlu visiem Dieva un senču svētību un tīras debesis virs galvas, jo, kamēr vien pastāvēs civilizācija, būs vajadzīga arī elektrība.

Rudenī, kad zilie miķeliši uzzied, pie Lemkina un Apšenieka kapu kopiņas noliecu galvu: "Atceros ..."

■ DET tīklu rajonu vadītāji

no 1958.gada

Jelgavas TR

Juris Apšenieks	līdz 1959
Gunārs Bulderbergs	1959 - 1979
Ilmārs Zīds	1979 - 1991
Vilnis Siliņš	1992 - 1996
Ēriks Stalidzāns	1997 - 1999
Aigars Grīnofs	no 2000

Jelgavas lauku TR

Arnolds Millers	1960 -1977
Edgars Rumba (v.i.)	1977 - 1979

Bauskas TR

Leonhards Zuika	1958- 1969
Aivars Ievenieks	1969 - 1998
Raitis Ignatjevs	no 1999

Bārbeles TR

Rolands Valdmanis	līdz 1991
Normunds Vaisjuns	1991 - 1992
Bonifatijs Antužs	1992 - 1997
Jānis Bergs	no 1997

Dobeles TR

Jānis Straumanis	līdz 1961
Ārvalds Ramma	1961 - 1998
Jānis Fogels	no 1999

Auces TR

Žanis Šternāts	līdz 1964
Voldemārs Volfs	1964 - 1973
Jānis Granāts	1973 - 1997
Aivars Dūms	no 1997

Tukuma TR

Artūrs Janulis	līdz 1962
Herberts Rūtentāls	1962 - 1974
Leons Timoškēvics	1974 - 1997
Arnis Kalniņš	no 1997

Kandavas TR

Alfrēds Ārgalis	līdz 1963
Ernests Kunkulbergs	1963 - 1975
Ivars Spirģis	1975 - 1977
Ernests Kunkulbergs	1977 - 1983
Ivans Cuprunis	1983 - 1985
Ainārs Knipšis	1985 - 1994
Ivars Narvils	no 1994

Talsu TR

Jevgenijs Samoilovs	līdz 1961
Gunārs Indriksons	1961 - 1964
Vitauts Neimanis	1964 - 1988
Andis Sproģis	1988 - 1992
Jānis Freijs	1992 - 1997
Uldis Matvejs	no 1998

Valdemārpils TR

Fricis Zonbergs	līdz 1974
Andrejs Blaus	1974 - 2001
Andris Jumejs	no 2001

■ Dienvidu elektrisko tīklu darba veterānu saraksts

Pārvalde

Lemkins Roberts	1901 - 1968	direktors
Cirmane Liliņa	1923 - 1989	telefoniste
Golunovs Vladimirs	1921 - 1971	direktora vietnieks
Jakevics Rolands	1924 - 1978	direktors
Jaungaile Nina	1934	kadru inspektore
Hercogs Imants	1932	DZO inženieris
Bobikina Maija	1927	kadru sagat. inž.
Grietēns Edvīns	1934	elektroinženieris
Segliņš Mārtiņš	1928	direktors
Ūlande Māra	1942	personāldaļas vad.
Kubliņš Vilis	1933	direktora vietnieks
Stalidzāne Ženiņa	1944	arodk. priekšs.
Strazda Ārija	1938	vecākais juriskons.
Spiģis Ivars	1950	direktors
Gavrilko Arvids	1943	DA un DT inženieris
Lūsis Atis	1942	tehniskais direktors
Švika Valdis	1939	direktors

Ekonomikas daļa

Kleina Dzidra	1932	ekonomiste
Štūbe Aija	1940	daļas vadītāja

Realizācijas daļa

Bērziņa Aira - Luīze	1944	grāmatvede
----------------------	------	------------

Grāmatvedība

Janševica Anna	1928	grāmatvede
Mežviete Lidiņa	1930	grāmatvede
Lemkina Ruta	1922	grāmatvede
Slāģe Dzidra	1930	galvenā grāmatvede
Buividaite Velta	1924	grāmatvede
Saulāja Aija	1949	grāmatvede
Nežberte Aija	1945	galvenā grāmatvede
Vilima Zenta	1949	grāmatvede
Melkerte Dzidra	1944	grāmatvede
Kļaviņa Laima	1943	grāmatvede

Energokontrole

Šleiere Alvīne	1912 - 2001.	grāmatvede
Bedre Aleksandrs	1916	inspektors
Bīmanis Alfrēds	1920 - ap 1985	vadītājs
Kurpnieka Elvira	1925	grāmatvede
Feceris Vilmārs	1937 - 1999	mantzinis
Bogena Silvija	1936	vecākā grāmatvede
Zariņa Astrida	1943	grāmatvede
Bērziņš Harijs	1945	elektromontieris
Šukajevs Pēteris	1945	vadītājs
Upelnieks Uldis	1939	elektroinž. konsult.

Sakaru dienests

Vilciņš Gustavs	1920 - 1987	dienesta vadītājs
Veilands Andris	1945	dienesta vadītājs
Mežots Egils	1949	telefonu mehāniķis
Baranovskis Guntis	1948	radiomehāniķis
Bundzēns Gunārs	1948	dispečers

Menkovskis Ēriks	1959	telefonu mehāniķis
Aizazara Līgita	1956	ražošanas tehniķis

Tehniskā daļa

Viķis Ēvalds	1921 - 2000	inženieris
Strēlis Aivars	1935	daļas vadītājs
Bogdanova Vija	1937	tehniķe
Tenisone Elfrida	1931	lietvede
Uzuliņš Miķelis	1945 - 1983	tehniķis
Antonovičs Māris	1940 - 1999	inženieris
Šenkeviča Vija	1949	inženiere
Golubova Valda	1934	tehniķe
Ratniece Liliņa	1947	inženiere
Strauta Dzintra	1948	elektrotehniķe
Bergšteina Dace	1949	noform. māksliniece
Ūlands Valdis	1939	daļas vad. vietnieks
Leinis Oskars	1943	elektroinženieris
Siliņš Vilnis	1947	elektroinženieris

Dispečeru dienests

Apšenieks Arnolds	1904 - 1984	dispečers
Vilsons Ēriks	1927 - 1997	dispečers
Brediķis Guntis	1940	dispečers
Golubovs Jānis	1934	dispečers
Linitis Jānis	1938	dispečers
Delvers Jāzeps	1929	dispečers
Morozova Antoņina	1948	operatore
Kacēns Gunārs	1954	dienesta vadītājs
Ūkenieks Gunārs	1947	dispečers

Releju aizsardzības dienests

Leja Alfrēds	1929	elektroatslēdznieks
Jukuma Anna	1938	elektromontiere
Amontovs Arkādijs	1910 - 1999	elektromontieris
Zaķis Arnolds	1917	elektroatslēdznieks
Vitols Kārlis	1938	elektroatslēdznieks
Krūmiņš Viktors	1916 - 2000	elektromontieris
Jakobsons Andris	1937	dienesta vadītājs
Stanulēns Pēteris	1946	elektromontieris
Vitola Rita	1934	mantzine
Saulājs Andris	1946	elektromontieris
Kreicberga Maiga	1936	elektroatslēdzniece
Škraba Jānis	1945	elektroinženieris
Sprenne Uldis	1952	elektromontieris
Kutkovskis Pēteris	1956	vadītāja vietnieks
Petrovska Vizbulīte	1949	montētāja
Piekuse Anda	1952	metr. tehn.-mantzine
Saltais Aivars	1950	furgona vadītājs

Ēku un būvju dienests

Ļubjinskis Gotfrīds	1945	dienesta vadītājs
Dubovs Aivars	1933	būvinženieris
Kalberga Biruta	1933	inženiere celtniece
Lamberte Velta	1938	inženiere

Saimniecības daļa

Pētersone Irma	1918 - 1987	pagalma strādniece
Pāns Eduards	1913 - 1979	strādnieks
Pāne Vilma	1918 - 1994	pagalma strādniece
Briedis Arnis	1925	daļas vadītājs
Gaile Anete	1916 - 1996	apkopēja
Andersone Izolde	1920	apkopēja
Skrūskops Agris	1951	daļas vadītājs
Rimars Raissa	1935 - 1996	apkopēja
Jansone Gita	1945	arhivāre

Iekārtu remonta cehs

Dūša Oļģerts	1933	gāzes metinātājs
Levensone Maiga	1924	elektroatslēdzniece
Neilands Kārlis	1928	ceha vadītājs
Zutis Voldemārs	1924	atslēdznieks
Putnis Harijs	1936	galdnieks
Agule Ausma	1934	komandante
Veilands Ivars	1936	"Serviss" vad. vietn.
Krastiņš Arnolds	1936 - 1995	galdnieks
Sika Imants	1947	metinātājs
Leikarte Aina	1935	dežurante
Štulbergs Edgars	1933	galdnieks

Transporta dienests

Drusts Voldemārs	1917	dienesta vadītājs
Korkins Timofejs	1916-80.gadi	autovadītājs
Agarskis Kārlis	1926 - 1999	autoatslēdznieks
Viķe Olga	1922 - 1999	grāmatvede
Spalva Aivars	1938	autovadītājs
Ūķe Guntis	1942	autovadītājs
Nekrašs Jānis	1937	autoceltņa vadītājs
Bečis Eduards	1938	autovadītājs
Makārovs Valdis	1944 - 1999	autovadītājs
Šteins Alfrēds	1925 - 1995	autoatslēdznieks
Klabis Jānis	1934 - 2000	autoatslēdznieks
Freidenfelds Ilgars	1944	autovadītājs
Smagare Dzintra	1941	uzskaitvede
Butāns Vladimirs	1933	autovadītājs
Beitiņš Māris	1944	autovadītājs
Bāriņš Jānis	1946	autovadītājs
Kolcs Harijs	1950	autovadītājs
Zauerhagens Zigmunds	1948	autovadītājs
Mieziš Alfrēds	1936	autovadītājs
Drabo Josifs	1941	autovadītājs
Ginters Edgars	1945	autovadītājs
Mieziš Jānis	1953	meistars
Mihailova Helga	1932	apkopēja
Apinis Voldemārs	1948	ekskavatora vadītājs
Bobikins Igors	1948	dienesta vadītājs
Zauerhagens Gunārs	1941	autovadītājs
Pliks Elmārs	1940	metālu mašīnapstrād.
Jēkabsons Aivars	1943	autovadītājs
Žeimots Juris	1949	mikroautobusa vad.
Jurēvica Ingrida	1959	dispečere

Sagādes daļa

Gailis Jānis	1911 - 1974	noliktavas pārzinis
Dzenis Voldemārs	1927 - 1988	krāvējs

Ragovskis Bruno	1918 - 1991	vecākais prečzinis
Lavriņenko Zinaida	1938	uzskaitvede
Jēgere Sarmīte	1939	noliktavas pārzine
Dombrovska Ārija	1939	prečzine

Koksnes apstrādes cehs

Valdmanis Aivars	1927	meistars
Kreicbergs Žanis	1932	ceha vadītājs
Labsvārds Alfons	1931	stropētājs
Mušķis Miervaldis	1929 - 1995	stropētājs
Gorohovskis Vera	1927 - 1999	apkopēja
Purmalis Mārtiņš	1936	stropētājs
Jurševics Alfrēds	1928	stropētājs
Bergšteins Ivars	1950	stropētājs
Bojuks Vladimirs	1953	metālu mašīnapstr.
Strojeva Lidija	1955	mantzine
Rūsa Dzidra	1941	sētniece
Sevastjanovs Juris	1959	metinātājs

Auces tīklu rajons

Zile Ernests	1912	elektromontieris
Strazdiņš Arvids	1921 - 1996	elektromontieris
Čakstiņš Juris	1929	vecākais meistars
Ābele Imants	1939	autovadītājs
Bambulis Ēriks	1943	elektromontieris
Plienis Elmārs	1939 - 1993	elektromontieris
Engēlis Zigurds	1938	elektrodispečers
Dundurs Jānis	1925	metinātājs
Gašpuite Velta	1942	mantzine
Vajeika Ojārs	1929	elektromontieris
Veigners Aivars	1946	elektrodispečers
Granāts Jānis	1937	tīklu rajona vadītājs
Zile Ilmārs	1942	autovadītājs
Šternāts Andris	1942 - 1991	autovadītājs
Stepite Janīna	1931	lietvede
Fidlers Rūdolfs	1944	elektromontieris
Štolcers Arnolds	1918	inspektors
Šaule Skaidrite	1935	vecākā kontroliere
Granāts Jānis	1961	elektrotīklu disp.

Bauskas tīklu rajons

Riekstiņš Jānis	1912 - 1976	elektromontieris
Drešmanis Juris	1906 - 70.gadi	elektromontieris
Zuika Leonhards	1909 - 1991	tīklu rajona vadītājs
Vitoliņš Bruno	1927 - 1993	elektromontieris
Garņika Marija	1922	kontroliere
Garņiks Pēteris	1918 - 1987	elektromontieris
Bankovskis Juris	1923 - 1999	galdnieks
Daniš Jēkabs	1923 - 2000	elektromontieris
Kalniņš Kārlis	1925	elektromontieris
Jermaks Eduards	1921 - 1977	elektromontieris
Steinbergs Eduards	1919 - 1993	elektromontieris
Radziņš Gunārs	1935 - 1993	meistars
Baniš Andrejs	1937	autovadītājs
Gobiņš Zigurds	1933	meistars
Odiņš Imants	1929 - 1989	mantzinis
Ceplis Jānis	1937 - 1998	elektrodispečers
Ievenieks Aivars	1933	tīklu rajona vadītājs
Dzidrums Andris	1939 - 1992	elektromontieris

Rigerts Gunārs	1931	elektrodispečers
Lauva Agris	1948	elektromontieris
Tipāns Vilnis	1944	elektrodispečers
Jāņkalns Arnolds	1923	elektromontieris
Dzilnavs Andris	1949	meistars
Panteļejevs Juris	1947	elektromontieris
Untāls Mārtiņš	1928	elektromontieris
Osis Kārlis	1937	elektromontieris
Avotiņa Ilga	1928	mantzine
Ūkenieks Uldis	1948	meistars
Vanags Ilgvars	1957	elektromontieris
Grumslis Imants	1941	inspektors
Zuika Dzidra	1938	lietvede
Lazds Aigars	1959	elektrotiklu disp.
Brūveris Ainārs	1959	elektromontieris
Dambis Vilnis	1947	elektromontieris
Vents Arnis	1953	elektromontieris

Bārbeles tīklu rajons

Zvilna Jānis	1917	elektromontieris
Valdmanis Rolands	1923 - 1993	tīklu rajona vadītājs
Strēlis Jānis	1922	elektromontieris
Vindžanovs Rolands	1933	traktorists
Antužs Bonifatījs	1944	meistars
Strēlis Mārcis	1948	elektromontieris
Rozēna Kristīne	1927	mantzine
Stienis Jānis	1942	tīklu raj. vad. vietn.
Piebalgs Juliāns	1935	elektromontieris
Dzenis Gunārs	1943	elektrotiklu disp.
Daboliņa Rasma	1941	mantzine
Simis Jānis	1936	elektrotiklu disp.
Goževics Jānis	1949	elektromontieris
Marušeņa Ruta	1949	grāmatvede

Dobeles tīklu rajons

Lazdiņš Kārlis	1911 - 1991	elektromontieris
Paulis Žanis	1913 - 1991	elektromontieris
Ārgalis Alfrēds	1910 - 1976	meistars
Grīnvalds Imants	1923 - 1988	inženieris
Degols Fricis	1907 - 1978	elektromontieris
Blūmfelds Arvīds	1923	elektrotiklu disp.
Rancāns Daniels	1911	elektromontieris
Einis Fricis	1910 - 1991	elektromontieris
Ramma Ārvalds	1934	tīklu rajona vadītājs
Rancāne Anna	1922	apkopēja
Jansons Vladimirs	1919 - 1986	elektromontieris
Sergijenko Mirdza	1939	elektromontiere
Bērziņš Imants	1934	elektrodispečers
Eikmanis Gunārs	1933 - 2001	elektromontieris
Prūsis Haralds	1941	elektroatslīdznieks
Zeilišs Aleksandrs	1930	elektromontieris
Vaits Vilnis	1945	meistars
Soida Eduards	1944 - 1992	elektromontieris
Ļaudams Rihards	1931 - 1999	elektromontieris
Vitenas Ārija	1933	elektromontiere
Jēgers Edvīns	1941	elektromontieris
Viļumovs Gunārs	1946	elektrodispečers
Vaite Vladislava	1946	apkopēja
Ozoliņa Virginija	1949	grāmatvede

Osis Ilgonis	1954	elektromontieris
Kancevičs Anatolijs	1953	elektrotiklu disp.
Beks Jānis	1957	elektrotiklu disp.
Jansevičs Andrejs	1946	elektrozraugs

Jelgavas pilsētas tīklu rajons

Kondratjevs Jānis	1903 - 70.gadi	elektromontieris
Indriksons Eduards	1918 - 1992	elektromontieris
Apšenieks Juris	1899 - 1976	tīklu rajona vadītājs
Dauburs Jānis	1909 - 1982	elektromontieris
Podzūns Jēkabs	1911 - 1986	elektromontieris
Kalniņš Antons	1911 - 80.gadi	elektromontieris
Anspaks Roberts	1929 - 1999	kabeļu elektromont.

Jelgavas tīklu rajons

Zanreps Ādolfs	1908 - 1988	elektromontieris
Millers Jānis	1908 - 1989	meistars
Šenkevica Helga	1926	grāmatvede
Millers Arnolds	1928 - 1979	tīklu rajona vadītājs
Freiberģis Elmārs	1923 - 90.gadi	elektromontieris
Leipcīgs Arvīds	1921 - 1977	elektromontieris
Stanēvičs Alfrēds	1925	elektrotiklu disp.
Perepelkins Edmunds	1926	elektromontieris
Bružinskis Pēteris	1915 - 80.gadi	elektromontieris
Siliņš Elmārs	1933	elektromontieris
Bulderberģis Gunārs	1934	tīklu raj. vad. vietn.
Silis Jānis	1940	vecākais meistars
Rendors Māris	1945	inženieris
Brikmanis Alfons	1936 - 1987	elektromontieris
Buls Bronislavs	1911 - 1985	elektroatslīdznieks
Mūrnieks Jānis	1944 - 1983	elektromontieris
Husko Pēteris	1947	elektromontieris
Dalbiņš Valdis	1941 - 1990	elektrodispečers
Gerkens Laimonis	1938	elektromontieris
Eversons Imants	1941	elektromontieris
Možājevs Ivans	1932 - 1992	elektromontieris
Tilmanis Jēkabs	1916 - 1994	autovadītājs
Šmits Haralds	1936	elektrotehniķis
Auseklis Juris	1943	elektromontieris
Zīds Ilmārs	1931	tīklu rajona vadītājs
Šenkevics Arnis	1949	elektromontieris
Liepa Andris	1948	elektromontieris
Ščerbaks Eduards	1950	elektromontieris
Sīle Ināra	1942	elektroinženiere
Spalva Baiba	1942	elektrotiklu disp.
Melhers Uldis	1945	elektromontieris
Smulko Alfons	1947	elektromontieris
Kapteinis Artūrs	1928	galdnieks
Dalbiņa Ruta	1952	elektrotiklu disp.
Dūša Leonīds	1949	elektromontieris
Lazduzieds Juris	1939	elektromontieris
Prazdņicāne Ērika	1945	dokumentu nof.
Celma Vizma	1934	elektrotehniķe
Jasenas Velta	1948	elektromontiere
Kļaviņa Ausma	1951	elektromontiere
Stanulēna Zinaīda	1953	lietvede - sekretāre
Rūsiņš Pēteris	1951	elektromontieris
Nesterovs Leonīds	1956	elektromont.-autovad.
Āboliņa Vija	1957	dokumentu nof.

Gerkenš Jānis	1953	elektromontieris
Mankevics Raimonds	1946	elektromontieris
Šlīters Gunārs	1950	elektrodispečers
Šmits Andris	1956	elektromontieris
Martinsons Tālvaldis	1954	elektromontieris
Mīkelsons Bruno	1937	elektromontieris
Žukovs Aleksandrs	1939	elektromontieris
Mitevičs Gunārs	1955	kabeļu elektromont.
Balodis Oļģerts	1944	elektromontieris
Rižovs Nikolajs	1949	elektromontieris

Kandavas tīklu rajons

Ceilerts Jēkabs	1905 - 80. gadi	elektromontieris
Grietēns Eduards	1903 - 1973	elektromontieris
Fridenbergs Eduards	1930	meistars
Kuģis Imants	1931	elektromontieris
Lācis Arvids	1930	elektromontieris
Guljevskis Imants	1932	elektromontieris
Ansons Visvaldis	1929	elektromontieris
Āboliņš Valdis	1924	elektromontieris
Feldbergs Artūrs	1932	elektromontieris
Brahmanis Valdis	1945 - 1989	elektromontieris
Čuprika Lijija	1930	kontroliere
Kreibergs Juris	1943	elektromontieris
Pētersone Zigrīda	1939	mantzīne
Priede Andris	1950	vecākais meistars
Zinbergs Arvids	1948	elektromontieris
Jansons Aldis	1951	elektromontieris
Kacēvičs Ivans	1951	elektromontieris
Goldbergs Gunārs	1936	elektromontieris
Skrūzkalne-Ozola Vaira	1955	elektrodispečere
Rēderis Andris	1955	autoatslēdznieks
Zinbergs Arvids	1948	elektromontieris
Kunkulbergs Ernests	1927	tīklu rajona vadītājs

Talsu tīklu rajons

Otto Aleksandrs	1906 - 1976	elektromontieris
Treimanis Ernests	1907 - 1988	elektromontieris
Jurka Vera	1909	kontroliere
Treimanis Kārlis	1929 - 1999	elektromontieris
Puzānovs Pāvils	1930	autoatslēdznieks
Rutkis Jānis	1932	elektrotīklu disp.
Neimanis Vitauts	1928	tīklu rajona vadītājs
Freijs Jānis	1937	tīklu rajona vadītājs
Lācis Arvids	1939	tīklu raj. vad. vietn.
Diukstiņa Milda	1923	apkopēja
Grundmanis Jānis	1939	elektrodispečers
Vakermanis Kārlis	1929	elektromontieris
Papēdis Raimonds	1935	elektromontieris
Vadonis Emeralds	1928	elektromontieris
Laizāns Jānis	1939 - 1988	elektromontieris
Krūmiņa Ilze	1946	lietvede
Silis Māris	1947	elektromontieris
Vadonis Teofilis	1934	autovadītājs
Bite Ēriks	1952	meistars
Kļava Māris	1953	elektrodispečers
Bojarūns Kārlis	1936	elektromontieris

Tukuma tīklu rajons

Stelps Jānis	1908 - 80. gadi	elektromontieris
Francis Jānis	1925 - 80. gadi	elektromontieris
Grozīte Elza	1914 - 80. gadi	kontroliere
Vanags Artūrs	1914 - 2000	vecākais kontrolieris
Timoškēvics Leons	1936	tīklu rajona vadītājs
Rūtentāls Herberts	1930	meistars
Striķis Roberts	1940	elektromontieris
Meijers Aleksandrs	1920	elektromontieris
Drēziņa Milda	1914 - 2000	grāmatvede
Fišers Augusts	1935	elektromontieris
Trankalis Andrejs	1934	elektroinženieris
Pūpola Biruta	1939	lietvede
Kalpiņa Ermine	1928 - 2001	apkopēja
Almanis Nikolajs	1930	elektromontieris
Adamsons Andris	1945	elektrodispečers
Grants Andrejs	1952	elektrotīklu disp.
Mētra Aina	1937	mantzīne
Smeile Lilita	1945	grāmatvede
Adamsons Valdis	1950	elektromontieris
Strauss Ojārs	1947	elektrodispečers
Meijers Guntis	1952	elektromontieris
Radziņš Edgars	1948	elektromontieris
Morozovs Nikolajs	1938	atslēdznieks
Kārklīšs Aldis	1956	inspektors
Vitiņš Jānis	1958	autourbja vadītājs
Zvirbulis Uldis	1949	elektromontieris
Fiņķis Jānis	1947	elektromontieris
Smuškovs Daniels	1950	elektromontieris
Grīva Arnolds	1940	elektromontieris
Lagzdīņš Edgars	1947	elektromontieris

Valdemārpils tīklu rajons

Ozollapa Fricis	1901 - 1991	elektromontieris
Jēkobsons Jānis	1919 - 1991	elektromontieris
Ginters Valdis	1935 - 1985	elektromontieris
Lejasmeiers Fricis	1929 - 1996	elektromontieris
Liepiņš Visvaldis	1935	elektromontieris
Blaus Andrejs	1941	tīklu rajona vadītājs
Zonbergs Fricis	1937	meistars
Ozoliņš Edvīns	1939	palīgstrādnieks
Kāpiņš Rolands	1937 - 1995	elektromontieris
Blaua Gaida	1940	laborante
Zviedris Gunārs	1934	meistars
Dobums Laimonis	1956	elektromontieris
Lapinskis Zigmunds	1937	elektrodispečers
Upners Donarts	1936	elektromontieris
Nāckalne Jadviga	1943	grāmatvede
Nikuljins Viktors	1953	elektromontieris
Fogele Dzidra	1935	mantzīne
Upners Edgars	1929	elektromontieris
Nāckalns Elmārs	1939	elektromontieris
Vikainis Juris	1958	remonta meistars
Jansons Herberts	1947	elektrotīklu disp.
Blaus Andris	1961	elektrotīklu disp.

■ Izmantoto nozīmīgāko avotu un literatūras saraksts

Latvijas Valsts Vēstures arhīvs

- 412.fonds: Kurzemes guberņas kanceleja (1795- 1917)
- 467.fonds: Tukuma pilsētas valde (1850- 1945)
- 751.fonds: Bauskas pilsētas valde un pilsētas vecākais (1835- 1941)
- 807.fonds: Jelgavas pilsētas valde un pilsētas vecākais (1885-1944)
- 1697.fonds: Sabiles pilsētas vecākais (1863-1945)
- 3790.fonds: Bauskas apriņķa vecākais (1919-1935)
- 4895.fonds: Talsu pilsētas valde un pilsētas vecākais (1901-1945)
- 5550.fonds: Kandavas pilsētas valde un pilsētas vecākais (1912-1945)
- 5557.fonds: Valdemārpils valde (1913-1945)
- 7178.fonds: Dobeles pilsētas valde (1918-1944)

Jelgavas zonālais valsts arhīvs

- 116.fonds: Jelgavas pilsētas DDP IK sēžu protokoli (1944- 1945)
- 751.fonds: Latvenēro Dienvidu elektriskie tīkli (no 1948.)

Čače I. Augstsprieguma tīkla vēsture.- R., 1999.

Dobeles Elektriķu Rūpniecības savienības statūti.- Jelgava, 1938.

Ideju vēsture Latvijā: No pirmsākumiem līdz 19. gs. 90. gadiem./ Antoloģija/ / sast. E. Buceniece.- R., 1995.

Johansons A. Latvijas kultūras vēsture: 1710.- 1800.- Stokholma, 1975.

Maldups A. Apriņķu un pagastu apraksti.- R., 1937.

Noteikumi par elektriskās enerģijas cenu veidošanu.- R., 1942.

Latvijas elektrifikācijas pamati.- R., 1931.

Latvijas enerģētika ceļā uz patstāvību. / I. Staltmaņa red.- R., 1992.

Latvijas energosistēmas vēstures materiālu krājumi.- / I.Staltmaņa red.- 1994.-2000.

Latvijas Republikas austrumu daļas enerģētikas attīstība./ J. Everta un L. Semjonova red.- Daugavpils, 1999.

Latvijas Republika desmit pastāvēšanas gados.- R., 1929.

Rietumu elektriskie tīkli: 1899- 1999./ sast. I. Kupce.-Liepāja, 1999.

Rīgas pilsētas elektrības iestādes 30 darbības gadi.- R., 1935.

Salnais V., Maldups A. Pagastu apraksti.- R., 1935.

Slampes- Smārdes Elektriķu sabiedrības "Gaisma" statūti.- Jelgava, 1935.

Stradiņš J. Etides par Latvijas zinātņu pagātņi.- R., 1982.

Teivens A. Latvijas dzirnavas.- Stokholma, 1985.

Urālietis A., Valks H. Elektroenerģija vakar, šodien, rīt.- R., 1988.

Viksna A. Tērbatas universitāte.- R., 1986.

Вся Курляндская губерния/ Справочно адресное издание

Курляндского губернского статистического комитета под.ред. Я.И.Лудмера.- Митава, 1904

Горохов В.Г., Розин В.М. Введение в философию техники.- М., 1998

Киштимов А.Л. Цивилизованная молния.- Минск, 2000

Обзор Курляндской губернии за 1910 год.- Митава, 1912

Dābols A. Gāzes laternas Jelgavas ielās// Zemgales Avīze, 1997.g. 8.jūl.

Stikute I. Kā Jelgavā ienāca kino// Zemgales Avīze, 1997.g.8.apr.

Brīvā Zeme.- 1936.g., Nr.282

Darbs.- 1928.g., Nr.92, 98

Dienas Lapa.- 1898.g.Nr.68

Dzimtenes Ziņas.- 1916.g. 22.nov.; 1917.g. 28.marts;18.apr.; 28. jūl.

Jaunais Zemgālietis.- 1932.g. 27.okt., 1933.g. 12.- 13.jūl.

Latvis.- 1923.g.1.sept.

Tehniskais Žurnāls.- 1924.g., Nr. 3- 4.; 7.- 10.; 13.- 14.; 17.-18.

Tēvija.- 1911.g. 24.sept.

Valdības Vēstnesis.- 1922.g.,Nr.11

Zemgales Avīze.-1997.g. 8.apr.; 8.jūl.

Zemgales Balss.- 1938.g.,Nr.36; 1939.g. 11.okt., 12.okt.,1.dec., 6.dec., 11.dec., 29.dec.

Zemgālietis.- 1920.g. 10.nov.

Курляндские Губернские Ведомости.- 1914 г. 16 июль

SATURS

Ivars Spirģis	Priekšvārds	4
Ina Lastovecka	Ievads	6
	Civilizētais zibens	10
	Kā Zemgalē un Ziemeļkurzemē ienāca elektrība	16
	Zemgales elektroenerģētika	
	Pirmās Latvijas Republikas brīvvalsts gados	27
	1. Elektroenerģijas ražošana un izmantošana Jelgavā	
	2. Par nelikumīgiem elektroenerģijas lietotājiem	
	3. Par elektriķu motociklu	
	4. Jelgavas Elektrības uzņēmuma darbinieki	
	5. Jelgavas apkārtnes elektrificēšana	
	6. Dobeles- Bērzes savienība	
	7. Bauskas, Skaistkalnes un Iecavas ūdensdzirnavas	
	Ziemeļkurzemes elektroenerģētika	
	Pirmās Latvijas Republikas brīvvalsts gados	53
	1. Tukuma Elektrības uzņēmums	
	2. Kandavas elektriskā spēkstacija	
	3. Talsu elektriskā spēkstacija	
	4. Ūdensdzirnavas un privātās elektroenerģijas ražotnes	
	Ķeguma "gaismas"	73
	Zemgales un Ziemeļkurzemes	
	elektroenerģētika divu okupāciju gados	78
	Pēckara gadi	82
	Dienvidu elektriskie tīkli 1958. –1989. gadā	97
	Otrās Latvijas Republikas brīvvalsts gados	119
	Dienvidu elektrisko tīklu struktūrvienības	134
Mārtiņš Segliņš	Mans darba mūžs Dienvidu elektriskajos tīklos	153
	Roberts Lemkins	
	Rolands Jakevics	
	Aivars Ievenieks	
	Leons Timoškēvics	
	Žanis Kreicbergs	
	Jānis Freijs	
	Jānis Granāts	
Ženija Stalidzāne	Augšanas grūtības un prieki	
	Dienvidu elektriskajos tīklos	166
Uldis Upelnieks	Pārdomas par elektroenerģijas realizācijas	170
	nodaļas darbību 40 darba gados	
Ina Lastovecka	Visu mūžu bērnības sapnim sekojot	176
Cilda Redliha	Profesionāla aizrautība- bez zudumiem	178
Imants Hercogs	Ojārs Putnieks	181
Dzidra Segliņa	Man "liktenīgais" uzņēmums	182
	DET tīklu rajonu vadītāji no 1958.gada	185
	Dienvidu elektrisko tīklu darba veterānu saraksts	186
	Izmantoto nozīmīgāko avotu un literatūras saraksts	190

JELGAVAS
TIPOGRĀFIJA

Iespiests SIA "Jelgavas tipogrāfija"
Jelgava, Raiņa iela 27, LV-3001, Latvija
Tālrunis: 3024501, fakss: 3022927
© Dizains, makets: Egils Vītols

3024501

**OBLIGĀTAIS
EKSEMPLĀRS**

4.

LATVIJAS NACIONĀLA BIBLIOTĒKA

0302008967

2001-5

L223